

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü

Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı

**ALMANYA'DA OKUTULAN "KOLAY GELSİN!" ADLI YABANCI
DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTABI SETİNİN
İNCELENMESİ**

Cansu AKKAYA

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2021

ALMANYA'DA OKUTULAN "KOLAY GELSİN!" ADLI YABANCI DİL OLARAK
TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTABI SETİNİN İNCELENMESİ

Cansu AKKAYA

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2021

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

15/06/2021

¹Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
 - (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internette paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
 - (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokollü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
- Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir
- *Tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.**

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Prof. Dr. AYTEN GENÇ danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığımı beyan ederim.

15/06/2021

TEŞEKKÜR

Araştırmamı yürütürken değerli vaktini ayırarak bana yol gösteren, hiçbir sorumu yanıtızsız bırakmayan ve öğrencilerinin her zaman yanında olduğunu hissettiren, değerli düşünceleri ve önerileriyle yüksek lisans tezimin tamamlanmasında çok büyük katkısı olan tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Ayten Genç'e saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisansım boyunca, öğrenim ve tez sürecimde beni destekleyerek tüm dikkatimi araştırmalarımaya yönlendirebilmemi sağlayan, kıymetli çalışmalarıyla Türkçenin gelişmesini ve tüm dünyada geçerli bir dil olmasını hedefleyen Türk Dil Kurumu'na teşekkür ederim.

Tez sürecimiz boyunca her adımı birlikte attığımız sevgili arkadaşım Fatih Kara ve çalışmam boyunca sorularımı yanıtlayarak bana rehberlik eden sevgili arkadaşım İrem Oyar'a teşekkür ederim.

Hayatım boyunca attığım her adımda yanımda olan, verdiğim her kararda beni destekleyen ve ne olursa olsun yanımda olacaklarından bir an bile şüphe duymadığım çok kıymetli aileme; sevgili annem Gülsün Akkaya, babam Mehmet Akkaya, kardeşim Ruken Akkaya ve yol arkadaşım İbrahim Tolga Han'a sonsuz minnet duygularımaya teşekkür ederim.

ÖZET

AKKAYA, Cansu. *Almanya'da Okutulan "Kolay Gelsin!" Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitabı Setinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2021.

“Almanya'da Okutulan ‘Kolay Gelsin!’ Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitabı Setinin İncelenmesi” adlı çalışmada, anadili Almanca olan dil öğrencilerine yönelik olarak hazırlanmış “Kolay gelsin!” adlı Türkçe öğretimi setinin; görsel malzemeler, metinler, kültürel unsurlar, dilbilgisi öğretimi, kelime öğretimi, alıştırmalar ve dil öğretim yöntemleri başlıkları altında incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, bu çalışmada öncelikle Türkiye ile Almanya arasındaki ilişkilerin tarihsel gelişimi ve bu ilişkilere paralel olarak tarihsel süreçte Alman dil öğrencilerine yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin neden, nasıl ve hangi öğretim malzemeleriyle yapıldığı ele alınmıştır. Bunun ardından, çağdaş dil öğretim anlayışına uygun ve “Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni” temel alınarak hazırlanmış olan “Kolay gelsin!” adlı dil öğretim seti verilen başlıklar altında incelemeye tabi tutulmuştur. Bu inceleme için, doküman analizi ile elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiş olup; her bir tema için sırasıyla veri listeleri oluşturulmuş, veriler ilişkilendirilerek kategorilendirilmiş, kategorilere uygun temalar geliştirilmiş, ve bu temalara uygun şekilde yorumlar ve değerlendirmeler yapılmıştır. Bu yolla öğrenim seti içerik analizi yöntemiyle değerlendirilirken, tümevarım yöntemiyle ders kitabı inceleme ölçütleri de geliştirmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda bu öğretim setinin doğrudan iletişimsel yöntemle yazılmış olduğu değil, iletişimsel yöntem ağırlıklı olarak hazırlanmış olduğu sonucuna varılmış ve bu doğrultuda bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler

Türkiye-Almanya ilişkileri, Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Almanya’da Türkçe öğretimi, Kolay Gelsin

ABSTRACT

AKKAYA, Cansu. *Analysis of the "Kolay gelsin!" Turkish as a foreign language textbook set which is used in Germany*, Master's Thesis, Ankara, 2021.

In this study, which is titled "Analysis of the 'Kolay gelsin!' Turkish as a foreign language textbook set which is used in Germany"; the teaching Turkish set "Kolay gelsin!", which is prepared for language learners whose native language is German, is aimed to be examined under the themes of visual materials, texts, cultural elements, grammar teaching, vocabulary teaching, exercises and language teaching methods. For this purpose, in this study, firstly, it is searched that the historical development of the relations between the Republic of Turkey and the Federal Republic of Germany and parallel to these relations, it is discussed why, how and with which teaching materials, teaching Turkish to German speakers is practised in the historical process. Following this, the language teaching set named "Kolay gelsin!", which is prepared in accordance with the contemporary language teaching approaches and based on the specifications of "Common European Framework of Reference For Languages", is examined under the given headings. For this analysis, the data obtained by document analysis were analyzed by content analysis method; firstly, data lists were created for each theme, then data were categorized by correlation, and themes were developed according to categories, and finally comments and evaluations were written in accordance with these themes. In this way, while the learning set was evaluated with the content analysis method, the criteria for analyzing the textbook were also developed using the inductive method. As a result of the evaluations, it was concluded that this teaching set was not written directly by the communicative method, but that it was mainly prepared by the communicative method, and some suggestions were made in this direction.

Key Words

Turkey-Germany Relations, Teaching Turkish as a Foreign language, Teaching Turkish Language in Germany, Kolay Gelsin

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLAR DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KAPSAMI	4
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
2.BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE:	6
TÜRK - ALMAN İLİŞKİLERİ VE ALMANLARA YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ TARİHİ.....	6
2.1. İmparatorluk Dönemi Türk-Alman İlişkileri ve Almanlara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi.....	6
2.2. Cumhuriyet Dönemi Türk-Alman İlişkileri ve Almanlara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi.....	15
3. BÖLÜM: YÖNTEM	32
3.1. Araştırma Deseni	32
3.2. Verilerin Toplanması.....	32
3.3. Verilerin Analizi	33

4. BÖLÜM: BULGULAR VE DEĞERLENDİRME	38
4.1. Ders Kitaplarının Genel Yapısı	38
4.2. Ders Kitaplarının Görsel Malzemeleri.....	46
4.2.1. Görsel Malzemelerin Analizi	46
4.2.2. Görsel Malzeme Verilerinin Değerlendirilmesi.....	58
4.3. Ders Kitaplarının Metinleri.....	63
4.3.1. Metinlerin Analizi	64
4.3.2. Metin Verilerinin Değerlendirilmesi.....	76
4.4. Ders Kitaplarının Kültürel Unsurları	79
4.4.1. Kültür Sayfalarında Yer Alan Kültürel Unsurların Analizi	80
4.4.2. Ünitelerde Yer Alan Kültürel Unsurların Analizi.....	90
4.4.3. Kültürel Unsur Verilerinin Değerlendirilmesi	102
4.5. Ders Kitaplarının Dilbilgisi Öğretimi	108
4.5.1. Dilbilgisi Öğretiminin Analizi	110
4.5.2. Dilbilgisi Öğretimi Verilerinin Değerlendirilmesi.....	119
4.6. Ders Kitaplarının Kelime Öğretimi	122
4.6.1. Kelime Öğretiminin Analizi.....	123
4.6.2. Kelime Öğretimi Verilerinin Değerlendirilmesi	136
4.7. Ders Kitaplarının Alıştırmaları	138
4.7.1. Dinlediğini Anlama Becerisi Alıştırmalarının Analizi.....	140
4.7.2. Okuduğunu Anlama Becerisi Alıştırmalarının Analizi.....	142
4.7.3. Konuşma Becerisi Alıştırmalarının Analizi	145
4.7.4. Yazma Becerisi Alıştırmalarının Analizi	146
4.7.5. Becerilerin Bütünleşik Şekilde Edinimini Amaçlayan Alıştırmaların Analizi	150
4.7.6. Alıştırma Verilerinin Değerlendirilmesi	158
4.8. Ders Kitaplarının Dil Öğretim Yöntemi	165
4.8.1. Dil Öğretim Yönteminin Analizi.....	166
4.8.2. Dil Öğretim Yöntemi Verilerinin Değerlendirilmesi	172
SONUÇ	175
KAYNAKÇA	184

EK 1. “Kolay gelsin! neu A1-A2 Türkisch für Anfänger Kursbuch mit Audio-CD”/ A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı İçindekiler Bölümü	189
EK 2. “Kolay Gelsin! neu A1-A2, Türkisch für Anfänger Übungsbuch mit Audio CD”/ A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı İçindekiler Bölümü.....	195
EK 3. “Kolay Gelsin! B1 Türkisch für Fortgeschrittene Kurs- und Übungsbuch mit Audio-CD”/B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı İçindekiler Bölümü	199
EK 4. “Kolay Gelsin!” Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Seti A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabının İçindekiler Bölümü Tercümesi	203
EK 5. “Kolay Gelsin!” Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Seti B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabının İçindekiler Bölümü Tercümesi	210
EK 6. Etik Kurul İzin Muafiyet Formu	213
EK 7. Orijinallik Raporu	214
EK 8. Turnitin Benzerlik İndeksi	215

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. “Kolay Gelsin!” Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Seti A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabının İçindekiler Bölümü ve Türkçe Tercümesinden Bir Kesit.....	42
Tablo 2. “Kolay Gelsin!” Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Seti B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabının İçindekiler Bölümü ve Türkçe Tercümesinden Bir Kesit....	45
Tablo 3. “Kolay gelsin! neu A1-A2 Türkisch für Anfänger Kursbuch mit Audio-CD, İçindekiler Bölümü.....	112
Tablo 4. “Kolay gelsin! B1 Türkisch für Fortgeschrittene Kurs- und Übungsbuch mit Audio-CD” İçindekiler Bölümü.....	113

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. “Türkisch: Lehrbuch für Anfänger und Fortgeschrittene” Kitap Kapağı ve İçindekiler Bölümünden Bir Kesit	28
Şekil 2. “PONS Power-Sprachkurs Türkisch für Anfänger” Kitap Kapakları.....	29
Şekil 3. “Güle Güle: Türkisch für Anfänger” Kitap Kapağı ve İçindekiler Bölümünden Bir Kesit	30
Şekil 4. “Kolay gelsin! neu A1-A2 Türkisch für Anfänger Kursbuch mit Audio-CD.” Kitap Kapağı	40
Şekil 5. “Kolay gelsin! B1 Türkisch für Fortgeschrittene Kurs- und Übungsbuch mit Audio-CD” Kitap Kapağı.....	44
Şekil 6. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.86	48
Şekil 7. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.4	48
Şekil 8. Görsel Malzeme Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.82.....	49
Şekil 9. Görsel Malzeme Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.22.....	50
Şekil 10. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.89	51
Şekil 11. Görsel Malzeme Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.104.....	51
Şekil 12. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.10-11.....	52
Şekil 13. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.21	53
Şekil 14. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.57	54
Şekil 15. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.78	54
Şekil 16. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.77	55
Şekil 17. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.147	56
Şekil 18. Görsel Malzeme Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.137.....	57
Şekil 19. Görsel Malzeme Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.38	58
Şekil 20. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.86	58

Şekil 21. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.12	60
Şekil 22. Görsel Malzeme Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.41	61
Şekil 23. Metin Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.94	67
Şekil 24. Metin Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.32	68
Şekil 25. Metin Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.113	68
Şekil 26. Metin Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.32	69
Şekil 27. Metin Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.33	69
Şekil 28. Metin Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.123	70
Şekil 29. Metin Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.89	71
Şekil 30. Metin Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.193	73
Şekil 31. Metin Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.101	73
Şekil 32. Metin Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.14	74
Şekil 33. Metinlerle Kullanılan Sembollerden Bir Kesit, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.187	75
Şekil 34. Metinlerle Kullanılan Sembollerden Bir Kesit, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.119	75
Şekil 35. Metinlerle Kullanılan Sembollerden Bir Kesit, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.119	75
Şekil 36. Metinlerle Kullanılan Sembollerden Bir Kesit, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.9	76
Şekil 37. Metinlerle Kullanılan Sembollerden Bir Kesit, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.55	76
Şekil 38. Kültürel Unsur Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.73	82
Şekil 39. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.47	84
Şekil 40. Kültürel Unsur Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.173	87
Şekil 41. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.37	88

Şekil 42. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.67	92
Şekil 43. Kültürel Unsur Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.92	93
Şekil 44. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.82	94
Şekil 45. Kültürel Unsur Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.177	96
Şekil 46. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.100-103....	98
Şekil 47. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.39	99
Şekil 48. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.71	99
Şekil 49. Kültürel Unsur Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.118	101
Şekil 50. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.38	101
Şekil 51. Dilbilgisi Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.130	114
Şekil 52. Dilbilgisi Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.26	115
Şekil 53. Dilbilgisi Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.105 ..	116
Şekil 54. Dilbilgisi Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.30	116
Şekil 55. Dilbilgisi Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.172	117
Şekil 56. Dilbilgisi Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.150 ..	119
Şekil 57. Kelime Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.167.....	128
Şekil 58. Kelime Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.257	129
Şekil 59. “Klett Augmented” Mobil Uygulamasından Bir Kesit.....	130
Şekil 60. Kelime Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.118.....	131
Şekil 61. Kelime Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.82.....	131
Şekil 62. Kelime Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.181	132
Şekil 63. Kelime Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.84.....	133
Şekil 64. Kelime Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.138	134
Şekil 65. Kelime Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Dersve Çalışma Kitabı, s.64.....	135

Şekil 66. Kelime Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.142.....	135
Şekil 67. “Klett Augmented” Mobil Uygulamasından Bir Kesit.....	140
Şekil 68. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.41	141
Şekil 69. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.94	141
Şekil 70. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.78.....	142
Şekil 71. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.66	143
Şekil 72. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.23	144
Şekil 73. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.74	145
Şekil 74. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.82	145
Şekil 75. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.50.....	146
Şekil 76. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.95	147
Şekil 77. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.166	148
Şekil 78. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.91	149
Şekil 79. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.35	150
Şekil 80. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.64	150
Şekil 81. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.30.....	151
Şekil 82. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.40	152
Şekil 83. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.64.....	153
Şekil 84. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.144	154
Şekil 85. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.153	155
Şekil 86. Etkinlik Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.47	156
Şekil 87. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.152	157
Şekil 88. Yönerge Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.154.....	158
Şekil 89. Yönerge Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.61	158

Şekil 90. “Kolay gelsin! neu A1-A2 Türkisch für Anfänger Kursbuch mit Audio-CD” Arka Kapağı	167
Şekil 91. “Kolay gelsin! neu A1-A2 Türkisch für Anfänger Kursbuch mit Audio-CD” İçindekiler Bölümünden Bir Kesit	168
Şekil 92. Ünite İçeriğinden Bir Kesit, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.117	169
Şekil 93. Dilbilgisi Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.21	170
Şekil 94. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.121	170
Şekil 95. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.133	171

GİRİŞ

Yabancı dil içine doğulan toplumda iletişim amacı ile kullanılmayan, ancak bireysel veya toplumsal amaçlarla eğitim, ticaret, turizm, bilim gibi çeşitli sebeplere dayanarak bilinçli ve planlı bir yol izlenerek öğrenilen dildir. Richards ve Schmidt (2010, s.224) yabancı dili, belirli bir ülke veya bölgede insanların çoğu tarafından anadili olarak konuşulmayan, okullarda eğitim dili olarak ya da devlet dairelerinde ve medyada iletişim dili olarak kullanılmayan, hedef dilde yazılı materyalleri kullanmak ya da yabancılarla iletişim kurmak amacıyla okullarda öğrenilen dil olarak tanımlamışlardır. Yabancı dil öğrenimi yüzyıllardır gerek bireysel anlamda mesleki ve eğitimsel kaygılarla prestij sahibi olmak, gerekse toplumsal anlamda ekonomi ve güncellik kaygılarıyla diğer toplumlarla ilişkileri yürütebilmek için gerçekleştirilmektedir. Tura'ya göre (1983, s.15), “Yabancı dil öğrenimi, anlamlar ve seslerden oluşan yeni bir dizgenin edinimi, bu dizgeye ilişkin konuşma kuralları ile iletişim işlevlerinin değişik biçimlerinin öğrenilmesi, uygun ve geçerli olarak kullanılması” demektir ve yabancı dil öğretimi ise, “yeni bir dil dizgesinin kazanılması aşamasında öğrenciyi bilgilendirmeyi ve yönlendirmeyi amaçlayan çalışmalar bütünü” olarak tanımlanmıştır. Bunlarla beraber yabancı dil öğretiminde anadili ve ikinci dil eğitiminin aksine bir de tamamen yabancı bir kültürün öğrenilmesi işin içine girer. Byram'a göre (1989, s.vii) yabancı dil öğretimi bir kişinin kendi coğrafyası ve kendi kültürünün sınırlarından bir kaçış, bir özgürleşmedir.

Bireylerde yabancı dil öğrenme isteği, başka kültürlerle çeşitli etkileşimlerde bulunulmasından doğar. Ülkemiz ile uzun zamandan beri turizm, ticaret ve siyasi sebepler başta olmak üzere farklı nedenlerle yoğun ilişkiler içerisinde olan ülkelerden biri Almanya'dır¹. Çakır'a göre (2012) her ne kadar Almanlar ile Türkler arasındaki dostluk söylemi İstanbul-Bağdat demiryolu inşaatı veya 1961 yılında imzalanan İşçi Göçü Anlaşması ile anılsa da iki ülkenin tarihteki ilk karşılaşmaları Haçlı Seferlerine kadar dayanmaktadır. Bu seferlerin ardından yüzyıllarca iki ülke tekrar karşı karşıya gelmemiş ve Sultan II. Abdülhamid döneminde yoğunlaşan İngiltere ve Rusya tehdidi

¹ Metin içinde Almanya olarak geçen Avrupa ülkesinin resmî adı Almanya Federal Cumhuriyeti'dir.

üzerine Almanya ile ittifakın temelleri atılmaya başlanmıştır. İki ülke arasında yüzyıllardır süregelen bu dostluğun karşılıklı menfaatlere dayandığı gözlenebilmektedir. Uzun süre boyunca Almanya ticari ve siyasi çıkarlar elde etmiş, Osmanlı Devleti de Almanya'nın askerî ve siyasi desteğini arkasına almıştır. İki ülkenin birlikte olduğu I. Dünya Savaşı ve sonrasında gerçekleşen II. Dünya Savaşı'nın ardından daha yakın geleceğe bakıldığında Almanya ile Türkiye arasındaki kültürel ilişkilerin geliştirilmesi için 8 Mayıs 1957 yılında bir kültür antlaşmasının, daha sonra 30 Ekim 1961 tarihli "İş Gücü Antlaşması"nın imzalandığı görülmektedir. Köklü bir geçmişe sahip olan dost ve müttefik iki ülke arasında, Almanya'daki Türk varlığı, dış politikadaki işbirlikleri ve sonunda mülteci durumu ile yeni birer dönem başlamıştır.

Günümüzde ise, iki ülkenin geçmiş ilişkileri bir kenara bırakılıp günümüzdeki bağları ele alındığında, aralarında yoğun bir ticaret ve turizm ilişkisinin söz konusu olduğu görülmektedir. Bu ilişkiler göz önüne alındığında Türkiye'de yabancı dil olarak Almanca öğretiminin, Almanya'da ise yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin talep görmesi kaçınılmazdır. Hengirmen (1993, s.19-s.23) tarafından oluşturulan Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan kaynakların frekansının gösterildiği çizelgede, Türkçe öğretiminde kullanılan kitapların 113 kitap ile en fazla Almanca dilinde yazıldığı ve Türkçe öğretilen kurumların 62 kurum ile en çok Almanya'da bulunduğu tespit edilmiştir. Özbal'ın 2020 yılında belirttiği rakamlara göre ise, Osmanlı İmparatorluğu döneminde toplam 63, Cumhuriyet döneminde ise 156 eser bu amaçla yayınlanmıştır (Özbal, 2020, s.184-s.193).

Almanlara Türkçe öğretiminde kullanılan en eski eser, 14.yy.'da yazılmış Latince-Almanca-Kıpçakça dillerinde oluşturulan Codex Cumanicus adlı eserdir. Geldiğimiz noktada iptidai sayılabilecek bu eserin ardından onlarca kaynak oluşturmuştur ve son zamanlarda Avrupa'da yabancı dil öğretimini düzenleyen başlıca kaynak olan Avrupa Diller İçin Ortak Öneriler Çerçeve Metni ile ortaya çıkan kriterlere uygun modern Türkçe öğrenim kaynakları geliştirilmeye devam edilmektedir. Bu kaynaklardan biri Ernst Klett Sprachen yayınevi tarafından yayınlanan "Kolay Gelsin!" adlı Türkçe öğretim setidir. 2010 yılında, yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyen Almanlara yönelik ve yalnızca A1 ve A2 seviyelerinde ilk baskısı yapılan bu öğretim setine, 2014 yılında B1 seviyesi de eklenmiş ve 2016 yılında A1 ve A2 dil düzeyi kitaplarının Zehra Entschew, Ayşe Tetik ve Nicolas Labasque tarafından gözden geçirilip yenilenerek yeni

bir baskısı daha yapılmıştır. “Kolay Gelsin” seti ders kitabı, çalışma kitabı, öğretmen kitabı, kelime dağarcığı çalışma kitabı, ders kitabı alıştırmaları için bir çözüm kitabı ve bu kitaplara ait CD’lerden oluşmaktadır. Ders kitapları her bir üniteyi içindikiler kısmında iletişim becerileri, dilbilgisi ve ülke bilgisine dair kazanımları içeren sütunlarda yansıtılmıştır.

Son yıllarda birçok ulusal ve uluslararası projeye Türkçe öğretiminin yurtdışında ve yurt içinde çok daha önem kazandığı ve bu amaçla Türkiye’de öğretim malzemesi olarak ders kitapları geliştirildiği bilinmektedir. Farklı sebeplerle Türkçe öğrenmek isteyenler için de bazı ülkelerde Türkçe öğretimi ders kitapları geliştirilmiştir ve hâlen geliştirilmektedir. Bu durum ve ortaya çıkan ürünler inceleme konusudur. Türkiye Türkçesinin nasıl, kimlere ve ne şekilde öğretildiğini incelemek gerekmektedir. Bu çalışmada, bu amaç doğrultusunda hareket edilerek alan yazın taranmış ve Almanya’da Türkçe öğretimi ile ilgili tarihsel süreçte geliştirilen ders kitapları ve güncel olarak kullanılan “Kolay gelsin!” adlı Türkçe öğretim setinin incelenmesi uygun bulunmuştur.

1. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

1.1. PROBLEM DURUMU

Son yıllarda gerek yurt içinde gerekse yurt dışında Türkçe öğretiminin giderek önem kazandığı ve birçok kurum ve kuruluş tarafından öğretim programları ve malzemeleri geliştirildiği bilinmektedir. Yurt içindeki öğretim malzemeleriyle ilgili akademik çalışmalara ulaşılabilen ve bu öğretim setlerine ve yapılan çalışmalara erişilebilmektedir. Yurtdışında Türkçe öğretimi adına yapılan çalışmaların da incelenmesi önemlidir. Türkiye ile geçmişten günümüze ekonomik, kültürel, politik birçok alanda ilişkisi olan Almanya da Türkçe öğretimi adına yapılan birçok çalışmanın olduğu bir ülkedir. Yaygın olarak birçok dil öğretim merkezinde ve üniversitelerin yabancı dil derslerinde okutulan, “Kolay Gelsin! neu A1-A2, Türkisch für Anfänger” ve “Kolay Gelsin! B1 Türkisch für Fortgeschrittene” dil düzeylerinin ders ve çalışma kitaplarından oluşan “Kolay gelsin!” adlı Türkçe öğretimi seti bu amaçla yazılmış bir ders kitabı setidir. Bu nedenle hem Almanya’da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihsel bağlamda ele alınmasına hem de söz konusu öğretim setinin özelliklerinin ve bu bağlamda Almanya’nın neden kendi öğrenen profiline uygun ders kitabı yazma ihtiyacı duyduğunun açıklanmasına gerek duyulmuştur.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, Almanya’da geçmişten günümüze Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesiyle ilgili araştırmalar yapmak ve bu ekseninde söz konusu “Kolay Gelsin!” adlı Türkçe öğretim setinin ders kitaplarını incelemektir. “Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi seti; kitapların görselliği, metinleri, kültür aktarımı, dilbilgisi öğretimi, kelime öğretimi, alıştırmaları ve yöntemi olmak üzere yedi temel başlık altında ele alınacaktır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Tezin gerekleŖmesi durumunda; gemiŖten günümüze Almanlara Türkçe ğretiminin neden, nasıl ve hangi ğretim malzemeleriyle yapıldığı aydınlatılmış olacak, günümüzde okutulan ve Almanya’da yazılan ‘‘Kolay Gelsin!’’ adlı Türkçe ğretimi seti; kitapların görselliği, metinleri, kültür aktarımı, dilbilgisi ğretimi, kelime ğretimi, alıŖtırmaları ve yöntemi baŖlıkları altında incelenmiş olacaktır. Bunlar yapılırken Ŗu konuların aydınlatılacağı mit edilmiştir:

- İnceleme sonucunda yapılan değerlendirmelerden yola çıkılarak söz konusu ders kitabının geliŖtirilmesi için önerilerde bulunulacak,
- Almanya’da yazılan bir Türkçe ğretim setinde farklı bir kurgu ya da içeriğin olup olmadığı tespit edilecek,
- Almanya’da yazılan bir Türkçe ğretim setindeki Türkiye ve Türk kültürü ile ilgili içerik tespit edilecek,
- YurtdıŖında kurgulanan bir yabancı dil olarak Türkçe ğretim setinin tanınması sağlanacak,
- Elde edilen sonuçlarla Türkçe ğretimi materyali geliŖtirenlere katkı sağlanacaktır.

1.4. ARAŖTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu alıŖma ‘‘Kolay Gelsin! neu A1-A2, Türkisch für Anfnger’’ ve ‘‘Kolay Gelsin! B1 Türkisch für Fortgeschrittene’’ dil düzeylerinin ders ve alıŖtırma kitapları ile sınırlıdır. ‘‘Kolay gelsin!’’ Setinde zm kitapçığı, ğretmen kılavuzu, kelime alıŖması kitapçığı ekleri de bulunmaktadır ancak bu alıŖmada dört temel beceriye ağrılık verilen temel ders kitapları ve alıŖtırma kitapları dıŖındaki ekler kapsam dıŖında bırakılmışlardır.

2.BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE:

TÜRK - ALMAN İLİŞKİLERİ VE ALMANLARA YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ TARİHİ

2.1. İMPARATORLUK DÖNEMİ TÜRK-ALMAN İLİŞKİLERİ VE ALMANLARA YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Türk ve Alman uluslarının ilişkileri Prusya İmparatorluğu döneminde yoğunlaşmaya başlamadan uzun yıllar önce, Almanların Türkçe öğrenmeye başladıkları belgelenmiştir. Bu konuda tespit edilen en eski eser İtalyanlar ve Almanlar tarafından 14. Yüzyılın başlarında derlenen “Codex Cumanicus” olmuştur. Eserin içinde Türkçe-Almanca sözlüğün olması ve Türkçe metinlerin ticaret ve günlük yaşam pratiğine yer vermesi bu eserin Hristiyanların misyonerlik etkinliklerinin yanı sıra özel amaçlı Türkçe öğretimine hizmet ettiğini göstermektedir (Özel ve Barın, 2020, s. 26). Bu bağlamda Türkçe öğretmek amacıyla Almanca yazılan ilk eserlerin tüccarlar, misyonerler, savaş esirleri tarafından oluşturulduğu görülmektedir. Öyle ki, tarihsel olarak karşımıza çıkan ikinci bir eser “Reisebuch” 1396 yılında savaş esiri Alman Johan Schiltberger tarafından seyahatname olarak yazılmıştır. Eserini 31 yıl Anadolu’da kaldıktan sonra oluşturan ve içinde Kıpçakça dualara da yer veren Schiltberger, Dilaçar tarafından Avrupa’da dilcilik bağlamında ilk Türkolog olarak anılmaktadır. Bunun ardından, 1480 yılında Almanya’da yayımlanan “Tractatus de moribus, conditionibus et nequitia Turcorum” başlıklı Türklerin örf ve âdetleri ile günlük yaşantılarıyla ilgili konular üzerine yazılmış bir eser karşımıza çıkmaktadır. Bu eser de yine bir savaşın ardından 10 yıl Türkler arasında esir olarak yaşayan Mühlachlı Erdel tarafından oluşturulmuştur. Mühlachlı Erdel eserinde Türk gelenek ve göreneklerini anlatmış, Yunus Emre’nin şiirlerine yer vermiştir. Yine bu dönemdeki bir diğer önemli kaynak ise Avrupa’da yayımlanan ilk Türkiye Türkçesi dil bilgisi eseridir. Bu eser Avrupa’nın ilk Türkoloji profesörü Hieronymus Megiser tarafından 1612 yılında “Institutionum linguae turcicae IV (Dört Bölümde Türk Dilinin Esasları)” adı ile yayımlanmıştır ve eserde Latince-Türkçe ve Türkçe-Latince sözlük, dil bilgisi, atasözleri ve metin örnekleri yer almaktadır (Dilaçar, 1969, s. 197-210).

İki ülkenin tarihine baktığımızda, Türk- Alman uluslarının ilişkileri Prusya önderliğinde Alman krallık, prenslik ve serbest şehirlerin birleşmesinden oluşan Prusya Krallığı döneminde yoğunlaşmıştır. 18. ve 19. Yüzyıllarda Prusya Krallığına ham madde iletilip mamul madde elde edinilen bir ekonomik ilişki yürütülmüş ve aynı zamanda II. Mahmut döneminde ordunun yeniden yapılandırılması için Almanlardan yardım talep edilmiş ve 1835 yılında ilk Prusya askerî ekip İstanbul'a ulaşmıştır. Bu gelişmelerle beraber 1840 yılında Prusya Krallığı ve Osmanlı İmparatorluğu arasında ticari anlaşmalar imzalanmıştır (Bkz. Genç 2003, s. 21). Bu dönemde iki ülke arasında 1761 Osmanlı-Prusya Dostluk ve Ticaret Antlaşması ve 1790 Osmanlı-Prusya ittifakı ile başlayan ilişkiler, ardından Sultan Abdülmecit döneminde 15 Eylül 1841 tarihinde Bremen, Hamburg ile yapılan antlaşma, 22 Ekim 1840, 20 Mart 1862 ve 27 Eylül 1862 tarihinde Prusya ile imzalanan antlaşmalar ile yoğun bir şekilde devam etmiştir (Turan, 2000, s. 25-42).

İki ülkenin ilişkilerinin yoğunlaştığı ve Almanlardan askerî yardımın alındığı 18. yüzyılda karşımıza çıkan ilk transkripsiyonlardan bazıları 1788 yılında Johann Matthias Korabinsky tarafından yazılmış “Versuch eines kleinen Türkischen Wörterbuchs mit beygesetzten deutsch, ungarisch und böhmischen Bedeutungen und einer kurzgefaßten türkischen Sprachlehre” (Almanca, Macarca ve Bohemya ekleriyle, küçük bir Türkçe sözlük ve kısa bir Türkçe öğretimi denemesi) ile Thomas Chabert tarafından yazılmış 1789 tarihli “Kurze Anleitung zur Erlernung der türkischen Sprache, für Militär Personen. Sammt einer Sammlung von nützlichen Gesprächen, Ausdrücken und Redensarten und einem Handlexikon der gebräuchlichsten Wörter” (Askerler için kısa bir Türkçe öğrenme rehberi. Yararlı sohbetler, ifadeler ve deyimler koleksiyonu ve en yaygın kelimelerin el sözlüğü) transkripsiyonlarıdır. Burada bahsi geçen ikinci transkripsiyon metninin adında askerî personel için yazıldığı belirtilse de kısa gramer kurallarıyla herkesin Türkçe öğrenebileceği bir eser olduğu yapılan çalışmalarda saptanmıştır (Bekar, 2018, s. 19). Bu bağlamda araştırmacılar tarafından ele alınan bir diğer eser 1839 yılında Osmanlı İmparatorluğu ile Prusya Krallığının süregelen ilişkileri sonucu İstanbul'da bir süre bulunmuş olan Teğmen Von der Berswordt tarafından Almanlar için hazırlanan Almancanın dil özellikleri ile Türkçenin dil özelliklerini karşılaştırılarak Türkçenin dil bilgisi ve yazım özelliklerinin verildiği “Grammatik der Türkischen Sprache” (Muhtasar Sarf ve Lügat-ı Türki) olmuştur (Köse ve Özsoy, 2017,

s. 45). Yine bu dönemlerde kendisinden sonra hazırlanan Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kaynaklarına temel alınacak bir kitap olan 1869 yılında Adolf Wahrmund tarafından yayımlanmış “Praktisches Handbuch der Osmanisch-Türkischen Sprache” (Osmanlı Türkçesi için pratik bir el kitabı) karşımıza çıkmaktadır. Kitabın dil bilgisi, konuşma, okuma ve fonetik bölümlerine ayrı ayrı yer vermesi yayımlandığı dönemde oldukça fark yaratmıştır. Kitabın yazarı Adolf Wahrmund da 1885-1897 yılları arasında Viyana Üniversitesinde akademide bulunmuş, 1869–1873 ve 1876–1901 dönemlerinde de yine Viyana Üniversitesinde Türkçe öğretmiştir (Özbal, 2020, s. 86-93). Özbal’ın çalışmasına² göre (2020, s. 181-187) 1880’lere kadar olan bu dönemde Almanlara Türkçe öğretmek için karşımıza çıkan diğer eserlerin arasında Osmanlı resmî diline yönelik hazırlanmış “Grammatik der osmanischen Sprache“ (1855) adlı bir dilbilgisi kitabı, Türk-Osmanlı günlük konuşma diline yönelik hazırlanmış “Grammatik der türkisch-osmanischen Umgangssprache” (1870) adlı bir dilbilgisi kitabı, Almanların Osmanlı ordusunu yeniden yapılandırmaları amacıyla kurulan ittifakın sonucu olarak ortaya çıktığı söylenebilecek askerler için “Kurze Anleitung zur Erlernung der türkischen Sprache, für Militär Personen” (1879) adlı bir Türkçe rehberi bulunmaktadır. Yine bu dönemde kısa ve pratik Türkçe öğretimi gerçekleştirmeyi amaçlayan “Kurzgefaßte türkisch-deutsche Sprachlehre” (1822) ve “Theoretisch-praktische Türkische Sprachlehre für Deutsche” (1829) adlı iki ders kitabı, detaylı bir şekilde Türkçe öğretimini amaçlayan “Ausführliches Lehrbuch der türkischen Sprache” (1865) adlı bir ders kitabı, okuma yoluyla dil öğretimi sağlayan “Wegweiser zum Verständnis der türkischen Sprache. Eine deutsch-türkische Chrestomathie” (1853) adlı bir okuma kitabı da bulunmaktadır. 1880’lere kadar olan süreçte karşımıza çıkan kitaplardan ikisi gelişen bürokratik ilişkiler ve sözü geçen dostluk ve ticaret anlaşmalarının sonucunda

²Bu bölümdeki Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kaynakları, Bayram Özbal’ın 2020 tarihli “Osmanlıdan Günümüze Almanlar İçin Hazırlanmış Yabancı Dil Olarak Türkçe Kitapları: Bir Kaynakça Denemesi” adlı, Osmanlı dönemine ait dil bilgisi kitapları, ders kitapları, konuşma kılavuzları, okuma kitapları, yazma kitapları ve çevirmenler için kitaplar olarak altı alt başlıkta; cumhuriyet dönemine ait kitapları ise dil bilgisi kitapları, ders kitapları, konuşma kılavuzları, okuma kitapları, dinleme dersleri ve özel amaçlı kitaplar olarak altı başlıkta listelediği çalışmasından alınmıştır. Özbal’ın çalışmasında gruplandırılmış olarak karşımıza çıkan kaynaklar, bu çalışmada kronolojik olarak yeniden gruplandırılarak tarihsel olaylar bağlamında sunulmaya çalışılmıştır.

Özbal, Bayram. (2020). Osmanlıdan Günümüze Almanlar İçin Hazırlanmış Yabancı Dil Olarak Türkçe Kitapları: Bir Kaynakça Denemesi. *International Journal of Language Academy*, (31), 180-195.

çevirmenlere yönelik kitaplar olarak “Der türkische Dollmetsch für deutsche Zeitungsleser und Reisende nach der Lewante” (1828) ve “Türkischer dragoman” (1872) adlarıyla karşımıza çıkmaktadır. Yine bu dönemde iki ülkenin ittifakı ve yinelenen ticari antlaşmalar sonucunda Türkçe, Modern Yunanca ve Almanca dillerinin beraber ele alındığı “Sammlung der zum Sprechen nötigsten Wörter und Redensarten der türkischen, neugriechischen und deutschen Sprache” (1840) adlı bir konuşma kılavuzu da bulunmaktadır (Özbal, 2020, s. 181-187).

Daha sonraları bu askerî ve ticari ilişkilerin ardından Rusya, İngiltere, Fransa, Avusturya-Macaristan gibi güçlü ülkelerin Osmanlı İmparatorluğunu sömürme doğrultusunda bir politika içinde oldukları bir dönemde, Slav toprakları sebebiyle Rusya ve Osmanlı İmparatorluğu arasında çıkan 93 Harbi'nin ardından, 1878 yılında Berlin Kongresi'nde Almanların aracı görev üstlenmesi ve Osmanlı toprak bütünlüğünü savunmaları sayesinde Osmanlı İmparatorluğu ve Prusya Krallığı dış politikada epey yakınlaşmıştır ve Almanların Osmanlı İmparatorluğundaki etkinliği artmıştır (Ortaylı 2020, s. 41-49). Bu savaşın Osmanlı İmparatorluğu mağlubiyeti ile sonuçlanmasıyla Sultan II. Abdülhamit Türk ordusunun Almanlar tarafından yenilenmesini istemiş ve bu amaçla çalışmak için 1882 yılında Kaehler ve ardından Goltz Paşa görev almıştır. Bu görevlilerin Alman silah sanayisi ile uyumlu olarak çalışmaları nedeniyle de Osmanlı ordusu Krupp ve Mauser gibi Alman silah markalarının müşterisi olmuş ve bu da iki ülkenin ilişkilerine yeni bir boyut kazandırmıştır (Genç 2003, s. 24-25).

Bu dönemde Almanca konuşulan ülkelerdeki şarkiyat çalışmalarına bakıldığında, Herzog'a göre (2010, s. 93) bu çalışmaların kurumlarda yürütülmeye başlanması Wilhelm döneminde artan Alman sömürgeciliğinin sonucunda gerçekleşmiştir. Prusya Hükümeti 1884-1885 yıllarındaki sömürge kurma amacıyla Afrika, Orta ve Yakındoğu ile alakalı konularda uzmanlık bilgisine oldukça fazla ihtiyaç duymuştur ve bundan dolayı, 1887 yılının Ekim ayında Berlin'de Doğu Dilleri Bölümü (Seminar für Orientalische Sprachen, SOS) kurulmuştur. SOS'un ilk idarecisi, Friedrich-Wilhelm Üniversitesi Doğu Dilleri Kürsüsü'nün başkanlığı hizmetinde bulunan Eduard Sachau (1845-1930) olmuştur. SOS, ilk zamanlarında Arapça, Farsça, Türkçe, Çince, Japonca, Hintçe ve Svahilice olmak üzere yedi dilin eğitimini vermiş ve ilk beş yılında öğrencilerin yarısı Türkçe ve Çince derslerine katılmıştır. Üniversitelerdeki çalışmaların tersine Doğu Dilleri Bölümü'nde dillerin güncel kullanımları üzerine çalışılmış ve

anadili konuşurlarını asistan öğretici olarak görevlendirmişlerdir. Dillerle beraber bu ülkelerin din, âdet, coğrafya, istatistik ve yakın tarihi gibi kültürel ve maddi özelliklerini öğretmeye de oldukça değer verilmiştir. SOS'ta tüccar, teknisyen, memur ve seyyahlara dil öğretilmiş, onlara dil kullanımını öğretisi ile beraber alanları için gerekli bilgiler de sağlanmıştır (Herzog, 2010, s. 93-94).

1880'lerin ardından demiryolu, gemicilik etkinlikleri ve Alman bankacılık desteği konularındaki gelişmelerle birlikte 1862'de imzalanan Gümrük Birliği Antlaşması daha aktif bir şekilde kullanılmaya başlanmış, Almanların yatırımları Osmanlı topraklarına çevrilmiştir. 4 Mart 1889 yılında kurulan Osmanlı Anadolu Demiryolu Şirketi adlı şirket 2 Haziran 1890 tarihine kadar İzmit Adapazarı hattını, Ocak 1893'e kadar Ankara hattını, 1896 yılına kadar ise Eskişehir-Konya hattını tamamlamıştır ve İstanbul'daki Alman nüfusunun çoğalması da bu yıllarda gerçekleşmiştir. Alman tüccarlar, yatırımcılar, eğitim ve sosyal yardım çalışanları, ordu ve sivil idareyi düzenlemekle görevli uzman ve subaylar, tıp eğitimini düzenlemekle görevli profesörler İstanbul'a gelmişlerdir. Bu gelişmelerle beraber, 1898 yılında Alman imparatoru II. Wilhelm ikinci kez İstanbul'a seyahat etmiş ve İstanbul'un ardından Kudüs'ü ve Şam'ı da ziyaret etmiştir. Bu seyahatinde Avrupa ülkelerine karşı müslümanlara destek olacağını beyan etmiştir (Ortaylı, 2020, s. 51- 89). Turan da (2000, s. 36- 37), "1844'lü yıllarda Osmanlı İmparatorluğu'nda takriben 600 civarında Alman çalışan vardı. 1898 yılında ise resmî rakamlara göre 1500 ile 2000 arasında Alman uyruklu vatandaş bulunuyordu. 'Handbuch des Deutschtums im Ausland'a göre 1904 yılında yuvarlak olarak 12000'e ulaştığı görülmektedir" demiş ve devamında Anadolu'daki Alman işgörenlerin sayısının I. Dünya Savaşı öncesinde ise 70.000 olduğu tahmin edilmekteydi" diye eklemiştir.

Bu dönemde hazırlanmış eserlerin incelendiği çalışmalara bakıldığında 1893 yılında Johannes Jacob Manisacıyan tarafından yayımlanmış olan "Lehrbuch der Modernen Osmanischen Sprache" (Mürşid-i Lisân-ı Osmânî yani Çağdaş Osmanlı Dilinin Öğretimi Ders Kitabı) karşımıza çıkmaktadır. Manisacıyan Ermeni ve Alman ebeveynlerin çocuğu olarak, "Amerikan Board of Commissioners for Foreign Missions" adlı, doğu ülkelerinde misyonerlik yapan Amerikalı bir birliğin okullarından biri olan Merzifon Koleji'nde, uzun yıllar boyunca Türkçe öğrettikten sonra Berlin'e yüksek lisans yapmak üzere gitmiş ve orada da Türkçe öğretmeye devam etmiştir. Almanya'da

Berlin Üniversitesi'nin Doğu Dilleri Kürsüsü tarafından çıkarılan dil öğretimi kitaplarının on birincisi olan kitabın ön sözünde, bir sene boyunca anlatmış olduğu derslerdeki deneyimleri ile bu kitabı oluşturduğunu belirten Manisacıyan'ın ilgili bölümde Türkçe öğretmeni olarak Türkçe dersleri verdiği anlaşılmıştır. Yazar bu eserini oluştururken bu amaçlarla yazılmış “Grammatik der Türkisch-Osmanische Umgansprache” (P. J. Piquere), “Praktisches Handbuch der Osmanischen-Türkischen Sprache” (Adolf Wahrmund), “Mutavvel Sarf-ı Osmânî” (Mihri Apigian), “Arabische Grammatik” (Carl Paul Caspari, August Müller) kitaplardan faydalandığını söylemiştir (Yıldırım, 2017, s. 76). Yine 1890'lı yıllarda Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış kitaplardan bir diğeri 1861 yılında Viyana şehrinde dünyaya gelen Heinrich Jehlitschka'nın yazdığı “Türkische Konversations-Grammatik” adlı kitaptır. Bu kitapta Türkçe'deki Arapça ve Farsça kuralların ayrı ayrı ele alınması önem taşımaktadır. Bu özellik sayesinde sözlü dilde Türkçe kuralların, yazılı dilde ise Arapça ve Farsça kuralların geçerli olduğunu anlayan yazar tarafından Osmanlıca'daki konuşma ve yazma dilinin farklılığı ortaya çıkarılmıştır. Ve bunun yanında kitapta yer alan diyalogların resmî karşılıkları da verilmiş ve bu sayede Osmanlı İmparatorluğu'nda görev yapacak memurların Türkçe öğrenimine katkı sağlamak hedeflenmiştir (Topuzkanamış, 2019, s. 293). 1880'lerden Birinci Dünya Savaşı'na kadar olan bu dönemde Almanlara Türkçe öğretmek için yayımlanmış eserlere bakıldığında, öncelikle gelişmeye devam eden ilişkiler sonucunda çevirmenler için “Türkischer Dolmetscher” (1884) adlı bir tercüme kitabı ile karşılaşılacaktır. Bununla beraber Türkiye'ye gelen çok sayıda Alman tüccar, yatırımcı, eğitimci, ordu ve sivil idareyi düzenleyecek personellerin kullanımına uygun “Türkçe bilürmişiniz? (Verstehen Sie Türkisch)” (1891), “Türkischer Sprachführer: Konversations-Wörterbuch” (1898), Deutsch-Türkisches Konversationsbuch (1907), “Der perfekte Türke” (1908), “Metoula-Sprachführer Türkisch” (1913) adlı konuşma kılavuzları ve kendi kendine öğrenme rehberlerinin yayımlandığı da görülmektedir. Bu dönemde yine bireysel dil öğrenimine uygun “Leichtfassliche Anleitung zur Erlernung der türkischen Sprache für den Schul- und Selbstunterricht” (1888) adlı bir ders kitabı, edebiyat ve okuma yoluyla dil öğrenimi sağlayan “Türkisches Lesebuch zunächst für Vorlesungs-Zwecke. 1. Teil: Texte in lateinische Umschrift” (1903) ve “Türkisch: wie man es erlernt und lehrt: die Wege zur Erlernung der türkischen Sprache, nebst einer Einführung in die türkische

Literatur” (1910) adlı iki kitap ve Osmanlı Türkçesine yönelik “Hilfsbuch für Vorlesungen über das Osmanisch-Türkische” (1911) adlı bir okuma kitabı da görülmektedir. Dilbilgisi kitaplarında ise edebi metinlerle dilbilgisi öğrenimi gerçekleştiren “Türkische Grammatik, mit Paradigmen, Litteratur, Chrestomathie, und Glossar” (1889) adlı bir kitap, detaylı bir Osmanlıca dilbilgisi öğreten “Praktisches Übungsbuch zur gründlicheren Erlernung der osmanisch-türkischen Sprache samt Schlüssel” (1894) adlı bir alıştırmalı dilbilgisi kitabı ve iletişim kurma amacına hizmet eden “Schlüssel zur Türkischen Konversations Grammatik” (1897) adlı bir dilbilgisi kitabı mevcuttur (Özbal, 2020, s. 181-187).

Birinci Dünya Savaşı ile beraber ise Almanlar ile Türkler arasında kurulmuş politik, askerî ve eğitim alanındaki ilişkiler daha da yoğunlaşmıştır. İki ülkenin savaştaki ittifakı, askerî birliğin yanında sosyal hayatta da pek çok etkileşime neden olmuştur (Genç, 2003: 28). Birinci Dünya Savaşı’nda askerî ve siyasi alandaki ittifakın doruğa çıktığı bu dönemde yine iki ülke dilinin konuşurları diğer dili yabancı dil olarak öğrenmek durumunda kalmışlardır ve bu amaçla pek çok çalışma yapılmıştır. Bu dönemde Alman askerlere Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan kitaplardan biri 1916 yılında W. Bolland’ın yazdığı “Praktisches Türkisches Lehrbuch” (Uygulamalı Türkçe Ders Kitabı) olarak karşımıza çıkmıştır. Kitabın Alman askerlerinin ulaşım, barınma, alışveriş, yeme içme gibi konularda gündelik yaşantılarına ve ordudaki rütbelere, görevlere, emirler gibi konularda mesleki hayatlarına yardımcı olabilmek adına hazırlanması bize dönemin gelişmelerinin Türkçe eğitimi üzerindeki etkisini yansıtmaktadır (Ünver, 2013, s. 190). Yine Bolland tarafından 1917 yılında Birinci Dünya Savaşı esnasında Almanca askerî emir dilini içeren ilk iki dilli kitap olarak yazılan “Türkisch für Offiziere und Mannschaften” (Subaylar ve Askerler için Türkçe) yayımlanmıştır. Yazarın bu dönemde yayımladığı kitaplar bunlarla sınırlı değildir; 1904 yılında yayımlanmış “Kleine deutsche Sprachlehre für Türken: Methode Gaspey-Otto-Sauer” (Türkler için Almanca küçük sarf: Gaspey-Otto-Sauer usulü), 1915 yılında yayımlanmış “Erstes türkisches Lesebuch für Deutsche” (Almanlar için birinci kıraat kitabı), 1916 yılında yayımlanmış “Türkische Schreibschule mit Mustervorlagen: praktisch Anleitung zur Erlernung der Riq’aSchrift” (Örneklerle Türkçe yazma öğretimi: Rik’a yazısı öğrenmek için uygulamalı kılavuz) ve 1919 yılında yayımlanmış “Zweites türkisches Lesebuch für Deutsche” (Türkler için ikinci kıraat kitabı),

kitaplarıyla yazar Türkçe öğretimine çok ciddi katkılarda bulunmuştur (Özbal, 2020, s. 2). Birinci Dünya Savaşı'nın gerçekleştiği bu dönemde askerî ve siyasi birliğin yoğun bir beraberlik süreci doğurması nedeniyle bu dönemde hızlı ve pratik dil kullanımının öğretilmesini amaçlayan “Kleine türkische Sprachlehre” (1916), “Türkisch. Praktische türkische Sprachlehre für Anfänger (1916) ve “Praktisches türkisches Lehrbuch zum Gebrauch im Selbstunterricht und an Lehranstalten” (1917) adlı üç ders kitabı, edebi metinler ve okuma parçalarıyla Türkçe öğretimi sağlayan “Türkisches Lesebuch mit Glossar; Volksdichtung und moderne Literatur” (1916)”, “Türkische Lesestücke” (1916) ve “Türkisches Lesebuch für Ausländer I” (1916) adlı üç kitap; ayrıca konuşma alıştırmalarına da yer veren “Türkisches Lehrbuch: enthaltend Grammatik, Konversationsübungen, Lesebuch und Wortlisten” (1916) adlı bir ders kitabı yayımlanmıştır. Bunların yanında gazetelerden derlenmiş günlük konuşma dilinin yansıtılmasının hedeflendiği otantik bir eser olarak değerlendirilebilecek “Türkische Nachrichten für Übungen im türkischen in Originalschrift, aus zeitungem zusammengestellt und mit Anmerkungen versehen von” (1916) adlı bir kitap da ilk defa bu dönemde görülmektedir. Ayrıca “Türkische Sprachlehre und Schlüssel” (1916) adlı çözümlü bir ders kitabı ve Osmanlı Türkçesi dersleri için “Hilfsbuch für Vorlesungen über das Osmanisch-Türkische. 1 und 2” (1916) adlı bir yardımcı kitap da yine bu dönemde Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılmıştır. İki dilin farklı alfabe sistemleri ile yazılmaları ise “Türkische Schönschreibhefte” (1916), “Türkische Schrift” (1916), “Einführung in die türkische Sprache und Schrift” (1916) adlarıyla üç yazma kitabının karşımıza çıkmasına sebep olmuştur. Bunlarla beraber “Türkische Grammatik mit praktischen Übungen” (1916) adıyla biri pratik, “Türkische Grammatik mit deutsch-türkischem Wörterverzeichnis” (1916) adıyla biri sözlüklü, “Türkisches Übungsbuch für Anfänger” (1916) adıyla biri alıştırma olmak üzere “Türkische Grammatik” (1916), “Grammatik der Osmanisch-türkischen Sprache” (1917) kitapları da dâhil olmak üzere toplam beş dilbilgisi kitabının olduğu da görülmektedir. Bu eserlerden başka biri askerî ve donanma ekiyle bu alanlarda kullanıma hizmet etmek üzere “Türkischer Sprachführer” (1916), biri mesleki pratiklere yönelik “Türkisch: praktisches Lehrbuch der türkischen Umgangs- und Geschäftssprache” (1917), biri seyahat için “Türkischer Sprachführer. Taschenwörterbuch für Reise und Haus” (1918) olmak üzere üç özel amaçlı konuşma

kılavuzunun kullanımında olduğu da görülmektedir. Yine bu dönemde “Türkisch: eine Einführung in den praktischen Gebrauch der türkischen Sprache: nebst einem Wörterverzeichnis” (1917) adıyla biri sözlüklü olmak üzere “Neues Handbuch der türkischen Konversationssprache” (1916), “Türkische Gespräche (Türkğä mükjälämälär); oder, Türkische Konversationschule” (1917), “Türkische-deutsches Gesprächsbuch” (1917) adlı kitaplar da dâhil toplam dört konuşma kılavuzunun daha bu dönemde kullanımında olduğu görülmektedir (Özbal, 2020, s. 181-187).

Birinci Dünya Savaşının ardından ise, Genç’in belirttiğine göre (2003, s. 32), Sevr Antlaşması ile iki ülkenin ilişkileri kesilmek zorunda bırakılmış, Osmanlı İmparatorluğu ülkedeki Almanları ülkelerine geri göndermek ve Alman okulları gibi kuruluşları kapatmaya mecbur bırakılmıştır. Herzog ise (2010, s. 107) Almanların Osmanlı İmparatorluğu topraklarındaki 30 konsolosluğunun kapanmasının ve savaşın ardından bireylerin tercümanlık kariyeri planlayamamasının sonucunda Almanya’daki Doğu Dilleri Bölümlerine duyulan ilginin yok olduğunu belirtmiştir. Bu kurumda doğu dillerinin yerine Avrupa dilleri öğretilmeye başlanmıştır. Arapça, Farsça ve Türkçe öğretilmeye devam edilse de “yeniden akademileşme” dönemi başlamış, bunun sonucunda siyasetten arındırılmış bir akademiye yönelinmiş ve iki ülkenin birliğinin getirisi olan yoğun Türkçe öğretimi, 1918 yılından sonra epey azalmıştır (Herzog, 2010, s. 107). Bu durgunluğa rağmen bu süreçte de Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda çalışmalar tamamen durmuş değildir. Birinci Dünya Savaşının ardından Sevr Antlaşması’na kadar olan bu dönemde Almanlara Türkçe öğretmek için oluşturulan eserlere bakıldığında dilbilgisinin yanında günlük Türkçe’ye, cümlelere ve konuşma becerisine ağırlık veren “Türkisch-deutsche Gespräche, mit einer grammatischen Einleitung, sowie zahlreichen sprachlichen und sachlichen Erläuterungen, zugleich ein Lehrbuch der türkischen Umgangssprache und ein Sprachführer für Reisende nach und in der Türkei” (1919) adlı bir ders kitabı ve edebiyat, iş dünyası, özel hayat gibi farklı alanlardan derlenmiş transkripsiyonlu metinlerden oluşan “Türkische Chrestomathie” (1919) adlı bir ders kitabı olduğu görülmektedir. Bunların yanında “Türkisches Lehrbuch für höhere Schulen u. z. Selbstunterricht” (1919) adlı liseler için kendi kendine öğrenme ve “Türkisches Lesebuch für Ausländer “ adlı yabancılar için Almanca öğretmeyi amaçlayan iki ders kitabı da mevcuttur. Ayrıca “Türkisch mit Hilfe der Sprechmaschine” (1920) adlı pratik

bir Türkçe öğretimi için yeni yöntemler kullanmayı amaçlayan bir başka kitap ile “Türkische Grammatik: mit Übungsstücken und Wörterverzeichnissen, sowie einer Anleitung zur Erlernung der türkischen Schrift” (1920) adlı alfabe öğretimine yönelik dilbilgisi kitaplarının da yine bu dönemde yayımlandığı görülmektedir (Özbal, 2020, s. 181-187).

İmparatorluk dönemlerinde, iki ülkenin ilişkilerinin farklı amaçların çatısı altında sürekli değiştiği ve bu değişen amaçlara yönelik şekillerde de Almanlara Türkçe öğretiminin sürdürülmeye devam edildiği görülmektedir. İki ülkenin ilk karşılaşmasından imparatorluk rejimlerinin değişmesine kadar olan dönemde, bu çalışma için elde edilen bilgilere göre tam olarak yetmiş bir adet Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi eseri ortaya konulmuştur.

2.2. CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK-ALMAN İLİŞKİLERİ VE ALMANLARA YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

İmparatorluk dönemindeki yoğun ilişkilerin ardından Birinci Dünya Savaşı'nın sonrasında sekteye uğrayan Almanlar ve Türkler arasındaki ilişkiler, Cumhuriyet dönemlerine geçildiğinde de yoğun bir şekilde devam etmiştir. Almanya'da imparatorluk yerine 1919 yılında Weimar Cumhuriyeti'nin kuruluşu, Türkiye'de imparatorluk yerine Türkiye Cumhuriyeti'nin ilan edilmesi ile iki ülke ilişkileri için yeni adımlar atılmaya başlanmıştır. Almanya'da Cumhurbaşkanı Mareşal Von Hindenburg ve Türkiye'de Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, savaş yıllarında tanışmış ve birbirlerine saygı duydukları bir ilişki kurmuşlardır. İki ülke arasındaki siyasi, ticari ve kültürel konularda atılan adımlar sonucunda 3 Mart 1924'te “Türk-Alman Dostluk Antlaşması” imzalanmıştır. Bu antlaşmanın 16 Mayıs 1924 yılında yürürlüğe konması ile Rudolf Nadolny Almanya Büyükelçisi olarak Ankara'da, Kemalettin Sami Paşa ise Türkiye Büyükelçisi olarak Berlin'de görevlendirilmiştir (Turan, 2000, s. 179-180).

Türkiye ile Almanya arasında atılan bu adımlar ile askerî, ticari, ekonomi, turizm ve eğitim alanlarında da gelişmeler yaşanmaya başlanmıştır. Öncelikle Versay Antlaşması'nın Almanya'nın silahsızlandırılması ile ilgili maddesi sebebiyle işsiz kalan

subaylar Türkiye'ye gelerek Yıldız Harp Akademisi'nde öğretim sağlamışlar ve Türk ordusunu Alman yöntemlerine göre eğitmişlerdir. Aynı zamanda eğitim amacıyla Türk askerî öğrenciler Almanya'ya gönderilmişlerdir. Ticari ve ekonomik konularda da iki ülke arasında pek çok gelişme söz konusudur. Birinci Dünya Savaşı sebebiyle 1915 yılında feshedilen Ticaret Antlaşması'nın ardından, 3 Mart 1924 yılında, bir ticaret antlaşması özelliğine de sahip Dostluk Antlaşmasının imzalanması ile 1918 yılından beri sekteye uğramış ilişkiler yeniden yürütülmeye başlanmıştır (Turan, 2000, s. 179-182). Bunların yanında Genç (2003, s. 44), “Her iki ülke arasında Karşılıklı İkamet antlaşması (12 Ocak 1927), Hakem ve Uzlaşma Antlaşması (16 Mayıs 1929), Karşılıklı Konsolosluk Antlaşması (28 Mayıs 1929), Suçluların İadesi Antlaşması (3 Eylül 1930) imzalanmış ve ilişkiler güçlendirilmiştir.” diye belirtmiştir. Bu antlaşmalara ek olarak Turan “Türk-Alman Ticaret antlaşması 12 Ocak 1927’de Ankara’da imzalandı” diye eklemiş ve bu antlaşmanın “27 Mayıs 1930 tarihinde yeni bir ticaret antlaşması imzalanmasıyla sonuçlanmıştır” diyerek yenilendiğini söylemiştir. Bu antlaşmaların yanında “Almanya’da yaklaşık 13 bin Türk işletmecisi bulunmaktadır. Buna mukabil 555 Alman firması Türkiye’de şube açarak yaklaşık 2 milyar marklık yatırım yapmıştır” demiştir (Turan, 2000, s. 181).

İki ülkenin de Cumhuriyet rejimine geçmesinin ardından yeniden antlaşmaların imzalanmaya ve ilişkilerin yoğunlaşmaya başladığı döneme kadar bir eserle karşılaşılmasına rağmen ilişkilerin yeniden inşa edilmeye başlanmasıyla “Türkisches Sprachbuch für Deutsche zur Erlernung der neuen Schrift” (1929) adıyla bir ders kitabı ve “Grammatisches Lehr- und Übungsbuch der türkischen Sprache für Deutsche (1930) adıyla bir dilbilgisi kitabı yayımlandığı görülmektedir (Özbal, 2020, s. 187-194).

Eğitim alanında da Türkiye ile Almanya arasında birtakım gelişmeler olmuştur. Türkiye 1926-1933 yılları arasında eğitimi yeniden düzenleme girişiminde bulunarak 1933 yılına kadar Avrupa-Amerikan eğitim sistemini uygulamaya çalışmıştır. Bu amaçla Almanya’ya komiteler gitmiş, Türk pedagogları orada çalışmalarda bulunmuş ve Georg Kerschensteiner ve Scharrelmann gibi Alman eğitimcilerinin kitaplarının Türkçeye çevrilmesi ile Almanya, Türk eğitim reformunda önemli bir role sahip olmuştur. Bu önemli etkilerden en mühimi ise Alman Nazi rejiminin 1933 yılında Yahudi asıllı bilim insanı ve profesörlerin Türkiye’ye göç etmesine neden olmuştur. Bu kişiler 1955 yılında Almanya’ya dönene kadar Türkiye’de hizmet vermiştir. Örneğin 1933 yılında

Ankara’da bu göçmen öğretim elemanları Yüksek Ziraat Enstitüsü’nü açmıştır. Bu öğretim elemanlarının yanı sıra İstanbul ve Ankara’da Türk maarifinde çok sayıda profesör çalışmış ve Albert Malche 1933 yılında İstanbul Üniversitesi için bir reform taslağı oluşturmuştur. Bunların yanında İstanbul’daki Alman Okulu yeniden açılarak Ankara’da buna bir yenisi eklenmiştir. Dahası eski Türk eserleri Alman yazarlar tarafından incelenerek yeniden kullanıma sunulmuştur. Bu dönemde Brockelmann tarafından Kaşgarlı Mahmut’un Divanu Lügati’t Türk eserine bir dizin yazılmış ve bu kitabın tanıtımı yapılmıştır (Turan, 2000, s. 183-191).

Prusya İmparatorluğu dönemindeki şarkiyat çalışmaları, Weimar Cumhuriyeti döneminde eski hâline dönmeye başlamışken, Nazi döneminde Şarkiyat çalışmalarında yeniden sorunlar yaşanmaya başlanmıştır. Almanya’daki Şarkiyat çalışmalarında görevli profesörlerin bir kısmının Yahudi asıllı olduğu düşünülmektedir ve bu yıllarda bu alanda görev yapan akademisyenlerin neredeyse üçte biri 1938 yılına kadar ülkeden gönderilmişlerdir. Göçmen bilim insanlarının çoğu 1945’ten sonra ülkelerine gitmemişlerdir. Robert Anhegger, Franz Babinger, Karl Heinrich Menges, Karl Süßheim, Gotthold Weil, Paul Wittek ve Andreas Tietze Türkiyat çalışmalarıyla ilgilenen bu göçmen şarkiyatçılar arasındadırlar. Yine Almanya’daki 17 şarkiyat okulunun beş tanesi (Frankfurt, Gießen, Heidelberg, Kiel ve Königsberg) 1933-40 yılları arasında kapatılmış, Bonn, Wrocław (Breslav), Göttingen, Leipzig ve Münih’teki Şarkiyat kürsülerinde çalışmalar yapanları ise askerî hizmette yer almışlardır (Herzog, 2010, s. 107).

Bu süreçte Almanya’daki şarkiyat okullarının bir kısmı kapanmış ve şarkiyat çalışmaları sekteye uğramış olsa da Nazi rejimi sebebiyle Türkiye’ye gelen Yahudi asıllı akademisyenler sayesinde Türkiye’de Almanlar tarafından yürütülen çalışmalar artmıştır. Herzog’a göre (2010, s. 106-107) yaşanan bu göçte Türkiye’ye gelen bilim adamları arasında bulunan Robert Anhegger, Franz Babinger, Karl Heinrich Menges, Karl Süßheim, Gotthold Weil, Paul Wittek ve Andreas Tietze Türkiyat konusuna yoğunlaşmış kişilerdir. Türkoloji konusunda çok önemli çalışmaları bulunan Andreas Tietze bu yıllarda İstanbul’da görev yapmış, bu yıllardan sonra emekliliğine kadar olan süreçte de farklı ülkelerde Ortadoğu, Türkiyat ve İslamiyet çalışmalarında bulunmuştur. Tietze’nin Türkoloji çalışmalarına en büyük katkılarından biri olan Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati birinci cildi 2002 yılında yayımlanmış ve altı cilt olarak

tasarlanmış çok önemli bir eserdir (Herzog, 2010, s. 106, 107). Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretmek için kullanılan eserlere baktığımızda da bu göç yıllarında biri Tietze'ye ait "Grammatik und Lehrgang des Türkischen" (1943), diğer ikisi "Grammatik der türkischen Sprache" (1947) ve "Türkische Konzentrationsgrammatik" (1948) adlarıyla yayımlanan toplam üç dilbilgisi kitabı karşımıza çıkmaktadır. Okuma ve ders kitaplarına bakıldığında yine yazarları arasında Tietze'nin de bulunduğu "Türkisches Lesebuch für Ausländer" (1943) adıyla "bir okuma kitabı olduğu görülmektedir. Bu kitabın yanında harita ve eskiz içeren Türkiye'nin maddi ve manevi gerçekliklerine dair "Die Türkei von heute-ihre geistigen und materiellen Grundlagen. Ein kulturkundliches Lese- und Übungsbuch mit 18 Karten und Skizzen" (1944) adlı bir okuma kitabı da mevcuttur. Ayrıca biri Türk diline örnekler sunan dilbilgisi, metin ve sözlük içeren "Türkische Sprachproben " (1949) adlı bir ders kitabı ile beraber "Lehrbuch der türkischen Sprache" (1943) adlı toplam iki ders kitabı daha bulunmaktadır (Özbal, 2020, s. 187-194).

Bir dönem kesintiye uğrayan ancak Almanya ile Türkiye'nin Nato'ya üye olmaları ve 1951 yılında diplomatik temaslar kurmalarının ardından Almanya ile Türkiye arasındaki ilişkiler yeniden canlanmış ve 8 Mayıs 1957 tarihinde iki ülke arasında Kültür Antlaşması imzalanmıştır. Geçen yıllarda bu gelişmeler katedilirken, sanayileşen Almanya'nın iş gücü açığı büyümüştür. 31 Ekim 1961 yılında Türkiye ile Almanya arasında imzalanan İş Göçü Antlaşması sebebiyle 1961-1973 yılları arasında Türkler Almanya'ya işgücü sağlamış, oraya yerleşme ve çalışma durumunda kalmışlardır ve bu tarihten sonra Türk-Alman ilişkileri yeni bir boyut kazanmıştır (Genç, 2003, s. 52). Bu döneme damga vuran iş göçü sonucunda firmalarda çalışanlar ve sigorta şirketleri gibi kurumlar için Türkçe desteği sağlayabilecek kitaplar "Sprachhilfe zur Verständigung zwischen türkischen und deutschen Mitarbeitern in deutschen Betrieben" (1965), "Türkisch am für Krankenkassen" (1967), "Türkisch für Krankenkassen" (1974) adlarıyla karşımıza çıkmaya başlamıştır. Bu özel amaçlı kitapların yanında biri "Türkischer Sprachführer Grammatik, Gespräche, Redensarten" (1966) adıyla dilbilgisi içeren, biri "Türkisch für Urlaub und Reise" (1979) adıyla tatil ve seyahatlerde kullanım amacı ile oluşturulmuş ve ayrıca "Metoula-Sprachführer Türkisch" (1954), "Sprachführer Türkisch" (1964), "Langenscheidts Sprachführer Türkisch" (1968) adlarıyla toplam beş adet Türkçe konuşma ve söylem kılavuzu da karşımıza çıkmaktadır

(Özbal, 2020, s. 187-194). Özel amaçlı kitaplar ve konuşma kılavuzlarının yanında dilbilgisi, okuma parçaları ve sözlükler de içeren “Türkische Sprachlehre. Grammatische Einführung, Lesestücke und Wörterverzeichnisse” (1954) adlı bir ders kitabı ve yeni başlayanlar için dil öğrenimi gerçekleştirecek “Langenscheidts Praktisches Lehrbuch Türkisch Ein Standard Lehrwerk für Anfänger” (1972) adlı bir ders kitabı olduğu da görülmektedir. Bunlardan başka bu dönem hâlâ “Osmanisch-Türkische Grammatik” (1960) adıyla Osmanlı Türkçesine dair dilbilgisi çalışmalarının yapıldığı bir kitabın yayınladığı da bilinmektedir (Özbal, 2020, s. 187-194).

1960 yılı sonrasında Almanya’da çalışan 2 milyon kişinin tasarruflarını Türkiye’ye göndermesi ve 1980 yılından sonra yoğunlaşan turizm ile yılda bir milyondan fazla Alman’ın Türkiye’ye tatile gelmesi, Türkiye ekonomisine ciddi oranda katkıda bulunmuştur. İstatistiksel verilere bakıldığında, örneğin 1992 yılında yabancı turistlerin yarısından fazlasını 1.165.164 turist ile Almanya tek başına oluşturmaktadır (Turan, 2000, s. 180-183). Almanya’dan Türkiye’ye gelen turist sayısındaki artışa ve turizmdeki bu yoğunluğa bakıldığında, bu gelişmelerin Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusuna yansımaları konuşma kılavuzlarında, seyahat rehberlerinde, hızlı Türkçe öğrenme kitaplarında ve ülke, kültür bilgisine dair kitaplardaki artışta görülebilmektedir. 1980’lerden 2010 yılına kadar olan döneme bakıldığında Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretmek için oluşturulan 31 konuşma kılavuzunun 16’sının adında tatil veya seyahat kelimelerinin geçtiği ve çok sayıda Almanların Türkiye seyahatlerine özel konuşma kılavuzunun yayımlandığı görülmektedir. Bu konuşma kılavuzları “Sprachführer Türkisch - Mit Reisewörterbuch” (1988), “Türkisch für die Reise” (1989), “Türkisch für den Urlaub” (1990), “Türkisch für unterwegs” (1991), “Türkisch für Globetrotter” (1992), “Langenscheidts Expresskurs Türkisch: Das Wichtigste für Alltag und Reise” (1992), “Türkisch in letzter Minute Ein Sprachführer für Kurzentschlossene” (1994), “Reisedolmetscher mit Informationen über Land und Leute” (1996), “Türkisch für den Urlaub” (1997), “Geo Saison Reisesprachführer Türkisch” (1997), “Türkisch-Lernen für die Reise” (1998), “Last Minute Sprachführer Türkisch (2000), “Last-Minute-Reisesprachkurs Türkisch” (2000), “Hueber-Urlaubsset Türkisch: Reisesprachführer” (2002), “Langenscheidt Kurztrip Türkisch Der Pocket-Sprachführer” (2004), “Reise-und Sprachführer Türkisch” (2004) adlarıyla kullanıma sunulmuşlardır. Bunların yanında biri “Sprachführer Deutsch/Türkisch für Lehrer”

(1981) adıyla öğretmenler için konuşma kılavuzu, biri “Sprachführer Türkisch Polyglott mit Zusammenarbeit” (2006) adıyla çok dilli, biri “Sprachführer Türkisch mit Bildwörterbuch” (2006) adıyla resimli, biri “Almanlar için Pratik Türkçe Konuşma Kılavuzu Türkischer Sprachführer” (2008) adıyla pratik, biri “Ich spreche Türkisch” (1987) adıyla günlük konuşma durumları ve dilbilgisi içeren olmak üzere ve ayrıca “Langenscheidts Sprachführer Türkisch Merhaba” (1983), “Sprachführer Türkisch” (1988), “Sprachführer Türkisch (1990), “Türkisch Sprachführer” (1990), “Der Sprachführer Türkisch” (1996), “Türkisch: Sprachführer mit Insider-Tips” (1996), “Universal-Sprachführer Türkisch” (1997), “Türkisch Wort für Wort” (2003), “Sprachführer Türkisch für Ausländer” (2007), “Almanlar için Türkçe Konuşma Kılavuzu” (2008) adlarıyla da toplam on beş adet konuşma kılavuzu daha yayımlanmıştır (Özbal, 2020, s. 187-194).

Almanlar tarafından Türkiye’ye gerçekleşen seyahatlerin yanı sıra Almanya’daki Türk nüfusu da artmaktadır. Türkiye’den göç eden işçilerin zamanla oraya yerleşmesi ve ailelerini de yanlarına almasıyla, Almanların farklı alanlarda Türkçeye olan ihtiyaçları kendi ülkelerinde de gündün güne artmıştır. Bu durumun etkisi özel amaçlı Türkçe öğrenimi kitaplarında kolaylıkla gözlemlenebilmektedir. Bu süreçte “Türkisch für Lehrer” (1981) adıyla öğretmenler için, “Türkçe biliyor musun? Türkisch für die Polizei” (2005) adıyla polisler için birer özel amaçlı kitap gözlemlenirken, özel amaçlı Türkçe öğrenim kitaplarının en çok hastanelerde kullanılmak üzere Türkçeye hizmet ettiği görülmektedir. Bu kitaplardan biri “Türkisch im Kreissaal” (1981) adıyla doğumhanede, biri “Türkisch in Arztpraxis und Apotheke” (1997) adıyla muayenehane ve eczanede, biri “Türkisch im klinischen Alltag” (2004) adıyla günlük klinik uygulamalarda, biri “Türkisch im Patientengespräch” (2004) adıyla hastalarla iletişimde, ikisi ise “Türkisch am Krankenbett” (1986) ve “Türkisch am Krankenbett” (2001) adıyla hasta yatağında kullanılan Türkçe’ye yönelik, hastaneler için Türkçe öğrenimi sağlayan özel amaçlı kitaplardır. Bunların dışında biri “Türkisch-Slang-das andere Türkisch” (2005) adıyla Türkçe argoya yönelik ve bununla beraber “Türkische Landeskunde Ein Lehr-und Übungsbuch” (2008) ve “Türkisch Schimpfen: ein Sprachkurs” (2009) adlarıyla üç özel amaçlı kitap daha bulunmaktadır (Özbal, 2020, s. 187-194).

Konuşma kılavuzları ve özel amaçlı Türkçe öğretimi kitaplarının yanında Türkçe derslerinde kullanılmak üzere hazırlanan ders kitapları da bu dönemde yayımlanmaya devam edilmiştir. 1980-2010 yılları arasına denk gelen 28 ders kitabı olduğu görülmektedir. Bu dönemde ders kitaplarının yanında çalışma kitaplarının da anılmaya başlandığı “Türkisch für Sie. Kursbuch, Wortschatz/Schlüsselbuch” (1980), “Türkisch für Deutsche. Lehrbuch, Übungsbuch” (1981), “Güle güle: Türkisch für Anfänger, Lehrbuch, Arbeitsbuch, Lehrerhandbuch” (1998), “Türkisch Lern- und Übungsbuch mit Erklärungen” (2007) adlı dört kitapta görülmektedir. Bu dönem bunların yanında popülerlik kazanan bir diğer tarz ise çok kısa sürelerde ve pratik Türkçe öğretimi gerçekleştirmeyi planlayan “Langenscheidt 30 Stunden Türkisch” (1981), “Langenscheidts Expresskurs Türkisch” (1992), “Ver elini Türkiye. Türkei - Land, Leute und Sprache. Türkisch in 24 Lektionen” (1993), “Langenscheidt Praktische Lehrbücher Türkisch” (1996), “Einstieg Türkisch für Kurzsensschlossene” (2000), “Last Minute Sprachführer Türkisch” (2001), “Power-Sprachkurs Türkisch: Lernen Sie Türkisch in 4 Wochen” (2007), “Praktisches Lehrbuch Türkisch Ein Standardwerk für Anfänger” (2008) adlı sekiz adet hızlı ve pratik öğrenme kitabıdır. Aynı zamanda bu dönemde “Türkisch im Selbststudium 1, 2, 3” (2005), “Langenscheidt Praktisches Lehrbuch Türkisch: Der Standardkurs für Selbstlerner B1” (2008) adıyla iki adet kendi kendine öğrenme kitabı ile “Kommunikationskurs Türkisch sprechen” (1994) adıyla bir adet konuşma kursu kitabı olduğu da görülmektedir. Bunlarla beraber “Türkisch für Anfänger: Ein Buch in 2 Sprachen” (2009) adıyla iki dilli ve “Türkisch Lehrbuch für Anfänger” (1981), “Türkisch Lehrbuch” (1984), “Türkisch aktiv Türkçe Öğreniyoruz” (1988), “Türkçe Öğreniyoruz Türkisch aktiv” (1990), “Türkçe 1 Ein Türkischkurs für Anfänger” (1991), “Einführung in Die Türkische Sprache” (2001), “Merhaba-nasılsın? Alltagstürkisch in der Praxis” (2002), “Lehrbuch der türkischen Sprache” (2007), “Türkisch: Lehrbuch für Anfänger und Fortgeschrittene” (2007), “Easy Turkish: Einfach Türkisch lernen!” (2008), “Sprachkurs Plus Anfänger Türkisch” (2009) adlarıyla on bir ders kitabı daha mevcuttur (Özbal, 2020, s. 187-194). Ayrıca Özbal’ın kaynakça çalışmasının dışında “Günaydın” isimli bir ders kitabının 2002 yılında yeni baskısı yapılmış birinci bölümü, 2005 yılında yeni baskısı yapılmış ikinci bölümü ve 1996 yılında yayımlanmış üçüncü bölümü ile kullanımda olduğu görülmektedir.

Ders kitaplarının yanı sıra “Türkisch-jetzt in Comics” (1990) adlı çizgi romanlar ile dil öğretimi amaçlayan bir kitap, “Türkisches Lesebuch: zeitgenössische Literatur mit Lexik und Grammatik” (1995) adlı çağdaş Türk edebiyatı ile dil öğretimini amaçlayan bir kitap, “Merhaba Türkiye!: Eine Türkei-Reise in Kurzgeschichten” (2006) adlı kısa hikâyelerle Türkiye gezisi temasıyla dil öğretimi amaçlayan bir kitap olmak üzere, “Hoş Geldin Herzlich willkommen” (2003), “Türkçe Okuma Kitabı, Erste türkische Lesestücke” (2008) adlı kitaplarla beraber beş de okuma kitabı karşımıza çıkmaktadır. Bu okuma kitaplarının yanında ayrıca “Türkisch Lernen - Einfach Lesen - Einfach Hören” (2007) adlı sesli ve yazılı metinlerin paralel ilerlediği bir adet dinleme kitabı ve “Türkisch lernen mit The Grooves” (2007), “Langenscheidt Audio-Sprachführer Türkisch” (2008), “Sprachkurs Urlaubstürkisch” (2009) adlı kitaplarla toplam dört adet dinleme derslerine özel kitap da yine bu dönemde ilk defa görülmektedir (Özbal, 2020, s. 187-194).

Farklı dil öğretim metotlarının popülerlik kazandığı bu dönemde diğer tarzlara oranla daha az sayıda da olsa “Türkisch: Tabellen zur Deklination und Konjugation” (2009) adlı bir adet ad ve fiil çekim tabloları ile hazırlanmış, “Grammatik kurz&bündig Türkisch Einfach, verständlich, übersichtlich” (2005) ve “Türkisch: Kurzgrammatik” (2009) adlı iki adet özet dilbilgisi sunan ve “Türkische Grammatik für Anfänger und Fortgeschrittene” (2001), “Türkische Grammatik” (2001), “Türkisch für Sie Grammatik” (2001) adlı kitaplarla beraber toplam altı tane dilbilgisi kitabının da yayımlandığı görülmektedir (Özbal, 2020, s. 187-194).

Daha yakın tarihte Almanya ile Türkiye'nin gündeminde olan konu Avrupa Birliği olmuştur. Ermağan'a göre (2013, s. 77-86) Avrupa kıtasında en kalabalık nüfusa sahip olması ve ekonomik gücü sayesinde Avrupa Birliği'nin en etkili üyesi Almanya'dır. 1998 yılında Almanya'daki genel seçimlerde yeni Almanya Hükümeti, Türkiye'nin Avrupa Birliği adaylığını desteklediğini söylemiş ve ülkelerindeki Türk göçmenlerin uyumu ile ilgili olumlu sözler söylemiştir. 2009 yılındaki seçimlerin ardından değişen hükümetin Türkiye'nin AB üyeliği konusundaki tutumunda değişiklik görülse de, iki ülkenin ilişkileri ekonomik ilişkiler sayesinde olumlu anlamda ilerlemiştir. Bunun yanında Merkel bir konuşmasında çok kültürlülükteki başarısızlıklarını dile getirerek Alman halkının göçmenlere daha sıcak davranmasını talep etmiştir. Bunun yanında Cumhurbaşkanı da Diyanet İşleri Başkanını ziyaret etmiş ve İslam'ın Almanya için

önemli bir konumda olduğunu dile getirmiştir. Bu gelişmeler ekonomiye de yansımış ve iki ülke arasında çok ciddi tutarlarda ithalat-ihracat yapılmaya devam edilmiştir ve Türk-Alman Ticaret Odası 2009 yılında Berlin’de aktif olmuştur (Ermağan, 2012, s. 77-86). Son yıllarda ihracat ve ithalattaki bu büyüme ve Türkiye’ye gelen turist sayısındaki artış göz önüne alındığında 2010 yılından sonra da Almanlara Türkçe öğretmek amacıyla oluşturulmuş eserler arasında çok sayıda konuşma kılavuzunun bulunması şaşırtıcı olmayacaktır. Bu son dönemde Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kaynaklarına bakıldığında biri “Langenscheidt Sprachführer Türkisch - Buch inklusive E-Book zum Thema „Essen & Trinken“” (2013) adıyla Türkiye’nin yemek içme kültürüne yönelik olmak üzere, “Mit Türkisch unterwegs mit MP3” (2011), “Unterwegs in der Türkei: Sprache, Spaß und Spiel auf der Reise “ (2013), “Haydi Tatile! Türkisch für die Reise/Digital Ausgabe” (2013), “Reise-Sprachführer Türkisch: Im richtigen Moment das richtige Wort” (2015), “Pocket-Sprachführer Türkisch: Alles für die Reise-mit Reisewörterbuch” (2018) adlarıyla toplam altı adet konuşma kılavuzunun seyahat amacı ile oluşturulduğu görülmektedir (Özbal, 2020, s. 187-194).

Bunların yanında biri tematik nitelikte olmak üzere “Sprachführer Deutsch-Türkisch und Thematischer Wortschatz mit 3000 Wörtern” (2015) adıyla ve biri “Sprachführer Türkisch- Wort für Wort plus Wörterbuch” (2013) adıyla iki tane sözlüklü konuşma kılavuzu mevcuttur. Seyahat kılavuzlarının ve sözlüklü kılavuzların yanında biri “Pons Pocket-Sprachführer Türkisch” (2018) adıyla cep kılavuzu olmak üzere, “Universal-Sprachführer Türkisch” (2011), “Sprachführer Türkisch für Dummies” (2012), “Sprachführer Türkisch (2014), “Hueber Sprachführer Smart Türkisch: Buch mit MP3 (2016), “Sprachführer Türkisch” (2019) adlı kılavuzlarla birlikte toplam altı adet konuşma kılavuzu daha bulunmaktadır (Özbal, 2020, s. 187-194).

Son zamanlarda Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretmek için çok sayıda ders kitabının yayımlandığı da görülmektedir. İnternet kullanımının yaygınlaşması ile bu kitaplardan “Power-Sprachkurs Türkisch für Anfänger Lehrbuch-Online-Tests” (2018) ve “Power Sprachkurs Türkisch für Fortgeschrittene Lehrbuch-Online-Test” (2018) adlı ikisinin çevrim içi testler sağladığı görülmektedir. Bu dönemde yayımlanan ders kitapları arasında biri hızlı Türkçe öğrenimi amaçlayan “Almanlar İçin Türkçe einfach und schnell Türkisch für Selbstlerner” (2015) adlı ve diğeri “Ich lerne selbstständig Türkisch” (2015) adlı iki adet bireysel öğrenme kitabı mevcuttur. Bu çevrim içi

destekler sunan veya bireysel öğrenim gerçekleştiren kitapların yanı sıra “Langenscheidt Türkisch in 30 Tagen Der Sprachkurs für Anfänger und Wiedereinsteiger” (2011), “Türkisch Kompakt: Ein Lehrbuch mit praktischen Übungen für den täglichen Gebrauch” (2012), “Pons Mini-Sprachkurs Türkisch. Lehrbuch mit APP” (2013), “Sprachkurs Türkisch: Schnell&intensiv” (2016), “Türkisch in 30 Unterricht” (2018), “Mini-Sprachkurs Türkisch: Mitreden können in 5 Stunden. CD/Vokabeltrainer-App” (2016), “Schnellkurs Türkisch für Anfänger” (2018) adlarıyla yedi adet hızlı Türkçe öğrenimi ders kitabı mevcuttur ve bunlardan “Pons Mini-Sprachkurs Türkisch. Lehrbuch mit APP” (2013) adlı kitap aynı zamanda dijital ortamda da öğrenim ve kullanım sağlamayı amaçlayan bir uygulamaya sahiptir. Bu dönemde yayımlanan dördü “Fit in Türkisch A1” (2011), “Türkisch ohne Mühe Niveau A1 bis B2” (2015), “Kolay Gelsin A1/A2/B1” (2016), “Ne Güzel! Der Türkischkurs A1/A2 ” (2017) adlarıyla “Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni”ndeki dil düzeylerine uygun olarak hazırlanmış olduğu görülen ve bunlarla beraber “Michaela und Michael Lernen Türkisch” (2011), “Türkçe Kursu 1 Lehrbuch-Arbeitsbuch” (2016), “Türkisch? Ganz Einfach!: Türkisch für Alle!” (2019) adlarıyla toplam yedi adet Türkçe öğrenimi ders kitabı daha mevcuttur ki bunların içinde yer alan “Kolay Gelsin!” (2016) adlı Türkçe öğrenim seti bu çalışmada ele alınıp analiz edilen Türkçe öğrenim setidir (Özbal, 2020, s. 187-194).

Konuşma kılavuzları ve ders kitaplarının yanı sıra rakamlara bakıldığında son yıllarda dilbilgisi kitaplarının yeniden popülerlik kazandığı söylenebilir. Son dönemde “Kurzgrammatik Türkisch: Zum Nachschlagen und Üben A1-B2” (2010), “Türkisch Übungsgrammatik A1-C1” (2010), “Türkisch für Fortgeschrittene Grammatik-Texte - Übungen B1-C1/C2” (2011), “Türkische Grammatik ausführlich und verständlich Lernstufen A1 bis C2” (2012), “Grammatik kurz und bündig Türkisch: Die beliebteste Nachschlagegrammatik A1-A2” (2015) adlı beş adet “Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni”ndeki dil düzeylerine uygun olarak hazırlanmış dilbilgisi kitabı olduğu görülmektedir. Yine bu dönemde “Wie heißt eigentlich "eigentlich" auf Türkisch? Partikeln und Modalwörter.” (2011) adlı edatlar ve yardımcı fiillere yönelik, “Kasus suffixe der Türkischen Sprache: Verben Beispiele & Übungen mit Antwortschlüssel” (2011) adlı durum eklerine yönelik, “Übungsbuch Nebensätze Türkisch” (2014) adlı yan cümlelere yönelik olmak üzere üç adet özel amacı olan dilbilgisi kitabı mevcuttur.

Bunların yanında biri “Kompaktgrammatik Türkisch zum schnellen Nachschlage” (2012) adlı hızlı Türkçe öğrenimi gerçekleştirmek üzere, “Türkische Grammatik für die Deutschen” (2011), “Grammatikübungsbuch Türkisch” (2012), “Türkisch Lehrbuch Grammatik” (2014), “Türkische Grammatik” (2016) adlarıyla toplam beş dilbilgisi kitabı daha yayımlanmıştır (Özbal, 2020, s. 187-194).

Konuşma kılavuzları, ders kitapları ve dilbilgisi kitaplarından başka son yıllarda hazırlanmış okuma kitaplarına bakıldığında, “Das Erste Türkische Lesebuch für Anfänger: Stufen A1 A2” (2019) adlı yine “Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni”ndeki dil düzeylerine uygun bir şekilde hazırlanmış bir okuma kitabının mevcut olduğu görülmektedir. Bununla beraber kelime ve açıklamalarla “Lese-und Übungsbuch Türkisch mit Vokalbulen und Erläuterungen” (2010) adlı bir okuma kitabı ve sistematik bir şekilde başlangıçtan ileri düzeye ilerleyen “Langenscheidt Türkisch mit System-Sprachkurs für Anfänger und Fortgeschrittene” (2017) adlı bir okuma kitabıyla beraber, “ Türkçe Okuyorum Türkisch Lesebuch 1/2/3/4” (2011) adlı bir okuma kitabı daha kullanımdadır. Okuma kitaplarının yanında biri “Türkisch für die Reise” (2011) adlı seyahat amaçlı dinleme eğitime kullanılmak üzere, biri “Türkisch lernen für Anfänger: Audiokurs zum Selbstlernen 1-2” (2010) adlı kendi kendine öğrenimde kullanılmak üzere, biri “Türkisch AusspracheTraniner” (2016) adlı konuşma becerisine katkıda bulunmak üzere üç kitabın daha yine son on yılda kullanıma sunulduğu görülmektedir (Özbal, 2020, s. 187-194).

Bu gelişmelere bakıldığında, hem turizm ve ticaret amacıyla kitapların hedeflerinin değiştiği hem de dil öğretiminde yeni yaklaşımlar ve yöntemlerin benimsenmesiyle İmparatorluk dönemine oranla dil bilgisi kitaplarının azaldığı, bunların yerine beceri kazandıracak kitapların oranının arttığı görülmektedir. Cumhuriyet dönemlerinin başlarından günümüze kadar olan bu dönemde Almanlara yönelik yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacı güden yüz elli altı adet eser karşımıza çıkmaktadır.

Çok eski zamanlardan günümüze dek dönem dönem kesintiye uğrasa da, Türkiye ile Almanya'nın birçok farklı konuda beraberlik içinde bulunmaları sebebiyle ilişkilerinin yüz yıllardır süregeldiği ve bu konularının çeşitliliğinin iki ülkenin insanların birbirlerinin dilini öğrenmesine de yansıdığı görülmektedir. Son yıllarda ise mülteci konusunun, Avrupa Birliği meselesinin, Almanya'daki Türk nüfusunun artmaya devam

etmesinin ve yoğun ticari ve turizm bağının iki ülkeyi bir arada tutan konular olduğu söylenebilir. İki ülke arasındaki bu ortaklıklar sürdürdüğü sürece iki ülkenin halkının da birbirlerinin dilini öğrenme gerekliliği ve arzusu günümüzde olduğu gibi gelecekte de devam edecektir. Bu bağlamda Almanya'daki Türkçe çalışmaları incelenecek olursa Herzog'un çalışmasından hareketle (2010, s. 133) şu an Almanya'da Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü olan veya bünyesinde Türkoloji çalışmaları ya da Türkçe dersleri yapılan üniversiteler araştırıldığında bu kurumların şunlar olduğu görülmektedir:

- Bamberg, Bamberg Otto-Friedrich Üniversitesi, Doğu Araştırmaları Enstitüsü
- Berlin, Freie Üniversitesi, Türkoloji Enstitüsü
- Berlin, Humboldt Üniversitesi, Asya ve Afrika Çalışmaları Enstitüsü'nde
- Breisgau, Freiburg Albert Ludwig Üniversitesi, İslam Araştırmaları Bölümü
- Bonn, Bonn Rheinische Friedrich-Wilhelms Üniversitesi, Asya ve Doğu Araştırmaları Enstitüsü
- Essen, Duisburg- Essen Üniversitesi, Beşeri Bilimler Fakültesi
- Giessen, Justus Liebig Üniversitesi, Tarih ve Kültür Araştırmaları Enstitüsü
- Goettingen, Georg-August Üniversitesi, Beşeri Bilimler, Dilbilimi ve Kültür Araştırmaları Bölümü
- Gießen, Justus Liebig Üniversitesi, Türkoloji Profesörlüğü
- Hamburg, Hamburg Üniversitesi, Asya-Afrika Enstitüsü
- Heidelberg, Heidelberg Üniversitesi, Yakın Doğu Dilleri ve Kültürleri Enstitüsü
- Kiel, Kiel Christian-Albrechts Üniversitesi, Doğu Araştırmaları Enstitüsü,
- Mainz, Main Johannes Gutenberg Üniversitesi, Slav Araştırmaları, Türk Araştırmaları ve Baltık Çalışmaları Enstitüsü
- Münih / Ludwig-Maximilan Üniversitesi, Yakın ve Orta Doğu Enstitüsü

Bu kurumların Türkoloji çalışmaları yapmaları veya bünyelerinde Türkçe dersleri vermelerinin yanında İleri (2019), anadili Türkçe olan çocuklar için Almanya'daki okullarda Türkçe derslerinin öğretim programına dâhil edilmesiyle, Konsolosluk Öğretmenlerinin yanında bazı okul türlerinde ders vermek üzere Türkçe öğretmeni yetiştirilebilmesi için Duisburg- Essen Üniversitesi'nde 1995-1996 akademik yılından itibaren Turkistik bölümünün de açıldığını belirtmiştir.

Yakın tarihte Türkiye'nin Almanya'da Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretilmesi amacıyla açtığı bazı kurum ve kuruluşlar da bulunmaktaydı. Ankara Üniversitesinin TÖMER adlı Türkçe öğretim merkezleri bunlardan biridir ve Almanya'nın Frankfurt ve Berlin şehirlerinde faaliyet göstermiştir (Köse, 2020, s. 34). Günümüzde ise Almanya'daki sözü edilen TÖMER şubeleri kapanmış ve 2007 yılında kurulan Yunus Emre Enstitüsü şubeler açarak faaliyete geçmiştir. Almanya'nın Berlin ve Köln şubeleri günümüzde Türkçe öğretimine yönelik eğitim-öğretim ve kültür faaliyetlerini sürdürmektedir.

Almanya'da faaliyet gösteren Yunus Emre Enstitüsü şubelerinde kendi yayınları olan Yedi iklim (2018) ile Türkçe öğretilmektedir. Üniversitelerde ve bazı dil kurslarında ise daha çok Alman yayınevleri tarafından basılan bazı Türkçe öğretim setlerinin kullanıldığı görülmektedir. En yaygın şekilde kullanılan yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarına bakıldığında ise, Ernst Klett Sprachen yayınevi tarafından yayımlanmış "Kolay Gelsin", Harrassowitz yayınevi tarafından yayımlanmış "Türkisch", Pons yayınevi tarafından yayımlanmış "Power-Sprachkurs Türkisch" ve Hueber yayınevi tarafından yayımlanmış "Güle Güle" kitapları çıkmaktadır. Bu ders kitapları arasında "Kolay gelsin" adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitabı bu çalışmanın konusu olup diğer kitaplara bakılacak olursa bu yayınlardan Harrassowitz yayınevi tarafından basılmış "Türkisch: Lehrbuch für Anfänger und Fortgeschrittene. Mit zwei Audio-CDs zu sämtlichen Lektionen sowie mit alphabetischem Wörterverzeichnis und Übungsschlüssel im PDF-Format" adlı ders kitabı yeni başlayanlar ve ileri düzey öğrenciler için Türkçe ders kitabı, tüm dersler için iki ses CD'si, bir alfabetik sözlük ve PDF formatında alıştırma anahtarı olmak üzere Margarete I Ersen-Rasch tarafından hazırlanmıştır (Bkz. Şekil 1).

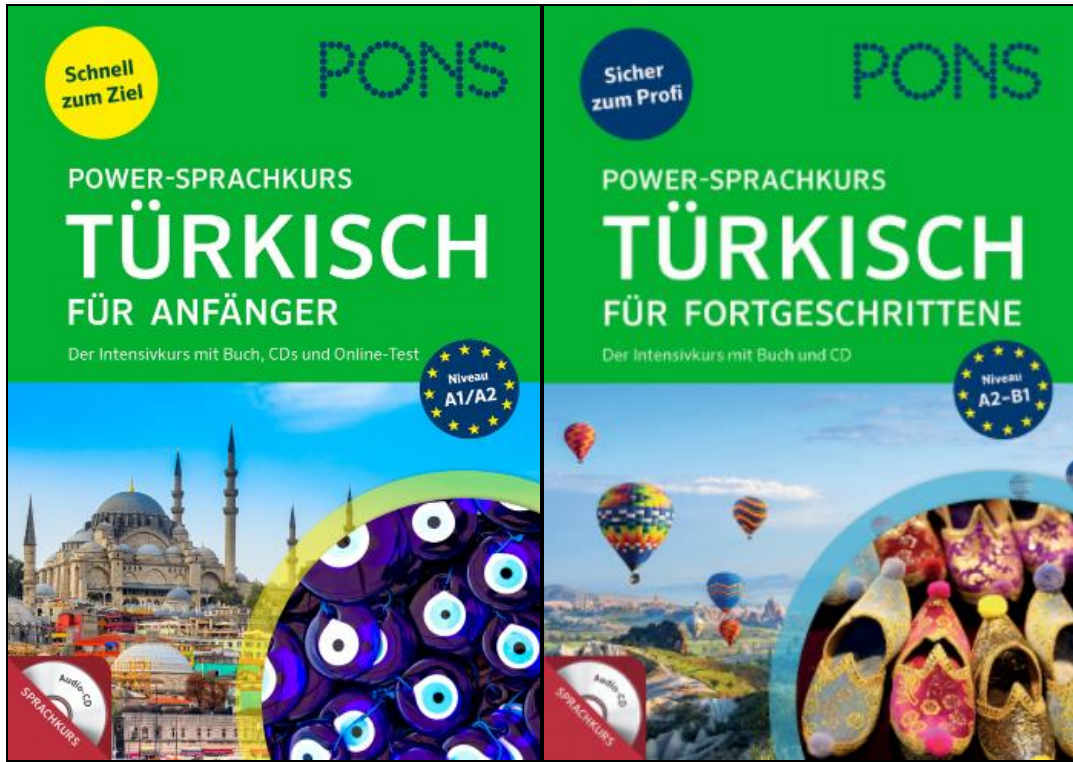
Inhaltsverzeichnis – İçindekiler	
Vorwort	XI
Das türkische Alphabet, Hinweise zur Aussprache und Rechtschreibregeln	XIII
Lektion 1 Adınız ne?	1
Wie heißen Sie?	
Begrüßungen, Verabschiedung, Anredeformen; erfragen, wer eine unbekannte Person ist; buchstabieren	Die Fragepartikel <i>mi</i> und Die vierförmige Suffixvokalharmonie
Lektion 2 Siz Atilla mısınız, Turgut mu?	7
Sind Sie Atilla oder Turgut?	
Erfragen, wer der Gesprächspartner ist und seine Herkunft erfahren; einiges über sich selbst und andere erzählen; sich nach dem Befinden des Gesprächspartners und anderer erkundigen	Die Personalpronomen Die Personalendungen Das Suffix <i>-i</i> Die zweiförmige Suffixvokalharmonie Abweichungen von der Vokalharmonie
Lektion 3 Çok romantığım	17
Ich bin sehr romantisch	
Den Familienstand erfahren; Sprachen benennen; eine Meinung äußern; Gegenstände benennen und beschreiben	Konsonantenwandel Die Demonstrativpronomen Das Pluralsuffix (1) Das Äquativsuffix Die Grundzahlen
Lektion 4 Rusya'da oturmak istiyor musun?	26
Möchtest du in Russland wohnen?	
Wohnort und Örtlichkeiten erfragen; sagen, wo man Türkisch lernt und welche Sprachen man lernen möchte; erfragen, wo sich gerade jemand aufhält	Der Lokativ Das Präsens Das Pluralsuffix (2)
Lektion 5 İşten geliyorum, eve gidiyorum	38
Ich komme von der Arbeit und gehe nach Hause	
Über die berufliche Tätigkeit und Arbeitsstelle sprechen; sich erkundigen, wo jemand hinfahren möchte, herkommt oder hingeht; erste Einkäufe und Informationen einholen; erzählen, wann man aufsteht oder zu Bett geht	Das Suffix <i>-ci</i> Der Dativ und der Ablativ Eine Variante für „haben“ Die Uhrzeit (1) Der Imperativ (1)

Şekil 1. “Türkisch: Lehrbuch für Anfänger und Fortgeschrittene” Kitap Kapağı ve İçindekiler Bölümünden Bir Kesit

Kitabın kapağında kitabın adı, yazarı, yayınevi gibi beyaz renkli yazıların altında, önsözünde de yer verilecek olan Nazım Hikmet’e ait “Dünyanın en iyi insanlarından olan Türk halkının ve dünyanın en güzel dillerinden biri ve belki de en başta gelenlerinden olan Türk dilinin yabancı diarlarda tanınmasına vesile olabilmek, ömrümün en büyük sevinci ve şerefi olur” sözleri fon olarak kullanılmıştır. Kitabın gözden geçirilmiş 2012 tarihli yeni baskı olan dördüncü baskısı, yayınevinin internet sitesinde, kitabın üniversite dersleri, yetişkin eğitim merkezleri ve kendi kendine öğrenme durumlarında kullanıma uygun olarak tanıtılmış, kitabın bilişsel ve iletişimsel olarak yapılandırıldığı belirtilmiştir. Gündelik durumlar ve özgün metinlere dair diyaloglar, basit ve kesin Türkçe dilbilgisi açıklamaları ile beraber verilmiş olup, 34 ünitenin sunulduğu içindekiler bölümünün ilk 5 ünitesi yukardaki görselde görülebilmektedir. İçindekiler bölümü her bir ünitenin başlığı, iletişimsel yeterlilik tanımları ve bu amaca hizmet eden dilbilgisi konularını tanımlamaktadır. Kitabın

içeriğinde çeşitli alıştırmalar, dilbilgisi açıklamaları, önemli kelime oluşturma ekleri ve ayrıntılı bir sözlükçe mevcuttur. Ayrıca anadili Türkçe olan konuşurlar tarafından seslendirilen metinler ve diyalogların bulunduğu iki CD ve metinlerin çevirileri, alıştırmaların çözüm anahtarları ve alfabetik bir sözlükçe de bulunmaktadır (Harrassowitz Yayınevi).

Günümüzde popüler olarak kullanılan kitaplardan bir diğeri ise Pons yayınevi tarafından yayımlanan “PONS Power-Sprachkurs Türkisch für Anfänger, Der Intensivkurs mit Buch, CDs und Online-Tests” adlı yeni başlayanlar için kitap, CD'ler ve çevrimiçi testlerle yoğunlaştırılmış Türkçe kursudur (Bkz. Şekil 2).

Şekil 2. “PONS Power-Sprachkurs Türkisch für Anfänger” Kitap Kapakları

2018 yılında basılan bu kitaplar, A1/A2 seviyelerine uygun “schnell zum ziel” (hızlıca hedefe) simgeli ve A2/B1 seviyelerine uygun “sicher zum profi” (kesin olarak profesyonelliğe) simgeli, nazar boncuğu, Süleymaniye Camii, Kapadokya gibi kültürel öğelerin görsellerinin kullanıldığı kapak tasarımlarına sahiptir. Yayınevinin internet sitesinde, küçük parçalar hâlinde, çeşitli egzersizlerle Türkçe öğrenimi sağlayan bu kitabın konuşma, dinleme ve yazma eğitimi de dâhil yoğun bir öğrenim

gerçekleştirdiğinden bahsedilmiştir. Kitapların yanında çevrim içi testlerle öğrencilerin bilgilerini test edebilmelerinin mümkün da olduğu söylenmektedir (PONS Yayınevi).

Hueber yayınevi tarafından yayımlanmış “Güle Güle: Türkisch für Anfänger” yani Güle Güle: Başlangıç seviyesi için Türkçe adlı kitap günümüzde Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yaygın olarak kullanılan bir diğer kitaptır (Bkz. Şekil 3). Bu set ders kitabı, çalışma kitabı, tüm diyalogların telaffuzunu ve dinleme alıştırmalarını içeren iki ses CD'si ve öğretmen el kitabından oluşmaktadır.

INHALTSVERZEICHNIS		
LEKTION 1	İYİ GÜNLER GUTEN TAG!	SEITE 8
Erste Kontakte, Grüsse, Verabschiedung	Grüsse; sich selbst und andere vorstellen; Anredeformen	→ die Personalpronomen → das Alphabet
LEKTION 2	NASHSINIZ? WIE GEHT ES IHENEN?	SEITE 14
Befinden, seine Umgebung, kennen lernen	jemanden nach dem Befinden fragen; jemanden kennen lernen; Gegenstände benennen	→ die Personalsuffixe
LEKTION 3	ALMAN MISINIZ? SIND SIE DEUTSCHE(R)?	SEITE 20
Ländernamen, Nationalitäten, Herkunftsort	die Nationalität erfragen; jemanden nach seiner Nationalität / nach seinem Herkunftsort fragen	→ die Fragepartikel → das Suffix -li
LEKTION 4	ATATÜRK BULVARI 45a ATATÜRK-BOULEVARD 45a	SEITE 26
Grundzahlen	Adresse und Telefonnummer erfragen; über Mengen sprechen	→ var / yok → die Possessivsuffixe
LEKTION 5	BERLİN'DE OTURUYORUM ICH WOHNE IN BERLIN	SEITE 32
Wohnort und Arbeitsstelle	den Wohnort und die Arbeitsstelle erfragen und angeben; über jemanden berichten	→ der Lokativ → das -yor-Präsens
LEKTION 6	BEN BANKACIYIM ICH BIN BANKANGESTELLTE(R)	SEITE 38
Berufe, Verlieben	jemanden nach seinem Beruf und Arbeitsplatz fragen; über Berufe und Verlieben sprechen	→ das Suffix -ci → das Suffix -li

Şekil 3. “Güle Güle: Türkisch für Anfänger” Kitap Kapağı ve İçindekiler Bölümünden Bir Kesit

Güle güle adlı kitap kapağında Türk stereotipi sayılabilecek iki kişi bulunmaktadır. Bununla beraber kitabın adı olan “Güle Güle” kalıbının sözlük tanımı da kapak tasarımında yer almaktadır. İçindekiler kısmına bakıldığında her bir ünitenin başlığı, teması, iletişimsel yeterliliği ve bunlara uygun dilbilgisi kuralarının verildiği görülmektedir. Kitabın hedef grubu yeni başlayan Türkçe öğrencileri, öğrenme hedefi ise konuşma, okuma, anlama ve yazma becerilerini geliştirmek olarak tanıtılmıştır. İşlevsel bir yaklaşımla, öğrencilerin hem gündelik yaşantıları hem de tatilde ihtiyaç

duyacakları iletişim becerilerini geliştirmek, bunu yaparken de gerekli dilbilgisi kuralları göz ardı edilmemek istenmektedir. Bu amaçla kitabın konseptinde ders kitabı sözlü iletişime öncelik verirken, çalışma kitabı dilbilgisi açıklamaları, telaffuz, dinleme ve anlama, yazılı alıştırmalar etkinlikleriyle dört temel beceriyi geliştirecek nitelikte oluşturulmuştur (Hueber Yayınevi).

3. BÖLÜM: YÖNTEM

Bu çalışmada “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinin; kitapların görselliği, metinleri, kültür aktarımı, dilbilgisi, kelime öğretimi, alıştırmaları ve öğretim yöntemi gibi özellikleriyle değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın bu bölümünde ise bu araştırmanın deseni, verilerinin toplanması, verilerinin analizi ve yorumlanmasına dair bilgiler sunulacaktır.

3.1. ARAŞTIRMA DESENİ

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde nitel araştırma desenlerinden doküman analizi ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizinde çalışmada araştırılmak istenen konuya ait mevcut veriler sistemli olarak incelemeye tabi tutulur (Best, 1959. Aktaran: Karasar, 2019, s.230; Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.189). Yıldırım ve Şimşek (2018, s.194-197) bu analizin adımlarını “dokümanlara ulaşma, dokümanların özgünlüğünü kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma” şeklinde betimlemişlerdir.

Doküman analiziyle elde edilen verilerin incelenmesinin bir aşaması olan “veriyi analiz etme” aşaması ise nitel araştırma desenlerinden içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilir. İçerik analizi, toplanan verilerin arasındaki benzerlikler ve farklılıklardan yararlanılarak verilerin birbiriyle ilişkilendirilmesi ve kategorilendirilmesiyle gerçekleştirilir. Kategorilendirmenin ardından, bu verilerin yorumlanması ile analiz tamamlanmış olur. Bu şekilde bir analiz “verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması” adımları izlenerek gerçekleştirilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.242-s.243). Bu şekilde bir veri analizi tümevarımsal bir veri analizidir. Creswell, tümevarımsal analizi en küçük verilerin kategorilendirilmesiyle temalara ulaşılması olarak tanımlamıştır (2017, s.186). Verilerin, bu temalara göre yorumlanmasıyla içerik analizi tamamlanmış olur.

3.2. VERİLERİN TOPLANMASI

Bu araştırmanın veri kaynakları, “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinin A1- A2 ve B1 dil düzeyleri ders ve çalışma kitaplarını oluşturan; “Kolay gelsin! neu A1-A2 Türkisch für Anfänger Kursbuch mit Audio-CD”, “Kolay Gelsin! neu A1-A2, Türkisch für Anfänger Übungsbuch mit Audio CD” ve “Kolay gelsin! B1 Türkisch für Fortgeschrittene Kurs- und Übungsbuch mit Audio-CD” isimli kitaplarıdır.

Araştırmanın verileri; görsellik, metinler, kültürel unsurlar, dilbilgisi, kelime öğretimi, alıştırmalar ve öğretim yöntemi temaları altında kitaplardan elde edilen içeriklerden oluşmaktadır. Bu içeriklerin elde edilmesi için veri kaynaklarına ulaşılmış, bu kaynaklar analiz edilmiş ve verilen başlıklar altında kitapların içeriği listelenmiştir. Bu çalışmada veri toplama aracı ise araştırmacıdır. Creswell, nitel araştırmalarda bazen bir araca başvurulsa da, aslında bilgi ve veri toplama aracının araştırmacının kendisi olduğunu belirtmiştir (2017, s.185).

3.3. VERİLERİN ANALİZİ

Bu çalışmada söz konusu öğretim setinin verileri içerik analizi yöntemiyle incelenerek yorumlanmıştır. Creswell, böyle bir analizde elde edilen verilerin değerlendirme için listelenmesi, verilerin kategorilendirilmesi, bu kategorilerin arasında ilişkilerin kurulması, bu ilişkilere göre temaların oluşturulması ve bu temalar altındaki bulguların yorumlanması adımlarının izlenebileceğinden bahsetmiştir (2017, s.197-201).

Bu çalışmada da “Kolay gelsin!” setinin kitaplarında bulunan görsel malzemeler, metinler, kültürel unsurlar, dilbilgisi içeriği, kelime öğretimi, alıştırmalar ve dil öğretim yönteminin analiz edilmesi amaçlanmış ve bu amaç doğrultusunda kitaplarda bu kategorilerde yer alan içerikler listelenmiştir. Her bir başlık için listelemenin gerçekleştirilmesinin ardından bu içerikler arasında benzerlik veya farklılık ilişkileri kurularak kategorilendirme yapılmıştır. Bu kategoriler adlandırılarak elde edilen bulguların raporlandırılıp yorumlanmasıyla analiz tamamlanmıştır. Bu bağlamda kitapların analiz edilmesi için herhangi bir ders kitabı değerlendirme ölçeğinden faydalanılmamış olup, tümevarımsal bir analizle çalışmanın kendi değerlendirme ölçütleri oluşturulmuştur. Elde edilen veri analizi, şu değerlendirme ölçütlerini yanıtlamaktadır:

Setin görselliği:

- Sette ne tür görsel malzemelerden faydalanılmıştır?
- Fotoğraflarda hangi kategoride kültürel öğelere yer verilmiştir?
- Hangi yiyecek içeceklerin görselleri bulunmaktadır?
- Hangi mekânların görselleri bulunmaktadır?
- Hangi ünlülerin fotoğrafları kullanılmıştır?
- Hangi gündelik hayat unsurları yansıtılmıştır?
- Gelenek ve göreneklerin görsel malzemeler aracılığı ile aktarımı söz konusu olmuş mudur?
- Görsel malzemelerde diğer kültürlerin aktarımı söz konusu mudur?
- Kitapların baskı kalitesi içeriğin anlaşılabilirliğini kolaylaştırmakta mıdır?
- Sayfaların dolu ve boş kısımları orantılı mıdır?
- Yazı tipi, rengi ve boyutu öğrenci kitlesine uygun mudur?
- Kitaplarda görsel dilbilgisine yer verilmiş midir?

Setin metinleri:

- Öğrenim setinde hangi temalara yer verilmiştir?
- Okuduğunu anlama metinleri diğer beceri alanları ile bütünleşik şekilde mi işlenmektedir?
- Ne tür metinlerden faydalanılmıştır?
- Dijital medya ortamlarındaki metin türlerinden faydalanılmış mıdır?
- Basılı medya ortamlarındaki metin türlerinden faydalanılmış mıdır?
- Metinler kurgu mudur?
- Hedef dilin yazınsal metinlerinden faydalanılmış mıdır?
- Dilin doğal kullanımlarına örnek sunacak metinlerden faydalanılmış mıdır?
- Metinlerle beraber tümevarım yolu ile dilbilgisi öğrenimi gerçekleşmekte midir?
- Metinlerle beraber farklı öğrenim araçları kullanılmakta mıdır?

- Metinlerin tamamı hedef dilde mi sunulmaktadır?

Setin kültür aktarımı:

- Öğrenim setinde kültür aktarımı sağlanması için nasıl bir yol izlenilmiştir?
- Hangi kültürel unsur kategorilerine yer verilmiştir?
- Sette Türkiye'nin hangi mekânları bulunmaktadır?
- Türk mutfağına dair nasıl bir içerik sunulmuştur?
- Özel günler ve bayramlar gibi törensel davranışlar, davranış biçimleri gibi toplumsal gelenekler ve aile bağları gibi kişiler arası ilişkiler gibi unsurları kapsayan gelenek-göreneklere yer verilmiş midir?
- Kalıp sözler sunulmakta mıdır?
- Gündelik yaşam bilgisi bulunmakta mıdır?
- Ünlü kişilere yer verilmiş midir?
- Tarih, coğrafya, nüfus gibi ülke bilgisi sunulmuş mudur?
- Görsel malzemeler içinde kültür aktarımı sağlanmış mıdır?

Setin dilbilgisi öğretimi:

- Hangi dil düzeyinde, hangi dilbilgisi konuları öğretilmektedir?
- Dilbilgisi tümevarım ya da tümenden gelim yoluyla mı verilmektedir?
- Dilbilgisi düzeni sarmal ya da düz bir akış içerisinde mi verilmektedir?
- Dilbilgisi terminolojisi kullanılmış mıdır?
- Dilbilgisi öğretiminde hedef dil mi yoksa öğrencilerin anadiline mi başvurulmuştur?
- Görsel dilbilgisi kullanılmış mıdır?
- Dilbilgisi alıştırmaları hangi yoğunlukta ve hangi alıştırma tipleriyle verilmiştir?
- Ünite içinde veya kitap ekinde dilbilgisine yer verilmiş midir?

Setin kelime öğretimi:

- Hangi temalarda kelime öğretimi gerçekleştirilmektedir?
- Hangi kategorilerde kelime öğretimi gerçekleştirilmiştir?

- Kelime öğretimi için başvuru yolları nelerdir?
- Kitabın eklerinde sözlükçe sunulmakta mıdır?
- Sözlükçede hangi bilgiler sunulmaktadır?
- Kelime öğretimi için ekstra bir dijital kaynağa başvurulmakta mıdır?
- Üniteler içinde kelime anlamları açıklanmakta mıdır?
- Kelime öğretimi için ne tür alıştırmalardan faydalanılmaktadır?

Setin alıştırmaları:

- Dört temel beceri pratiğinin geliştirilmesi için alıştırmalara yer verilmiş midir?
- Birden fazla beceri pratiğinin aynı alıştırmada kullanılması söz konusu mudur?
- Alıştırmalar miktar ve çeşit bağlamında yeterli midir?
- Hangi türde alıştırmalar kullanılmıştır?
- Alıştırmalarla beraber tümevarım yöntemiyle öğrenim gerçekleşmekte midir?
- Alıştırmalar öğrencileri hedef dilin kültürünü araştırmaya motive etmekte midir?
- Alıştırmalar bireysel mi yoksa etkileşim yolu ile mi pratik edilmektedir?
- Alıştırma yönergeleri hangi dilde yazılmıştır?
- Alıştırmaların yanıt anahtarı ulaşılabilir midir?

Setin dil öğretimi yöntemi:

- Yazarlar ya da yayın evi, bu öğretim setini temel aldıkları bir yöntem ya da yaklaşıma dayanarak hazırladıklarını belirtmekte midir?
- Ders kitaplarının içeriği hangi kazanımları ön planda tutarak yansıtılmıştır?
- Kitaplarda ağırlıklı kullanılan metin tür/-leri nelerdir?
- Özgün metinler kullanılmış mıdır?
- Metinlerde gündelik yaşam konu edilmiş midir?
- Dil bilgisi düzeni nasıldır? Sarmal ya da düz bir progresyon/düzenden hangisi ile dilbilgisi verilmiştir?

- Dilbilgisi detaylı olarak mı açıklanmıştır yoksa anlamaya ve kişinin kendisini ifade etmesine yönelik konuları mı kapsamaktadır?
- Dilbilgisi öğretimi nasıl bir yol izlenerek gerçekleştirilmektedir?
- Öğretim setinde ne türde alıştırmalara başvurulmuştur? Öğretim setindeki alıştırmalar öğrencileri iletişim kurmaya yönlendirmekte midir? İletişimsel yetiyi geliştirecek beceri alıştırmalarına yer verilmekte midir?
- Ders ve alıştırma kitaplarında görsellere ne kadar yer verilmiştir? Görseller gündelik yaşamı yansıtmakta mıdır?

Ders kitaplarının analiz edilmesiyle elde edilen veriler gruplandırılıp yeniden ilişkilendirilerek yorumlanmış ve elde edilen bulgular, tümevarım yöntemi ile ulaşılan bu sorularla beraber raporlandırılıp değerlendirilmiş ve çalışmanın bulgular kısmı tamamlanmıştır.

4. BÖLÜM: BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Çalışmanın bu bölümünde “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinin genel yapısı sunulacak ve ardından setin görsel malzemeler, metinler, kültürel unsurlar, dilbilgisi öğretimi, kelime öğretimi, alıştırmalar ve dil öğretim yöntemleri başlıkları altında toplanan verilerinin incelenmesiyle elde edilen bulguların değerlendirilmesi yapılacaktır.

4.1. DERS KİTAPLARININ GENEL YAPISI

Bu çalışmada değerlendirilmesi söz konusu olan “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi seti; anadili Almanca olan kişilere Türkçe öğretmek amacı ile Zehra Entschew, Ayşe Tetik ve Nicolas Labasque tarafından, Sezgin Devran ve Michael Krumm'un katılımı ve Mert Miser ile Arzu Sabry'nin danışmanlığıyla hazırlanmış bir settir. “Kolay gelsin!” seti “Kolay Gelsin! neu A1-A2, Türkisch für Anfänger” adı ile yeni başlayanlar için ve “Kolay Gelsin! B1 Türkisch für Fortgeschrittene” adı ile ileri düzeydeki öğrenciler için olmak üzere A1,A2 ve B1 düzeylerini içeren bir yabancı dil öğrenim setidir. Ernst Klett Sprachen yayınevi tarafından 2010 yılında A1 ve A2 düzeyindeki kitabın ilk baskısı yapılmış, sete 2014 yılında B1 düzeyi de eklenmiş ve 2016 yılında A1 ve A2 düzeyinin gözden geçirilip yenilendiği yeni bir baskısı daha yapılmıştır.

A1-A2 seviyesi için; ders kitabı ve ses CD'si; alıştırmalar kitabı ve ses CD'si; çözüm kitapçığı; öğretmen kılavuzu; A1 extra adıyla dilbilgisi, kelime bilgisi ve telaffuz üzerine ek alıştırmalar kitabı; ders kitabı, çalışma kitabı, ses CD'leri, öğretmen kılavuzu, Klett dil uygulaması için üç yıl geçerli lisans kodu ve ana kopyaları içeren dijital öğrenme paketi; kelime kitabı, etkileşimli CD-ROM, MP3 CD'si ve sözlük içeren kelime öğretmeni seti; projektörde sunum için ders kitabı ve çalışma kitabı, bilgisayarda hazırlık için öğretmen kılavuzu, baskı için ana kopyalar, çapraz referanslar ve tüm ses dosyalarını içeren DVD-ROM seti barındıran yayınlar hazırlanmıştır. B1 seviyesi için ise ders kitabı, alıştırmalar kitabı, ses CD'si ve çözüm kitapçığından oluşan bir set yayımlanmıştır.

“Kolay gelsin! neu A1-A2, Türkisch für Anfänger” adlı A1-A2 dil düzeyi ders kitabının genel görünümüne bakıldığında, kitabın ön kapağının iç tarafında Türkiye haritası bulunduğu görülmektedir. İlk sayfasında kitabın adı, dil düzeyi, başlangıç düzeyi olduğu, içeriğinin ses dosyaları ile ders kitabı olduğu belirtilerek kitabı hazırlayanların isimlerine ve yayınevi ile yayınevini bulduğu şehrin bilgisine yer verilmektedir. İkinci sayfasında baskı, telif ve yayımlanmasında katkıda bulunan isimlerin bilgisi verilmiştir. Kitabın içindekilerden önce üçüncü sayfasında yazarların ve editörlerin öğrenciler için yazdıkları bir yazı bulunmaktadır ve kitabın girişinde kapsamlı bir içindekiler bölümü sunulmuştur. İçindekiler bölümünde on altı ünitenin her birinin iletişimsel içerik, dilbilgisi ve kültür sayfası olmak üzere üç başlık altında kazanımları açıklanmıştır. Bu üniteler “İyi günler”, “Siz kimsiniz?”, “Ailem”, “Türkçe öğreniyoruz”, “Tekrarlama 1”, “Günlük hayat”, “Alışveriş yapıyoruz”, “Afiyet olsun”, “İyi tatiller!”, “Tekrarlama 2”, “Türkiye’ye hoş geldiniz!”, “İşte hayatımız!”, “Evim güzel evim”, “Güle güle giyin!”, “Tekrarlama 3”, “Sağlığınız nasıl?”, “Meslek hayatı”, “Gelecek planları”, “Sanat dünyasından”, “Tekrarlama 4” ve “Anhang” adıyla ekler şeklinde bu başlıklarla sunulmuştur. Bunların yanında; dört ünite de bir “tekrarlama” bölümünün; kitabın sonunda bir dilbilgisi, ünite ünite kelime listesi, alfabetik kelime listesi ve kaynakça içeren ekler bölümünün olduğu görülmektedir. İçindekilerden sonra ve dersler sunulmaya başlamadan önce bir “Hoş geldiniz!” sayfası bulunmaktadır. Burada Türkiye’nin turistik noktaları ve büyük şehirleri ile bir Türkiye haritası, telaffuzu ve yazılışı Almandan farklı olan harflere yer verilmiştir. Giriş sayfasından sonra bu çalışmada daha sonra detaylı bir şekilde ele alınacak on altı ders görsel olarak açık, çeşitli ve çekici bir şekilde yer almaktadır. Her bir ünite a, b, c olmak üzere üç bölüme ayrılmıştır ve her bölümde dört temel dil becerisi alıştırmalarına yer verilmektedir. Bunların yanında ve her dört derste bir tekrarlar bölümü bulunmaktadır. Kitabın sonunda yer alan sözlükçe ve dilbilgisi eklerinden sonra ise kitap içinde geçen görsellerin kaynakçası ve ses dosyalarındaki metinleri seslendiren kişilerin isimleri yer almaktadır. “Kolay gelsin! neu A1-A2, Türkisch für Anfänger” adlı A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabında ise, ders kitabının içeriğine paralel olarak on altı ünite başlığı ve dört tekrarlar bölümü ile alıştırmalar yer almaktadır. Bu kitap A1-A2 dil düzeyi ders kitabından farklı olarak siyah beyaz basılmıştır. Alıştırmaların ardından dilbilgisi konularını özetleyen dilbilgisi tabloları eki ile resim ve kaynak referansları ve

ses dosyalarındaki metinleri seslendiren kişilerin isimlerine yer verilerek kitap sona ermiştir.

Şekil 4. “Kolay gelsin! neu A1-A2 Türkisch für Anfänger Kursbuch mit Audio-CD.” Kitap Kapağı

Bir öğretimde öğrenim hedefleri olan ve öğrenim sonunda ortaya çıkacak öğrenim çıktılarını kapsayan kazanımlar; öğrenimin verimliliğinin, değerlendirmenin planlanmasının, öğrencilerin gelişiminin takip edilmesini sağlayarak, hem öğrenciler hem öğretmenler için bir öğrenim haritası işlevi görmektedirler. Ders kitaplarında öğrenimin genel çerçevesinin anlaşılması için ele alınabilecek içindekiler bölümünde öğrenimin kazanımları bilgisine ulaşılabilmektedir. A1-A2 dil düzeyi ders ve çalışma kitaplarının kurgusu incelendiğinde içindekiler bölümünde sunulduğu gibi, derslerin iletişimsel kazanımlar ekseninde tasarlandığı görülmektedir. İçindekiler bölümünde her bir ünite için öncelikle iletişimsel içerik ve bu içeriğe paralel şekilde dilbilgisi konularına yer verilmiştir (Bkz. Tablo 1). Bunların yanında her bir ünitenin temasına uygun olacak şekilde Türk kültürünün aktarılması için ünite sonlarında bir de kültür sayfası bulunmaktadır. A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabının içindekiler bölümünde ise bu dil düzeyinin ders kitabının içindekiler bölümünde sunulan iletişimsel hedefler tekrar edilmiştir. (A1-A2 dil düzeyi ders ve çalışma kitaplarının orijinal içindekiler sayfalarını

görmek için: Bkz. EK1, EK2; A1-A2 dil düzeyi ders kitabının içindekiler bölümünün Türkçe tercümesinin tamamı için: Bkz. EK4).

A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabının Orijinal İçindekiler Bölümü	A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabının İçindekiler Bölümünün Türkçe Tercümesi
<p>1)İYİ GÜNLER Kommunikative Inhalte -sich begrüßen und verabschieden -sich vorstellen und nach dem Namen fragen -nach dem Befinden fragen -die Nationalität angeben -nach dem Herkunftsort fragen</p> <p>Grammatik -Die Große Vokalharmonie -Die Personalpronomen -Die Personalsuffixe -Das Suffix -lĭ -Die Fragepartikel -mĭ</p> <p>Kulturseite -Hoşgeldiniz – Willkommen</p>	<p>1) İYİ GÜNLER İletişimsel içerik - Selamlaşma ve vedalaşma - Kendini tanıtmaya ve isim sorma - Hâl ve hatır sorma - Milliyetini söyleme - Nereli olduğunu sorma</p> <p>Dilbilgisi -Büyük ünlü uyumu -Şahıs zamirleri -Olmak fiili şahıs ekleri -lĭ son eki -mĭ soru eki</p> <p>Kültür sayfası - Hoşgeldiniz – Willkommen</p>
<p>2)SİZ KİMSİNİZ? Kommunikative Inhalte -Länder und Städte -fragen und sagen, wo man wohnt -nach dem Beruf fragen und ihn angeben -Zahlen bis 20 -Kursumgebung beschreiben -sagen was man (nicht) bei sich hat</p> <p>Grammatik -Die kleine Vokalharmonie -Der Lokativ –DE -Die Konsonantenassimilation -Das Suffix –Cĭ -Das Präsens –Iyor -Das Pluralsuffix –lEr -Die Wiedergabe von “dabei haben”</p> <p>Kulturseite -Ne iş yapıyorsunuz? Was sind Sie von Beruf?</p>	<p>2) SİZ KİMSİNİZ? İletişimsel içerik -Ülkeler ve şehirler -Nerede yaşadığını sorma ve söyleme -Mesleğini sorma ve söyleme -20'ye kadar sayma -Kurs ortamını anlatma -Yanında ne olduğunu ve olmadığını anlatma</p> <p>Dilbilgisi -Küçük ünlü uyumu -Bulunma hâl eki -DE -Ünsüz benzeşmesi -Cĭ son eki -Iyor şimdiki zaman eki -lEr çoğul eki -DA bulunma hâl eki + var/yok çekimlemesi</p> <p>Kültür sayfası -Ne iş yapıyorsunuz? Was sind Sie von Beruf?</p>
<p>3)AİLEM Kommunikative Inhalte -über die Familie sprechen -Familienangehörige vorstellen -nach dem Alter fragen und das Alter angeben -über Tätigkeiten sprechen -sagen, was man besitzt</p> <p>Grammatik -Die Possessivpronomen und Possessivesuffixe -Die Wiedergabe von “haben” -Der Vokalausfall -Die Konsonantenerweichung -Der Genitiv</p>	<p>3) AİLEM İletişimsel içerik -Aile hakkında konuşma -Aile üyelerini tanıtmaya -Yaşı sorma ve yaşı belirtme -Aktiviteler hakkında konuşma -Sahip olunan şeylerden bahsetme</p> <p>Dilbilgisi -İyelik zamirleri ve iyelik ekleri -nIn tamlanan eki+ var/yok çekimlemesi -Ünlü düşmesi -Ünsüz yumuşaması -Tamlayan eki</p>

-Die Genitiv-Possessiv-Verbindung -Das Präsens –İyor -Verbstämme auf –e/-a <i>Kulturseite</i> -Aile – Die Famile	-Tamlayan-tamlanan birleşmesi -İyor şimdiki zaman eki -e/-a ünlü daralması <i>Kültür sayfası</i> -Aile – Die Famile
4) TÜRKÇE ÖĞRENİYORUZ <i>Kommunikative Inhalte</i> -Nach Sprachkenntnissen fragen und sie angeben -Absichten wiedergeben -über Freizeitbeschäftigungen sprechen -Orte und Berufe beschreiben <i>Grammatik</i> -Das Äquativsuffix –CE -Das Suffix –İlk -Das Modalverb istemek -Der Dativ und der Ablativ -Die Postpositionen için und ile <i>Kulturseite</i> -Türk dili -Die türkische Sprache	4) TÜRKÇE ÖĞRENİYORUZ <i>İletişimsel içerik</i> -Dil becerileri ile ilgili sor sorma ve anlatma -İsteklerinden bahsetme -Boş vakit geçirme aktiviteleri ile ilgili konuşma -Yerleri ve meslekleri tanımlama <i>Dilbilgisi</i> -CE eşitlik eki -İlk son eki -İstemek yardımcı fiili -Yönelme ve ayrılma hâl eki -için ve ile edatları <i>Kültür sayfası</i> -Türk dili -Die türkische Sprache
TEKRARLAMA 1	TEKRARLAMA 1

Tablo 1. “Kolay Gelsin!” Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Seti A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabının İçindekiler Bölümü ve Türkçe Tercümesinden Bir Kesit

“Kolay Gelsin! B1 Türkisch für Fortgeschrittene” adlı ileri düzeydeki öğrenciler için hazırlanmış “Kolay gelsin!” B1 dil düzeyi ders ve çalışma kitabında ise ilk sayfada kitabın adı, dil düzeyi, ileri düzeyi olduğu, içeriğinin ders kitabı ve çalışma kitabı ile ses dosyaları olduğu belirtilmiş ve kitabı hazırlayanların isimlerine, yayınevi ile yayınevinin bulunduğu şehrin bilgisine yer verilmiştir. İkinci sayfasında ise A1-A2 dil düzeyleri kitabında olduğu gibi baskı, telif ve yayımlanmasında katkıda bulunan isimlerin bilgisi verilmiştir. Kitabın içindekilerden önce üçüncü sayfasında yazarların ve editörlerin öğrenciler için yazdıkları bir yazı bulunmaktadır. A1-A2 dil düzeyi kitaplarından farklı olarak B1 dil düzeyi kitabı ders kitabı ve çalışma kitabını tek bir baskıda birleştirmiştir. Kitabın birinci kısmı ders kitabı ve ikinci kısmı çalışma kitabı olmak üzere hazırlanmıştır. Kitabın girişinde kapsamlı bir içindekiler bölümü sunulmuştur. İçindekiler bölümünde sekiz ünitenin her birinin iletişimsel içerik, dilbilgisi ve kültür sayfası olmak üzere üç başlık altında kazanımları açıklanmıştır ve dört ünite de bir tekrarlar bölümünün olduğu görülmektedir. Bu sekiz ünite “Türkçeye devam!”, “Hoş geldiniz!”, “Yaşam tarzları”, “Bugün bayram!”, “Wiederholung 1”

Şekil 5. “Kolay gelsin! B1 Türkisch für Fortgeschrittene Kurs- und Übungsbuch mit Audio-CD” Kitap Kapağı

B1 dil düzeyi ders ve çalışma kitabının kurgusu da A1-A2 dil düzeyi ders kitabı ve çalışma kitabına uygun bir şekilde oluşturulmuştur. İçindekiler bölümünde aynı şekilde öncelikle iletişimsel kazanımlara yer verilmiş ve bu kazanımlara paralel olarak dilbilgisel içerik sunulmuştur (Bkz. Tablo 2). Bunlarla beraber her bir ünitenin temasına uygun şekilde kültür aktarımı sayfaları hazırlanmıştır. İçindekiler sayfasının devamında ise bu kitabın çalışma bölümü içeriği yalnızca ders kitabındaki ünite başlıkları ve bu ünitelerde bulunan üçer alt başlık olarak sunulmuştur (B1 dil düzeyi ders ve çalışma kitabının orijinal içindekiler sayfalarını görmek için: Bkz. EK3; B1 dil düzeyi ders ve çalışma kitabının içindekiler bölümünün Türkçe tercümesinin tamamı için: Bkz. EK5).

B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabının Orijinal İçindekiler Bölümü	B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabının İçindekiler Bölümünün Tercümesi
<p>1)Türkçeye devam! <i>Kommunikative Inhalte</i> -Gründe verstehen und angeben -sagen, warum und wie man Türkisch lernt -Nachbarn kennenlernen -über Vor- und Nachteile von Lernmethoden diskutieren -Zeitungsartikel über "Deutsche in der Türkei" verstehen</p> <p><i>Grammatik</i> -Temporalsätze mit -dikten sonra, -meden önce -Kausalsätze mit -diği/-(y)eceği için, -diğinden -das Verbaladverb auf -meden -Indefinitpronomina</p> <p><i>Kulturseite</i> İkinci vatan Türkiye</p>	<p>1)Türkçeye devam! <i>İletişimsel İçerik</i> -Sebepleri anlama ve sebep belirtme -Neden ve nasıl Türkçe öğrenileceğini anlatma -Komşuları tanıma -Öğrenme yöntemlerinin avantajlarını ve dezavantajlarını tartışma -"Türkiye'deki Almanlar" ile ilgili gazete makalelerini anlama</p> <p><i>Dilbilgisi</i> -DiktEn sonra, -mEdEn önce ile zamansal cümleler -Dİğİ/-(y)EcEğİ için, -DİğİndEn ile nedensel cümleler -mEdEn zarf fiili -belirsiz zamirler</p> <p><i>Kültür sayfası</i> İkinci vatan Türkiye</p>
<p>2)Hoş geldiniz! <i>Kommunikative Inhalte</i> -über eine Reise und Sehenswürdigkeiten sprechen -sagen, wie man seinen Urlaub verbringt -Reiseinformationen verstehen -frühere Gewohnheiten und Gepflogenheiten wiedergeben -sein Wohnumfeld/ seinen Wohnort beschreiben -Eindrücke von Urlaubsorten wiedergeben</p> <p><i>Grammatik</i> -das Verbaladverb auf -(y)erek -Kausalsätze mit -diğinden dolayı/ötürü -Relativsätze mit -dik / -(y)ecek + possessivsuffixen</p>	<p>2)Hoş geldiniz! <i>İletişimsel içerik</i> -Seyahat ve görülecek yerler hakkında konuşma -Tatilinizi nasıl geçireceğini anlatma -Seyahat bilgilerini anlama -Önceki alışkanlıkları ve gelenekleri aktarma -Yaşadığı yeri ve çevresini anlatma -Tatil yerleriyle ilgili izlenimleri aktarma</p> <p><i>Dilbilgisi</i> -(y)ErEk zarf fiili -DİğİndEn dolayı/ötürü ile nedensel cümleler -DİK / -(y)EcEk + iyelik ekleri ile ilgili cümleleri -(E/İ)r+idi ile geniş zamanın hikâyesi</p>

<p>-Aorist in der Vergangenheit -(E/İ)r+idi -Relativsätze mit dem Partizip -(y)En ohne Bezugswort</p> <p>Kulturseite İstanbul'dan Avrupa'ya yayılan kahve</p>	<p>-Referans kelimesiz "-(y)En" ile ilgi cümleleri</p> <p>Kültür sayfası İstanbul'dan Avrupa'ya yayılan kahve</p>
<p>3)Yaşam Tarzları Kommunikative Inhalte -über Lebensstile und Lebensqualität sprechen -Wohnung, Wohnviertel beschreiben -über Stadt und Landleben sprechen -indirekte Rede -in Diskussionen zustimmen und Gegenargumente bringen -irreale und hypothetische Sachverhalte, Wünsche und Träume ausdrücken</p> <p>Grammatik -Direkte und indirekte Rede -Diğini/ -(y)eceğini söylemek -Indirekte Fragen -(y)ip -mediğini/ -meyeceğini sormak -Irreale und potentialer Bedingungssatz -se+idi/-se -Wunschätze mit Potentialis und Irrealis keşke+se/-seydi</p> <p>Kulturseite Geleneksel ve modern mekanlar</p>	<p>3)Yaşam Tarzları İletişimsel İçerik -Yaşam tarzları ve yaşam kalitesi hakkında konuşma -Yaşanılan evi ve yerleşim yerini anlatma -Şehir ve taşra hayatı hakkında konuşma -Dolaylı anlatım -Tartışmalarda anlaşma ve karşı argümanlar getirme -Gerçek dışı ve varsayımsal durumlar, dilekler ve hayalleri ifade etme</p> <p>Dilbilgisi -Diğini/ -(y)ceğini söylemek ile doğrudan ve dolaylı konuşma -(y)İp -mEdiğini/ -mEyEcEğini sormak ile dolaylı sorular -se+idi/-se ile gerçek dışı ve koşullu ve ihtimalli cümleler -keşke+se/-seydi ile ihtimalli ve gerçek dışı dilek cümleleri</p> <p>Kültür sayfası Geleneksel ve modern mekanlar</p>
<p>4)Bugün Bayram! Kommunikative Inhalte -über Feste und Gebräuche sprechen -Artikel über islamische Feiertage verstehen -Ziele und Vorhaben wiedergeben -Ratschläge / Bitten / Aufforderungen verstehen und formulieren -Geburstage beschrieben</p> <p>Grammatik -Temporalsätze mit -(E/İ)r....-mez -Temporalsätze mit -diği zaman/ -diğinde -Finalsätze mit -mek için, -mesi için/ Voluntativ bzw. Imperativ+diye -Indirekte Wiedergabe von Aufforderungssätzen -mesini istemek, rica etmek, söylemek</p> <p>Kulturseite Tebrik ederim!</p>	<p>4)Bugün Bayram! İletişimsel İçerik -Bayramlar ve gelenekler hakkında konuşma -İslami bayramlarla ilgili makaleleri anlama -Hedefleri ve planları aktarma -Tavsiyeleri / istekleri / talepleri anlama ve bildirme -Doğum günlerini anlatma</p> <p>Dilbilgisi -(E/İ)r....-mez ile zaman cümleleri -Diği zaman/ -diğinde ile zaman cümleleri -mek için, -mesi için/ istek kipi ya da emir kipi+diye ile amaç cümleleri. -mesini istemek, rica etmek, söylemek ile istek cümlelerinin dolaylı ifadesi</p> <p>Kültür sayfası Tebrik ederim!</p>
<p>Wiederholung</p>	<p>Tekrarlama 1</p>

Tablo 2. “Kolay Gelsin!” Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Seti B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabının İçindekiler Bölümü ve Türkçe Tercümesinden Bir Kesit

4.2. DERS KİTAPLARININ GÖRSEL MALZEMELERİ

Yabancı dil öğretimi kitaplarında şemalar, grafikler, resimler ve fotoğrafları kapsayan görsel malzemeler, dil öğretimini birçok açıdan etkilemektedir. Genç ve Ünver'in aktardıklarına göre görsel unsurların ders kitaplarında kullanılmaları ile dil öğrenimi kolaylaşır ve öğrenilenler uzun süre akılda kalır, ayrıca görsel unsurlar öğrencinin dünyası ile etkileşimde bulunarak öğrencinin motivasyonunu sağlar. Aynı zamanda yabancı dil öğretimi kitaplarındaki görsellik yalnızca dil öğretiminde değil, hedef dilin kültürünün anlamlandırılmasında, dilbilgisi öğretiminde, iletişimsel yeterliliklerin gelişmesinde de etkilidir (Reinfried,2008; Schwerdtfeger, 2001; Funk, 1995; Rieger, 1999; Gairns ve Redman, 2006; Saleh Muhammad Ali, 2009. Aktaran: Ünver ve Genç 2013, s.394). Öyleyse yabancı dil öğretimi kitaplarında etkili görsellik kullanımı öğrencinin hem motivasyonunu sağlayacak hem merak uyandıracak ve böylelikle de öğrenilenlerin kalıcılığı sağlanmış olacaktır.

“Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi seti görsel malzeme açısından oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Bu bölümde “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinin tüm kitaplarında yer alan görsel malzemeler analiz edilecektir. Tüm kitapların öncelikler fotoğrafları ele alınacak ve fotoğraflar sırasıyla; yemek kültürü, turist merkezleri, ünlü kişiler, Türkiye'nin insanları, gündelik yaşam, gelenek-görenekler, objeler, diğer ülkelerin kültürlerine ait unsurlar kategorilerinde değerlendirileceklerdir. Bu analizin ardından kitaplarda başvuru alan diğer görsel malzeme unsurları ele alınacak ve görsel dilbilgisi durumu incelenecektir. Tüm bu veriler elde edildikten sonra “Kolay gelsin!” setinde görsel malzeme kullanımı değerlendirmeye tabi tutulacaktır ve bu değerlendirme gerçekleştirilirken tümevarım yolu ile elde edilen ders kitaplarında görsel malzemeleri değerlendirme ölçütleri ile diğer araştırmacıların değerlendirme ölçütleri bölüm sonunda sunulacaktır.

4.2.1. Görsel Malzemelerin Analizi

“Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi seti oldukça renkli ve çok sayıda görsel malzemeye sahiptir. Kitapta fotoğrafların yanı sıra çizgi resimler, grafikler, kavram haritaları, semboller ve e-posta sekmesi görünümü veren çizimler gibi pek çok görsel malzemedan faydalanılmıştır. Sette kullanılan fotoğraflar farklı bağlamlarda ele

alınmak istendiğinde en çok dikkat çeken unsurlardan birinin yemek kültürüne ait görseller olduğu görülmektedir. “Kolay gelsin!” setinin A1-A2 dil düzeyi kitabının içindekiler bölümünde yer verilen cezve, fincanlar ve kurabiyelerle Türk kahvesi pişirme ve tüketme kültürüne dair ipuçları yansıtılmaya başlanmıştır. Kitabın hoş geldiniz bölümü ile beraber ilerleyen ünitelerinde de çok sayıda Türk kahvesi görseli sunulmuştur (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.8, s.10, s.88, s.93, s.94, s.173). Türk kahvesinin yanında Türkler tarafından fazlaca tüketilen çay da semaver ile birlikte, kahvaltılık sofrasında ve dışarda muhabbet eden gençlerin ellerinde olmak üzere farklı tüketim biçimleri ile gösterilmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.9, s.24, s.86, s.88). Bunların yanında geleneksel Türk içecekleri olan yayık ayranı ve Osmanlı mutfağından narçiçeği şerbeti de kitapta yer alan Türk içeceklerinden olmuşlardır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.6, s.87, s.90). Türk yemeklerine bakılacak olursa Avrupa’da en çok tanınan Türk yemeklerinden biri olan döner, meslekler konusunda döner kesen bir usta görseli ile yer almıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.51). Dönerin yanında diğer popüler Türk yiyeceklerinden simit, ramazan pidesi ve normal pide de kitapta yer verilen Türk yiyecekleri olarak göze çarpmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.37, s.76, s.79). Bunların yanında kitapta özellikle yiyecek ve içecek kültürü teması ile oluşturulmuş “Afiyet olsun!” başlıklı bir ünite de bulunmaktadır. Bu ünitenin kapak fotoğrafında içli köfte, çeşitli pideler, dolmalar, iç pilav, çeşitli köfteler, patlıcan kebabı ve pideli etli kebab gibi çeşitli kebabları barındıran zengin bir sofraya bulunmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.86, Bkz Şekil 6).Yine burada kitabın hedef kitlesi Alman öğrencilerin mutfağından çok uzak olan Türk kahvaltısı zeytinler, peynirler, reçeller, yumurta, domates ve salatalık gibi zengin içeriği ve yanında çay ile beraber öğrencilere yansıtılmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.86). Bu ünitenin içeriğinde yiyecek görsellerinin yanı sıra bir Türk lokantasına ait çorbalar, salatalar, mezeler, ana yemekler, tatlılar ve alkollü/alkolsüz içeceklerin isimlerinin bulunduğu menüye de yer verilmiş ve öğrencilerde merak uyandırılarak Türk mutfağını araştırmalarına fırsat sunulmuştur (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.91). Tüm bunlarla beraber Akdeniz salatası, mantı, sumak ve bülbül yuvası tatlısı görselleri kitabın farklı yerlerinde sunulan Türk mutfağı içeriklerinden olmuşlardır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.4, s.11, s.91, s.97, s.111).

Şekil 6. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.86

A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabında Türkiye'nin mutfağına dair ders kitabından farklı olarak kullanılan görseller kız kulesi fonunda bir tepside çay, kadayıf ve baklava gibi Türk tatlıları, demire takılı bir döner, kısır, Türkiye'nin bira markası olan Efes Pilsen şişesi ve Türk kahvesi cezvesi fotoğrafları olmuştur (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.4, s.5, s.24, s.27, s.49, s.52, s.66, Bkz. Şekil 7). Bunların dışında süt, yumurta gibi ürünlerin Türk lirası ile oluşturulmuş fiyat etiketleri de yiyecek içecek ürünler bağlamında Türk lirası ve Türkiye'de gündelik hayat ile alışveriş konularında öğrencilere fikir verebilecek niteliktedir (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.44).

Şekil 7. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.4

B1 dil düzeyi kitabının ders bölümündeki fotoğraflar arasında Türk mutfağına yansıtıldığı malzemeler incelendiğinde Türk kahvesinin otantik Türk kahvesi fincanı ve lokumuyla yansıtılması ve üç farklı yerde çay görselinin kullanılması Türklerin içecek kültürüne örnekler sunmaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.7, s.27, s.37, s.72). Lokumlu Türk kahvesi görseli ile sadece Türk mutfağına geleneksel içeceklerinin ne olduğu değil, bunu insanların popüler olarak ne şekilde tükettiği de gösterilmiştir. Türk

tatlılarına örnek olarak ise kitabın yemek kültürü ile ilişkili bir kültür metninde cevizli baklava görseli ve iki farklı noktasında bademli şekerpare fotoğrafı kullanılmıştır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.4, s.38, s.89). Patlıcan kebabı, hamsi tava, Akdeniz salatası ve sebze pilav gibi görsellerle Türk yemeklerine de örnekler sunulmuştur (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.6, s.80, s.84). Türk mutfağının en ayırt edici özelliklerinden olan Türk kahvaltısı da kitapta kullanılan yiyecek görselleri arasında üç fotoğrafla yerini almıştır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.39, s.82, s.89, Bkz. Şekil 8). Bunların arasında biri sahadanda yumurta, lavaş ekmeği, börek gibi yiyeceklerle zengin bir Türk kahvaltısı görüntüsü, diğeri ise kahvaltı içeriği ile bunları hazırlayan yaşlı bir kadın görseli bulunmaktadır ki bu görsel hem Türk mutfağı hem Türklere dair izlenimin oluşturulması açısından oldukça etkili bir görseldir. Bu kitabın çalışma kitabı bölümünde yer alan yemek kültürüne ait tek görsel ders kitabı bölümünde de geçen bademli şekerpare fotoğrafı olmuştur (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.110).

Şekil 8. Görsel Malzeme Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.82

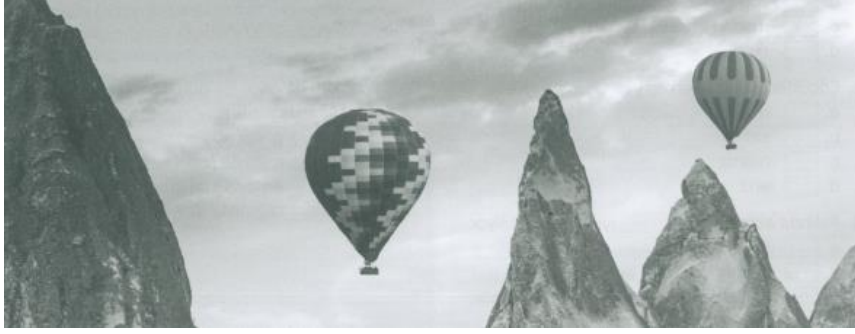
“Kolay gelsin!” setinin görsellerinde Türkiye’nin hangi turist merkezlerine yer verildiği incelendiğinde kitaplarda Türkiye’nin dikkat çekici güzellikte pek çok noktasının bulunduğu görülmektedir. Sette en çok fotoğrafı yer alan şehir İstanbul olmuştur. Kitaplarda, Türkiye’nin en popüler şehri olan İstanbul’a ait; Sultan Ahmet Camii, Ortaköy Camii, İstiklal Caddesi, Ayasofya, İstanbul Boğazı, Dolmabahçe Sarayı, Kapalı Çarşı, Kız Kulesi, Galata Kulesi, Galata Köprüsü, Eminönü ve Yeni Camii, fonda İstanbul Boğazı ile Selimiye Camii, Topkapı Sarayının içi ve dışı ve Bozdoğan Su

Kemeri gibi noktalar yer almaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.33, s.95, s.112, s.113, s.139, s.148; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.4, s.5, s.24, s.53; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.4, s.7, s.17, s.18, s.21, s.22, s.48, s.49, s.54; Bkz. Şekil 9).

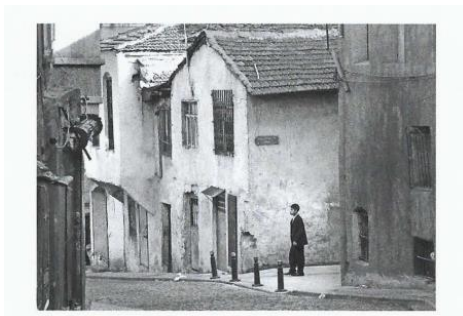
Şekil 9. Görsel Malzeme Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.22

İstanbul dışında A1-A2 dil düzeyi ders kitabında, Nemrut Dağı, Afrodisias Antik Kenti, Kral Kaya Mezarları, Side Antik Kenti, Çanakkale Şehitler Abidesi, Efes Antik Kenti, Sümela Manastırı, Bursa Kalesi ve hamam gibi antik şehirler ve tarihi dokusu olan noktalar verilmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.8, s.10, s.11, s.23, s.99, s.101, s.112, s.113, s.123, s.162). Bodrum, Alaçatı, Kaş, Fethiye ve bunların yanında neresi olduğu tam olarak saptanamayan deniz ve tekne görüntüleri de kitapta Türkiye'nin gezilecek yazlık noktalarına merak uyandıran görseller arasında yerlerini almışlardır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.6, s.7, s.103, s.109, s.111, s.112, s.113, s.170). Bu kitapta bunların yanında Bartın Körfezi, Yedigöller, Uludağ, Kapadokya Peri Bacaları, Pamukkale Travertenleri ve Tuz Gölü gibi Türkiye'nin doğal güzellikleri de kitapta ilgi çekici ve farklı turistik noktalardan olmuşlardır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.10, s.98, s.103, s.104, s.111, s.123, s.186). A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabında ise Konya tramvayı ve Kapadokya'da Peri Bacaları arasında süzülen balonların fotoğrafı İstanbul dışındaki mekân görsellerindedir (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.5, s.7, s.30, s.53, s.89; Bkz. Şekil 10). Bunların dışında hangi noktada çekilmiş olduğu anlaşılmayan bir cami içi fotoğrafı, akşamleyin çekilmiş bir şehir fotoğrafı ve bir mahalle fotoğrafının da Türkiye'ye ait olduğu anlaşılmaktadır (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.5, s.6, s.41, s.53, s.78).

Şekil 10. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.89

B1 dil düzeyi ders kitabında ise İstanbul dışında Bodrum ve Alanya gibi yaz tatilleri için tercih edilen sahil kesimi noktalarının, deniz ve tekne görüntülerinin çok kez yer aldığı görülmektedir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.4, s.14, s.18, s.23, s.28, s.48, s.49). Ayrıca Türkiye'nin önemli doğal güzelliklerinden olan Kapadokya, Van Gölü, Uludağ ve Karadeniz'in yeşil köy manzarası da kitapta yansıtılan gezilecek ve görülecek yerler arasında yerini almıştır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.18, s.19). Bu popüler mekânlar dışında kitapta bir de tatil köyü görseline yer verilmiştir ki bu özel bir Türkiye manzarası sunmamaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.34). B1 dil düzeyi kitabının çalışma kitabı bölümündeki mekân fotoğrafları incelendiğinde ise ders kitabı bölümünden farklı olarak Van Gölü'ndeki Akdamar Kilisesi bu bölümde yer alan Türkiye'nin turistik noktalarından olmuştur (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.99). Bunun dışında mekân fotoğrafları arasında, kaldırım kenarı dubaları ve eski evlerin bulunduğu bir mahallede bir çocuğun fotoğrafı ise yaygın Türk mahallesi görüntüsünü sunmaktadır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.104, Bkz. Şekil 11).

Şekil 11. Görsel Malzeme Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.104

Setteki tüm bu popüler yerlerin yanında, A1-A2 dil düzeyi ders kitabında farklı mekânların yer aldığı bir fotoğraf kompozisyonunda Türkiye'de en sık rastlanan market zincirlerinden biri olan Migros adlı markete ve şehir içinde bir camii görseline de yer

verilmiştir ki bunlar ülke insanların gündelik yaşamlarının önemli noktalarına örnekler sunarak öğrencilere ülke bilgisi de vermektedir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.111, s.197). Bu fotoğrafların yanında ülkenin coğrafi olarak tanıtılması için sette haritalara da yer verilmiştir. Bunlardan biri A1-A2 dil düzeyi kitabı ön kapağının iç tarafında yer alan, yeşil rengin tonlarının kullanılarak Türkiye'nin bölgeleri ve büyük şehirlerinin gösterildiği haritadır. Bir diğeri, hoş geldiniz bölümündeki Türkiye haritası, büyük şehirler ve bu şehirlerdeki turistik noktaların fotoğraflarının oluşturduğu bir kompozisyondur ve diğerleri de dinleme alıştırmasında kullanılan iki Türkiye haritasıdır (A1- A2 dil düzeyi ders kitabı, s.10, s.11, s.19; Bkz. Şekil 12). B1 dil düzeyi ders kitabında da Türkiye'nin yedi bölgesinin gösterildiği bir harita bulunmaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.80).

Şekil 12. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.10-11

Setteki ünlü kişilerin yer aldığı görseller incelendiğinde, “Kolay gelsin!” A1-A2 ders kitabında en çok yer alan ünlü kişiler 2006 yılı Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Yazar Orhan Pamuk (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.9, s.198, s.204, s.209) ve dünya çapında ünlü şarkıcı ve söz yazarı Sezen Aksu’dur (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.21, s.83, s.198, s.199). Orhan Pamuk ve Sezen Aksu’nun ardından Tarkan (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.21, s.83) ve Elif Şafak da (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.183, s.198) kitapta birden fazla defa görülen ünlü kişilerdendir. Bu şarkıcı ve yazarların yanı sıra besteci ve piyanist Fazıl Say (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.198), yönetmen Fatih Akın (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.198), şarkıcı Sertap Erener ve Bengü (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.83), oyuncu Tuba Büyüküstün, Kıvanç Tatlıtuğ ve Sibel Kekilli (A1-A2

dil düzeyi ders kitabı, s.21, s.83), futbolcu Arda Turan ve Mesut Özil de (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.21) “Kolay gelsin!” adlı kitapta geçen diğer Türk ünlüler olmuşlardır ki aralarından Fatih Akın, Sibel Kekilli, Mesut Özil ve Tarkan Türk asıllı Almanya doğumlu ünlülerdir ve Almanya’da da oldukça popülerlerdir. Yine kitapta fotoğrafı görülen Leyla Onur ve Cem Özdemir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.21) Almanya’daki Türk asıllı ve Almanya doğumlu siyasetçilerdendir. Bunların yanında dünya yıldızları ile çalışmış Türk modacılarının ve defilelerinin fotoğrafları da kitabın kültür sayfalarından birinde gösterilmektedir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.159). A1-A2 dil düzeyinin ders kitabından farklı olarak, çalışma kitabında Sezen Aksu fotoğrafı ile onunla yapılmış bir röportajın basılı olduğu bir gazete kâğıdı görseli bu kitapta ünlü Türk kişilere ait olan tek görsel olmuştur (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s116). (Bkz, Şekil 13).

Şekil 13. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.21

B1 dil düzeyi ders kitabının görselleri arasında; yönetmen, senarist ve oyuncu Yılmaz Güney, oyuncu Türkan Şoray ve senarist ve yönetmen Fatih Akın yer almaktadır. Bu fotoğraflar söz konusu kişilerin tanıtıldığı kısa metinler ile sunulmuştur (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.57; Bkz. Şekil 14). Bir diğer fotoğrafta ise yine Almanya doğumlu Türk senarist ve yönetmen Fatih Akın ile oyuncu Güven Kıraç ile Nursel Köse bulunmaktadır ancak bu görsel Yeşilçam temalı bir metnin verildiği kültür sayfasında metin içeriği ile tutarsız bir şekilde kullanılmıştır (B1 dil düzeyi, ders kitabı, s.59) Fotoğrafların yanı sıra ataç ile tutturulmuş bir kâğıt çizgi resminde Barış Manço’nun “İnsanın öğrenmesi gereken ilk dil tatlı dildir!” sözüne yer verilmiştir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.67). Bu kitabın çalışma kitabı kısmında ise ünlü Türklerin görselleri bulunmamaktadır.

Şekil 14. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.57

“Kolay gelsin!” setinde ünlü kişilerin dışında çok sayıda insan fotoğrafı kullanılmıştır. İnsan fotoğrafları çeşitli okuduğunu anlama, dinlediğini anlama, konuşma ve yazma alıştırmalarında, içerikle bağlantılı bir şekilde kullanılmıştır ancak insan fotoğraflarının arasından pek azı Türk izlenimi oluşturmaktadır. Bunlar kalabalık bir ailenin bulunduğu bir sofrada dede ve torunun odak noktasında olduğu bir fotoğraf ve mutfakta yaşlı bir kadının olduğu bir fotoğraftır (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.67, s.78; Bkz. Şekil 15). Aynı şekilde B1 dil düzeyi ders kitabında da özellikle anne ve baba rolü ve masadaki tabakların içinde bulunan Türk tatlıları ile Türk ailesi izlenimi uyandıran yalnızca bir görsel bulunmaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.80). B1 dil düzeyi çalışma kitabında ise Türklerin bulunduğu birkaç fotoğrafta Türklerin gündelik yaşantısı hakkında izlenim verilmesi de sağlanmıştır. Bunlardan biri Türkiye’de sıklıkla karşılaşılabilecek bir meydan ve ağaç dibinde oturan yaşça büyük kimselerin olduğu bir fotoğraftır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.100). Diğerleri ise Türklerin gündelik yaşantısına örnek sunabilecek mahalle arasında top oynayan kişilerin olduğu bir fotoğraftır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.103).

Şekil 15. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.78

“Kolay gelsin!” öğrenim setinin kitaplarında Türklerin gündelik yaşamına dair unsurların da bulunduğu tespit edilmiştir. Sette hangi gündelik yaşam unsurlarının aktarıldığı incelendiğinde, A1-A2 dil düzeyi ders kitabında Türklerin gündelik yaşamına dair unsurlar arasında en çok mekânların yer aldığı görülmektedir. Bunların arasında duvarında Atatürk’ün portresinin asılı olduğu eski bir berber dükkânı, balıkçıların fileler ile uğraştığı bir deniz kenarı, meyve-sebzeler ve bunların lira ile fiyat kartlarının bulunduğu pazar tezgâhı, tezgâhlar ve meyve-sebze sepetlerinin olduğu semt pazarı, fırın, market reyonu, kasap, mahalle bakkalı, eczane, manav, kalabalık bir pazaryeri, bir kitap dükkânı, bir alışveriş merkezi, kunduracı, Türk bayraklarının asılı olduğu orta bahçede yer alan bir çay bahçesi ve Migros süper market bulunmaktadır (A1- A2 dil düzeyi ders kitabı, s.35, s.74, s.76, s.77, s.78, s.111; Bkz. Şekil 16). Bu mekânların yanında İstiklal Caddesi Tramvayı, İstanbul Boğazı’nda seyreden bir vapurun görüntüsü ve bir minibüs fotoğrafı Türklerin gündelik yaşamında kullandığı toplu taşıma araçlarına örnekler sunmaktadır (A1- A2 dil düzeyi ders kitabı, s.65, s.73). Ayrıca Türk dili ile ilgili bir metnin olduğu sayfada tahtaya Hadis-i Şerif yazan bir imam fotoğrafı ve şehir içinde bulunan bir camii fotoğrafı Türklerin inançlarına örnekler sunmaktadır (A1- A2 dil düzeyi ders kitabı, s.59, s.197). Gündelik hayatın görsel öğelere yansımaları B1 dil düzeyi ders kitabında ise Türkiye’nin farklı bölgelerine ait dört farklı ev tipinin ve bir miktar iki yüz Türk lirasının olduğu fotoğraflarla gerçekleştirilmiştir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.28, s.35).

Şekil 16. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.77

Kültürel zenginliklerin en önemlilerinden sayılabilecek davranış âdetleri ve çeşitli özel günleri içeren törensel kutlamalar “Kolay gelsin!” setinin görselleri içinde yer alan görüntülerden olmuşlardır. A1-A2 dil düzeyi ders kitabında yaşça büyük kişilere hürmet

göstermek için elinin öpülüp başa konulduğunu gösteren bir fotoğraf davranış âdetlerini, davul zurna eşliğinde halay çekilen bir sokak düğünü ise törensel kutlamaları gösteren görseller olarak kitapta yer almışlardır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.47, s.147; Bkz. Şekil 17).

Şekil 17. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.147

B1 dil düzeyi ders kitabındaki gelenek ve göreneklerle ilgili görsellere bakıldığında bayram temalı bir metnin yanında geleneksel bayram kahvaltılarında atıfta bulunan bir kahvaltılı sofrası görülmektedir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.39). Bu temaya bağlı olarak kullanılan bir diğer görsel şeker ikram etme âdetini yansıtan şeker tutan ellerin olduğu bir fotoğraf olmuştur (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.40). Ortada gelin ile damadın oturduğu ve etraflarında kalabalık bir insan grubunun halay çektiği bir fotoğraf ise köy düğünlerini andıran, yine gelenek ve göreneklerin yansıtıldığı bir başka görseldir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.47). Türklerin davranış âdetlerinden olan, gençlerin saygı göstermek amacıyla yaşlı insanların elini öpmesini yansıtan bir fotoğraf da bu kitapta yer alan gelenekler ve görenekler ile alakalı görseller arasındadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.69).

“Kolay gelsin!” setinin görselleri arasında sözlük, telefon, bilgisayar, motosiklet, mobilya, radyo, gazete yaprağı, kartpostal, film şeritleri, dolma kalem ve kıyafet gibi çok sayıda ve çeşitte obje fotoğrafına yer verilmiştir. Objeler, genellikle Türkiye’ye özgü nesnelere gösterilmesi yerine alıştırmaların içeriği ile ilişkili bir şekilde kullanılmıştır. Ancak bunların arasından A1-A2 dil düzeyi ders kitabında yer alan bağlama ve zurna gibi müzik aletlerinin fotoğraflarının, Anadolu kültürünün geleneksel müziğini yansıtarak kültür aktarımına katkıda bulunduğu görülmektedir (A1-

A2 dil düzeyi ders kitabı, s.20, s.185). Bunlarla beraber bu kitapta fes ve yöresel kıyafetler giymiş genç bir kadının fotoğrafı da geleneksel kıyafetleri temsil etmektedir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.13, s.197). Etnik desenli bir kilim fotoğrafı ise yöresel objelere örnek sunmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.80). B1 dil düzeyi çalışma kitabı bölümünde de içlerinde yüz Türk lirası, elli Türk lirası ve bir Türk lirasının olduğu bir görsel Türkiye’de kullanılan para birimi ve biçimini öğrencilere göstermektedir (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.137; Bkz. Şekil 18).

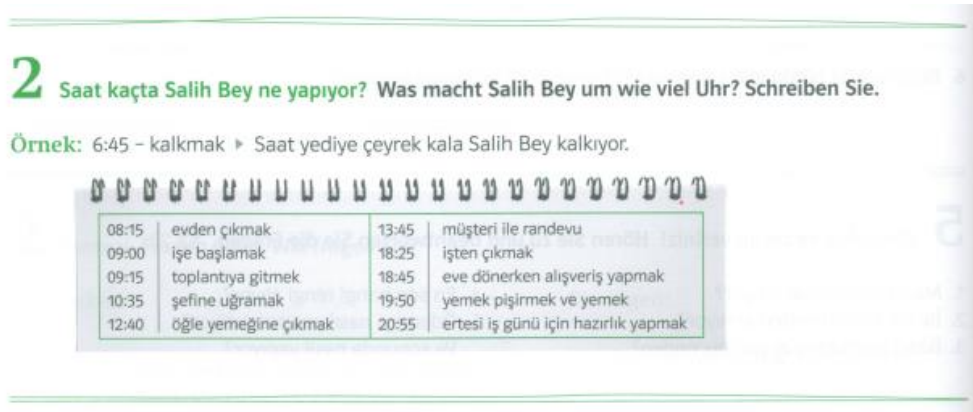
Şekil 18. Görsel Malzeme Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.137

“Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinde görseller aracılığıyla hedef kültürün yanında diğer kültürlerin aktarımı da söz konusudur. “Kolay gelsin!” adlı öğrenim setinin A1-A2 dil düzeyi ders kitabında kültürlerarası unsurların görsellere yansımaları; birbirlerine sarılmış altı farklı ırktan olduğu anlaşılan altı gencin fotoğrafı, Londra’da bir genç kadın fotoğrafı, büyük şehirleri ile bir Avrupa haritası ve farklı ırklardan olduğu anlaşılan bir diğer genç arkadaş grubunun fotoğrafı ile mümkün olmuştur (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.16, s.17, s.25, s.48). B1 dil düzeyi ders kitabında ise Kurban Bayramı ve Ramazan Bayramı da dâhil olmak üzere farklı kültürlerin bayramlarından beş karenin yer aldığı bir görsel kompozisyon kullanılmıştır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.38; Bkz. Şekil 19). Bunun dışında kitabın hedef kitlesinin kullandığı para birimi olan avro çizgi resmi kitabın içinde geçen bir oyunda kullanılması ile ilişkili olarak kitabın görselleri arasında yerini almıştır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.91). B1 dil düzeyi çalışma kitabında ise Amerikalı aktör Bradd Pitt ve Berlin Zafer Sütunu fotoğrafı, bu kitapta diğer kültürlerle dair görsellere örnek sunmaktadır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.125, s.143). Amsterdam’da çekildiği anlaşılan bir lale tarlası ve yel değirmeni görüntüsü ise diğer ülkelerin mekânlarına dair bir diğer içerik olarak kitapta yer almıştır (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.65).

Şekil 19. Görsel Malzeme Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.38

Sette fotoğrafların yanı sıra tabloların, grafiklerin, renkli kutuların ve çizgi resimlerin kullanılması ile dil öğretimini kolaylaştırmak hedeflenmiştir. “Kolay gelsin!” setinin hemen hemen bütün dilbilgisi konuları tablolara başvuruyla açıklanmaktadır. Ünite içindeki dilbilgisi tablolarının yanı sıra her bir ünitenin sonunda dilbilgisi özetinin sunulduğu dilbilgisi sayfaları da tablolar içermektedir. Yine dilbilgisini anlatımını kolaylaştırılmak için küçük ve renkli dilbilgisi kutularına başvurulmuştur. Bu tablolar ve renkli kutularla dilbilgisi anlatımının dışında, farklı beceri alıştırmaları için; kartpostal, defter sayfası, ajanda yaprağı, dergi sayfası, konuşma balonu, grafik, kavram haritası, sembol, renkli kutu, bilgisayar ekranı ve e-posta sekmesi çizgi resimleri ve krokilerin kullanıldığına da rastlanmaktadır (Bkz. Şekil 20).

Şekil 20. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.86

4.2.2. Görsel Malzeme Verilerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi seti görsel malzemelerinin analiz edilmesiyle elde edilmiş olan bu verilerle, setin görsel açıdan

değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen veriler göstermektedir ki; sette dersler boyunca fotoğraflar, tablolar, grafikler, renkli kutular ve çeşitli çizgi resimler gibi görsel malzemelere yoğun bir şekilde yer verilmiştir. Bu görsel malzemeler arasında, fotoğraflar önemli ölçüde kültür aktarımı sağlamaktadır. Sette dersler boyunca yiyecek ve içecekler, mekânlar, ünlü kişiler, gündelik yaşam, gelenek ve görenekler, geleneksel objeler ve diğer kültürlere ait çeşitli durumlar fotoğraflar aracılığı ile öğrencilere aktarılan kültürel unsurlar olmuşlardır.

Yiyecek ve içecek kategorisindeki görseller incelendiğinde, başta Türk kahvesi ve çayı olmak üzere; Türk kahvaltısı, simit, pide, içli köfte, dolma, iç pilav, patlıcan kebabı, mantı, kısır, hamsi tava, Akdeniz salatası, bülbül yuvası tatlısı, kadayıf, baklava, bademli şekerpare gibi çok çeşitli yiyecek-içecek fotoğrafı ile Türk mutfağının tanıtıldığı görülmektedir. Yiyecek ve içecek kültüründe olduğu gibi Türkiye'nin turistik noktalarının yansıtılmasında da görsel malzemelerin önemi büyüktür. Bu turistik noktalar arasında başta pek çok tarihi güzelliği ile birlikte İstanbul olmak üzere; Nemrut Dağı, Afrodisias Antik Kenti, Kral Kaya Mezarları, Side Antik Kenti, Çanakkale Şehitler Abidesi, Efes Antik Kenti, Sümela Manastırı, Bursa Kalesi, Alanya, Bodrum, Alaçatı, Kaş, Fethiye, Bartın Körfezi, Yedigöller, Uludağ, Kapadokya Peri Bacaları, Pamukkale Travertenleri, Tuz Gölü, Van Gölü, Van Gölü'ndeki Akdamar Kilisesi ve Uludağ gibi çok sayıda turistik nokta sunulmaktadır. Görsel malzemeler ile yansıtılan bir diğer kültürel unsur; Orhan Pamuk, Yılmaz Güney, Türkan Şoray, Sezen Aksu, Tarkan, Elif Şafak, Fazıl Say, Fatih Akın, Sertap Erener, Bengü, Tuba Büyüküstün, Kıvanç Tatlıtuğ, Sibel Kekilli, Arda Turan, Mesut Özil, Güven Kıraç, Nursel Köse, Leyla Onur ve Cem Özdemir gibi ünlü Türkler'dir. Berber dükkânı, pazar tezgâhı, fırın, market reyonu, kasap, mahalle bakkalı, eczane, manav, kunduracı, çay bahçesi, cami gibi mekân fotoğrafları; nostaljik tramvay, vapur ve minibüs gibi toplu taşıma araçları fotoğrafları ve bir miktar iki yüz Türk lirası gibi nesne fotoğrafları ise görseller arasında gündelik yaşama ait unsurlar kategorisinde yerlerini almışlardır. Gelenek ve görenekler ise kitapta yansıtılan bir diğer önemli kültürel kategoridir. Bu kategoride; yaşça büyük insanların elinin öpülüp başa konulması davranışı, bayram kahvaltısı, şeker ikram etme, davul zurna eşliğinde halay çekilen bir sokak düğünü ve bir köy düğünü görselleri bulunmaktadır. Kitaplarda Türk kültürü ile ilişkili objeler ise bağlama, zurna, fes ve yöresel genç kadın kıyafetleri, etnik desenli bir kilim ve Türk lirası olarak saptanmıştır.

Kitabın görselleri arasında başka kültürlere ait unsurlar incelendiğinde bu kategoride; farklı ırktan olduğu anlaşılan gençlerin fotoğrafları, Londra fonlu bir genç kadın fotoğrafı, Avrupa haritası, farklı kültürlerin bayramlarını yansıtan fotoğraflar, avro çizgi resmi, Bradd Pit fotoğrafı, Amsterdam fotoğrafı ve Berlin Zafer Sütunu fotoğrafı tespit edilmiştir. Tüm bu verilerle “Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi seti görsellerinin kültür yansıtma konusunda oldukça başarılı olduğu görülmektedir.

Ancak kitaplarda üniteler boyunca sıklıkla başvurulan insan fotoğraflarındaki kişilerin çoğu Türk stereotipi sayılabilecek tiplerden uzaktadırlar. Örnek vermek gerekirse A1-A2 dil düzeyi ders kitabında; diyalogların dinlenerek, konuşan kişilerin isimlerle eşleştirilmesinin beklendiği bir alıştırma beş Türk isminin yanında yer alan beş kişinin fotoğrafında Türk tipinden uzak insanların olduğu görülmektedir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.12; Bkz. Şekil 21).

Şekil 21. Görsel Malzeme Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.12

Türk kültürü ile uyuşmayan bir diğer görsel öge, “Ailem” adlı üçüncü ünitenin kapak fotoğrafında kullanılan sofrada bir aile fotoğrafıdır (A1- A2 dil düzeyi ders kitabı, s.36). Sofrada Noel ağacı süsleri ve çam kozalağının görülmesine rağmen, sonraki sayfada söz konusu fotoğrafa atıfta bulunularak, ailenin tanıtıldığı metinlere yer verilmiş ve bu ailenin kahvaltı yaptığından bahsedilmiştir. Bu görsel Türk ailesinin gündelik yaşamındaki kahvaltı rutininden uzak bir görseldir. Bunların yanında Türklerin eski bayramlarından bahsedilen bir metinde iki çocuğun olduğu bir fotoğraf kullanılmıştır ancak bu fotoğrafta çocukların başka kültürlerin geleneksel kıyafetlerini giyinmeleri yine tutarsız bir görsel seçimi olmuştur (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.41; Bkz. Şekil 22).

Kitaplarda gelenek ve göreneklerin yansıtılmasında törensel davranışlar üzerinde durulmuş, Türklerin davranış âdetleri ve insanlar arası ilişkiler gibi kategorilerde örneklere yer verilmemiştir. Ünlü kişiler arasında ise yalnızca çok popüler olanlar bulunmakta, farklı kategorilerde farklı ünlü insanların fotoğraflarına yer verilmemektedir. Gündelik yaşam kategorisindeki fotoğrafların birkaç mekân ve toplu taşıma unsuruyla sınırlı olması, Türklerin gündelik yaşamına dair manzaralar sunmakta yetersizdir.

Şekil 22. Görsel Malzeme Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.41

Genel itibariyle kitapta gerçekçi görsellerin kullanılmış olmasının yanında bir diğer olumlu özellik, kitapta dilbilgisi konularının açıklanmasında sıklıkla tablolar ve renkli kutular gibi görsel olarak destekleyici malzemelere başvurulmuş olmasıdır. Görsel dilbilgisi ile karmaşık olabilecek konuların net ve açıklayıcı bir anlatımla öğrenciler tarafından kolay öğrenilebilmesine imkân verilmiştir.

“Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinin baskısı ve kâğıt kalitesi, görüntüleri ve renkleri kaliteli bir şekilde sunmaktadır. Ancak ders kitapları renkli baskı ile basılmışken çalışma kitapları siyah-beyaz baskıya sahiptir. Bu durum çalışma kitaplarında bazı görsellerin anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Örnek vermek gerekirse, A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabında farklı ülkelere ait bayrakların olduğu bir fotoğraf ile türlü kumaşların olduğu bir fotoğrafın siyah-beyaz baskı sebebiyle karmakarışık bir görüntü sunduğu görülmektedir (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.26, s.51).

Sette sayfaların dolu ve boş alanları dengeli bir şekilde bütünleşmiştir ve öğrenciyi zorlamayacak niteliktedir. Yazı tipi ve boyutunun, öğrenciler tarafında anlaşılacak bir

netliğe sahip olmasının ve başlıkların düz metinlerden farklı renkte oluşturulmasının kitabın kullanımını kolaylaştırdığı söylenebilmektedir.

Bu çalışmada, “Kolay gelsin!” setinin görsel malzemeleri içerik analizi yöntemiyle kategorilendirilerek değerlendirilirken, analiz sırasında tümevarım yöntemi ile ders kitaplarında görsel malzemelerin değerlendirilmesi ölçütleri ortaya çıkmıştır. Bu ölçütler şu şekilde sıralanabilir:

- Sette ne tür görsel malzemelerden faydalanılmıştır?
- Fotoğraflarda hangi kategoride kültürel öğelere yer verilmiştir?
- Hangi yiyecek içeceklerin görselleri bulunmaktadır?
- Hangi mekânların görselleri bulunmaktadır?
- Hangi ünlülerin fotoğrafları kullanılmıştır?
- Hangi gündelik hayat unsurları yansıtılmıştır?
- Gelenek ve göreneklerin görsel malzemeler aracılığı ile aktarımı söz konusu olmuş mudur?
- Görsel malzemelerde diğer kültürlerin aktarımı söz konusu mudur?
- Kitabın baskı kalitesi içeriğin anlaşılabilirliğini kolaylaştırmakta mıdır?
- Sayfaların dolu ve boş kısımları orantılı mıdır?
- Yazı tipi, rengi ve boyutu öğrenci kitlesine uygun mudur?
- Kitapta görsel dilbilgisine yer verilmiş midir?

Bu değerlendirmenin sonucunda ulaşılan ders kitaplarında görsel malzemelerin değerlendirilmesi ölçütlerinin dışında, birçok araştırmacı tarafından oluşturulmuş pek çok değerlendirme ölçütü bulunmaktadır. Yabancı dil öğretimi kitaplarında görselliğin etkili bir şekilde kullanılıp kullanılmadığını değerlendirmek için oluşturulmuş ölçütlere bakıldığında, Krumm’un (1994, aktaran: Genç, 2010, s.267-273) görselliği düzen açısından ele alarak ders kitabının sayfalarının anlaşılır bir düzene sahip olup olmadığını; grafiklerin, fotoğrafların ve çizimlerin öğrenciyi motive edici bir nitelikte

olup olmadığını; görsel öğelerin metinler ile pedagojik olarak uyuşup uyuşmadığını sorguladığı görülmektedir.

McDonough ve diğerleri ise (2013, s.50-63) ders kitabının ne tür görsel öğelerden faydalandığını, görsellerin yalnızca sunum için mi kullanıldığını yoksa metinlere entegre bir şekilde mi verildiğini, görsel öğelerin öğrenme etkinliklerinde aktif bir rolü olup olmadığını sorgulamıştır. Ders kitabında ne tür görsel öğelerin kullanıldığının değerlendirilmesi gerektiğine dair bir ölçüt sunan bir diğer araştırmacı Byrd (2001, s. 415-427) olmuş ve görsel öğelerin miktarını sorgulayarak, bu görsel öğelerin ve sayfalardaki basılı bölümlerle boşlukların oranının, dil öğrencilerinin yaşlarına ve eğitim düzeylerine uygunluğu üzerinde durmuştur.

Görsellerin metinlerin anlaşılmasına yardımcı olacak şekilde içerikle doğrudan ilişkili olup olmadığını sorgulayan bir diğer araştırmacı ise Daoud ve Celce-Murcia (1979; aktaran: Byrd, 2001, s.425-426) olmuştur ve görsellerin öğrencilerin kafasını karıştırmayan, açık bir kullanım ile sunulup sunulmadığına ve bu görsel öğelerin gerçekçi durumlar göstererek öğrencileri okuma pratiğine teşvik edecek bir nitelikte olup olmadığına da değinmiştir.

4.3. DERS KİTAPLARININ METİNLERİ

Yabancı dil öğretimi ders kitaplarında bir öğretim hedefi doğrultusunda, diyalog, e-posta ya da gazete makalelerinde olduğu gibi birkaç cümlenin bir araya getirilmesi ile oluşturulmuş metinlerden faydalanılmaktadır. Metinler yalnızca okuma becerilerini iletmez, metinler aracılığıyla öğretilen kelime ve dilbilgisi, tüm beceri pratiklerinin gelişmesini sağlar. Yabancı dil kitaplarında metinler; dilin örnek kullanımlarını sunarak kelime, dilbilgisi ve söylem öğretimi gerçekleştirirken, aynı zamanda içeriğiyle bilgi ve kültür aktarımı da sağlarlar. Ders kitaplarında metin seçimi benimsenen öğretim yöntemine göre çeşitlilik gösterebilmektedir. Metin türleri kurgu metin ve özgün metin olmak üzere ikiye ayrılır. Genç ve Ünver (2012, s.69), kurgu metinleri “yabancı dilde sözcük, dilbilgisi öğretimini ya da iletişim becerilerini geliştirmek amacıyla ders kitabı yazarları tarafından kurgulanmış metinler” olarak, özgün metinleri ise “dil öğrencisini gerçek dünyayla buluşturan, öğrencinin öğrendiği dille, dilin konuşulduğu ülke/ülkelerle, yaşantılarla ilgili gerçek imgeler oluşturmasını sağlayan orijinal

metinler” olarak tanımlamışlardır. Yazarlar tarafından, duygu ve düşüncelerini çeşitli biçimlerde aktarmalarıyla oluşturulan yazınsal metinler ise yine yabancı dil öğretim kitaplarında başvurulan özgün metin türlerinden biridir. Yazınsal metinler, dil kullanımının geliştirilmesi ile birlikte o dilin kültürünün aktarılmasında da önemli bir role sahiptir (Genç ve Ünver, 2012; Bölükbaş, 2015).

“Kolay gelsin!” setinde toplam yirmi dört ünite ve her birinin içerisindeki üçer tema başlığı altında çok sayıda metnin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bölümde “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinin metinleri analiz edilecektir. Öncelikle kitapların temaları açıklanacak, ardından metinler diğer becerilerle bütünleşik olarak mı, yoksa yalnızca okuma pratiği ile mi kullanıldığına göre ikiye ayrılarak inceleneceklerdir. Tüm kitaplarda, dinlediğini ve okuduğunu anlama becerisi için oluşturulmuş metinler, türlerine göre analiz edilecek ve diyalog ve düz metin kategorilerine ayrılacaklardır. Sonrasında yalnızca okuduğunu anlama becerisi için oluşturulmuş metinler içinden öncelikle kültür sayfasında yer alan öğretici metinler değerlendirilecektir. Yalnızca okuduğunu anlama becerisi için geliştirilmiş metinler kategorisindeki kültür metinlerinin ardından, diyalog, düz metin, dijital medya metinleri ve basılı medya metinleri incelenecektir. En sonda, metinler kurgu ve özgün metin metin oluşlarına göre ele alınacaktır. Metinlerle beraber kullanılan öğretim araçları ve metinlerin dili konularına da değinildikten sonra tüm bu verilerden faydalanılarak setin metinleri değerlendirmeye tabi tutulacaktır ve bu değerlendirme gerçekleştirilirken tümevarım yolu ile elde edilen ders kitaplarında metin değerlendirme ölçütleri ile diğer araştırmacıların değerlendirme ölçütleri bölüm sonunda sunulacaktır.

4.3.1. Metinlerin Analizi

“Kolay gelsin!” setinin A1-A2 dil düzeyi ders ve çalışma kitabının 16 ünitesinin temaları incelendiğinde, birinci ünite olan “İyi günler!” adlı ünitenin, “Adınız ne?”, “Siz Alman mısınız?” ve “Nerelisin?” temalarını, ikinci ünite olan “Siz kimsiniz?” adlı ünitenin “Ankara’da oturuyorum”, “Ne iş yapıyorsunuz?” ve “Kursta” temalarını içerdiği görülmektedir. Üçüncü ünitenin adı “Ailem”dir ve “İşte benim ailem”, “Sizin kardeşiniz var mı?” ve “Siz kitap okuyor musunuz?” temalarını; “Türkçe öğreniyoruz!” adlı dördüncü ünite ise “Kaç dil konuşuyorsunuz?”, “Boş zamanınızda ne

yapıyorsunuz?” ve “Nereden geliyorsunuz?” temalarını içermektedir. Bu kitabın beşinci ünitesinin adı “Günlük hayat”tır ve beşinci ünite “Benim bir günüm”, “Cuma günler ne yapıyorsun?” ve “Geçen hafta sonu ne yaptınız?” temalarında oluşturulmuştur. “Alışveriş yapıyoruz!” adlı altıncı ünite “Bize ne lazım?”, “Alışveriş merkezinde” ve “Hangi elbiseyi istiyorsun?” temalarını; “Afiyet olsun!” adlı yedinci ünite, “Siz kahvaltıda ne yiyorsunuz?”, “Hadi Türk lokantasına gidelim!” ve “Yemekler çok lezzetliydi!” temalarını kapsamaktadır. Sekizinci ünitenin adı “İyi tatiller”dir ve bu ünite “Tatilde ne yapacaksınız?”, “Tatile çıkmayı düşünüyoruz.” ve “Buralarda banka var mı?” temaları bulunmaktadır. “Türkiye’ye hoş geldiniz!” adlı dokuzuncu ünite “Tatile nereye gidersiniz?”, “Akrabalarını ziyaret eder misin?” ve “İnşallah görüşürüz!” temaları; “İşte hayatımız!” adlı onuncu ünite “Özgeçmişim”, “İşte ben böyleyim!” ve “Çocukken ne yapıyordunuz?” temaları bulunmaktadır. On birinci ünitenin adı “Evim güzel evim”dir ve bu ünite “Dairemiz iki oda bir salon”, “Üstümüzde bir Alman aile oturuyor” ve “Bugün temizlik yapmam lazım” temalarını içermektedir. On üçüncü ünite “Güle güle giyin!” adlı ünite ve bu ünite “İşte benim tarzım!”, “Bu elbiseyi bir deneyebilir miyim?” ve “Sekizi çeyrek geçe işe başlıyorum” temalarından oluşmuştur. “Sağlınız nasıl?” adlı on üçüncü ünitenin temaları “Geçmiş olsun!”, “Sağlıklı yaşam” ve “Çok değişmişsin” başlıklarından; “Meslek hayatı” adlı on dördüncü ünitenin temaları “İş ilanları”, “Görüşmen nasıl geçti, diye sordu” ve “Bu roman kaç dile çevrildi?” başlıklarından oluşmaktadır. On beşinci ünitenin adı “Gelecek planları”dır ve “Hayallerimiz.”, “Okuduğum roman” ve “Geldiğimiz zaman hava güzeldi” temalarını içermektedir. On altıncı ve son ünite olan “Sanat dünyasından” adlı ünite ise “Konsere gittiğini bilmiyordum”, “Ünlü bir yazarla röportaj” ve “Neyle ilgileniyorsunuz?” adlı temalar bulunmaktadır.

“Kolay gelsin!” setinin B1 dil düzeyi ders ve çalışma kitabının sekiz ünitesinin içinde bulunan temalar incelendiğinde, “Türkçeye devam!” adlı birinci ünitenin, “Türkçe öğrenmek için neden çok”, “Artık Türkiye’de yaşıyoruz!” ve “Türkiye’deki Almanya” adlı üç başlığının bulunduğu görülmektedir. İkinci ünite olan “Hoş geldiniz!” ünitesi, “Türkiye’yi keşfedin!”, “İstanbul’a yaptığım gezi” ve “Benim yaşadığım İstanbul” adlı üç başlıktan oluşmaktadır. Üçüncü ünitenin adı “Yaşam tarzları”dır ve “Benim yaşam tarzım”, “Kentten doğaya”, “Milyoner olsaydım villa alırdım” başlıklarını içermektedir. “Bugün bayram!” adlı dördüncü ünitenin içerdiği konular “İyi bayramlar!”, “Nerede o

eski bayramlar?” ve “Nice yıllara!” konularıdır. Ardından “Medya” adlı beşinci bölümde “Günlük hayatta medya”, “TV’de en sevdiğim program” ve “Sinema ve film dünyasından” adlı başlıklara yer verilmiştir. Altıncı ünitenin adı “İnsan ilişkileri”dir ve bu üniteye çalışmalar “Sinirlerine hâkim ol”, “Sevgi mi, aşk mı?” ve “İşte böyle biriyim” başlıkları altında sunulmaktadır. Yedinci ünite olan “Okul ve meslek eğitimi” adlı üniteye “Okul ve sonrası”, “Benim okul ve meslek hayatım” ve “Bu kadar çalışmam gerekmezdi...” başlıkları görülmektedir. Sekizince ve son ünite olarak “Yemek kültürü adlı üniteye “Sizde ne yenir, ne içilir?”, “Can boğazdan gelir!” ve “Doğru beslen, sağlıklı yaşa!” adlı bölümler mevcuttur.

“Kolay gelsin!” setindeki metinlerin diğer beceri alanları ile bütünleşik şekilde işlenip işlenmediği incelendiğinde, metinlerin bir kısmının hem dinleme hem de okuma pratiğini, bir kısmının ise yalnızca okuma pratiğini gerektirecek şekilde hazırlandığı görülmektedir. Bu durumda setin metinleri yalnızca okuma pratiğini geliştiren metinler ve hem okuma hem de dinleme pratiğini geliştiren metinler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Hem dinleme hem okuma pratiğinin birlikte gerçekleştiği metinlerin en temel işleyiş özelliği; önce bir metnin dinlenmesi, ardından okunması ve son olarak metinle öğretimi hedeflenen dilbilgisi ya da söylem özelliğinin küçük bir özeti verilmesi biçimindedir (Bkz: Şekil 23).

C. Yemekler çok lezzetliydi!

1a Dinleyiniz! Hören Sie zu und markieren Sie, ob die Aussagen richtig oder falsch sind. 36

1. Claudia Selma'dan şeker istiyor.
2. Selma Türk kahvesi yapmak istiyor.
3. Claudia Türk kahvesini şekerle içiyor.
4. Selma dün Çağlayan Lokantası'na gitmedi.
5. Yemekler çok lezzetliydi.
6. Selma dün pek yorgun değildi.
7. Claudia da dün Çağlayan Lokantası'na gitti.

doğru	yanlış
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

b Zu zweit. Okuyunuz! Lesen Sie den Dialog und überprüfen Sie Ihre Antworten.

Claudia: Merhaba Selma!

Selma: Selam Claudia!

Claudia: Sende biraz şeker var mı? Pasta yapmak istiyorum da ...

Selma: Tabii! Vaktin var mı? Sana bol köpüklü bir Türk kahvesi yapayım!

Claudia: Aa, güzel olur.

Selma: Kahveni nasıl olsun? Şekerli mi? Şekersiz mi?

Claudia: Orta şekerli olsun, lütfen.

Selma: Ben de orta şekerli içiyorum.

Claudia: Dün akşam evde yoktun herhalde.

Selma: Evet, dün Turgut'la beraber Çağlayan Lokantası'ndaydık.

Claudia: Öyle mi? Yemekler nasıldı? Ben o lokantaya henüz gitmedim.

Selma: Yemekler çok lezzetliydi! Her şey harikaydı.

Ama ben biraz yorgundum, çünkü dün işim çok yorucuydu.

Onun için yemekten sonra hemen eve döndüm. Sen ne yaptın?

Claudia: Hiç evdeydim. Kahven çok lezziz, eline sağlık!

Selma: Afiyet olsun!

Türk kahvesi
şekerli – orta şekerli –
az şekerli – sade (şekersiz)

	war = idi / -(y)di	nach Vokal -ydı	nach Konsonant -di	Ja- / Nein-Frage mıydı?
ben	idim	hastaydım	yorgundum	yorgun muydum?
sen	idin	hastaydın	yorgundun	yorgun muydun?
o	idi	hastaydı	yorgundu	yorgun muydu?
biz	idik	hastaydık	yorgunduk	yorgun muyduk?
siz	idiniz	hastaydınız	yorgundunuz	yorgun muydunuz?
onlar	idiler	hastaydılar	yorgundular	yorgun muydular?

Efe Paşa çok hasta (!) » çocuktu, nefisi ...

GR » 3.2.2

Dikkat!
Efe Paşa çok
hasta d = t

94 dil öğrenme

Şekil 23. Metin Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.94

Hem dinleme hem okuma pratiğinin birlikte el alındığı metinler incelendiğinde, sette dinleme ve okuma pratiğinin birlikte gerçekleştiği metinlerin çoğunun öğrencilerin iletişimsel yeterliliklerini geliştirmede etkin bir rolü olan diyalog türünde olduğu saptanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.13, s.14, s.15, s.17, s.19, s.28, s.40, s.54, s.55, s.69, s.76, s.80, s.87, s.90, s.92, s.94, s.99, s.102, s.106, s.119, s.130, s.140, s.144, s.151, s.152, s.164, s.169, s.175, s.178, s.190; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.11, s.13; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.12, s.77, s.85, s.87; Bkz. Şekil 24). Hem dinleme hem de okuma pratiği ile öğrenim gerçekleştiren diyalogların tanışma içerikli olanlarında, tanışma ve selamlaşma kalıpları vurgulanmıştır. Üniteler ilerledikçe bu diyaloglarla beraber daha çok dilbilgisi kurallarının vurgulandığı görülmektedir.

2 Okuyunuz! Lesen Sie nun den Dialog mit verteilten Rollen und überprüfen Sie Ihre Antworten.

- Günaydın! Benim adım Berna, soyadım Öztürk. Bu okulda öğretmen olarak çalışıyorum. Evliyim. Antalyalıyım, ama İstanbul'da oturuyorum. Ya siz kimsiniz? Nerelisiniz? Nerede oturuyorsunuz?
- Benim adım Mark.
- Hoş geldiniz, Mark Bey. Nerelisiniz?
- Hoş bulduk! Ben Anversliyim. Anvers nerede, biliyor musunuz?
- Fransa'da mı?
- Hayır, Belçika'da.
- Anvers'te mi oturuyorsunuz?
- Hayır, Brüksel'de oturuyorum ve çalışıyorum.
- Ne iş yapıyorsunuz?
- Ben avukatım.
- Evli misiniz?
- Hayır, bekârim.
- Teşekkür ederim.

 Hoş geldiniz!
Hoş bulduk!

Şekil 24. Metin Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.32

Sette dinleme ve okuma pratiğinin aynı metin üzerinde gerçekleşmesi yalnızca diyaloglarla sağlanmamıştır. Diyalog metinleri dışında az sayıda düz metinlere de yer verilmiştir. Bu metinler birinci şahısların kendilerinden ya da ailelerinden bahsettikleri monologlar şeklindedir. (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.32, s.37, s.39, s.63, s.67, s.113, s.133; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.9, s.10, s.21, s.41, s.74; Bkz. Şekil 25). Etkileşimli bir konuşma pratiği içermeyen bu metinlerin kazanımlarının çoğunlukla dilbilgisi ekseninde kurgulandığı göze çarpmaktadır.

1a Terkar dinleyiniz ve işaretleyiniz! Auf wen treffen die Aussagen zu? Hören Sie erneut und tragen Sie ein. 40

Banu = B Arif = A Sabine = S

- Genelde arkadaşlarıyla tatil yapar.
- Tatilde yeni ülkeler keşfetmek ister.
- Ailesiyle birlikte tatil yapar.
- Tatilde önce akrabalarını ziyaret eder.
- Genelde ucuz bir pansiyonda kalır.
- Tatilini çok iyi planlar.
- Tatil köyünde rahat bir tatil geçirmeyi sever.
- Akşamları barlara gider ve eğlenir.
- Tatilde çok gezer ve fotoğraf çeker.

Banu
Ben tatilde kesinlikle denize giderim. Plajda güneşlenirim, denizde yüzerim. Genellikle arkadaşlarımla birlikte tatil planı yaparız. Çoğu zaman deniz kenarında ucuz bir pansiyonda kalırız ve oradan çeşitli turlar yaparız. Özellikle tekne turlarına bayılırım. Akşamları da barlara gideriz, sabaha kadar konuşuruz, dans ederiz ve eğleniriz! Tatillerimiz çok keyifli olur! Bu yıl Bodrum'a gideceğiz, çünkü Bodrum'un barları çok meşhur.

Arif
Ben ailemle birlikte tatil yaparım. Biz genelde önce akrabalarımızı ziyaret ederiz. Sonra bir tatil köyüne gideriz ve çocuklarla beraber çok rahat bir tatil geçiririz. Çocuklarımız orada çeşitli aktivitelere ve oyunlara katılırlar. Biz de kitap okuruz ve dinleniriz. Ara sıra bir şehir turu yaparız ya da tarihi yerleri gezeriz. Bu yıl Side'ye gidiyoruz.

Sabine
Biz eşimle tatilde mutlaka yeni yerler keşfetmek isteriz! Tatilimizi mutlaka çok iyi planlarız. Yeni kültürlerle tanışmayı, farklı yemekler denemeyi çok severiz. Tatilde birçok yeri gezeriz ve çok fotoğraf çekeriz. Ayrıca farklı ve güzel eşyalar alırsınız. Bu yıl İstanbul'a gideceğiz. İstanbul'un saraylarını, meşhur tarihi camilerini, çarşılarını ve tabii restoranlarını çok merak ediyorum.

g Gewohnheiten und Verallgemeinerungen können mit dem **yor-Präsens** oder dem **Aorist** formuliert werden:
• Biz genelde tatilde Türkiye'ye **gidiyoruz** / **gideriz**.
• Ağustosta Antalya'da hava çok sıcak **oluyor** / **olur**.

Şekil 25. Metin Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.113

Bunların yanında B1 dil düzeyinde, Türk dizileri hakkında bir radyo haberi ve İstanbul'dan taşınmak konulu bir söyleşi de hem dinleme hem okuma pratiğini birlikte geliştiren metinler arasında yerini almışlardır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.33, s.54, s.55; Şekil 26-27). B1 dil düzeyi çalışma kitabı bölümünde ise bu türde metinlere yer verilmediği saptanmıştır.

2 İstanbul'daki hayatını bırakıp deniz kenarında bir köye yerleşen Fulya Taylan'la söyleşiyi dinleyiniz ve işaretleyiniz. Aşağıdaki ifadeler doğru mu, yanlış mı? **6**

	doğru	yanlış
1. Fulya daha önce İstanbul'da sakin bir hayat yaşıyordu.	☐	☐
2. Ekonomik kriz nedeniyle İstanbul'daki işi çok stresli olmaya başladı.	☐	☐
3. Fulya şirketinden tazminat alarak işinden ayrıldı.	☐	☐
4. Fulya çocukluğundan beri yan flüt çalıyordu.	☐	☐
5. Fulya Likya yolunda 200 km yürüdü.	☐	☐
6. Fulya sekiz seneden beri köyde yaşıyor.	☐	☐
7. İstanbul'a artık sadece yılda bir kere gidiyor.	☐	☐

Şekil 26. Metin Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.32

3 Söyleşiyi okuyunuz ve cevaplarınızı kontrol ediniz.

BİR SÖYLEŞİ

Fulya, sen deniz kenarında mütevazı bir köy evinde kalıyorsun, daha önce İstanbul'da yaşıyordun. Oradaki hayatın nasıldı?
İstanbul'da birçok insanın hayal ettiği bir hayat sürüyordum. Boğaz manzaralı lüks bir evim, çok başarılı bir kariyerim vardı. Sürekli yeni insanlarla tanışıyor, konserlere, tiyatroalara, özel mekânlara gidiyordum; çok hızlı bir yaşamım vardı.

Hayatını ne zaman ve neden değiştirmeye karar verdin?
On yıl önce Türkiye'de yaşanan büyük ekonomik krizle birlikte iş hayatım çok stresli olmaya başladı. Ne eğlence kaldı, ne de eğlenecek hal. Rüyalarımda sürekli doğayı ve doğal hayatı özleyordum. Tek hayalim uzak, yemyeşil bir yerlere kaçmak ve kendime istediğim bir hayat kurmaktı. Hiç unutmuyorum, bir akşam işten çıktım, bir yerlerde durur, toprağa basarım diye ümit ederek ofisten eve kadar yürüdüm. İnan bir saatlik yolda, ayağımı basabileceğim tek bir yeşil alan bulamadım. Her yer asfalt, kaldırım taşı.

Sonra ne yaptın?
Krizle küçülmeye karar veren şirketime tazminatımı alarak ayrıldım. Binbir emekle kurduğum evimi boşalttım. Eşyalarımın hepsini arkadaşlarıma dağıttım. Tek bir sırt çantasıyla kardeşimde kalmaya başladım. O zamana kadar gerçekleştirmediğim bütün hayallerimi gerçekleştirmeye başladım. Önce hemen gidip bir yan flüt aldım kendime. Ders almaya başladım. İşten ayrıldıktan sonra bir hafta içinde yelken kursu, motosiklet ehliyeti kursu ve masaj kursuna başladım. Biraz delirme durumu gibiydi. Sonra Likya yolunda yürümeye çıktım. Yürüdüğüm 200 km'de bütün hayatımı değiştirmeye ve sakin bir köye yerleşmeye karar verdim.

Hiç İstanbul'a geri dönmeyi düşündün mü?
Hayır, hiç düşünmedim. On seneden beri buradayım, sezonda sekiz ay köyümde masaj yapıyorum. Kalan dört ayda da eğitim almak veya vermek için Tayland, Hindistan, Kamboçya, Sri Lanka gibi Uzak Doğu ülkelerine gidiyorum. İstanbul'a sadece yılda birkaç kere ailemi ve arkadaşlarımı ziyaret etmek için gidiyor ve bir turist gibi keyfini çıkarıyorum.

Şekil 27. Metin Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.33

“Kolay gelsin!” setinde hem dinleme hem okuma aktivitesi barındıran metinlerin yanında sadece okuma pratiği için oluşturulmuş metinlerin de olduğu göze çarpmaktadır. Bu tür metinler arasında kültür aktarımı için oluşturulmuş öğretici

metinler bulunmaktadır. A1-A2 dil düzeyinde on altı ünitenin her birinin son sayfasında, kültür aktarımı amacı ile oluşturulmuş Türk kültürü temalı metinler Almanca yazılmıştır ve bu durum settteki metinlerde yalnızca hedef dilin kullanılmadığını göstermektedir. Bu metinler “Hoş geldiniz”, “Ne iş yapıyorsunuz?”, “Aile”, “Türk dili”, “Şehir merkezinde”, “Alışverişe gidelim mi?”, “Yemek yiyelim mi?”, “İyi yolculuklar”, “Nihayet tatil”, “Okula gidiyoruz”, “Hayat böyle”, “Türk moda tasarımcıları”, “Geçmiş olsun”, “Müzik!”, “Geleceğimiz” ve “Edebiyat” başlıkları ile ünitelerin temalarına uygun şekilde kültür aktarımı gerçekleştiren metinler olmuşlardır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.23, s.35, s.47, s.59, s.73, s.85, s.97, s.109, s.123, s.135, s.147, s.159, s.173, s.185, s.197, s.209; Bkz. Şekil 28).

Nihayet tatil

Endlich Urlaub

Die Türkei ist ein Land, das weitaus mehr als eine Reise wert ist. Auch außerhalb der Ferienregionen des Südens mit Sonne, Strand und Meer gibt es viel Sehenswertes, das in den Katalogen selten erwähnt wird – die vielseitige Landschaft bietet diverse Urlaubsmöglichkeiten für jedermann.

Der westliche Landesteil an der Ägäis, Ege, lädt dazu ein, in mediterranem Klima eine Zeitreise zu den Reichtümern und Schätzen der griechischen und römischen Zivilisationen mit Ephesus, Efes, Pergamon, Bergama, oder zu den archäologischen Stätten von Troia, Truva, zu unternehmen.

Die in Mittel Anatolien, İç Anadolu, gelegene Provinz Kapadokya wurde von der UNESCO sowohl zum Weltkultur- als auch zum Weltnaturerbe erklärt. Ihre aus Tuffstein gemeißelten Felskirchen mit ihren schönen Fresken und die antiken unterirdischen Städte an der legendären Seidenstraße, İpek Yolu, begeistern Kulturreisende aus aller Welt.

Die Schwarzmeerküste des grünen Nordens, Karadeniz Bölgesi, ist bekannt für ihr Hochland, yayla, und lässt Bergsteigern und Wanderern nichts zu Wünschen übrig. Ein Besuch in Çamlı Hemşin oder Uzun Göl, einem See, der auf 1.000 m Höhe liegt und durch die Schneeschmelze des umliegenden Gebirges entstanden ist, sollten sich Naturfreunde nicht entgehen lassen. Nationalparks, Täler oder auch einfache Dörfer im Gebirge sind beliebte Reiserouten für Wanderer.

Der mystische Südosten: Auf 2.150 m Höhe, im alten Mesopotamien befinden sich auf dem Berg Nemrut, Nemrut Dağı, antike Grabmäler und Götterstatuen des Reiches Kommagene, die bis zu 9 Meter hoch sind. Man sagt dem Berg nach, dass von hier aus einer der schönsten Sonnenaufgänge bewundert werden kann. Die Grabheiligtümer wurden von der UNESCO ebenfalls zum Weltkulturerbe erklärt.

Im Südosten, an der Grenze zu Syrien und unweit des Irak, liegt in der gleichnamigen Provinz die Stadt Mardin: Kurden, Aramäer, Araber, Syrer und Türken leben gemeinsam in dieser poetischen Stadt an der Seidenstraße, zahlreiche Klöster, manastır, Kirchen, kilise, Synagogen, sinagog, und Moscheen, camii, spiegeln die auch religiöse Vielfalt wider.

Wem der Strand zu heiß und das Gebirge zu anstrengend ist, der kann die idyllische Landschaft des Ostens am Van-See, Van Gölü, genießen. Unweit des Iran liegt der größte See der Türkei in der gleichnamigen Provinz: Mit einer Länge von 120 km und einer Breite von 80 km ist er etwa sieben Mal so groß wie der Bodensee. Und wie Loch Ness soll auch der Van-See sein ganz persönliches Seeungeheuer beherbergen: Van Gölü Canavan.

Şekil 28. Metin Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.123

A1-A2 dil düzeyinin aksine B1 dil düzeyi kitaplarında bu metinler Almanca değil Türkçe oluşturulmuş metinlerdir. Kültür metinler her bir ünitenin sonunda “İkinci vatan Türkiye”, “İstanbul’dan Avrupa’ya yayılan kahve”, “Geleneksel ve modern mekânlar”, “”Tebrik ederim!”, “Yeşilçam”, “Büyüklerin ellerinden, küçüklerin gözlerinden öperiz...”, “Türkiye’de yabancı dilde eğitim veren okullar” ve “Yiyin Allah aşkına!” başlıklarıyla ünitelerin temalarına uygun şekilde hazırlanmış metinler olarak sunulmaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.17, s.27, s.37, s.47, s.59, s.69, s.79, s.89; Bkz. Şekil 29).

Yiyin Allah aşkına!

Misafirperverlik (konukseverlik) Türklerin en önemli özelliklerinden biridir. Misafirin Türk toplumdaki anlamı çok büyüktür. Türkler misafirleri için en güzel yemekleri yapar, en güzel odayı ayırır ve onları memnun etmek için her şeyi yapar. Bu nedenle misafir kendini hiçbir zaman yabancı hissetmez. Değişen dünyaya ve yaşam tarzlarına rağmen özellikle Anadolu kasaba ve köylerinde misafirperverlik hâlâ en önemli değerlerden biridir. Küçük köy ve kasabalarda tanımadığınız bir kapıyı çalıp merhaba dediğiniz zaman artık o insanlar için bir “Tanrı misafiri”sinizdir. Her zaman sizi güler yüzle karşılarlar.

“Tanrı Misafiri” Türkçede bir deyimdir ve anlamı şudur: Gelen kişinin kim olduğu önemli değildir. Çünkü onu Allah göndermiştir. Misafire hizmet Allah’a hizmettir. Misafir asla geri çevrilmez.

Ev sahibi gelen misafire küçük de olsa mutlaka bir şey ikram eder. Genelde öğleden sonraları misafire çay-kahve, yanında ise pasta, börek, kurabiye gibi şeyler sunulur. Türklerde misafir habersiz de gelebilir. Bu durumda da ev sahibi misafiri asla geri çevirmez. Gelene en azından içecek bir şey ikram edilir. Bu da genelde Türk kahvesi ya da çaydır.

Özellikle bir köy ya da kasabada geleneksel bir Türk ailesine misafir olursanız şunu unutmayınız: Yemek saati olmasa bile - ya da siz yemeğe davetli olmasanız bile - aile size mutlaka yiyecek bir şeyler ikram edecektir. Bu durumda ikram edilenleri kabul etmemek pek hoş bir davranış

değildir. Kibarca reddetseniz bile aile ısrar edecektir. Evin hanımından muhtemelen duyacağınız “Yiyin /Ye Allah aşkına! / Haydi buyur(un)!” sözlerinden sonra en azından yiyeceklerin tadına bakmanızı, “ellerinize sağlık” diyerek teşekkür etmenizi öneririz.

Portfolyo

Çok sevdiğiniz bir Türk yemeğinin tarifini öğreniniz. Malzemeleri ve yemeğin tarifini kursa getiriniz. Arkadaşlarınızdan da onların yaptıkları yemekleri öğreniniz. Hangi yemeğin tarifini bulmak istiyorsunuz? Yazınız.

En sevdiğim Türk yemeği:

Bunları biliyor muydunuz?

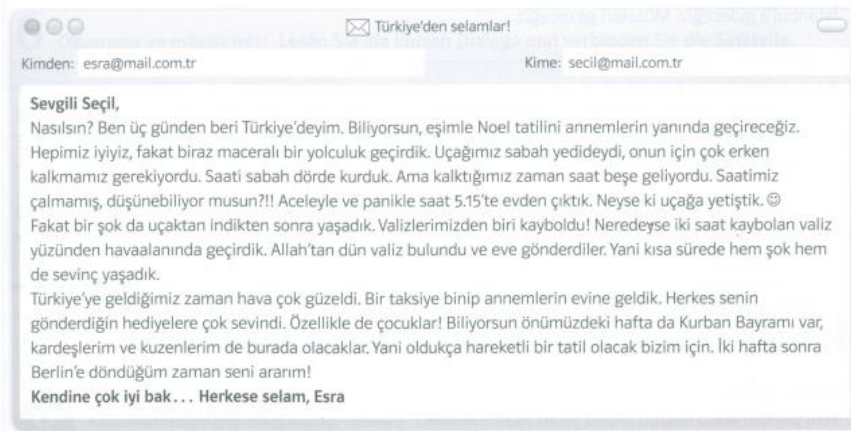
- Türkiye’nin en önemli tatlılarından olan baklava, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’ndeki Gaziantep şehrinde gelir.
- Eskiden yemek “sini” adı verilen büyük ve yuvarlak bir tepsi üzerinde ve yerde yenirdi. Bu âdet özellikle köy ve kasabalarda devam etmektedir.

Şekil 29. Metin Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.89

Kültür sayfalarının dışında da üniteler boyunca çok sayıda yalnızca okuduğunu anlama becerisine yönelik metinlerin bulunduğu görülmektedir. Sette kullanılan okuduğunu anlama metinlerinin türleri incelendiğinde, dersler boyunca pek çok metin türünden faydalandığı tespit edilmiştir. A1-A2 dil düzeyi ders kitabında, okuduğunu anlama metinlerinde diyaloglara yer verilse de (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.18, s.49, s.82, s.89, s.118, s.127, s.145, s.195, s.201) metinlerin çoğunun düz yazı biçiminde oluşturulduğu saptanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.43, s.104, s.116, s.131, s.139, s.156, s.167, s.170, s.187, s.205). Bunlarla beraber Sezen Aksu ve bir Elif Şafak biyografileri öğretici metinler olarak kullanılmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.183, s.199). Bu düz yazı ağırlıklı metinlerle beraber sık kullanılan konuşma ifadeleri yerine dilbilgisi öğretiminin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Yalnızca okuma pratiğini gerektiren düz metinlerin bazıları, dinleme-okuma pratiğinin birlikte gerçekleştirildiği düz metinlerde olduğu gibi birinci şahıs ağızından, kişinin kendisi ile ilgili yazılmış metinlerdir. A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabının ise okuduğunu anlama metinlerinden bir tanesi diyalog metniyken (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.53), birkaç tane birinci şahıs ağızından düz metine, bir Orhan Pamuk biyografisine ve bir Sezen Aksu röportajına yer verildiği de görülmüştür (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.45, s.97, s.103, s.113, s.116, s.118). Bunun gibi B1 dil düzeyinde de okuduğunu anlama metinleri arasında birinci şahıs tarafından yazılmış metinlerin bulunduğu görülmektedir. Bu metinler kişilerin kendilerinden ya da kendi fikirlerinden bahsettikleri monologlardır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.24, s.66, s.75). Bunların yanında bu kitabın çeşitli noktalarında yiyecek-içecek, bayramlar gibi birkaç öğretici metin daha bulunmaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.39, s.72, s.82). B1 dil düzeyi kitabının çalışma kitabı bölümünde okuduğunu anlama metinleri, Almanların ve Türklerin yemek alışkanlıkları ile bir Türk dizisi olan Aşk-ı Memnu konulu iki öğretici metinle beraber toplam yedi metinden oluşmaktadır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.97, s.119, s.125, s.131, s.139, s.142, s.147).

“Kolay gelsin!” setinin yalnızca okuma pratiği için oluşturulmuş metinlerinin arasında diyalog, monolog, düz metin, biyografi, öğretici metinler ve röportajların dışında da farklı metin türleri mevcuttur. Bunların arasında dijital ortamlarda kullanılan e-posta ve forum metinleri bulunmaktadır. Bu metin türleri bilgisayar ekranında buldukları şekilde yansıtılmak amacıyla daima çizgi resimlerle beraber sunulmuşlardır (A1-A2 dil

düzeyi ders kitabı, s.50, s.107, s.120, s.141, s.153, s.157, s.180, s.193; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.44, s.64; Bkz. Şekil 30).

Şekil 30. Metin Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.193

Dijital medya ortamlarının yanında, sette basılı medya metinlerine dair örnekler de yer almaktadır. Bunların arasında A1-A2 dil düzeyi ders kitabında farklı giyim tarzları ile alakalı bir dergi makalesi (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.149), bir gazetede yayımlanmış iş ilanları (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.177) ve bir Elif Şafak röportajı (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.202) bulunmaktadır. Ayrıca iki de kartpostal yazısı okuma metinleri arasında yer almıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.56, s.101; Bkz. Şekil 31).

Şekil 31. Metin Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.101

B1 dil düzeyi ders kitabında okuduğunu anlama pratiği için oluşturulmuş, Türkiye'deki Almanlar ve Türk ailesi ve medya kullanımı konularında gazete makalesi ve haberi (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.14, s.52; Bkz. Şekil 32), yaşadığım yer konulu dergi makalesi

(B1 dil düzeyi ders kitabı, s.29), kişisel gelişim konulu gazetede yayımlanmış bir söyleşi (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.62) ve Fatih Akın, Türkan Şoray ve Yılmaz Güney’i tanıtan ansiklopedi yazıları basılı medya araçlarındaki metinlere örnek oluşturmaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.57). Diğer medya unsurlarının arasında ise Türkiye’nin farklı noktalarının tanıtıldığı reklam metni bulunmaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.19).

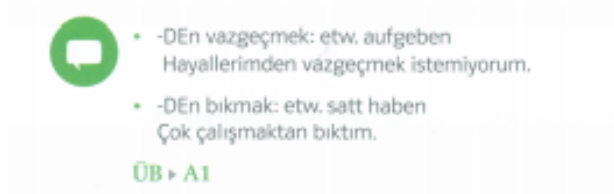

Şekil 32. Metin Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.14

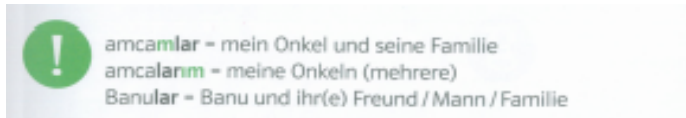
“Kolay gelsin!” setindeki metinlerinin tamamının kurgu olduğu, kaynakçada yalnız görsellere atıfta bulunulması ve metinlere kaynakçada yer verilmemesinden anlaşılmaktadır. Kitaptaki metinler genellikle okuma pratiğinin ardından, dilbilgisi ya da konuşma kalıplarının gösterildiği özet bölümlerle tamamlanmıştır. Bu nedenle metinlerin hedeflenen kazanımlara yönelik kurgulandığı söylenebilmektedir.

Metinlerin işleyişi; bir okuma metni ile belirli kazanımların tümevarım yolu ile öğrencilere kazandırılması ve ardından bu kazanımlarla bağlantılı olarak dilbilgisi veya konuşma kalıplarının yer aldığı küçük özetlerin sunulması şeklinde gerçekleşmektedir. Hedeflenen kazanımların verilmesi için metinlerle beraber kullanılan öğrenim araçları incelendiğinde, A1-A2 dil düzeyi ders kitabında kullanılan üç çeşit sembol olduğu

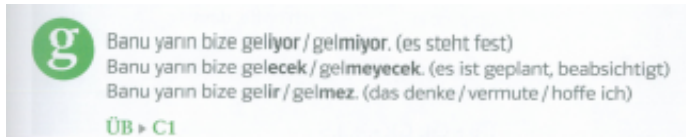
görülmektedir. Bu sembollerden biri konuşma balonu şeklindedir. Bir metnin ardından bu sembol görülüyorsa, bu işaretle beraber metin içinde geçen Türkçenin sık kullanılan ifadelerine yer verileceği anlaşılmalıdır. Metinlerle beraber en sık kullanılan işaretlerden bir diğeri g harfi ile belirtilen dilbilgisi sembolüdür. Bu dilbilgisi sembolü ile metin içerisinde öğrencilere kazandırılması hedeflenen dilbilgisi kuralının, metin sonunda bir özetinin yer aldığı görülmektedir. Böylece metinlerde en önemli kurallar ve biçimlerin, kullanım şekilleri ile sunulduğu, bunların haricinde bir dilbilgisi öğretiminin söz konusu olmadığı gözlemlenmiştir. Ünlem işareti ile oluşturulmuş sembolle de yer verilen dilbilgisi unsurlarının istisnai kullanımları sunulmaktadır. Kitapta metinlerle beraber en sık kullanılan sembol dilbilgisi sembolü olmuştur (Bkz. Şekil 33-34-35).

Şekil 33. Metinlerle Kullanılan Sembollerden Bir Kesit, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.187

Şekil 34. Metinlerle Kullanılan Sembollerden Bir Kesit, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.119

Şekil 35. Metinlerle Kullanılan Sembollerden Bir Kesit, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.119

B1 dil düzeyi ders kitabında ise metinlerin bazılarının ardından yeşil dilbilgisi kutusu ile dilbilgisi konularının özetlendiği, bazılarında sonra ise “i” sembolü ile önceki dil düzeylerinde öğretilmiş ve öğrencilerden bilmeleri beklenen dilbilgisi konularının veya bu konuların yeni kullanışlarının gösterildiği görülmektedir. B1 dil düzeyi kitabında dilbilgisi özetlerinin; yalnızca metinlerin hemen ardından direkt metinlerle bağlantılı şekilde değil, aynı zamanda metinlerin ardından gelen ve metinlerle ilişkili farklı alıştırmalara bütünleşik şekilde de verildiği görülmektedir (Bkz. Şekil 36-37).

b Şimdi metni okuyunuz ve ifadeleri uygun şekilde tamamlayınız.

Ben Steven. Üç seneden beri ailemle İstanbul'da yaşıyorum. Burada Alman Başkonsolosluğu'nun vize bölümünde çalışıyorum. Üç sene önce Türkiye'ye tayin edildim. Türkçe öğrenmeye buraya gelmeden önce iş yerinde başladım. Türkçe kolay bir dil değil, çok zaman ve çaba istiyor. Maalesef burada fazla zamanım olmadığı için kursa gidemiyorum. Yakın bir zamanda yine başlarım inşallah. Ancak eşim ve çocuklar Türkçe öğrenmeye devam ediyorlar. Bir sene sonra konsolosluktaki görevim sona eriyor. Fakat Almanya'ya dönmeden önce iki aylık bir Türkiye turu yapmayı planlıyoruz.

1. Steven Bey birkaç yıl önce Türkçe öğrenmeye başladı, çünkü _____
2. Steven Bey'in İstanbul'da zamanı az olduğu için _____
3. Steven Bey'in görevi sona erdikten sonra _____
4. Steven Bey'e göre _____
5. Onlar Türkiye turu yaptıktan sonra _____

ÜB ▶ A3
GR ▶ 3.2.3 a+b

i • **-DİktEn sonra** ▶ Eve geldikten sonra yemek yedim. / Eşim kalktıktan sonra kahvaltı ettik.

• **-mEdEn önce** ▶ Almanya'ya dönmeden önce Türkiye'ye yi gezeceğiz. / Türkçe öğrenmeye başlamadan önce Türkiye hakkında hiçbir şey bilmiyordum.

Şekil 36. Metinlerle Kullanılan Sembollerden Bir Kesit, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.9

b Dinlediğiniz metni okuyunuz ve cevaplarınızı kontrol ediniz.

Amira Sami (Birleşik Arap Emirlikleri): "13 yaşım- da evlendirildim. Kocamdan şiddet görüyordum. Dışarıya tek başına çıkmamı kocam yasaklamıştı. Kadın arkadaşlarımla görüşemiyordum. Çok zor dönemler geçirdim. Evde oturmak zorunda kalınca da *Fatmagül'ün Suçu Ne?* dizisini izlemeye başladım. Fatmagül'ün kendi hakları için nasıl mücadele ettiğini izleyince 'Ben neden bunu yapamıyorum?' dedim. Fatmagül'ün bu mücadelesi bana cesaret verdi. Boşanma davası açıp kocamdan ayrıldım. Şimdi kadın arkadaşlarımla görüşebiliyorum, alışverişe gidebiliyorum."

Rima Kalidi (Mısır): "Mısır'da en popüler dizi *Gümüş*. Dizi yayınlandığında ülkemizde şiddet, adaletsizlik ve kaos vardı. Dizi bize romantizmi getirdi. Dizideki karakterler aşkları uğruna mücadele edebiliyorlardı. Başrolü oynayan erkek çok romantik ve kadın da çok güzel ve isyankardı. Bu tür kadın erkek ilişkilerini Mısırlı kadınlar daha önce görmemişti. Bizim hayatımızda özlem duyduğumuz şeylerdi bunlar. Çevremizde bazı kadınlar kocalarından daha romantik olmalarını talep etmeye başladılar. Bu talepleri karşılanmayınca hayal kırıklığı yaşadılar ve boşanmayı bile düşündüler."

Plusquamperfekt -mİş + idi + Pers.suff.
ben anlamıştım - biz anlamıştık
sen anlamıştın - siz anlamıştınız
o anlamıştı - onlar anlamışlardı / anlamıştılar

Kontinuativ -mEktE + Pers.suff.
ben izlemekteyim - biz izlemekteyiz
sen izlemekteşin - siz izlemekteşiniz
o izlemekte - onlar izlemekteler

GR ▶ 2.1.1 + 2.1.3

Şekil 37. Metinlerle Kullanılan Sembollerden Bir Kesit, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.55

4.3.2. Metin Verilerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde "Kolay gelsin!" adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi seti metnlerinin analiz edilmesiyle elde edilmiş olan bu veriler sayesinde, kitapların metinler bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Set boyunca başvuru temalar incelendiğinde; selamlaşma ve tanışma kalıpları, aile, eğitim, günlük hayat, alışveriş, yiyecek-içecek, tatil, Türkiye'nin turistik noktaları, insanların yaşam süreci ve yaşam tarzları, ev, kıyafet, sağlık, meslek, hayaller, sanat, bayramlar, medya ve insan ilişkileri konularına yer verildiği görülmektedir. Bu zengin tema ve temalarla ilişkili metinler sayesinde, "Kolay gelsin!" seti verimli bir şekilde kelime, dilbilgisi ve söylem öğretimi sağlamaktadır.

“Kolay gelsin!” setinde yer alan metinler, yalnızca okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesine yönelik değildir. Metinlerin bazıları dinlediğini anlama becerisini de geliştirmek amacıyla ses dosyası ile birlikte sunulmuştur. Bunların yanında metinler ile ilişkili soruların yanıtlanmasında yazma ve konuşma becerilerine başvurulduğu da düşünülürse “Kolay gelsin!” setinde yer alan metinlerin bütün beceri alanları ile bütünleşik olarak dil öğretimi sağladığı söylenebilmektedir.

Kitaplarda dersler boyunca en sık başvurulan metin türü diyalog metinlerdir. Kitaplarda diyalogların yanında monolog, biyografi ve öğretici metin türlerinde düz metinlerin bulunduğu da görülmektedir. Bunların yanında, e-posta ve forum metni gibi dijital medya metinlerine ve röportaj, söyleşi, gazete ve dergi makalesi, iş ilanları, kartpostal yazısı, ansiklopedi yazısı ve reklam metni gibi basılı medya metinlerine başvurulmuştur. Ancak kitabın kaynakçasına başvurulduğunda metinlere dair bir veriye ulaşılamamış, bu referansların görsel malzemelere ait olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca sette hiçbir masal, şiir, öykü gibi yazınsal metne ve hiçbir şarkı sözüne de yer verilmemiştir. Bu nedenle metinler dilin doğal kullanımına örnek sunmamaktadır. Kitapta farklı türde metinler belirli öğrenim amaçlarının geliştirilmesi doğrultusunda yazarlar tarafından kurgulanmıştır. Hedeflenen kazanımlara yönelik kurgulanan metinlerde, tümevarım yöntemi ile dilbilgisi öğretimi gerçekleştirilmektedir. Metinlerde kullanılan sembollerle birlikte metnin içinde geçen dilbilgisi kullanımları ya da iletişim kalıpları vurgulanmaktadır. Metinler aracılığı ile tümevarım yöntemi kullanılarak dilbilgisi öğretiminin sağlanması, “Kolay gelsin!” setinin olumlu bir özelliği olarak sette yer alan metinlerin tamamının kurgu olması ve hiçbir türde özgün metne yer verilmemesi dilin doğal kullanımlarının sunulması konusunda bir eksiklik olarak saptanmıştır.

Kitapta üniteler içinde yer alan farklı türde metinlerin yanında, ünitelerin sonunda Türk kültürünün aktarılması için hazırlanmış kültür sayfası metinleri de bulunmaktadır. Ünitelerin temalarına uygun olarak hazırlanmış bu öğretici metinler B1 dil düzeyinde Türkçe iken, A1-A2 dil düzeyinde Almanca olarak yazılmıştır. Bu durumun hedef dille öğrencilerin arasına mesafe koyduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada, “Kolay gelsin!” setinin metinleri içerik analizi yöntemiyle kategorilendirilerek değerlendirilirken, analiz sırasında tümevarım yöntemi ile ders

kitaplarında metinlerin değerlendirilmesi ölçütleri ortaya çıkmıştır. Bu ölçütler şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrenim setinde hangi temalara yer verilmiştir?
- Okuduğunu anlama metinleri diğer beceri alanları ile bütünleşik şekilde mi işlenmektedir?
- Ne tür metinlerden faydalanılmıştır?
- Dijital medya ortamlarındaki metin türlerinden faydalanılmış mıdır?
- Basılı medya ortamlarındaki metin türlerinden faydalanılmış mıdır?
- Metinler kurgu mudur?
- Hedef dilin yazınsal metinlerinden faydalanılmış mıdır?
- Dilin doğal kullanımlarına örnek sunacak metinlerden faydalanılmış mıdır?
- Metinlerle beraber tümevarım yolu ile dilbilgisi öğrenimi gerçekleşmekte midir?
- Metinlerle beraber farklı öğrenim araçları kullanılmakta mıdır?
- Metinlerin tamamı hedef dilde mi sunulmaktadır?

Bu değerlendirmenin sonucunda ulaşılan ders kitaplarında metinlerin değerlendirilmesi ölçütlerinin yanında, metinlerle ilgili bazı araştırmacılar tarafından oluşturulmuş değerlendirme ölçütlerinin bulunduğu görülmektedir. Yabancı dil öğretimi kitaplarında metinlerin etkili bir şekilde kullanılıp kullanılmadığını değerlendirmek için oluşturulmuş ölçütlere bakıldığında, DaF Ders Kitapları Komisyonunun (1977, s. 11-19) metinlerle ilgili, metinlerin metin türlerine mi yoksa durum türlerine göre mi derslere yayıldığını sorguladığı görülmektedir. Funk ise (1994, aktaran: Genç, 2010, s. 273-277) ders kitaplarının diyalog, öyküleyici metin, olgusal metinler ve gazete metinleri gibi çeşitli metin türleri içerip içermediğini; kitaplardaki metinler, fotoğraflar ve kasatteki metinler gibi farklı medya içeriklerinin birbirleriyle ilişkili olup olmadıklarını; metinlerin, dilbilgisi bölümlerinin ve alıştırmaların dilsel veya tematik olarak birbiriyle bağlantılı olup olmadıklarını sorgulamıştır.

4.4. DERS KİTAPLARININ KÜLTÜREL UNSURLARI

Bir dili öğrenirken, bu dilin konuşulduğu ülkeye dair kültürel unsurları ve dil ile kültürün birleşiminden doğan söylem özelliklerini öğrenmek; hedef dilin daha etkin bir şekilde kullanılmasını ve hedef dilin toplumuna daha kolay adapte olunmasını sağlar. Dile sıkı sıkıya bağlı olan kültür Richards ve Schmidt (2010, s.151) tarafından, belirli bir ulus veya grubu oluşturan faaliyetler, kurallar ve değerler dizisi ve bir ulusun veya grubun en dikkate değer edebiyat, sanat, müzik eserleri gibi eserlerinin toplamı olarak tanımlanmıştır. Onlara göre; edebiyat ve sanatın dâhil olduğu “büyük” kültür ile davranışlar, değerler, inançlar ve günlük yaşam biçimlerinin dâhil olduğu “küçük” kültür arasında bir fark bulunmaktadır. Bunlarla beraber “söylem” adı verilen bir dil ve kültür birliği söz konusudur ki bu; konuşma, düşünme ve davranış biçimleri ile bir kişinin sosyal kimliğini yansıtmaktadır. “Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni”ne göre (2001, s.97) toplumlar için belirleyici olan kültürel özellikler; yiyecek-içecekler, boş zaman etkinlikleri gibi “günlük yaşam” bilgisi; yaşam standartları, barınma olanakları gibi “yaşam şartları” bilgisi; toplumdaki sınıf yapısı ve sınıflar arası ilişkiler, aile veya iş ortamındaki ilişkiler gibi “kişiler arası ilişkiler” bilgisi; gelenek ve sosyal değişim, tarih, ulusal kimlikler, ideolojiler müzik, edebiyat, drama sanatları, mizah gibi “değerler, inanışlar ve tutumlar” bilgisi; beden diline hükmeden örf ve âdet gibi konuları kapsayan “beden dili” bilgisi; davranış ve söyleyiş âdetleri, ziyaretler gibi konuları içeren “toplumsal gelenekler” bilgisi; doğum, evlilik, ölüm, kutlamalar, dini törenler gibi “törensel davranışlar” bilgisi başlıklarından oluşmaktadır. Dil kullanıcısının sahip olması gereken iletişimsel dil yeteneklerinden birisi de tüm bu kültürel unsurlarla bağlantılı olan sosyodilsel yeteneklerdir. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’nde (2001, s.112) sosyodilsel yetenek, “dil kullanımının sosyal boyutuyla ilgili bilgi ve beceriler” olarak tanımlanmaktadır. Bu kültürel konulara hâkim olunması ile etkili ve doğru bir iletişim gerçekleşecektir. Yabancı dil kitapları ise kültür aktarımını mümkün kılmak için bahsi geçen kültür unsurlarını içeren birer rehber kitap olarak dil öğretimine katkı sağlamalıdır. Haley ve Austin (2004) yabancı dil öğretiminde kullanılan kitapların öğrenilen dilin ait olduğu kültüre dair unsurları ön yargı oluşturmayacak şekilde aktarması gerektiğini savunmuşlardır (Aktaran: İşcan ve Yassıtaş, 2018, s.51).

“Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi seti kültür sayfaları, metinler, alıştırmalar ve görsel öğeler aracılığı ile Türk kültürüne dair unsurları yoğun bir şekilde aktarmaktadır. Bu bölümde “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinin kültürel unsurları ele alınacaktır. Kitapların öncelikle kültür sayfalarının görsel malzemeleri ve metinleri analiz edilecek, ardında kültür sayfaları dışında dersler boyunca görsel malzemeler ve metinler aracılığıyla aktarılan kültürel unsurlar incelenecektir. Bu inceleme gerçekleşirken, kitapların kültür sayfalarının temaları açıklanacak ve kültür sayfalarındaki turistik noktalar, yiyecek-içecek kültürü, gelenek-görenekler, kalıp sözler, gündelik yaşam, ünlü kişiler ve ülke bilgisi unsurları sırasıyla tespit edilecek ve görsel malzeme ve metin içerisinde yansıtılma durumundan bahsedilecektir. Kültür sayfalarının analizinin ardından, ünite içlerindeki kültürel unsurlar sırasıyla; kalıp sözler, yiyecek-içecek kültürü, turistik noktalar, ünlü kişiler, gündelik yaşam, gelenek-görenekler, ülke bilgisi ve diğer ülkelerin kültürleri kategorilerinde analiz edilecektir. Tüm bu verilerin ardından, “Kolay gelsin!” setindeki kültür aktarımına dair bir değerlendirmeye yer verilecektir ve bu değerlendirme gerçekleştirilirken tümevarım yolu ile elde edilen ders kitaplarında kültürel unsurları değerlendirme ölçütleri ile diğer araştırmacıların değerlendirme ölçütleri bölüm sonunda sunulacaktır.

4.4.1. Kültür Sayfalarında Yer Alan Kültürel Unsurların Analizi

“Kolay gelsin!” setinin ders kitaplarında kültürel unsurların öğrencilere yansıtılması, yalnızca beceri alıştırmaları ve görsel malzemeler ile gerçekleşmemiştir. Bu öğrenim setinde hedef dilin kültürünü aktarmak amacıyla, dersler boyunca her bir ünitenin sonunda yer verilen kültür sayfaları mevcuttur. Bu kültür sayfaları ünitelerin temaları ile uyumludur ve başlangıç düzeyinde Almanca, ileri düzeyde ise Türkçe yazılmış metinlerden oluşmuştur. Bu durum “Öğrenim setinde kültür aktarımı sağlanması için nasıl bir yol izlenilmiştir?” sorusunu yanıtlar niteliktedir. Kültür sayfaları incelendiğinde; A1-A2 başlangıç düzeyi ders kitabının kültür sayfası metinleri “Hoş geldiniz”, “Ne iş yapıyorsunuz?”, “Aile”, “Türk dili”, “Şehir merkezinde”, “Alışverişe gidelim mi?”, “Yemek yiyelim mi?”, “İyi yolculuklar”, “Nihayet tatil”, “Okula gidiyoruz”, “Hayat böyle”, “Türk Moda Tasarımcıları”, “Geçmiş olsun”, “Müzik!”, “Geleceğimiz”, “Edebiyat” başlıklarıyla adlandırılmıştır. B1 ileri düzey ders kitabının

kültür sayfası metinlerinin başlıkları ise “İkinci vatan Türkiye”, “İstanbul’dan Avrupa’ya yayılan kahve”, “Geleneksel ve modern mekânlar”, “Tebrik ederim!”, “Yeşilçam”, “Büyüklerin ellerinden, küçüklerin gözlerinden öperiz...”, “Türkiye’de yabancı dilde eğitim veren okullar” ve “Yiyin Allah aşkına!”dır.

“Kolay gelsin!” setinin kültür sayfalarının içeriğine bakıldığında, B1 dil düzeyi kitabının kültür sayfalarında Türkiye’nin turistik noktalarına yer verilmezken, A1-A2 dil düzeyi kitabında yoğun şekilde mekânlarla ilgili kültür aktarımında bulunduğu görülmektedir. “Türkiye’ye hoş geldiniz” başlıklı dokuzuncu ünitenin sonunda bulunan “Nihayet tatil” adlı kültür metninde Türkiye’nin bölgeleri ve bu bölgelerdeki önemli turistik noktalar olan Efes ve Bergama antik şehirleri, Truva, Kapadokya, Çamlı Hemşin, Uzun Göl, Nemrut Dağı, Mardin ve Van Gölü gibi önemli turist merkezlerinden bahsedilirken görsellerde de Kapadokya, Nemrut dağı ve Bergama antik şehrinde manzaralar sunulmuştur. Yine bu sayfada İskoçya’daki Loch Ness Gölü’nde yaşadığı öne sürülen canavara benzetilerek Van Gölü Canavarı da aktarılacak kültürlerarası bir benzetme yapılmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.123). Bu sayfanın dışındaki kültür sayfalarında da Afrodias Antik Kenti ve Kaş yolu gibi mekân görsellerine yer verildiği tespit edilmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.23, s.109). Kitapta yalnızca turistik noktalardan bahseden kültür metinlerine değil, tatil için Türkiye’ye seyahat eden kişilerin faydalanabileceği şehirlerarası ulaşım seçeneklerinden, otobüs ağının genişliğinden ve Almanya’nın aksine trenle ulaşımın pek tercih edilmediğinden bahseden “İyi yolculuklar” adlı bir kültür metnine de yer verilmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.109). Ancak Türkiye’nin mekânları arasında en çok İstanbul’dan bahsedilmektedir. Özellikle “Günlük hayat” başlıklı beşinci ünitenin sonunda yer alan “Şehir merkezinde” adlı kültür metni tamamen İstanbul hakkındadır ve metinde İstanbul’un tarihi, coğrafi durumu, ilçeleri, nüfusu, toplu taşıma araçları, trafiği, vapur ve nostaljik tramvayı gibi pek çok özelliğinden bahsedilmiştir. Bunlara ek olarak İstanbul’un 2010 yılında Avrupa Kültür Başkenti seçilmiş olmasının üzerinde de durulmuş ve metin İstiklal caddesi ile nostaljik tramvayın bulunduğu bir görsel ve İstanbul Boğazı’nda seyreden bir vapur görseli ile tamamlanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.73; Bkz. Şekil 38). Bunun dışındaki kültür sayfalarında da İstanbul’un tarihi ve büyüklüğünden bahsedildiği ve Ortaköy Camii, Kapalı Çarşı, Bozdoğan Su Kemerleri gibi İstanbul’a dair görsellerin kullanıldığı tespit edilmiştir (A1-

A2 dil düzeyi ders kitabı, s.23, s.85, s.109). Tüm bunlar kültür sayfalarında yer verilen Türkiye'nin mekânlarını oluşturmaktadır.

Günlük hayat 5

Şehir merkezinde Im Stadtzentrum

Eine Weltstadt, die zwei Kontinente miteinander verbindet, die kulturelle Brücke zwischen Orient und Okzident mit einer gut 3.000 Jahre alten Geschichte als Hauptstadt und Handelszentrum alter Imperien: Byzantion, Konstantinopel, Istanbul. Sie gilt als eine der ältesten besiedelten Städte und ist heute Heimat von ca. 15 Mio. Menschen auf 39 Stadtteile verteilt. Von der Europäischen Union wurde sie für das Jahr 2010 zur Kulturhauptstadt Europas gewählt. Wie New York bezeichnet man Istanbul als eine Stadt, die nie schläft.

Aber wie bewegt man sich eigentlich in einer Metropole fort, die mit ihren Vorstädten etwa sechsmal so groß ist wie Berlin?

Die städtischen Verkehrsbusse, *otobüs*, sind wohl die günstigste, meistens auch die zeitaufwendigste Methode, um von einem Ort zum anderen zu kommen. Alternativ dazu werden gerne die schnelleren Kleinbusse, *minibüs* oder auch *dolmuş* genannt,

genutzt. Der Fahrer sammelt die Kunden vom Straßenrand auf. Ein Handzeichen genügt. Man sollte sich nicht wundern, wenn der hintere Fahrgast einem auf die Schulter klopft und Geld für den Fahrer *şoför* reicht, denn bezahlt wird auf diese Weise. Will man aussteigen, sagt man kurz vor dem Ziel einfach: „Müsait bir yerde indirir misiniz?“ (Könnten Sie mich an einer geeigneten Stelle aussteigen lassen?).

Das *taksi* ist die schnellste und auch teuerste Variante unter den Verkehrsmitteln. Die kleinen zitronengelben Flitzer sind nicht zu übersehen, denn laut Statistiken gibt es in Istanbul mehr als 18.000 davon.

Die Istanbuler haben es nicht leicht mit dem Berufsverkehr. Manch einer verbringt täglich mehrere Stunden mit der Fahrt von und zur Arbeit. Um die lästigen Staus zu verringern, wurde die Verkehrsinfrastruktur in den letzten Jahren ausgebaut. So kann man heute auf besonders

verkehrsstarken Strecken die neue *metro*, den *metrobüs* oder die schnellen *deniz otobüsü*, eine Art Luftkissenboot, nutzen. Auch der Vorortszug, *tren*, gehört zu den viel genutzten Verkehrsmitteln, fährt aber nicht durch das Stadtzentrum und kommt somit nur für weiter entfernte Strecken in Frage.

Doch nach wie vor macht die *altistanbuler* Methode am meisten Spaß: Mit dem *vapur*, einem Dampfer, genießt man für einige Minuten einen unvergesslichen Ausblick zwischen den beiden Kontinenten auf die Altstadt, die Bosphorusbrücke oder den Sonnenuntergang hinter Sultanahmet. Auf manchen Strecken werden dazu Getränke und Snacks verkauft.

Ein Muss für jeden Istanbul-Besucher ist auch die alte Straßenbahn. Die *tramvay* in Beyoğlu führt entlang der Fußgängerzone (*İstiklal Caddesi*), dem pulsierenden Künstler- und Erlebnisviertel, und verbindet den Taksim-Platz, *Taksim Meydanı*, mit dem *Tünel*.

yeni sayfa 73

Şekil 38. Kulturel Unsur Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.73

Yiyecek-içecek kültürü, setin kültür sayfalarında üzerinde durulan bir diğer konudur. A1-A2 dil düzeyi ders kitabında, Afiyet olsun başlıklı yedinci ünitenin sonunda bulunan “Yemek yiyelim mi?” adlı kültür sayfasında Almanya’da popüler olan döner kebab, döner dışındaki kebab çeşitleri, mantı, Türk kahvesi ve farklı Türk tatlıları ile baklava gibi yiyecek ve içeceklerden bahsedilmiştir. Bunların yanında meyhane kültürü ve

soğuk mezeler üzerinde durulan bir diğer konu olmuştur ve tüm bunlar mantı ve etli kebab görseli ile tamamlanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.97). Bu sayfanın dışında bir diğer kültür sayfasında daha Türk kahvesi görselinden faydalandığı tespit edilmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.173). “Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinin B1 dil düzeyi kitabının kültür sayfalarında yiyecek-içecek kültürünün yansıtılması incelendiğinde ise, görsel malzemeler arasında Türk kahvesi ve lokum fotoğrafı, baklava fotoğrafı, kahvaltı hazırlayan bir kadının kahvaltılık besinlerle olan fotoğrafı ve bir bardak çay fotoğrafı bulunduğu görülmektedir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.27, s.37, s.89). Yazılı metinler arasında ise Türk kahvesinin tanıtıldığı bir kültür metninde, Türk kahvesinin ne zamanlar içildiğinden ve boş zamanların geleneksel ve modern yerlerde ne şekilde değerlendirildiğinden bahsedilen bir metinde köy kadınlarının beraber zaman geçirmek için geleneksel yufka ekmeği yapmasından bahsedilmiştir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.27, s.37). Bunların dışında “Yiyin Allah aşkına!” adlı kültür metninin bunları biliyor musunuz köşesinde baklava tatlısının menşeyinden ve geleneksel yenilme şekllinden bahsedilmektedir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.89).

“Kolay gelsin!” setinin kültür sayfalarında; özel günler ve bayramlar gibi törensel davranışlar, davranış biçimleri gibi toplumsal gelenekler ve aile bağları gibi kişiler arası ilişkiler unsurlarını kapsayan gelenek-göreneklere yer verildiği görülmektedir. A1- A2 dil düzeyi kitabında, “Evim güzel evim” başlıklı on birinci ünitenin sonunda yer alan “Hayat böyle” adlı kültür metninde Türklerin gelenek ve göreneklere üzerinde durularak Ramazan ayı ve oruç kültürü, Ramazan ayı sonunda bayramın nasıl kutlandığı, Kurban Bayramı ritüelleri ve doğuşu, Türklerin iki bayram arasında yapılan düğünün uğursuzluk getireceği inancı gibi durumlardan bahsedilmiş ve metin Türkiye’de bir sokak düğününü yansıtan bir görsel ile tamamlanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı s.147). Bunların dışında yöresel kıyafetler giymiş genç bir kadının fotoğrafı da bir diğer kültür sayfasında geleneksel giyim kuşamı yansıtan bir görsel olarak yer almıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.197). B1 dil düzeyi kitabında da yoğun bir şekilde gelenek-görenek aktarımı söz konusu olmuştur. Bu kitapta gelenek ve görenek aktarımında Türklerin törensel davranışları üzerinde durulmuştur. Bu törensel davranışların arasında kız isteme, söz kesme, nişan, nişanda kurdele kesme, kına gecesi, düğün ve sünnet düğünü gibi kutlamalar “Bugün bayram!” adlı dördüncü ünitenin sonunda yer alan

“Tebrik ederim!” başlıklı kültür metninde öğrencilere aktarılmıştır. Bu kültür metni bir köy düğünü fotoğrafı ve bir gelin ile damat fotoğrafıyla tamamlanmıştır. Bu metinde aynı zamanda Türkiye’nin dinî ve resmî bayramlarının da anlatıldığı görülmektedir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.47; Bkz Şekil 39). Bu törensel davranışlardan kız isteme geleneğinin Türk kahvesinin tanıtıldığı bir kültür metninde de bahsi geçmiştir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.27). Törensel davranışlar dışında Türk kahvesinin tanıtıldığı bu metinde, aynı zamanda kahve ile fal bakma geleneğine değinildiği görülmüştür.

Bugün bayram! 4

Tebrik ederim!

Türkiye’de Kurban ve Ramazan bayramlarının yanında birkaç milli bayram da bulunur. Bunlardan en önemlileri 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı (Gründung der Republik Türkei), 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı (Internationales Kinderfest) ve 30 Ağustos Zafer Bayramı’dır. (Siegfest). Bu bayramlar resmî törenler ile kutlanır ve bazıları resmî tatildir.

Dinî ve millî bayramlardan başka nişan, düğün, sünnet gibi özel günler de Türk kültüründe çok önemli bir rol oynar. Özellikle

kasaba ve köylerde düğün öncesi ve sonrasında çok sayıda değişik kutlama gerçekleşir. Evlenme olayının her aşamasında hediye, ziyaret, biraraya gelme ile ilgili birtakım gelenek ve görenekler vardır. “Kız isteme”, “söz kesme” ve “kına gecesi” bunlara örnektir. Kız isteme toplumun hemen hemen her kesiminde hâlâ geçerli olan bir gelenektir. Damat, ailesiyle birlikte ilk defa gelinin ailesini ziyaret eder. Bu ziyarette damadın babası oğlu için kızı babasından ister. Buna “kız isteme” derler. Burada ailelerin esas

Portfolyo

1. Hiç Türk düğününde bulundunuz mu? Nasıldı? Anlatınız.
2. Evli olan bir Türk arkadaşınıza sorunuz ve sonra sınıfta anlatınız. Onun düğünü nasıldı?

Bunları biliyor muydunuz?

- Kına gecesi de (Henna-Nacht) en önemli Türk düğün geleneklerinden biridir.
- Nişan yüzükleri takılmadan önce kırmızı bir kurdeleyle birbirine bağlıdır. Takıldıktan sonra aileden biri bu kurdeleyi keser. Böylece “nişan” resmîleşir.

Şekil 39. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.47

A1-A2 dil düzeyi kitabında yer alan “Aile” adlı kültür metninde ise Türkiye’de aileye verilen önem ve bu önemin akrabalık isimlerine de yansımından bahsedilmiş ve Türkiye’de değişen aile modeli üzerinde durulmuştur. Bu metin bir aile fotoğrafı ile yaşlı bir insana ait bir eli öpen küçük bir çocuk görseli ile tamamlanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.47). Aile kültürü ile bağlantılı bir diğer önemli konu ise Türklerin davranış biçimleri olmuştur. Bu davranış biçimlerine A1-A2 dil düzeyi kitabının kültür sayfalarında aktarılan büyüklere duyulan saygı, büyüklerin yanında sigara içilmemesi, yemek yenilen yerlerde hesap ödeme biçimi ve Türklerin tatil alışkanlıkları konuları örnek gösterilebilir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.47, s.97, s.109). Kültür sayfalarında yer alan görseller arasında bulunan, otogarda giden bir kişiye el sallayan kadın görseli de yine Türklerin davranışlarına örnek sunmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.173). B1 dil düzeyi kitabında ise özellikle “İnsan ilişkileri” adlı altıncı ünitenin sonunda yer alan “Büyüklerin ellerinden, küçüklerin gözlerinden öperiz” başlıklı metinde hem başlıkta yer verilen kalıp söz ile hem de kültür metni ile Türklerin davranışlarından ve akrabalık ilişkilerine verilen önemden bahsedilmektedir. Metinde geçen “Büyüklere saygı göstermek, küçükleri sevmek” sözü ile Türk toplumunda gençlerin kendilerinden büyük kişilere saygı göstermesinin önemine değinilmiştir. Bu bağlamda, toplumun bir kesiminde yaşça büyük kimselerin yanında alkol ve sigara içmemek ve bacak bacak üstüne atmamak gibi davranışlar aktarılmıştır. Bu metinde restoranda ayrı ayrı hesap ödenmesi durumunun Türkiye’de Alman usulü olarak adlandırıldığından ve geleneksel ailelerde bu davranışın ayıp olduğundan da bahsedilmektedir. Bunları biliyor muydunuz köşesinde ise Türkiye’de misafirlige gidildiğinde ne tür ailelere ne tür hediyeler götürülebileceğine yer verilmiştir. Bu metin büyüklerin ellerinden öpülmesi davranışını yansıtan bir fotoğraf ile tamamlanmıştır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.69). Bir diğer kültür metni olan “Yemek kültürü” adlı sekizinci ünitenin sonunda yer alan “Yiyin Allah aşkına!” adlı metinde misafirlik ile ilgili davranışlar aktarılmıştır. Bu metinde misafirin öneminden ve misafire mutlaka ikramda bulunulmasından bahsedilmiştir. İkramda bulunulan misafirin ikramı geri çevirmeyip, “ellerinize sağlık” diyerek teşekkür etmesi de değinilen bir diğer davranış konusu olmuştur (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.89).

“Kolay gelsin!” setinin genelinde olduğu gibi kültür sayfalarında da üzerinde en çok durulan konulardan biri kalıp sözlerin aktarımı olmuştur. A1-A2 dil düzeyi kültür

sayfalarında en yoğun kalıp söz aktarımı “Sağlığımız nasıl?” başlıklı on üçüncü ünitenin sonunda yer alan “Geçmiş olsun!” adlı kültür metninde gerçekleşmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.173; Bkz. Şekil 40). Ancak bunun dışındaki kültür metinlerinde de temaya uygun olan kalıp sözlerin aktarıldığı tespit edilmiştir. Kültür sayfalarında aktarılan kalıp sözler arasında iyi yolculuklar, eline sağlık, afiyet olsun, çok yaşa, sen de gör, geçmiş olsun, hayırlı olsun, Allah’a ısmarladık ve teşekkür ederim gibi iyi dilekte bulunma/duygu belirtme durumlarını ifade eden sözler bulunmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.109, s.173). Kültür sayfalarında iyi dilekte bulunan sözlere bir diğer örnek yola giden kişiye söylenen “su gibi git, su gibi gel” deyimidir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.109). Kitapta kullanılan diğer deyimler okul temasında oluşturulmuş bir kültür sayfasında ders kırmak, mürekkep yalamak ve dirsek çürütmek olarak saptanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.135). Kültür sayfalarında günaydın, iyi günler, merhaba, selamünaleyküm, iyi akşamlar, iyi geceler gibi iletişime başlama ya da sonlandırma kalıpları ve bayramınız kutlu olsun ve tebrikler gibi kutlama kalıpları da aktarılmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.147, s.173). Bunların dışında “Müsait bir yerde indirir misiniz?” ve “Gel gel, taze meyvelere gel!” gibi işlevsel kalıplar da uygun temalarda sık kullanılan ifadeler olarak yer almışlardır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.73, s.85). B1 dil düzeyi kültür sayfalarında ise iletişim kurma ya da başlatma kalıplarına, ya da alışveriş gibi durumlarda kullanılan işlevsel kalıplara değil, metinlerin temalarına uygun kalıp cümleler ya da deyimlere yer verildiği görülmektedir. İnsan ilişkileri temalı ünitenin kültür sayfasında “Büyüklerin ellerinden, küçüklerin gözlerinden öperiz” ile “Büyüklerle saygı göstermek, küçükleri sevmek” ifadelerine ve telefon görüşmelerinde kullanılan “Ellerinizden öperiz” ve “Gözlerinizden öperiz” sözlerine yer verilmiştir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.69). Misafirlik temalı kültür metninde ise “Tanrı misafiri”, “Ye/yiyin Allah aşkına”, “Haydi buyur(un)!” ve “ellerinize sağlık” sözleri yer almaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.89). Tüm bunlar kitabın kültür sayfalarında aktarılan kalıp sözleri oluşturmaktadır.

Geçmiş olsun!

Gute Besserung!

Begrüßungen, Wünsche und Glückwünsche im Türkischen sind für Sprachanfänger nicht immer einfach zu verstehen, da es feine Unterschiede gibt und zu jedem Anlass eine bestimmte Form des Grußes oder Glückwunsches verwendet wird. Mit einem einfachen „Hallo“, *merhaba*, oder auch „Guten Tag“, *iyi günler*, können Sie jemanden grüßen, ansprechen oder ein Gespräch beginnen. Ist es noch früh am Morgen oder ist man gerade erst aufgewacht, sagt man „Guten Morgen“, *günaydın*. Durch die Kombination der Worte *gün* (Tag) und *aydın* (hell) wünscht man dem Gesprächspartner einen sonnigen, angenehmen Tag. Zur Begrüßung und zur Verabschiedung am Abend hört man üblicherweise „Guten Abend“, *iyi akşamlar*, und ist es Zeit zum Schlafengehen, wünscht man sich gegenseitig *iyi geceler*, also eine „Gute Nacht“.

Unter Freunden und Jugendlichen wird gerne *selam*, eine Kurzform für die aus dem Arabischen stammende traditionelle Begrüßungsformel *selâmünaleyküm* („Friede sei mit euch“) verwendet. Empfängt man Gäste zu Hause, begrüßt man sie mit „Herzlich willkommen“, *hoş geldin*, und entgegnet als Gast *hoş bulduk* (wörtlich: man hat es angenehm vorgefunden).

Gastfreundschaft wird in der Türkei großgeschrieben. Man tischt dem Besuch gerne das Beste auf und bringt den Gastgebern mit einer *sağlık* (wörtlich: Gesundheit deinen Händen) zum Ausdruck, dass das Essen lecker war. Gewiss wird man daraufhin mit einem Lächeln *afiyet olsun*, also „Guten Appetit“ zu hören bekommen. Der türkische Mokka wird dem Besuch als Letztes serviert, auch als Zeichen dafür, dass der Abend allmählich zu Ende geht. So verabschiedet sich der Gast mit *allahımsaygı* oder der neutürkischen Form *hoşça kal/kalın*, der Gastgeber entgegnet wiederum *güle güle*.

Falls Sie erkältet sind und niesen sollten, werden Sie „Gesundheit“, *çok yaşa/yaşayın*, hören und können daraufhin *seni de gör!*

siz de görün, „Danke gleichfalls“, antworten. „Geçmiş olsun“ (wörtlich: es möge vorübergegangen sein) wird als Genesungswunsch bei Krankheiten oder schlechten Ereignissen wie beispielsweise einem Unfall verwendet. Im Gegensatz dazu benutzt man bei erfreulichen Ereignissen wie einer Heirat oder einem neuen Auto *hayırlı olsun* (wörtlich: es möge Glück bringen).

Bei Glückwünschen, z. B. zu einer bestandenen Prüfung, sagt man *tebrikler/tebrik ederim* (herzlichen Glückwunsch) und kann sich mit beiden Formen *teşekkürler* oder *teşekkür ederim* (danke schön) bedanken.

Na dann, für das Beherrschen dieser Wendungen wünschen wir: **Kolay gelsin!**

Şekil 40. Kültürel Unsur Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.173

Setin kültür sayfalarındaki gündelik yaşam bilgisine bakıldığında, A1-A2 dil düzeyi ders kitabının alışveriş temalı altıncı ünitesinin sonunda yer alan “Alışverişe gidelim mi?” başlıklı kültür metninde alışveriş merkezleri/süpermarketler ve küçük esnaf arasındaki tezatlıktan, semt pazarlarından ve bakkal, kasap, aktar gibi dükkânlar ve ürünlerinden bahsedildiği tespit edilmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.85). Bununla bağlantılı bir diğer konu ise mesleklerdir ve ikinci ünitenin sonunda yer alan “Ne iş yapıyorsunuz?” adlı kültür metninde Türkiye’deki usta çırak ilişkisinden, berber-kuaför

ayrımından, bir yabancı olarak Türkiye’de çalışmak için gerekli resmî işlemlerden bahsedilerek Türkiye’deki meslek gruplarına örnekler verilmiştir. Bu metin bir berber ve balıkçı fotoğrafı ile tamamlanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.35). B1 dil düzeyi ders kitabının kültür metinlerinde Türklerin gündelik yaşantılarına dair kültürel özelliklere yer verilmemiştir ancak “Yaşam tarzları” adlı üçüncü metnin sonunda yer alan “Geleneksel ve modern mekânlar” adlı kültür metninde geleneksel insanların köy ve kasabalarda sosyalleşme tarzlarından, kahve ve kıraathanelerinden, şehir insanının boş zamanlarını değerlendirdiği kafeler ve pastanelerden bahsedilmiştir. Bu metnin sonunda yer alan “Bunları biliyor musunuz?” köşesinde Almanların bira bahçeleri ile Türklerin çay bahçe bahçeleri karşılaştırılmıştır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.37; Bkz. Şekil 41). Kitapta, Almanların Türkiye’ye yerleşme sebepleri ve yerleştikleri yerler, Türkiye’deki Alman nüfusu ve Almanya’da Türkçe öğretimi ise Türk-Alman kültürüne dair değinilen diğer konular olmuşlardır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.17).

Şekil 41. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.37

Setin farklı kültür sayfalarında ünlü Türk kişilere de yer verilmiştir. A1-A2 dil düzeyinin on ikinci ünitesinin sonunda yer alan “Türk Moda Tasarımcıları” adlı kültür metninde Ümit Boyner, Zeynep Tosun, Atıl Kutoğlu gibi ünlü modacılar ve başarılarından bahsedilmiş ve bu metin ünlü Türk modacıların defilelerinden fotoğraflar ile tamamlanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.159). On altıncı ünitenin sonunda yer alan “Edebiyat” adlı kültür metninde Orhan Pamuk’un hayatı, Nobel Edebiyat Ödül’ü almış olması, eserleri ve eserlerin içeriklerinden bahsedilirken metnin yanında Orhan Pamuk ve bir kitap fotoğrafı da kullanılmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.209). Ünlü kişilerin yer aldığı bir diğer kültür sayfası on dördüncü ünitenin sonunda yer alan “Müzik!” adlı kültür metnidir. Bu metinde Sezen Aksu, Tarkan ve Mustafa Sandal gibi dünyaca ünlü Türk popçularından bahsedilmiştir. Bu metinde aynı zamanda Türk müziğinin farklı ezgileri ve Türk halk müziği ile Türk sanat müziği arasındaki

farka yer verilmiştir. Müzik adlı kültür metni geleneksel Türk enstrümanları olan bağlama ve zurna çalan kişilerin fotoğrafları ile tamamlanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.185). B1 dil düzeyi kültür metinlerinde ise ünlü kişiler ve sanat konularına dair aktarımlar sinema sanatı üzerinden gerçekleşmektedir. “Medya” adlı beşinci ünitenin kültür sayfasında “Yeşilçam” başlıklı bir metne yer verilmiş ve bu metinde Türk sinema tarihi ve Yeşilçam sinemasından, yıkılan Emek sinemasından, Antalya Altın Portakal Film festivalinden bahsedilmiştir. Ödüllü Türk filmlerinden olan Nuri Bilge Ceylan yönetmenliğinde çekilmiş “Kış Uykusu” filmi ve Yılmaz Güney yönetmenliğindeki “Yol” filmi de metinde yer almaktadır. “Bunları biliyor muydunuz?” köşesinde ise Yol filminin çekilme şartlarına yer verilmiştir. Bu metin Almanya doğumlu Türk senarist ve yönetmen Fatih Akın ile oyuncu Güven Kıraç ile Nursel Köse’nin fotoğrafı ile tamamlanmıştır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.59).

“Kolay gelsin!” setinin kültür sayfalarında ülke bilgisi kategorisindeki kültür aktarımı incelendiğinde, A1-A2 dil düzeyi kültür sayfalarında Türkiye’ye dair tarih, coğrafya, ekonomi ve nüfus bilgisinin sunulduğu görülmektedir. Türkiye’nin yüz ölçümü, Türkiye coğrafyasında yaşamış medeniyetler, Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu, Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk kurucusu ve cumhurbaşkanı olan Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye’nin kırsal ve kent nüfus dağılımları, endüstri merkezleri, endüstri ürünleri, tekstil endüstrisi tarihi ve ekonomik kaynakları bu bağlamda öğrencilere sunulan bilgiler olmuşlardır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.23, s.135, s.159, s.197). Bunların yanında eğitim sistemi de üzerinde durulan bir diğer konu olmuştur. A1-A2 dil düzeyi ders kitabında Türk eğitim reformları, güncel okul sistemi, üniversiteye giriş ve üniversite sistemi, Türkiye’nin eğitim sistemine dair bilgilerin öğrencilere kazandırılması amacıyla kültür sayfalarında yerlerini almışlardır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.135). B1 dil düzeyi kitabında ise “Okul ve meslek eğitimi” adlı yedinci ünitenin sonunda yer alan, “Türkiye’de yabancı dilde eğitim veren okullar” başlıklı kültür metninde, Türkiye’de yabancı dilde eğitim veren özel liseler ve yabancı dilde eğitim veren üniversiteler, Özel Alman Lisesi tarihi, İstanbul Lisesinin Abitur diploması vermesi ve Türk-Alman Üniversitesi hakkında bilgiler verilmiştir. Bu sayfanın “Bunları biliyor muydunuz?” köşesinde Nazilerden kaçmak amacıyla Türkiye’ye gelen Alman akademisyenlerden ve onların Alman eğitim standartlarını ve yeniliklerini Türkiye’ye getirmiş olmalarından bahsedilmektedir (B1 dil düzeyi ders

kitabı, s.79). Bunların dışında A1-A2 dil düzeyi kitabında, dördüncü ünitenin sonunda “Türk dili” adlı kültür metninde Türk dili ailesi, Orhun yazıtları, Türkçenin tarihi, Türkiye’de konuşulan diller ve resmî dilin Türkçe oluşu, Türk Dil Kurumu’nun kuruluşu ve amacı konuları üzerinde durularak, metin Arap alfabesi ve Latin alfabesi ile yazılmış metin fotoğrafları ile tamamlanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.59). B1 dil düzeyi kitabındaki Türkiye’nin genç nüfusu ve kahvenin İstanbul’dan Avrupa’ya yayılması ile ilgili tarihi bilgiler de yine Türkiye’ye dair aktarılan bilgilerden olmuşlardır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.17, s.27).

4.4.2. Ünitelerde Yer Alan Kültürel Unsurların Analizi

“Kolay gelsin!” setinde, kültür aktarımı amacıyla ayrılmış kültür sayfalarının dışında da dersler boyunca hem metinler hem görsel malzemelerle çok sayıda kültürel unsurun yansıtıldığı görülmektedir. Bu unsurlar incelendiğinde, yalnızca metinler aracılığıyla yansıtılan kalıp sözler ve akrabalık kelimeleri dışında, hem metinler hem görsel malzemelerde yiyecek-içecek, turistik yerler, ülke bilgisi, ünlü kişiler, gündelik hayat, gelenek ve görenekler ve kültürlerarası pek çok unsurun yoğun bir şekilde aktarıldığı saptanmıştır. Dersler boyunca metinler aracılığı ile en çok yer sunulan unsurlardan biri kalıp sözlerdir. Kalıp sözler incelendiğinde, kitap boyunca farklı noktalarda farklı kalıp söz türleri ile karşılaşmaktadır. Setteki metinler çoğunlukla diyalog biçiminde kurgulandığı için selam verme, hâl hatır sorma ve vedalaşma gibi iletişim başlatan veya bitiren sözler kitap boyunca sıklıkla kullanılmışlardır. Dersler boyunca en sık yer verilen kalıp sözlerden diğerlerinin geçmiş olsun, özür dilerim, affedersiniz, teşekkür ederim, rica ederim, sağ ol, kolay gelsin, güle güle oturun, iyi eğlenceler, güle güle giyin, başarılar diliyorum, selam söyle gibi duygu ve dilek belirtme ifadeleri; Allah bağışlasın, inşallah ve hayırlı işler gibi dinî bir arka planı olan duygu ve dilek belirtme ifadeleri; yaşasın gibi ünlem ile duygu belirtme ifadeleri olduğu tespit edilmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.40, s.54, s.55, s.69, s.76, s.82, s.106, s.140, s.144, s.152, s.164, s.175, s.178, s.201; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.111, s.117). Aynı zamanda düğün, doğum günü, doğum, yılbaşı gibi özel günlerde kullanılan kutlama ifadeleri olarak doğum günün kutlu olsun, iyi ki doğdun, yeni yılın kutlu olsun, mutlu seneler, hayırlı olsun, mutluluklar dilerim, Allah uzun ömür versin, gözün aydın gibi ifadeler setteki kalıp sözler arasındadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.194). Akrabalık

ilişkilerini ifade eden sözler de kalıp sözlerin yanında sıklıkla yer bulan sözler olmuşlardır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.36, s.37, s.39, s.116, A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.21, s.22, s.23, s.24, s.25, s.67). Bunların dışında buyurun, arzunuz, nasıl yardımcı olabilirim, buyurun lütfen, şikâyetiniz nedir, baş üstüne, hesap lütfen, hemen efendim gibi ifadeler ise restoranda, alışverişte veya doktorda kullanılan işlevsel kalıp sözler olarak yer almaktadırlar (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.76, s.92, s.152, s.164).

Sette kullanılan deyimler dört gözle beklemek, unutulmaya yüz tutmak, önemini korumak, tez canlı, içine kapanık, açık sözlü, tatlı dilli ve dost canlısı sözleri olarak saptanmıştır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.39, s.66). Bunların dışında belirli temalarda sık kullanılan ifadeler de yer verilmiştir. Bunlara örnek olarak; dinî bayramların anlam ve önemi temasında bayram ziyareti, bayram harçlığı, bayram şekeri, el öpme ve oruç tutma gibi tamlamalar; misafirlik temasında misafir odası, misafir ağırlamak, davetsiz misafir, misafir uğurlamak ve kulak misafiri gibi tamlamalar gösterilebilir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.39, s.84, B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.141). Bunların yanında misafir ve ev sahibinin söyleyebileceği afiyet olsun, Allah daha çok versin, ellerin(iz)e sağlık, bize de bekleriz, çok zahmet oldu, hadi buyurun ve ziyade olsun gibi kalıp sözler de yer verilmiştir (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.140). İstanbul temalı bir kelime eşleştirme alıştırmasında ise, öğrencilerden tiyatro festivalleri, komşuluk ilişkileri ve trafik yoğunluğu gibi tamlamaların oluşturulması beklenerek hem kalıp sözler hem de İstanbul'da yaşam ile ilgili kültürel kazanımlar hedeflenmiştir (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.102).

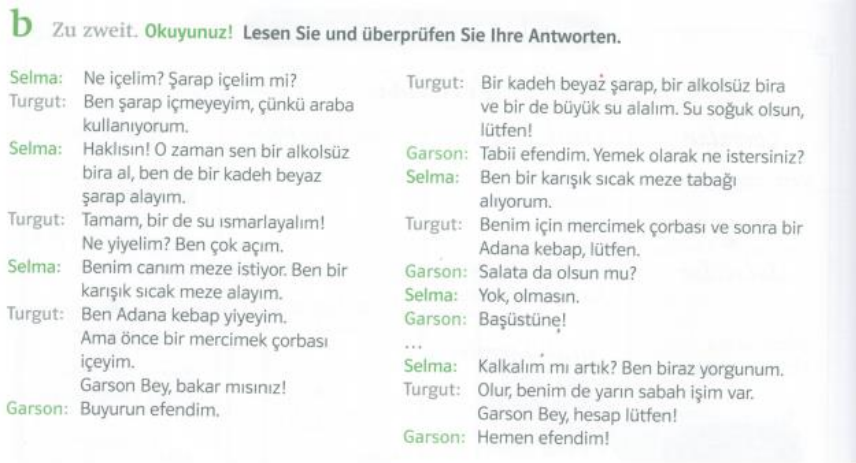
Kitapta bir de özdeyiş bulunmaktadır. Bu özdeyiş Barış Manço tarafından söylenmiş “İnsanın ilk öğrenmesi gereken dil tatlı dildir.” sözüdür (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.67; Bkz. Şekil 42). Bu kalıp sözlerin dışında Almanya'da işçi olarak çalışan Türklerin Al(a)mancı olarak adlandırılmasına da yer verilmiştir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.13, s.14). Tüm bu kalıp sözler kültür sayfaları dışında kullanılan kalıp sözleri oluşturmaktadır.

Şekil 42. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.67

Setin kültür sayfaları dışındaki yiyecek içecek kültürüne dair içerikler incelendiğinde, görsel öğeler arasında çok sayıda Türk kahvesi ve çay olduğu tespit edilmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.8, s.9, s.10, s.24, s.86, s.88, s.93, s.94; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.4, s.5, s.24, s.49, s.66; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.7, s.72). Bunların yanında yayık ayranı ve nar çiçeği şerbeti de içecek kültürünü yansıtan görsellerdendir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.6, s.87, s.90). Yiyecek kültürüne bakıldığında, A1-A2 dil düzeyi ders kitabında yemek kültürüne dair döner, simit, ramazan pidesi, pide, Akdeniz salatası, sumak ve bülbül yuvası tatlısı görsellerinin yanı sıra “Afiyet olsun!” başlıklı ünitenin kapağında içli köfte, çeşitli pideler, dolmalar, iç pilav, çeşitli köfteler ve patlıcan kebabı, pideli etli kebab gibi çeşitli kebabları içeren bir sofraya fotoğrafı da yer almaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.4, s.11, s.37, s.51, s.76, s.79, s.86, s.91, s.111). Türk mutfağının ayırt edici bir özelliği olan Türk kahvaltısı fotoğrafı ve Türk mutfağına dair yiyecek ve içeceklerin bulunduğu bir restoran menüsü görseli de yine bu kitaptaki mutfak kültürünü yansıtan görseller arasındadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.86, s.91). Bunlara paralel olarak yazılı öğeler arasında da sucuktan tulum peynirine, simitten menemene Türk kahvaltısı içeriği ile çay ve kahve kültürüne yer verildiği saptanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.86, s.87, s.88, s.94). Bunların dışında döner kebab, salata, çorba, sandviç, ayran, kola, bira ve rakı kitabın farklı sayfalarında yer almaktadır ve kitapta yer alan bir diyalogda, bir restoranda garsona verilen siparişte de yiyecek ve içecek unsurlarına rastlanmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.90, s.92, s.200; Bkz. Şekil 43). A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabında yiyecek kültürüne dair görsel malzemelerde, kadayıf ve baklava gibi tatlılar, döner, kısır, Efes Pilsen marka bira fotoğrafları (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.5, s.27, s.49, s.52); yazılı metinlerde ise sucuk, menemen gibi kahvaltılıklar, mercimek çorbası, soğuk meze

tabağı, İskender kebab ve İzmir köfte isimleri kullanılmıştır (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.48, s.51, s.52).

Şekil 43. Kültürel Unsur Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.92

Setin B1 dil düzeyi ders kitabında patlıcan kebabı, hamsi tava, Akdeniz salatası, sebzeli pilav ve Türk kahvaltısı fotoğrafları yiyecek kültürüne; bademli şekerpare fotoğrafı da tatlı kültürüne örnekler sunmaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.4, s.6, s.38, s.39, s.80, s.82, s.84). Metinler arasında ise döner, lahmacun, pirinç pilavı ve sebzeli pilav gibi pilav türleri Türk mutfağına ait yiyecekleri yansıtmaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.81, s.85). Bunların dışında bir gazete metninde Türk kahvaltısı ve Türklerin yeme alışkanlıkları üzerinde durulmuştur (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.82; Bkz. Şekil 44). Bu kitabın çalışma kitabı bölümünde, yemek kültürüne dair aktarımlara bakıldığında, Türkiye'nin farklı bölgelerinde en çok tüketilen yiyecek türlerinden bahsedildiği bir metin ve bir kelime eşleştirme çalışmasında, pilav türleri ile ara öğün/kahvaltı yiyeceklerinin isimlerinin olduğu tespit edilmiştir (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.138, s.141). Görsel malzemeler arasında yemek kültürüne ait tek görsel ise ders kitabı bölümünde de geçen bademli şekerpare fotoğrafı olmuştur (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.110).

Şekil 44. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.82

“Kolay gelsin!” setinde dersler boyunca Türkiye’nin mekanlarının yansıtılması daha çok görseller aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Türkiye’nin turistik noktalarına dair görsel öğeler arasında en sık Sultanahmet Camii, Galata Kulesi, Galata Köprüsü, Ortaköy Camii, İstiklal Caddesi, Ayasofya, İstanbul Boğazı, Dolmabahçe Sarayı, Kapalı Çarşı, Kız Kulesi, Yeni Camii, fonda İstanbul Boğazı ile Selimiye Camii, Topkapı Sarayının içi ve dışı ve Bozdoğan Su Kemeri gibi noktaları ile İstanbul görülmektedir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.33, s.95, s.112, s.113, s.139, s.148; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.4, s.5, s.24, s.53; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.4, s.7, s.18, s.21, s.22, s.48, s.49, s.54). Metinler arasında ise A1-A2 dil düzeyi ders kitabında Topkapı Sarayı, Ayasofya, Sultanahmet Camii ile ilgili tarihi bilgilerin olduğu bir test, Anamur ve İstanbul’un bazı noktalarından bahsedilen seyahat içerikli bir e-posta bulunmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.120, s.182). B1 dil düzeyi ders kitabında ise İstanbul’a dair Adalar, Topkapı Sarayı, Kapalı Çarşı, Sultanahmet Camii ve Galata Kulesi’nden bahsedildiği bir metin ve bir eşleştirme alıştırması; bunların dışında İstanbul hakkında iki kıta üzerine kurulu olması, nüfusu gibi küçük bilgiler ile İstanbul sakinlerinin dünü ve bugününün anlatıldığı bir metin bulunmaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.21, s.22, s.24). B1 dil düzeyi çalışma kitabında Kapalı Çarşı, Topkapı Sarayı, Sultanahmet Camii, Adalar ve Beyoğlu kitabın yazılı malzemesi içinde geçen, İstanbul’un turistik yerlerindedir (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.100, s.101). Bunların yanında eskiden İstanbul’da çocuk olmaktan bahsedilen bir metin ile İstanbul’un geçmişine atıfta

bulunulmuştur ve bu metin eski evlerin bulunduğu bir mahalle fotoğrafı ile tamamlanmıştır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.105).

İstanbul dışında Nemrut Dağı, Kral Kaya Mezarları, Çanakkale Şehitler Abidesi, Efes Antik Kenti, Sümela Manastırı ve Bursa Kalesi, bir hamam, Bodrum, Alaçatı, Fethiye, deniz ve tekne görüntüleri, Bartın Körfezi, Yedigöller, Uludağ, Kapadokya Peri Bacaları, Pamukkale Travertenleri ve Tuz Gölü fotoğrafları A1-A2 dil düzeyi ders kitabında Türkiye'ye ait olan diğer turistik noktaları yansıtmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.6, s.7, s.8, s.10, s.11, s.98, s.99, s.101, s.103, s.104, s.111, s.112, s.113, s.162, s.170, s.186). A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabında İstanbul dışında Konya tramvayı, Peri Bacaları, bir caminin içi ve bir mahalle fotoğrafı görsel malzemeler arasında; Mersin, Sinop, Alanya, Fethiye gibi şehir ve ilçe isimleri ise yazılı metinler arasında sunulmuştur (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.5, s.7, s.12, s.30, s.53, s.55, s.56, s.78, s.89, s.97). B1 dil düzeyi ders kitabında Bodrum, Alanya, deniz ve tekne görüntüleri, Kapadokya, Van Gölü, Uludağ ve Karadeniz fotoğrafları kitapta Türkiye'nin diğer bölgelerinden manzaralar yansıtmaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.4, s.14, s.18, s.19 s.23, s.28, s.48, s.49). Metinlerde ise görsellerle bağlantılı olarak Karadeniz, Uludağ ve Van Gölü'nden bahsedildiği görülmüş, bunların yanında Likya yolunun da anıldığı tespit edilmiştir. Fotoğrafların ve metinlerin dışında kitapta bir de Türkiye'nin yedi bölgesinin gösterildiği bir harita bulunmaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.19, s.33, s.80). Bu düzeyin çalışma kitabında ise ders kitabı bölümü ile ilişkili olarak Karadeniz, Uludağ ve Van Gölü'ne yer verilmiş ve Van Gölü ile ilgili bir e-posta, Van Gölü'ndeki Akdamar Kilisesi fotoğrafı ile tamamlanmıştır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.98, s.99). Setin fotoğraflar dışında üç adet Türkiye haritası da Türkiye'nin mekânlarının yansıtıldığı görseller arasında yerlerini almışlardır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.10, s.11, s.19).

“Kolay gelsin!” setinin kültür sayfaları dışında yer alan ünlü Türk kişilerine bakıldığında, ünlü kişilerin aktarımının en yoğun şekilde A1-A2 dil düzeyi ders kitabında gerçekleştiği görülmektedir. Kitapta birden fazla yerde Orhan Pamuk, Sezen Aksu, Tarkan ve Elif Şafak fotoğrafının kullanıldığı saptanmıştır (A1-A1 dil düzeyi ders kitabı, s.9, s.21, s.83, s.183, s.198, s.199, s.204). Bunlarla beraber, fotoğraflar arasında piyanist Fazıl Say (A1-A1 dil düzeyi ders kitabı, s.198), yönetmen Fatih Akın (A1-A1 dil düzeyi ders kitabı, s.198), şarkıcı Sertap Erener ve Bengü (A1-A1 dil düzeyi

ders kitabı, s.83), oyuncu Tuba Büyüküstün, Kıvanç Tatlıtuğ ve Sibel Kekilli (A1-A1 dil düzeyi ders kitabı, s.21, s.83), futbolcu Arda Turan ve Mesut Özil (A1-A1 dil düzeyi ders kitabı, s.21) ve Türk asıllı ve Almanya doğumlu olan Almanya siyasetçileri Leyla Onur ve Cem Özdemir de (A1-A1 dil düzeyi ders kitabı, s.21) kitapta geçen diğer Türk ünlülerdir. Bu kitabın yazılı metinlerine bakıldığında, bir sayfada Mustafa Kemal Atatürk, Orhan Pamuk, Mesut Özil, Tarkan, Cem Özdemir ve Kıvanç Tatlıtuğ; bir diğer sayfada Fazıl Say, Sezen Aksu, Elif Şafak ve Fatih Akın'ın kim olduğunu ifade eden cümleler olduğu saptanmıştır (A1-A1 dil düzeyi ders kitabı, s.177, s.198). Kitaptaki metinler arasında birer Sezen Aksu ve Elif Şafak biyografisi ile bir Elif Şafak röportajı bulunmaktadır (A1-A1 dil düzeyi ders kitabı, s.183, s.199, s.202). Bunların dışındaki metinlerde de Sezen Aksu, Orhan Pamuk ve Elif Şafak, Sıla, Sertap Erener ve Murathan Mungan isimleri geçmektedir (A1-A1 dil düzeyi ders kitabı, s.190, s.201, s.205). Bu ünlü isimlerin yanında metinlerde Türk yazınsal eserlerinin isimlerinin geçtiği de saptanmıştır. Bunlara örnek olarak Elif Şafak'ın Aşk romanı, Sabahattin Ali'nin Kürk Mantolu Madonna romanı ve Orhan Pamuk'un Benim Adım Kırmızı ve Kar romanları gösterilebilir (A1-A1 dil düzeyi ders kitabı, s.182, s.190, s.204). Ayrıca Orhan Pamuk'un başarısı ve romanlarının çok sayıda dile çevrilmesinden de bahsedilmiştir (A1-A1 dil düzeyi ders kitabı, s.182). Ünlü kişiler, yazarlar ve yazınsal metinler dışından Türkiye'de popüler olan Atlas ve Gezgin dergilerinin de adı bir metinde geçmektedir (A1-A1 dil düzeyi ders kitabı, s.190). A1- A2 dil düzeyinin çalışma kitabında ise Sezen Aksu fotoğrafı ve röportajı ile Orhan Pamuk biyografisi ünlü Türk kişilere dair kültürel unsurlardandır (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.103, s.116). Bu röportaj ve biyografilerin dışındaki metinlerde de Orhan Pamuk ve Sezen Aksu ismine rastlanmaktadır (s.99, s.111). (Bkz. Şekil 45)

5 Kim kimdir? Eşleştiriniz! Who's who? Setzen Sie das passende Kopulasuffix ein und ordnen Sie den Namen die richtigen Aussagen zu.

1. ☐ Orhan Pamuk kimdir?	a. Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran adamdır.
2. ☐ Mesut Özil kimdir?	b. Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan tek Türk yazar.
3. ☒ Mustafa Kemal Atatürk kimdir?	c. Alman milli takımında oynayan futbolcu.
4. ☐ Tarkan kimdir?	d. Yeşiller Partisi'ne üye olan ünlü politikacı.
5. ☐ Cem Özdemir kimdir?	e. Türkiye'de çok popüler olan oyuncu.
6. ☐ Kıvanç Tatlıtuğ kimdir?	f. Almanya'da doğan ünlü Türk pop şarkıcısı.

Şekil 45. Kültürel Unsur Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.177

Setin B1 dil düzeyi kitabında kültür sayfaları dışında ünlü Türk kişilere yalnızca bir metinde rastlanmaktadır. Burada yönetmen, senarist ve oyuncu Yılmaz Güney, oyuncu Türkan Şoray ve senarist ve yönetmen Fatih Akın'ın fotoğrafları ile kendilerinin tanıtıldığı kısa metinler mevcuttur (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.57). Bu kitapta ünlü Türk kişilerin aktarımı sınırlıyken “Medya” adlı beşinci üniteye Türk dizileri ve Türklerin medya kullanımı gibi konulara değinildiği tespit edilmiştir. “Türk ailesi ve medya kullanımı” adlı bir gazete makalesinde Türk ailesinin boş zaman değerlendirme alışkanlıkları, kitap okuma alışkanlığı, sinema ve tiyatroya gitme alışkanlığı konularında istatistiki bilgilerin sunulması söz konusudur (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.52). Bunların dışında “Gümüş”, “Muhteşem yüzyıl”, “Fatmagül’ün suçu ne?”, “Aşk-ı memnu” gibi Türk dizisi isimleri ve Türk dizilerinin dünyada izlenme durumu konularına değinilmektedir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.54, s.55, s.56). Televizyon programı türleri ve film türleri ise kitapta değinilen diğer medya ve kültür konuları olmuşlardır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.53, s.56). Bu ünite ile bağlantılı olarak bu ders kitabının çalışma bölümünde “Kim Milyoner Olmak İster?” programı ve “Gümüş” ile “Aşk-ı Memnu” dizisi Türk medyasına dair içerikleri yansıtmaktadır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.122, s.124, s.125). Boş zaman aktivitelerinden kitap okuma ile ilgili bir metinde ise Türklerin kitap okuma oranlarından bahsedilmiştir (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.147).

“Kolay gelsin!” setinde kültür sayfaları dışındaki gündelik yaşam kültürüne dair unsurlar incelendiğinde, gündelik yaşam aktarımının yoğun olarak görsel malzemelerle gerçekleşmekte olduğu, metinlerde bu unsurlara nadiren rastlandığı saptanmıştır. A1-A2 dil düzeyi ders kitabında gündelik yaşam mekânlarına dair; meyve-sebzeler ve bunların lira ile fiyat kartlarının bulunduğu pazar tezgâhı, tezgâhlar ve meyve-sebze sepetlerinin olduğu semt pazarı, fırın, market reyonu, kasap, mahalle bakkalı, eczane, manav, kalabalık bir pazaryeri, bir kitap dükkânı, bir alışveriş merkezi, kunduracı, Türk bayraklarının asılı olduğu orta bahçede yer alan bir çay bahçesi ve Migros süper markete ait fotoğraflar kullanılmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.74, s.76, s.77, s.78, s.111). Vapur ile minibüs fotoğrafları ise gündelik hayata dair toplu taşıma araçlarını yansıtmaktadır ve bu vapur ve minibüs fotoğraflarının kullanıldığı sayfada dolmuş gibi toplu taşıma araçlarının isimlerine de yer verilmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.65). Bir diğer sayfada iş için Kadıköy’den vapurla Karaköy’e geçişten bahsedilmesi de yine gündelik hayatı yansıtan kültürel öğelerden olmuştur (A1-A2 dil

düzeyi ders kitabı, s.141). B1 dil düzeyi ders kitabında ise gündelik yaşamın aktarımı Türklerin çeşitli yaşam ve ev tarzlarının anlatıldığı bir dergi sayfası görseli ve Türkiye'deki dört farklı ev tipi fotoğrafı ile gerçekleştirilmektedir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.28, s.29). Bu düzeyin çalışma kitabı bölümünde gündelik yaşama dair Türkiye'de sıklıkla karşılaşılabilecek bir manzarayı yansıtan meydan ve ağaç dibinde oturan yaşça büyük kimselerin olduğu bir fotoğraf ile mahalle arasında top oynayan kişilerin olduğu bir fotoğraf bulunmaktadır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.100, s.103; Bkz. Şekil 46).

Şekil 46. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.100-103

Setin gelenek ve görenek aktarımına bakıldığında, kültür sayfaları dışında A1-A2 dil düzeyindeki gelenek ve görenek aktarımının sınırlı olduğu görülürken B1 dil düzeyinde kültür sayfaları dışındaki gelenek ve görenek aktarımının başlangıç düzeyine oranla daha yoğun olduğu saptanmıştır. A1-A2 dil düzeyinde yalnızca bir e-postada Kurban Bayramı adının geçtiği görülmektedir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.193). Geleneksel objeler olarak da görseller arasında bir kilim ve bir bağlama fotoğrafına yer verilmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.20). B1 dil düzeyi ders kitabında gelenek ve görenekler ile ilgili dinî bayramlar ve kutlama şekilleri, oruç kültürü ve Türk misafirperverliğinin aktarıldığı saptanmıştır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.39, s.41, s.84). Bunlardan dinî bayramların anlatıldığı metnin, geleneksel bayram kahvaltılarında atıfta bulunan bir kahvaltı sofrası fotoğrafı ile tamamlandığı görülmüştür (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.39; Bkz. Şekil 47). Görsel malzemeler arasında bayram şekeri tutan ellerin olduğu bir fotoğraf gelenek ve görenekleri yansıtan bir diğer unsur olmuştur (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.40). Bu düzeyin çalışma kitabında ise dinî bayramlar ile kutlamaların eşleştirildiği bir alıştırmaya ve ders bölümünden bir metin ile bağlantılı olarak, eski

bayramlardan bahsedilen bir alıştırma gelenek ve göreneklerin yansıtıldığı alıştırmalar kategorisini oluşturmaktadır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.11, s.112).

Şekil 47. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.39

Setin kültür sayfaları dışında, B1 dil düzeyi ders kitabındaki Türkiye'nin eğitim reformları, eğitim sistemi, zorunlu eğitim süresi, üniversiteye giriş sistemi gibi bilgilerin aktarıldığı bir metin ve tablo ise Türkiye'ye dair ülke bilgisi sunmaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.71, s.72; Bkz. Şekil 48). Bunun dışında farklı metinlerde Kültür Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı isimleri geçmektedir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.52, s.54). Bir söyleşi metninde ise Türkiye'de yaşanan büyük ekonomik bir krizin bahsi, Türkiye tarihine bir örnek teşkil etmektedir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.33). Bir gazete makalesinde ise Almanların Türkiye'deki tarihi ile Almanya'daki Türklerin ve Türkiye'deki Almanların nüfusu konularına değinilmiştir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.14).

Türkiye'nin eğitim sistemi			
>18 yaş	yükseköğretim	üniversite (4-6 yıl) üniversite sınavı	meslek yüksekokulu (2 yıl)
14-18 yaş	ortaöğretim	lise (4 yıl)	meslek lisesi (4 yıl) teknik lise (4 yıl)
10-14 yaş	ilköğretim	ortaokul (4 yıl)	
6-10 yaş		ilkokul (4 yıl)	
3-6 yaş	okul öncesi	anaokulu	

Şekil 48. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.71

B1 dil düzeyi çalışma kitabı bölümünde bir metinde geçen Eğitim Bakanlığı ifadesi ile ülke bilgisine yer verilmiştir (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.147). Ülke bilgisine bir diğer örnek yüz Türk lirası, elli Türk lirası ve bir Türk lirasının olduğu bir görsel ve bir miktar iki yüz Türk lirası fotoğrafıdır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.137, B1 dil düzeyi ders kitabı, s.35). Türk profilini yansıtan bir ailenin ve yaşlı bir kadının bulunduğu iki görsel de yine Türkiye'ye ait bilgiler sunmaktadır (A1-A2 dil düzeyi, s.67, s.78).

Dersler boyunca diğer kültürlerle dair unsurlara da yer verildiği görülmüştür. Bu unsurlar A1-A2 dil düzeyi ders kitabının görsel malzemeleri arasındaki farklı ırklardan gençlerin bulunduğu fotoğraflar (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.16, s.48), Londra-Tower Bridge'nin bulunduğu bir görsel (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.17) ve Avrupa haritasıdır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.25). Farklı coğrafyaların milliyetleri, dilleri, ülke, şehir ve insan isimleri de kitapta sık sık diğer kültürlerle dair unsurların yansıtılmasında kullanılmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.16, s.20, s.21, s.24, s.25, s.26, s.48, s.49, s.187). Kitapta Mozart, Angelina Jolie, Pablo Picasso ve Sean Connery yabancı ünlülere örnekler sunmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.17, s.182). Paskalya bayramı ile diğer kültürlerin gelenek ve görenekleri, "Kaçış yok" filmi ile de diğer ülkelerin sinema filmlerine yer verilmektedir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.190, s.195). A1-A2 dil düzeyinin çalışma kitabında ise diğer kültürlerin aktarımına dair farklı ülkelerin bayraklarının dalgalandığı bir fotoğraf ve Amsterdam'da çekildiği anlaşılan bir lale tarlası ile yel değirmeni görüntüsü ve buraya dair bir metin bulunmaktadır (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.26, s.65). Bunların yanında birçok yerde ülkelerin, şehirlerin, ilçelerin, milliyetlerin, konuşulan dillerin ve insan isimlerinin yansıtıldığı tespit edilmiştir (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.10, s.11, s.12, s.13, s.14, s.16, s.19, s.26, s.65, s67). Türkiye'de yılbaşı kutlamaları ile Noel ve Paskalya bayramlarının durumu üzerine bir metin ise diğer kültürlerin gelenek ve göreneklerine dair unsurları yansıtmaktadır (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.118; Bkz. Şekil 49).

5 Okuyunuz ve işaretleyiniz! Lesen Sie den Text und kreuzen Sie an.

Noel Türkiye'de resmi¹ bir bayram değildir. Sadece 1 Ocak resmi tatildir ve 31 Aralık akşamı ve gecesi yılbaşı kutlanır. Türkiye'de insanlar genelde Noel'i kutlamadığı halde birçok insan Noel Baba² ve Noel ağacı gibi Batı³ geleneklerini⁴ bilir. Ancak Noel ağacı Türkiye'de yılbaşı hazırlıklarında kullanılır. Bunun için Noel ağacının Türkiye'deki adı "yılbaşı ağacı"dir. Yılbaşı geldiği zaman özellikle büyük alışveriş merkezlerinde süslenmiş⁵ yılbaşı ağaçları görmek mümkündür. Hatta yılbaşında birçok aile ve arkadaşlar arasında hediyeler alınır ve verilir. Birçok Avrupalı Türkiye'de insanların Noel kutlamadıklarını bilmez. Paskalya da Türkiye'de resmi bayram değildir. Fakat özellikle İstanbul'da bu bayramı kutlayan Hristiyanlar⁶ vardır.

¹offiziell ²Weihnachstmann ³Wester, westlich ⁴Tradition ⁵geschmückt ⁶Christen

1. Noel geldiği zaman Türkiye'de insanlar hediyeler alır.
2. Türkiye'de çok az insan Noel geleneklerini bilir.
3. Türkiye'de Noel ağacına "yılbaşı ağacı" denir.
4. Yılbaşında hediyeler almak bazı insanlar için gelenektir.
5. Avrupa'daki insanlar Türklerin Noel kutladıklarını düşünüyorlar.
6. İstanbul'da herkes Paskalya'yı kutlar.

doğru	yanlış
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

Şekil 49. Kültürel Unsur Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.118

B1 dil düzeyi ders kitabında görsel malzemeler arasında Kurban Bayramı ve Ramazan Bayramı da dâhil olmak üzere farklı kültürlerin bayramlarından beş karenin yer aldığı bir görsel kompozisyon mevcuttur (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.38, Bkz. Şekil 50). Bunun dışında kitabın hedef kitlesinin kullandığı para birimi olan avro çizgi resmi de kitabın görselleri arasında yerini almıştır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.91). Görsel malzemeler dışında Kurban Bayramı, Paskalya, yılbaşı gibi özel günler ile bu özel günler ile ilişkili nesne ve aktivite tablosu, diğer kültürlerin aktarımına aracılık etmiştir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.43). James Bond, Karayip Korsanları gibi yabancı filmlerin ve Tayland, Hindistan gibi Uzak Doğu ülkelerinin isimleri ise kitapta yer alan diğer yabancı kültür örneklerini oluşturmaktadır (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.33).

Şekil 50. Kültürel Unsur Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.38

Bu kitabın çalışma kitabı bölümünde diğer kültürlerle dair Berlin'deki Türk mekânları, Türk gazeteleri, Türklerin yaşadığı bölgeler ve Türk rakısının popülaritesinin artmasından bahsedilen bir metin ile Türkler ve Almanların yemek alışkanlıklarının

karşılaştırıldığı bir metin aracılığıyla Türk-Alman kültürüne yer verildiği görülmüştür (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.119, s.139). Bunların dışında Almanya'nın eğitim sisteminden bahsedilen bir metin ve Berlin Zafer Sütunu fotoğrafı ile Alman kültürüne ait unsurlar yansıtılmaktadır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.133, s.143). Brad Pitt fotoğrafı ve biyografisi ve Johannes Gutenberg'in başarısı ile de bu kitapta yabancı kültürlerin ünlü kişilerine dair aktarımda bulunduğu saptanmıştır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.125, s.136).

4.4.3. Kültürel Unsur Verilerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinde; kültür aktarımının analiz edilmesiyle elde edilmiş olan bu verilerle, setin kültür konusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen veriler göstermektedir ki; kitaplarda kültür aktarımının sağlanması için yirmi dört ünitenin temasına uygun olmak üzere yirmi dört kültür metni hazırlanmıştır. Hem kültür sayfalarında hem de ünitelerin içeriğinde kültür aktarımı görsel malzemeler ve yazılı metinler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Kitaplar aracılığıyla aktarılan kültürel unsurlar; Türkiye'nin turistik mekânları; yiyecek-içecek kültürü; özel günler ve bayramlar gibi törensel davranışlar, davranış biçimleri gibi toplumsal gelenekler ve aile bağları gibi kişiler arası ilişkiler unsurlarını kapsayan gelenek-görenekler; kalıp sözler; gündelik yaşam bilgisi; ünlü kişiler; tarih, coğrafya, nüfus gibi ülke bilgisi konuları olmuştur.

Kitaplarda aktarılan turistik mekânlar incelendiğinde; sette İstanbul'a dair, Sultanahmet Camii, Galata Kulesi, Galata Köprüsü, Ortaköy Camii, İstiklal Caddesi, Ayasofya, İstanbul Boğazı, Dolmabahçe Sarayı, Kapalı Çarşı, Kız Kulesi, Yeni Camii, Selimiye Camii, Topkapı Sarayının içi ve dışı, Bozdoğan Su Kemerleri, Adalar ve Beyoğlu noktalarına yer verildiği tespit edilmiştir. İstanbul dışında ise Nemrut Dağı, Kral Kaya Mezarları, Çanakkale Şehitler Abidesi, Efes Antik Kenti, Bergama Antik Kenti, Sümela Manastırı, Bursa Kalesi, Bodrum, Alaçatı, Fethiye, Bartın Körfezi, Yedigöller, Uludağ, Kapadokya Peri Bacaları, Pamukkale Travertenleri, Tuz Gölü, Konya tramvayı, Mersin, Sinop, Alanya, Van Gölü, Van Gölü'ndeki Akdamar Kilisesi, Likya Yolu, Anamur, Truva, Çamlı Hemşin, Uzun Göl ve Mardin noktaları bulunmaktadır. Kitaplar hedef kültürün mekanları ile ilgili zengin bir içeriğe sahiptir ancak genellikle görsel

malzemeler ile aktarılan bu turistik noktaların, fotoğraflarının yanında çoğunlukla isimlerinin verilmemesi, öğrencilerin bu noktalar ile ilgili kesin bilgiler elde etmesinin önüne geçmektedir. Görseller ile beraber isimlerinin verilmesi, turistik noktalar ile ilgili tam bilgiyi sunarak öğrencilerin Türkiye'nin önemli mekânları hakkında araştırma yapmalarının önünü açabilecektir.

Yiyecek ve içecek unsurları olarak; çay, yayık ayranı, nar çiçeği şerbeti, lokum ile Türk kahvesi gibi içecekler; baklava, bülbül yuvası tatlısı, kadayıf, bademli şekerpare gibi tatlılar; simit, sucuk, menemen gibi besinlerle Türk kahvaltısı; ramazan pidesi, lahmacun, pideli etli kebab, İskender kebab, döner kebab, patlıcan kebabı, içli köfte, İzmir köfte, dolmalar, pirinç pilavı, sebzeli pilav, iç pilav, mercimek çorbası, kısır, hamsi tava, mantı ve Akdeniz salatası gibi yiyeceklerden bahsedilmektedir. Bunların yanında meyhane kültürü, soğuk mezeler ve Türkiye markası Efes Pilsen marka biranın da bahsi geçmektedir. Bu veriler göstermektedir ki sette Türk mutfağına dair çok sayıda kültürel içerik bulunmaktadır. Turistik noktaların yansıtılmasında olduğu gibi; metinler dışında, görsel malzemeler aracılığı ile sunulan yiyecek içecek unsurlarının isimlerine yer verilmemesi, Türk mutfağına tamamen yabancı bir kültürün bireylerinin, bu yiyecek-içecek unsurları hakkında kesin bir bilgiye sahip olmasının önüne geçmektedir.

Kitapta geçen, Ramazan ayı ve oruç kültürü, Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı ritüelleri, kız isteme, söz kesme, nişan, nişanda kurdele kesme, kına gecesi, düğün ve sünnet düğünü gibi törensel davranışlar; yaşça büyük kimselerin elinin öpülmesi, yaşça büyük kimselerin yanında alkol ve sigara içmemek, bacak bacak üstüne atmamak, geleneksel ailelerde restoranda ayrı ayrı hesap ödenmesinin ayıp olması, misafire mutlaka ikramda bulunulması, misafirin ikramı geri çevirmemesi, kahve ile fal bakma geleneği gibi toplumsal gelenekler; Türkiye'de aileye verilen önem ile akrabalık isimleri ve gençlerin kendilerinden büyük kişilere saygı göstermesi gibi kişiler arası ilişkiler ise Türk toplumunun gelenek ve göreneklerini yansıtmaktadır. "Kolay gelsin!" seti gelenek ve görenekleri yansıtırma konusunda başarılı olmuştur. Ancak "Ailem" adlı üçüncü ünitenin kapağında yer alan aile fotoğrafında, sofrada Noel ağacı süsleri ve çam kozalağının bulunması Türk ailesinin gündelik yaşamındaki kahvaltı rutininden uzak bir manzara sergilemektedir. Aynı şekilde, Türk bayramları temalı bir metinde kullanılan bir fotoğrafta, çocukların başka kültürlerin geleneksel kıyafetlerini giyinmeleri Türk kültürünün yansıtılması amacına hizmet etmeyen bir görsel seçimidir.

“Kolay gelsin!” setinde yansıtılan kalıp sözler incelendiğinde, diyalog metin temelli bu sette en sık karşılaşılan kalıp söz kategorilerinden biri selam verme, hâl hatır sorma ve vedalaşma gibi iletişim başlatan veya bitiren kalıp sözler kategorisi olmuştur. Sette yer alan bir diğer kalıp söz kategorisinin; iyi yolculuklar, eline sağlık, afiyet olsun, çok yaşa, sen de gör, geçmiş olsun, hayırlı olsun, Allah’a ısmarladık, teşekkür ederim, su gibi git su gibi gel, geçmiş olsun, özür dilerim, affedersiniz, rica ederim, sağ ol, kolay gelsin, güle güle oturun, iyi eğlenceler, güle güle giyin, başarılar diliyorum, selam söyle, Allah bağışlasın, inşallah, hayırlı işler, yaşasın gibi dilek ve duygu belirtme ifadeleri olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda özel günlerde kullanılan kutlama ifadeleri olarak doğum günün kutlu olsun, iyi ki doğdun, yeni yılın kutlu olsun, mutlu seneler, hayırlı olsun, mutluluklar dilerim, Allah uzun ömür versin, gözün aydın gibi ifadeler de setteki kalıp sözler arasındadır. “Kolay gelsin!” setinde; restoranda, alışverişte veya doktorda kullanılan işlevsel kalıp sözler de sıklıkla yansıtılmaktadır. Bunlar, “Müsait bir yerde indirir misiniz?”, “Gel gel, taze meyvelere gel!”, buyurun, arzunuz, nasıl yardımcı olabilirim, buyurun lütfen, şikâyetiniz nedir, baş üstüne, hesap lütfen, hemen efendim gibi ifadeler olarak sunulmaktadır. Sette temalara göre verilen deyimler ve kalıp cümlelere de rastlanmaktadır. Okul temasında, ders kırmak, mürekkep yalamak ve dirsek çürütmek; insan ilişkileri temasında, “Büyüklerin ellerinden, küçüklerin gözlerinden öperiz”, “Büyüklere saygı göstermek, küçükleri sevmek”, “Ellerinizden öperiz” ve “Gözlerinizden öperiz”; misafirlik temasında, tanrı misafiri, ye/yiyin Allah aşkına, haydi buyur(un)!, Allah daha çok versin, ellerin(iz)e sağlık, bize de bekleriz, çok zahmet oldu, hadi buyurun, ziyade olsun misafir odası, misafir ağırlamak, davetsiz misafir, misafir uğurlamak, kulak misafiri; dinî bayramlar temasında bayram ziyareti, bayram harçlığı, bayram şekeri, el öpme ve oruç tutma gibi kalıp sözler ve ifadeler bulunmaktadır. Sette akrabalık ilişkilerini ifade eden sözlere de sıklıkla başvurulmaktadır. Bunların dışında, dört gözle beklemek, unutulmaya yüz tutmak, önemini korumak, tez canlı, içine kapanık, açık sözlü, tatlı dilli ve dost canlısı deyimleri de kitabın farklı yerlerinde yer verilen deyimlerden olmuşlardır. Bu verilere göre kitap selamlaşma ve tanışma ifadeleri, duygu ve dilek belirtme ifadeleri, kutlama ifadeleri, işlevsel ifadeler, deyimler ve akrabalık kelimeleri konularında kalıp sözler sunulmaktadır ve bu içerikler içerisinde söz edimlerin olduğu da görülmektedir. Kitapta

yer verilen bir Barış Manço özdeyişinin dışında özdeyiş ve atasözleri ise bulunmamaktadır.

Sette yansıtılan gündelik yaşam bilgisine bakıldığında; alışveriş merkezleri, süpermarketler, semt pazarları, bakkal, kasap, aktar, fırın, eczane, manav, kunduracı, kahve ve kıraathaneler, kafeler ve pastaneler, çay bahçesi gibi mekânlar; vapur ile minibüs gibi toplu taşıma araçlarına rastlanmaktadır. Sette Türk ailesinin boş zaman değerlendirme alışkanlıklarına değinilmesi de gündelik yaşama dair fikir veren bir durumdur. Kitaplarda ev tipleri ve yaşam tarzlarından bahsedildiği de görülmüştür. Bu verilere göre bu öğrenim setinde günlük yaşam ve yaşam şartları bilgisinin aktarımının gerçekleştiği tespit edilmiştir. Ancak “Kolay gelsin!” setinin genelinde sıklıkla başvurulan insan fotoğraflarının çoğu Türk tiplemesine örnek sunmamaktadır ve başka kültürlerin insan tiplmelerini andırmaktadır.

“Kolay gelsin!” setinde geçen ünlü kişiler incelendiğinde; Fazıl Say, Sezen Aksu, Tarkan, Mustafa Sandal, Sertap Erener, Bengü ve Sıla müzisyen/şarkıcı kategorisinde; Nuri Bilge Ceylan, Yılmaz Güney ve Fatih Akın yönetmen kategorisinde; Türkan Şoray, Güven Kıraç, Nursel Köse, Tuba Büyüküstün, Kıvanç Tatlıtuğ ve Sibel Kekilli oyuncu kategorisinde; Arda Turan ve Mesut Özil futbolcu kategorisinde; Leyla Onur ve Cem Özdemir siyasetçi kategorisinde; Orhan Pamuk, Elif Şafak, Murathan Mungan ve Sabahattin Ali yazar kategorisinde; Ümit Boyner, Zeynep Tosun ve Atıl Kutoğlu modacı kategorisinde yer alan ünlü kişiler olmuşlardır. Kitapta Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ten de bahsedilmiştir. Sette sunulan ünlü kişiler güncel ve popüler kişilerdir ve tarihi süreçte ünlü olan kişilere, farklı sanat dallarından önemli isimlere yer verilmediği görülmektedir. Ünlü kişilerle bağlantılı olarak; “Aşk”, “Kürk Mantolu Madonna”, “Benim Adım Kırmızı”, “Kar” romanlarından; “Kış Uykusu”, “Yol” filmlerinden; Türk halk müziği, Türk sanat müziği, geleneksel Türk enstrümanlarından; Yeşilçam sineması, Emek sineması, Antalya Altın Portakal Film festivalinden; Atlas ve Gezgin dergilerinden; “Gümüş”, “Muhteşem yüzyıl”, “Fatmagül’ün suçu ne?”, “Aşk-ı memnu” dizilerinden bahsedilmektedir. Sette farklı alanlardan çeşitli ünlü kişilerin isimlerine ve birkaç ünlü film, dizi ve yazınsal eser ismine yer verilirken; hiçbir şarkı sözü, hiçbir yazınsal eser içeriği ve hiçbir alıntı özgün metnin bulunmaması kitapların bu konudaki eksik bir özelliği olmuştur.

“Kolay gelsin!” setinde ülke bilgisi kategorisindeki kültür aktarımı incelendiğinde; Türkiye’nin yüz ölçümü, Türkiye coğrafyasında yaşamış medeniyetler, Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu ve cumhurbaşkanı olan Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye’nin kırsal ve kent nüfus dağılımları, endüstri merkezleri, endüstri ürünleri, tekstil endüstrisi tarihi ve ekonomik kaynakları, Türk eğitim reformları, okul sistemi, üniversiteye giriş ve üniversite sistemi, Türkiye’de yabancı dilde eğitim veren okullar, Türk dili ailesi, Orhun yazıtları, Türkçenin tarihi, Türkiye’de konuşulan diller, resmî dil, Türk Dil Kurumu, Kültür Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Eğitim Bakanlığı, Türk lirası ve Türkiye’deki Almanların nüfusu konularına değinildiği görülmüştür. Bu veriler göstermektedir ki; kitaplarda Türkiye’nin coğrafı, tarihi, nüfus, ticari, ekonomik ve sosyal sistemleri hakkındaki ülke bilgisi öğrencilere aktarılmaktadır.

Sette diğer ülkelerin kültürlerine dair unsurlar incelendiğinde; farklı coğrafyaların milliyetleri, dilleri, ülke, şehir ve insan isimlerinin yanında; Londra-Tower Bridge, Avrupa haritası, Berlin Zafer Sütunu ve Amsterdam gibi mekânların bahsinin geçtiği görülmüştür. Bunlarla beraber; Mozart, Angelina Jolie, Pablo Picasso, Sean Connery, Brad Pitt, Johannes Gutenberg ünlü isimlere; “Kaçış yok”, “James Bond”, “Karayip Korsanları” yabancı filmlere; Paskalya, Noel yabancı kültürlerin gelenek ve göreneklerine örnek oluşturmaktadır. Farklı ülkelerin bayrakları, Alman eğitim sistemi ve avro çizgi resmi de kitapta diğer kültürlerle ait bilgiler sunmaktadır. Kitapta Türk-Alman kültürü ile ilgili; Almanya’daki Türklere dair, Berlin’deki Türk mekânları, Türk gazeteleri, Türklerin yaşadığı bölgeler ve Türk rakısı tüketimi bilgileri; Türkiye’de Almanlara dair nüfus ve yaşadıkları yerler bilgileri sunulmaktadır. Bu bilgiler sayesinde öğrenciler; hedef dilin konuşulduğu ülke ile kendi ülkeleri arasındaki ilişkileri değerlendirebilme fırsatı bulabilmektedir. Ancak öğrenci grubunun kültürüne dair unsurların bunlarla sınırlı olması ve diğer kültürlerle dair sınırlı sayıda örnek verilmesi “Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinin kültürlerarası bağlamda geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu çalışmada, “Kolay gelsin!” setinin kültürel unsurları içerik analizi yöntemiyle kategorilendirilerek değerlendirilirken, analiz sırasında tümevarım yöntemi ile ders kitaplarında kültürel unsurların değerlendirilmesi ölçütleri ortaya çıkmıştır. Bu ölçütler şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrenim setinde kültür aktarımı sağlanması için nasıl bir yol izlenilmiştir?
- Hangi kültürel unsur kategorilerine yer verilmiştir?
- Sette Türkiye'nin hangi mekânları bulunmaktadır?
- Türk mutfağına dair nasıl bir içerik sunulmuştur?
- Özel günler ve bayramlar gibi törensel davranışlar, davranış biçimleri gibi toplumsal gelenekler ve aile bağları gibi kişiler arası ilişkiler gibi unsurları kapsayan gelenek-göreneklere yer verilmiş midir?
- Kalıp sözler sunulmakta mıdır?
- Gündelik yaşam bilgisi bulunmakta mıdır?
- Ünlü kişilere yer verilmiş midir?
- Tarih, coğrafya, nüfus gibi ülke bilgisi sunulmuş mudur?
- Görsel malzemeler içinde kültür aktarımı sağlanmış mıdır?

Bu değerlendirmenin sonucunda ulaşılan ders kitaplarında kültürel unsurların değerlendirilmesi ölçütlerinin dışında, birçok araştırmacı tarafından oluşturulmuş pek çok değerlendirme ölçütü bulunmaktadır. Yabancı dil öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımının analiz edildiği çalışmalara bakıldığında, Krumm'un (1994, aktaran: Genç, 2010, s.267-273) bu konuyu etraflı bir şekilde ele aldığı görülmektedir. Krumm tarafından oluşturulmuş ders kitabı inceleme ölçütlerinden yola çıkarak yapılan bir analizde şu soruların ölçüt olarak kullanılabilmesi görülmüştür:

- Ders kitabındaki karakterler öğrencilerin ilgisini çeken, kendileriyle özdeşleştirebilecekleri karakterler midir?
- Der kitabında kadın ve erkekler eşit oranda mı yer almaktadır? Kadınlara sadece ev hanımı olarak yer vermek gibi klişelerden kaçınılmakta mıdır?
- Ders kitabında şehirde/kırda yaşam, aile/okul/iş/boş zaman aktiviteleri, farklı sosyal sınıf tipleri, hedef dilin konuşulduğu ülkelerin gündelik durumları gibi günlük yaşam unsurları sunulmakta mıdır?
- Hedef dilin coğrafi durumu ya da siyasi, ekonomik özellikler gibi çeşitli başlıklar altında farklı unsurlarının yansıtıldığı harita ya da görseller mevcut mudur?

- Hedef dilin konuşulduğu ülkenin siyasi, ekonomik, ticari, sosyal sistemleri gibi güncel sistemleri öğrencilere aktarılmakta mıdır?
- Hedef dilin konuşulduğu ülkedeki özel günler, kutlamalar, gelenek ve görenekler ders kitabında yer almakta mıdır?
- Hedef dilin konuşulduğu ülkenin çeşitli sanat dalları ders kitabında yer almakta mıdır?
- Ders kitabında hedef dilin edebiyatına yer verilmiş midir?
- Ders kitabında hedef dilin konuşulduğu ülkeye dair tarihsel bilgilere yer verilmiş midir?

Bunların yanında tüm bu kültürel unsurların aktarılması sırasında öğrencilere hedef dilin konuşulduğu ülke ile kendi ülkeleri arasındaki ilişkileri değerlendirebilmeleri, bu unsurlara dair kendi ülkelerinin sahip olduğu özellikleri hedef dilde aktarabilmeleri için fırsatlar sunulup sunulmadığı da bu değerlendirilme ölçütleriyle birlikte anılmıştır.

Funk ise (1994, aktaran: Genç, 2010, s. 273-277) yabancı dil ders kitaplarından kültür aktarımının değerlendirilmesine dair, ders kitabında dil öğrencilerinin kendi ülkelerinin kültürel unsurlarına yer verilip verilmediği, aktarılan kültürel konuların öğrencilerin günlük deneyimlerine yardımcı olup olmadığı, hedef kültür ve öğrencilerin kendi kültürlerinin toplumsal gerçekliklerinin dâhil edilip edilmediği gibi sorulara yer verilmiştir.

McDonough ve diğerleri ise (2013, s.50-63) ders kitabının azınlık gruplarını ve kadınları olumsuz bir şekilde yansıtmalarının söz konusu olup olmadığını, ülkelerin ve toplumların öğrencileri rahatsız etmeyecek şekilde sunulup sunulmadığının, çeşitli etnik kökenlere dair önyargıların yansıtılıp yansıtılmadığının üzerinde durarak, ders kitaplarını kültürel olarak önyargılı olup olmama bağlamında sorgulamışlardır.

4.5. DERS KİTAPLARININ DİLBİLGİSİ ÖĞRETİMİ

Bir dilde iletişim kurarken düzenli cümleler oluşturarak anlamın iletilmesini, vurgulanmak istenen bilginin odak noktası hâline getirilebilmesini, biçimbilgisiyle detayların aktarılabilmesini kolaylaştıran dilbilgisini kullanabilme yeteneği olan dilbilgisel yetenek, her zaman yabancı dil öğretimi ders kitaplarında dil öğrencilerine

aktarılması tartışılan bir konudur. Richards ve Schmidt (2010, s.251) dilbilgisini, bir dilin yapısının ve o dilde kelime ve kalıplar gibi dilbilimsel birimlerin birleşerek cümleler üretme yollarının tanımlanması olarak açıklamışlardır. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde (2001, s.107) dilbilgisi konusu, dil kullanıcısının sahip olduğu yetilerden biri olan iletişimsel dil yetilerinin alt başlığı olarak dilbilgisel yetenek başlığı ile ele alınmıştır. Metne göre bir dilin dilbilgisi, öge öbeklerinin anlamlı ve kurallı bir dizi oluşturma ilkeleri iken, dilbilgisel yetenek dilin dilbilgisel kaynaklarını bilme ve kullanma olarak tanımlanmıştır. Dil kullanımında anlam belirsizliğinde düzenleyici bir rolü olan ve daha karmaşık ifadeler aktarabilmemizi sağlayan dilbilgisi Batston'a göre (1994, s.4), kelimelerin düzgün bir şekilde birleştirilerek kullanılmasını sağlayan sözdizimsel dilbilgisi sayesinde belirli bir düzende cümleler oluşturulabilmekte ve belirli anlamlar odak noktası hâline getirilebilmekte ya da biçimbilimsel dilbilgisi sayesinde zaman, sayı, cinsiyet gibi temel anlamlar iletebilmektedir. Ona göre dilbilgisi olmayan, nasıl düzenleneceği ve dizileceği belirli olmayan sayısız sözcüklü bir dil kaotik bir durumda olacaktır ve dilbilgisi çalışmaları sayesinde bir dilin temelinde olan düzenlilik ve yapısallık ortaya çıkmaktadır. Tüm bunlardan dilbilgisinin yabancı dil öğretiminde oldukça önemli bir noktada olduğu sonucu çıkarılabilmektedir. Günümüz yabancı dil öğretim kitaplarında dilbilgisi öğretimi dil becerileri bağlamında mutlaka ele alınmaktadır. İletişimsel yaklaşım ile hazırlanmış yabancı dil öğretim kitaplarında ise dilbilgisi, öğrencilerin hedef dilde günlük yaşam ihtiyaçlarını karşılayacak konuların tümevarım yöntemiyle öğretilmesini esas alır (Genç, 2010, s.20).

Bu bölümde “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinin tüm kitaplarında yer alan dilbilgisi öğretimi analiz edilecektir. Öncelikle “Kolay gelsin!” setinde öğretilen dilbilgisi yapıları sunulacak, ardından ünite içlerinde bu dilbilgisi yapılarının nasıl bir yöntemle aktarıldığı incelenecektir. Verilen dilbilgisi kurallarının sette yeniden yer alıp almadığına bakılacak ve dilbilgisi aktarımında terminolojiden, öğrencilerin anadilinden ve görsel malzemelerden faydalanılıp faydalanılmadığı üzerinde durulacaktır. Son olarak kitaplarda yer alan dilbilgisi alıştırmaları ve dilbilgisi eki incelenerek, bölümün sonunda “Kolay gelsin!” setinde dilbilgisi yapılarının yerine dair bir değerlendirme yazılacaktır ve bu değerlendirme gerçekleştirilirken tümevarım yolu ile elde edilen ders kitaplarında dilbilgisi öğretimi değerlendirme ölçütleri ile diğer araştırmacıların değerlendirme ölçütleri bölüm sonunda sunulacaktır.

4.5.1. Dilbilgisi Öğretiminin Analizi

“Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinde ağırlıklı olarak iletişimsel becerinin gelişimine önem verilmektedir. Dilbilgisi ise bu becerinin edinimi ve gelişimine destek mahiyetinde olup iletişim amaçlarının talep ettiği doğrultuda ve hacimde verilmektedir. Dolayısıyla dilbilgisinin detaylı ve istisnai durumları da kapsayan yoğunlukta verilmediği aşikârdır. “Hangi dil düzeyinde, hangi dilbilgisi konuları öğretilmektedir?” sorusunun yanıtı aslında Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesine uygun yazılan bu kitapta kataloğun önerdiği şekildedir. İletişimsel kazanımlar doğrultusunda, gerekli dilbilgisi yapılarından faydalanılması söz konusu olmuştur. Aşağıda yer alan birinci tabloda A1-A2 dil düzeyi kitaplarında öğrencilerin edineceği iletişimsel yetenekler ve bu iletişimsel hedeflerin uygulanabilmesi için ihtiyaç duyulan dilbilgisi yapıları sunulmaktadır (Bkz. Tablo 3):

Ünite adı	İletişimsel içerik	Dilbilgisi
İyi günler!	-selamlaşma ve vedalaşma -kendini tanıtmaya ve isim sorma -hâl ve hatır sorma -milliyetini söyleme -nereli olduğunu sorma	-büyük ünlü uyumu -şahıs zamirleri -olmak fiili şahıs ekleri -İ son eki -m soru eki
Siz Kimsiniz	-ülkeler ve şehirler -nerede yaşadığını sorma ve söyleme -mesleğini sorma ve söyleme -20'ye kadar sayma -kurs ortamını anlatma -yanında ne olduğunu ve olmadığını anlatma	-küçük ünlü uyumu -bulunma hâl eki -DE -ünsüz benzeşmesi -C son eki -İyor şimdiki zaman eki -İEr çoğul eki -DE bulunma hâl eki + var/yok çekimi
Ailem	-aile hakkında konuşma -aile üyelerini tanıtmaya -yaşı sorma ve yaşı belirtme -aktiviteler hakkında konuşma -sahip olunan şeylerden bahsetme	-iyelik zamirleri ve iyelik ekleri -nIn tamlanan eki+ var/yok çekimi -ünlü düşmesi -ünsüz yumuşaması -tamlayan eki -tamlayan-tamlanan birleşmesi -İyor şimdiki zaman eki -e/-a ünlü daralması
Türkçe Öğreniyoruz!	-dil becerileri ile ilgili sor sorma ve anlatma -isteklerinden bahsetme -boş vakit geçirme aktiviteleri ile ilgili konuşma -yerleri ve meslekleri tanımlama	-CE eşitlik eki -İk son eki -istemek yardımcı fiili -yönelme ve ayrılma hâl eki -için ve ile edatları
Günlük Hayat	-günlük yaşam hakkında konuşma -saati söyleme -haftanın günleri hakkında konuşma -günün saatlerini belirtme -geçmiş hakkında konuşma -geçmiş hakkında soru sorma	-geçmiş zaman -önce ve sonra edatları

Alışveriş yapıyoruz	-yeme alışkanlıkları / alışveriş hakkında konuşma -basit alışveriş diyalogları yürütme -fiyat sorma -kıyafetler ve renkler hakkında konuşma	-E lazım çekimi -mEk için amaç cümlesi -emir cümleleri -isim tamlaması -"n" zamir eki -belirtme hâl eki
Afiyet olsun!	-yemek hakkında konuşma -hangi öğünlerde ne yeneceğini söyleme -restoranda sipariş verme -öneride bulunma -dilek ve niyetleri ifade etme -bir şeyin nasıl olduğunu söyleme -geçmiş hakkında konuşma	-İİ ve -sİz son ekleri -istek kipi -(İ)ş işteş fiil eki -idi zaman eki -3. Şahıs Emir cümlesi
İyi tatiller!	-tatil hakkında konuşma -yapmaktan hoşlanılan ya da hoşlanmayan şeyleri anlatma -gelecekteki eylemleri ifade etme -bir şeyin nerede olduğunu söyleme -yol tarif etme -mevsimler hakkında konuşma -tarihler	-(y)EcEk Gelecek zaman eki -mEyE başlamak ve -mEyİ sevmek fiil ekleri -yer yön kelimeleri
Türkiye'ye hoşgeldiniz!	-tatil alışkanlıkları hakkında konuşma -genelde yapılan şeylerden bahsetme -akrabalar hakkında konuşma -ziyaret kalıpları -ricada bulunma	-geniş Zaman -ki sıfat eki -beri edatı -"istemek" çekimi -CİK küçültme eki
İşte Hayatımız!	-özgeçmiş hakkında konuşma -görünüş ve karakter özelliklerini tanımlama -çocukluk anıları hakkında konuşma -geçmiş alışkanlıkları ve olayları açıklama -geçmişteki koşulları tanımlama	-DiktEn sonra ve -mEdEn önce zaman cümleleri -kıyaslama ve üstünlük kalıpları -(İ)yordu geçmiş zaman eki -gibi edatı -(y)ken /-iken ekleri ile zaman cümleleri
Evim güzel evim	-bir evi / daireyi tasvir etme -yaşam hakkında bilgi verme -oda, mobilya ve ev aletlerini adlandırma -komşular ve mahalle hakkında bilgi verme -ev işleri hakkında konuşma -ne yapılması gerektiğini/ gerekmediğini söyleme	-(İ)ncİ sıra eki -(y)İp zarf fiili -lİk son eki -lazım çekimi
Güle güle giyin!	-giyim tarzları hakkında konuşun -neyi yapabileceğini/ yapamayacağını söyleme -kibarca rica etme -kıyafet alışverişi -saatleri belirtme -günlük işler hakkında konuşma	-göre, başka, rağmen, itibaren ve doğru edatları -ki ilgi eki -Ebilmek fiili çekimi -(y)E zarf fiili -(y)ken/ iken ile zaman cümleleri -belirsiz zamirler
Sağlığınız nasıl?	-vücut kısımlarının adları -hastalıklar ve semptomları hakkında konuşma -doktorla konuşma -tavsiye verme -sağlıklı olan/olmayan yaşam tarzı ve sağlık hakkında konuşma -duyduğunu / deneyimlediğini anlatma	-dolayı, yüzünden ve sayesinde edatları -(y)ErEk und -mEdEn zarf fiilleri -mElİ gereklilik eki -mİş rivayet geçmiş zaman eki -imiş / - (y)mİş eki

Meslek hayatı	-mesleki hedefler ve istekler hakkında konuşma -iş gereksinimleri hakkında konuşma -iş ilanlarını anlama -harfi harfine düşünceleri ve konuşmaları aktarma -sanatçılar ve eserleri hakkında konuşma	-(y)En sıfat fiili -dir ek fiili (bildirme eki) -edilgen fiil -ettirgen fiil -dolaysız aktarım - (y)İncE zarf fiili -tarafından edatı
Gelecek planları	-gelecek planlarını ifade etme -dilekler ve bunların gerçekleşmesi hakkında konuşmak -bir anket yapmak -alışkanlıklar hakkında konuşma -kutlamalar ve tatiller hakkında konuşma -koşul belirtme	-ise/ -(y)sE ile koşul cümleleri -DİK sıfat fiil eki + iyelik ekleri ile ilgi cümlecikleri -DİĞİ zaman ile zaman cümleleri -DİĞİ hâlde ile zıtlık cümlesi
Sanat dünyasından	-biyografileri anlama ve yeniden anlatma -ünlü insanlar hakkında konuşma -ne ile ilgilendiğini belirtme -bir röportajı okuma ve hakkında konuşma -geçmiş hakkında konuşma -başkalarından ne istediğini söyleme -yeni kelimeler oluşturma	-DİK ve -(y)EcEk ile yan cümleler -mİştİ ile geçmiş zamanın rivayeti cümleleri -DİĞİnden beri ile zaman cümlesi -mE eki ile yan cümleler -kelime türetme ekleri

Tablo 3. “Kolay gelsin! neu A1-A2 Türkisch für Anfänger Kursbuch mit Audio-CD, İçindekiler Bölümü A1-A2 dil düzeyinde olduğu gibi, setin B1 dil düzeyinde de öğretilen dilbilgisi yapıları, bu dil düzeyinin sahip olması gereken iletişimsel dil yetenekleri doğrultusunda belirlenmiştir. Sıradaki tabloda B1 dil düzeyinin iletişimsel içeriği ve bu iletişimsel içeriğe paralel olarak ihtiyaç duyulan dilbilgisi yapılarına yer verilmiştir (Bkz. Tablo 4):

Ünite adı	İletişimsel içerik	Dilbilgisi
Türkçe'ye devam!	-sebepleri anlama ve sebep belirtme -neden ve nasıl türkçe öğrenileceğini anlatma -komşuları tanıma -öğrenme yöntemlerinin avantajlarını ve dezavantajlarını tartışma -"Türkiye'deki Almanlar" ile ilgili gazete makalelerini anlama	-DİktEn sonra, -mEdEn önce ile zamansal cümleler -DİĞİ/-(y)EcEĞİ için, -DİĞİndEn ile nedensel cümleler -mEdEn zarf fiili -belirsiz zamirler
Hoş geldiniz!	-seyahat ve görülecek yerler hakkında konuşma -tatilinizi nasıl geçireceğini anlatma -seyahat bilgilerini anlama -önceki alışkanlıkları ve gelenekleri aktarma -yaşadığı yeri ve çevresini anlatma -tatil yerleriyle ilgili izlenimleri aktarma	-(y)ErEk zarf fiili -DİĞİndEn dolayı/ötürü ile nedensel cümleler -DİK / -(y)EcEk + iyelik ekleri ile ilgili cümleleri -(E/İ)r+idi ile geniş zamanın hikâyesi - Referans kelimesiz "-(y)En" ile ilgi cümleleri
Yaşam tarzları	-yaşam tarzları ve yaşam kalitesi hakkında konuşma -yaşanılan evi ve yerleşim yerini anlatma -şehir ve taşra hayatı hakkında konuşma	-DİĞİnİ/ -(y)EcEĞİnİ söylemek ile doğrudan ve dolaylı konuşma -(y)İp -mEdİĞİnİ/ -mEyEcEĞİnİ sormak ile dolaylı sorular

	-dolaylı anlatım -tartışmalarda anlaşma ve karşı argümanlar getirme -gerçek dışı ve varsayımsal durumlar, dilekler ve hayalleri ifade etme	-sE+idi/-sE ile gerçek dışı ve koşullu ve ihtimalli cümleler -keşke+-sE/-sEydi" ile ihtimalli ve gerçek dışı dilek cümleleri
Bugün bayram!	-bayramlar ve gelenekler hakkında konuşma -islami bayramlarla ilgili makaleleri anlama -hedefleri ve planları aktarma -tavsiyeleri / istekleri / talepleri anlama ve bildirme -doğum günlerini anlatma	-(E/İ)r....-mEz ile zaman cümleleri -dİğİ zaman/ -dİğİndE ile zaman cümleleri -mEk için, -mEsİ için/ istek kipi ya da emir kipi+ diye ile amaç cümleleri -mEsİnİ istemek, rica etmek, söylemek ile istek cümlelerinin dolaylı ifadesi
Medya	-medya hakkında konuşma -istatistiklerle ilgili bir metni anlama -televizyon alışkanlıkları hakkında konuşma -Türk dizileri hakkında konuşma -resmi olgusal metinlerde zaman kullanımı -filmler hakkında konuşma	-Dİğİ tespit edildi/ gözlendi öznel cümleleri -mİştİ ile öğrenilen geçmiş zaman cümleleri -mEktE ile süreklilik cümleleri -resmî metinlerde zaman kullanımı
İnsan İlişkileri	-duyguları ifade etme -kendini ve başkalarını tarif etme -tratışmalar ve çatışmalar hakkında konuşma -ilişkiler üzerine bir gazete röportajını anlama -insanları nasıl bulduğunu söyleme	-kendi dönüşlü zamiri -birbiri ortaklık zamiri -Dİk/-(y)EcEk sıfatı fiili ve -mE isim fiil eki ile yan cümlecikler -mEsİnE rağmen/karşın, -Dİğİ hâlde, -sE bile/ -dE ile zıtlık cümleleri
Okul ve meslek eğitimi	-okul ve eğitim hakkında konuşma -Türk eğitim sistemini anlama -kendi okul ve mesleki kariyerini anlatma -okul ve iş hayatındaki ihtiyaçlar ve fırsatlar hakkında konuşma -geçmiş niyetleri ifade etme	-(ş)Er paylaşırma son eki -Dİğİ /-(y)EcEğİ gibi ile yardımcı cümleler -(y)Eİİ zarf fiili -mEsİ gerekmek ile yardımcı cümleler -(y)EcEk + idi ile geçmişteki gelecek
Yemek kültürü	-yeme alışkanlıkları hakkında konuşma -görüşleri, düşünceleri, niyetleri ifade etme -tartışmalar ve çatışmalar hakkında konuşma -yemek/ziyaret ile ilgili Türk atasözlerini ve deyimlerini anlama -Türk yemekleri ve misafir kültürü hakkında konuşma -sağlıklı bir yaşam için gereksinimleri tanımlama	-Dİk/-(y)EcEk fiili ve -mE isim fiil eki ile yan cümlecikler -Dİğİ -nE/ -(y)EcEğİnE göre ile sebep cümleleri -Dİkçe ile zaman cümlecikleri

Tablo 4. “Kolay gelsin! B1 Türkisch für Fortgeschrittene Kurs- und Übungsbuch mit Audio-CD” İçindekiler Bölümü

Bu dilbilgisi konularının ne şekilde öğretildiği sorgulandığında, dilbilgisinin dersler içinde yoğun konu anlatımları ile değil metinler ve alıştırmaların ardından verilen kısa

dilbilgisi özetleri ile sunulduğu tespit edilmiştir. Bu durum aslında metinden yola çıkılarak dilbilgisi yapılarının toplanması, düzenlenmesi ve değerlendirilmesi ilkesine uygundur; yani öğrenici kuralı kendisi keşfederek tümevarım yoluyla dilbilgisi öğrenir. Sette dilbilgisi kurallarının doğrudan verilmemesi ve semboller kullanılarak metnin kenarına not düşülmesi söz konusudur. Dilbilgisi kuralları A1-A2 dil düzeyi ders kitabında, metinler ve alıştırmaların ardından “g” (gramer) sembolü ile gösterilmiştir (Bkz. Şekil 51). B1 dil düzeyi ders kitabında ise metin ve alıştırmalarla beraber verilen “i” sembolü ile önceden öğretilmiş dilbilgisi kurallarına ya da bu kuralların yeni kullanımlarına ve yeşil renkli kutular ile sette ilk defa yer alan dilbilgisi kurallarına yer verilmiştir. İletişimsel hedefler gerektirdikçe, önceden öğretilmiş dilbilgisi kurallarına veya bu kalıpların yeni kullanımlarına yer verilmesi dilbilgisinin sarmal bir düzende ilerlediğini açıkça göstermektedir.

b Okuyunuz! Lesen Sie nun mit verteilten Rollen und ergänzen Sie anschließend die Tabelle.

Gül: Dün ne yaptın Sibel? Evde miydin?
 Sibel: Hayır canım, biraz alışveriş yaptım. Ve dün kimi gördüm, tahmin et!
 Gül: Kimi gördün?
 Sibel: Okul arkadaşımız Okan'ı!
 Gül: Aaa, nerede gördün?
 Sibel: Ben alışveriş yapıyordum, sonra kahve içmek için bir kafeye girdim. Orada Okan'ı gördüm. Bir masada oturuyordu ve çay içiyordu.
 Gül: Tesadüfe bak! Peki sonra ne oldu? O da seni gördü mü?
 Sibel: Evet, merhabalaştık ve sohbet etmeye başladık. Uzun uzun konuştuk. Eski günleri hatırladık. Tam kalkıyorduk, Pelin geldi. O da yanımıza* oturdu. Aslında seni de aradım, ama telefonun kapalıydı.
 Gül: Evet, haklısın. Ben de tam o sırada doktora gidiyordum, telefonum da sessizdeydi.
 Sibel: Ben Okan'ın telefonunu aldım, yakında hep beraber buluşalım!
 Gül: Bence de çok iyi olur! *yanımıza= zu uns

g Imperfekt: -(i)yordu = -(i)yor + idi
 Das Imperfekt ist eine Verlaufsform für die Vergangenheit.
 Alışveriş yapıyordum ▶ Ich war gerade beim Einkaufen.
 (Tam) sohbet ediyorduk, Ali geldi ▶ Wir unterhielten uns gerade, da kam Ali.
 Ne diyordun? ▶ Was sagtest du gerade?

Das Imperfekt

	bejaht	verneint	Frage
ben	yapıyordum	yap_____	yapıyor muydum?
sen	yap_____	yapmıyordun	yapıyor _____?
o	yapıyordu	yapmıyordu	yapıyor muydu?
biz	yapıyorduk	yap_____	yapıyor muyduk?
siz	yap_____	yapmıyordunuz	yapıyor _____?
onlar	yapıyorlardı / yapıyorlardı	yapmıyorlardı / yap_____	yapıyorlar _____? / yapıyor muydular?

Şekil 51. Dilbilgisi Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.130

Metinler ve alıştırmalarla verilen kısa dilbilgisi anlatımlarında örnekler Türkçe sunulmuştur ancak dilbilgisi terminolojisi Almanca'dır. Terminolojinin yanında

parantez içinde örneklerin Almanca çevirilerinin olduğu da saptanmıştır. Bu durum dilbilgisi anlatımının hedef dilde değil, öğrencilerin anadilinde gerçekleştiğini göstermektedir. Öğrenimi kolaylaştırmak için kalıpların ya da açıklamaların bold/kalın şekilde ya da yeşil renk kullanılarak vurgulanması söz konusudur. Bunların yanında ara sıra tabloların kullanımına da yer verilmiştir.

Setin A1-A2 dil düzeyi ders kitabının bazı bölümlerinde raptiye ile tutturulmuş sarı not kâğıdı çizimi üzerinde “Efe Paşa çok hasta.” cümlesine yer verilerek ç, f, h, k, p, s, ş harfleri ile bağlantılı ses değişimi olaylarının kolay anlaşılması amaçlanmıştır. Üstelik bu not kâğıdı görselinin ilk kullanıldığı yerde bir Osmanlı paşası çizimine de yer verilmiştir (Bkz. Şekil 52). Bu not kâğıtlarının kullanımı, dilbilgisi anlatımında sıklıkla tablolara başvurulması ve dilbilgisi kurallarının sembollerle veya yeşil kutularla aktarılması, görsel dilbilgisine sıklıkla yer verildiğini göstermektedir.

2 Nerede? Eşleştiriniz! Ordnen Sie zu.

1. Stokholm	a. Kıbrıs'ta
2. Oslo	b. Rusya'da.
3. Moskova	c. İsveç'te.
4. Kalamata	d. Tunus'ta.
5. Girne	e. Norveç'te.
6. Tunus	f. Yunanistan'da.

g Nerede? e i ö ü ► -de
Berlin'de
a i o u ► -da
Almanya'da

Konsonantennassimilation
Nach stimmlosen Konsonanten (f, p, ç, k, h, s, t)
lautet der Lokativ ► -te/-ta İsveç'te/Tunus'ta

ÜB ► A2: GR ► 1.3

Merkpruch:
Efe Paşa çok hasta.

Şekil 52. Dilbilgisi Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.26

Sette yer verilen dilbilgisi alıştırmalarının türleri incelendiğinde dilbilgisi kullanımını somutlaştırabilmek için çok sayıda dilbilgisi alıştırmasına başvurulduğu saptanmıştır. Dilbilgisi alıştırmalarına en çok yazma pratiğinin geliştirilmesini amaçlayan alıştırma türlerinde yer verilmiştir. Seçenekler arasındaki doğru dilbilgisi formlarını işaretleme, verilen bir kalıba ilişkin yapıları metin içinde bularak işaretleme, boşlukları uygun eklerle tamamlama, boşlukları parantez içinde verilen fiilleri uygun biçimde çekimleyerek doldurma, boşlukları verilen kalıplar ile doldurma, dilbilgisi tablolarındaki çekimleri tamamlama, istenilen yapılarda cümleler üretme, eklerle yeni

kelimeler türetme, yapılarına göre fiilleri kategorilendirme, biçimleri değiştirerek yeniden yazma, sıralayarak ve form düzenleyerek cümleler yazma, cümleleri tamamlama veya cümleleri verilen eklerle birleştirme gibi alıştırmalarla “Kolay gelsin!” setinin içindeki dilbilgisi alıştırmalarına örnekler sunmaktadır (Bkz. Şekil 53).

4 Cümleleri birleştiriniz. Verbinden Sie die Sätze miteinander und schreiben Sie sie neu.

Örnek: Sen çok iyi Türkçe konuşuyorsun. Bunu bilmiyordum.
Senin çok iyi Türkçe konuştuğunu bilmiyordum.

1. Ben her hafta arkadaşımla dans kursuna katılıyorum. Bunu biliyor muydun?
.....

2. Sen daha önce İstanbul'da yaşıyordun. Bunu bilmiyordum.
.....

3. O her gün parkta koşuyor. Bunu bilmiyordum.
.....

4. Biz çoktan beri tiyatroya gitmedik. Bunu fark ettim.
.....

5. Siz merkeze çok yakın oturuyorsunuz. Bunu bilmiyordum.
.....

Şekil 53. Dilbilgisi Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.105

Her iki ders kitabında da dilbilgisel içeriğin altında bulunan; “ÜB” sembolü ile, söz konusu dilbilgisi konusuna dair çalışma kitabı bölümünde yer alan alıştırmaların sayfa numaralarına; “GR” sembolü ile, söz konusu dilbilgisi içeriğine dair, kitabın sonunda yer alan dilbilgisi ekindeki açıklamaların yer aldığı sayfa numaralarına atıfta bulunulmuştur (Bkz. Şekil 54).

4 Dolaylı anlatım. Aşağıdaki ifadeleri kim söylüyor?

Örnek: *Sevgi çocukların okullarına yürüyerek gidebildiklerini anlatıyor.*

1. küçük bir köy evinde yaşadığını söylüyor.
2. kendilerini eski mahallelerinde güven içinde hissetmediklerini belirtiyor.
3. oturdukları apartmanın beş katlı olduğunu söylüyor.
4. sinema, tiyatro gibi eğlence yerleri olmadığını anlatıyor.

GR ▶ 3.4.1+3.4.2

Dolaysız Anlatım	Dolaylı Anlatım
Sevgi "Kasabada herkes birbirini tanır" diyor.	Sevgi, kasabada herkesin birbirini tanıdığını söylüyor.
Suna "Şehir hayatı çok renkli" diyor.	Suna, şehir hayatının çok renkli olduğunu anlatıyor.
Fulya "Ben bir köy evinde yaşıyorum" diyor.	Fulya, bir köy evinde yaşadığını belirtiyor.
Erol "Biz İstanbul'a taşınacağız" diyor.	Erol, İstanbul'a taşınacaklarını söylüyor.

Şekil 54. Dilbilgisi Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.30

Ünite içi alıştırmalar ve kısa dilbilgisi özetlerinin yanı sıra her bir ünitenin sonunda olmak üzere, ünitenin dilbilgisi konularını toparlayıp özetleyen, A1-A2 dil düzeyi ders

kitabında on altı adet, B1 dil düzeyi ders kitabında sekiz adet “Grammatik” başlıklı dilbilgisi sayfası bulunmaktadır. Bu dilbilgisi sayfalarının tamamında tablolardan oluşan görsel dilbilgisine yer verilmiştir. Bu dil bilgisi sayfalarında öğretilmesi hedeflenen Türkçe dilbilgisi kalıpları ve Almanca dilbilgisi terminolojisinden oluşan başlıklar yeşil renkle sunulmuş, içerik ve örnekler ise tablolarla verilmiştir. A1-A2 dil düzeyinde örneklerin bazılarının Almanca çevirilerine de yer verilirken, B1 dil düzeyinde böyle bir yönetime başvurulmamıştır (Bkz. Şekil 55).

Grammatik				
Konsonantenerweichung dudak ▶ dudığım kulak ▶ kulağım		Vokalausfall ağız ▶ ağzım burun ▶ burnum		Postpositionen -Den dolayı = aufgrund von sınavdan dolayı iştten dolayı
sayesinde = dank amcam sayesinde senin sayende bizim sayemizde				
Notwendigkeitsform -mEi/ = sollte / -mEmEi/ = sollte nicht				
ben	ıçmeliyim	ıçmemeliyim =	ıçmeli miyim?	ıçmemeli miyim?
sen	ıçmelisin	ıçmemelisin	ıçmeli misin?	ıçmemeli misin?
o	ıçmeli	ıçmemeli	ıçmeli mi?	ıçmemeli mi?
biz	ıçmeliyiz	ıçmemeliyiz	ıçmeli miyiz?	ıçmemeli miyiz?
siz	ıçmelisiniz	ıçmemelisiniz	ıçmeli misiniz?	ıçmemeli misiniz?
onlar	ıçmeli(ler)	ıçmemeli(ler)	ıçmeli(ler) mi?	ıçmemeli(ler) mi?
Verbaladverbien				
-(y)ErEk = ,indem / dadurch dass'			-mEdEn = ,ohne zu'	
Biz çay içerek sohbet ettik. Onlar sağlıklı beslenerek üç kilo verdiler.			Siz yemek yemeden okula gittiniz. Ben kitap okumadan uuyamıyorum.	
Perfekt -miş				
ben	görmüşüm	görmemişim	görmüş müyüm?	görmemiş miyim?
sen	görmüşün	görmemişsin	görmüş müsün?	görmemiş misin?
o	görmüş	görmemiş	görmüş mü?	görmemiş mi?
biz	görmüşüz	görmemişiz	görmüş müyüz?	görmemiş miyiz?
siz	görmüşünüz	görmemişsiniz	görmüş müsünüz?	görmemiş misiniz?
onlar	görmüş(ler)	görmemiş(ler)	görmüşler mi?	görmemişler mi?
Das evidentielle imiş/-(y)miş				
imişim	▶ -(y)mişim	Ben çalışmıyorum / çalışmıyordum.	▶ Ben çalışmıyorduşum.	
imişsin	▶ -(y)mişsin	Sen İstanbul'a gideceksin.	▶ Sen İstanbul'a gidecekmışsin.	
imiş	▶ -(y)miş	Ali hasta / hastaydı.	▶ Ali hastaymış.	
imişsiz	▶ -(y)mişsiz	Biz yorgun değiliz / değildik.	▶ Biz yorgun değilmışiz.	
imişsiniz	▶ -(y)mişsiniz	Siz bunu bilirsiniz.	▶ Siz bunu bilirmişsiniz.	
imiş(ler)	▶ -(y)miş(ler)	Onlar Ankara'da / Ankara'daydı.	▶ Onlar Ankara'daymış.	

Şekil 55. Dilbilgisi Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.172

A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı ve B1 dil düzeyi ders ve çalışma kitabından oluşan “Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinde dersler içinde yer verilen kısa dilbilgisi anlatımları ve ünite sonlarında bulunan dilbilgisi sayfalarının dışında kitapların sonunda yer alan dilbilgisi eklerinde de dilbilgisi konularına yer verildiği saptanmıştır. Bu bölümlerde örnek ifadeler dışında terminolojinin, kullanımların ve kuralların Almanca açıklandığı saptanmıştır ve örnek

cümlelerin de Almanca tercümelerinin bulunduğu görülmüştür. Dilbilgisi ekinde, çekimler başta olmak üzere dilbilgisi anlatımında sıklıkla tablolara başvurulması söz konusudur.

A1-A2 dil düzeyi ders kitabının dilbilgisi bölümünde dört temel başlık bulunmaktadır. İlk bölümde ünlü uyumu ve ses olayları gibi Türkçenin hususi ses özelliklerinin anlatıldığı “Besonderheiten der türkischen Grammatik” adı ile Türkçe sesbilgisinin bulunduğu bölümdür. İkinci bölüm “Das Nomen” adıyla isimlere yer verilen bölümdür. Bu bölümde çoğul isimler, aitlik ekleri, isim tamlamaları, ismin hâlleri, eklerin sıralanması, sıfatlar ve zamirler konuları anlatılmıştır. “Das Verb” adlı üçüncü bölümde fiillerin şahıs çekimleri, olmak fiili zaman çekimleri, var-yok cümleleri, zaman çekimleri, istek ve emir kipleri, Almanca möchten, wollen, brauchen, können, müssen fiillerinin Türkçe kullanımları ve –mEİİ eki, evidensiyal eki, etken, edilgen, ettirgen, işteş ve dönüşlü fiiller anlatılmıştır. Dördüncü bölüm “Der Satz “ adıyla cümleler konusunun anlatıldığı bölümdür. Bu bölümde zarf fiil ve sıfat fiil ekleri ile kurulan yan cümleler ve dolaylı cümleler gibi diğer cümle yapılarına yer verilmiştir.

A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabının sonunda ise dilbilgisi konularını özetleyen dilbilgisi tabloları eki bulunmaktadır. Bu dilbilgisi bölümün adı sistematik dilbilgisine ek anlamına gelmektedir ve ders kitabındaki dilbilgisi konularına ve özetlerine ek olacak şekilde hazırlanmıştır. Bu tabloların başlıkları sırası ile; önemli kelime yapımı ekleri, isimlerin çekimine genel bakış, belirsiz zamirler, edatlar ve ilgeçler, yer bildiren konum ifadeleri, olumlu fiil çekimi, olumsuz fiil çekimi, gitmek fiili çekimi, yemek fiili çekimi ve yan cümlelere genel bakıştır.

B1 dil düzeyi ders ve çalışma kitabının dilbilgisi ekinde isim, fiil ve cümle başlıkları olmak üzere üç bölümün bulunduğu saptanmıştır. “Das Nomen” adlı isim bölümünde üleştirme sayı sıfatları ve zamirler açıklanmıştır. Fiil konusunun anlatıldığı “Das verb” adlı ikinci bölümde zaman çekimleri ve Almancadaki müssen, können, dürfen fiillerinin Türkçe kullanımlarına yer verilmiştir (Bkz. Şekil 56). Üçüncü bölüm olan “Satz” bölümünde ise cümleler ile ilgili bilgiler verilmiştir ve bu bölümde ilgi cümleleri, koşul cümleleri, yan cümleler gibi konular açıklanmıştır.

2. Das Verb

2.1 Tempora

Das Türkische kennt sechs Grundzeiten und sechs mit *idi* erweiterte Grundzeiten. Diese sehen Sie in folgender Zusammenfassung:

Sechs Grundzeiten		Sechs mit <i>idi</i> erweiterten Grundzeiten
Das Präsens	-(i)yor	Das Imperfekt
Der Aorist	-r, -Ir, -Er	Der Aorist in der Vergangenheit*
Das Präteritum	-Di	Das Präteritum in der Vergangenheit
Das Perfekt	-miş	Das Plusquamperfekt*
Das Futur	-(y)EcEk	Das Futur in der Vergangenheit*
Der Kontinuativ*	-mEkTE	Der Kontinuativ in der Vergangenheit

Im Folgenden finden Sie Erläuterungen zu den mit *gekennzeichneten Zeitformen.

2.1.1 Der Kontinuativ (Verlaufsform)

Der Kontinuativ ist eine Verlaufsform für die Gegenwart und wird mit dem Infinitiv im Lokativ *-mEkTE* + Personalsuffixen gebildet. Zukünftiges kann damit nicht ausgedrückt werden. Diese Zeitform kommt in der gesprochenen Sprache äußerst selten vor.

Şu anda güzel bir roman okumaktayım.
İş aramaktayız.

Ich lese gerade einen schönen Roman.
Wir sind am Arbeitsuchen.

In formalen Texten wird häufig statt des Präsens der Kontinuativ verwendet und ist dann oft mit dem Kopulasuffix *-Di* versehen. (siehe unter 2.1.5 Tempusgebrauch in formalen Texten)

Berlin'de yaklaşık 200 bin Türk kökenli insan yaşamaktadır.
Ürünlerimiz hayvansal yağlar içermemektedir.

In Berlin leben ungefähr 200 000 Menschen mit türkischem Hintergrund.
Unsere Produkte beinhalten keine tierischen Fette.

2.1.2 Der Aorist in der Vergangenheit

Der Aorist in der Vergangenheit, der mit *-r, -Ir, -Er + idi + Personalsuffix* gebildet wird, dient hauptsächlich zur Wiedergabe von Fähigkeiten und Gewohnheiten in der Vergangenheit. Wie beim Aorist ist auch hier ein Verlauf ausgeschlossen, das Prädikat drückt nur den Inhalt aus.

Çocukken sokakta oynardık.
Sen her zaman ödevlerini yapar mıydın?
Eskiden et yemezdim.
Süt içmezdiler.

In unserer Kindheit spielten wir auf der Straße.
Hast du deine Hausaufgaben immer gemacht?
Früher aß ich kein Fleisch.
Sie tranken keine Milch.

bejaht	verneint	bejahte Frage	verneinte Frage
ben yerdim	yemezdim	yer miydim?	yemez miydim?
sen yerdin	yemezdin	yer miydin?	yemez miydin?
o yerdin	yemezdi	yer miydi?	yemez miydi?
biz yerdik	yemezdik	yer miydik?	yemez miydik?
siz yerdiniz	yemezdiniz	yer miydiniz?	yemez miydiniz?
onlar yerdiler	yemezdiler	yer miydiler?	yemez miydiler?
(yerlerdi)	(yemezlerdi)	(yerler miydi?)	(yemezler miydi?)

Şekil 56. Dilbilgisi Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.150

4.5.2. Dilbilgisi Öğretimi Verilerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinin dilbilgisi öğretiminin analiz edilmesiyle elde edilmiş olan bu verilerle, setin dilbilgisi açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinde dilbilgisi konuları ünitelerin iletişimsel içeriğine paralel olarak sıralanmıştır. Setin öğretilecek dilbilgisi konuları, ünitelerin temaları ve iletişimsel

kazanımlarını karşılayacak şekilde planlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda dilbilgisi öğretimi dersler içinde uzun dilbilgisi anlatımları olarak yer almamıştır. Dersler içinde dilbilgisi başlıklı herhangi bir bölüm bulunmamaktadır. Belirlenmiş iletişimsel kazanımların yansıtılması için oluşturulmuş metinlerde, bu iletişimsel kazanımlar yansıtılırken ihtiyaç duyulan dilbilgisi yapılarından faydalanılmış ve dilbilgisi kurallarının, öğrenciler tarafından tümevarım yolu ile anlaşılması amaçlanmıştır. Metinler ya da metinlerle ilişkili alıştırmaların yanında çok kısa dilbilgisi bölümlerine yer verilmiştir. Bu dilbilgisi bölümünde dilbilgisi kuralının açıklanması yerine Almanca terminolojiden ve Türkçe örneklerden yararlanılmıştır. Bu işleyiş tümevarımcı bir dilbilgisi anlatımının benimsendiğini göstermektedir. Bunun yanında B1 dil düzeyi ders kitabında “ı” sembolü ile geçmiş dilbilgisi kuralları ve bunların yeni kullanımlarına yer verilmesi sarmal bir dilbilgisi aktarımının gerçekleştirildiğine kanıt oluşturmaktadır.

Sette dersler boyunca dilbilgisi sembolleri, dilbilgisi hatırlatıcıları, dilbilgisi kutuları ve tablolarının bulunması; dilbilgisi sayfalarında ve dilbilgisi ekinde çoğunlukla tablolardan faydalanılmış olması, öğrenimin kolay ve akılda kalıcı olması için görsel malzemelere başvurulduğunu göstermektedir. Dersler içindeki küçük dilbilgisi bölümlerinde ve ünite sonu dilbilgisi sayfalarında dilbilgisi açıklamalarına yer verilmesi de kuralların isimleri bulunmaktadır ve bu Almanca terminoloji ile gerçekleşmektedir. Ayrıca kitapların sonundaki dilbilgisi eklerinde Almanca açıklamalara ve örneklerin Almanca çevirilerine başvurulduğu da görülmektedir. Dilbilgisi öğretiminin ikinci planda kaldığı iletişimsel yöntemde öğrencilerin anadiline araç olarak başvurulabildiği bilinmektedir ve “Kolay gelsin!” setinin derslerinde tümevarımcı yöntemle öğretilmesi hedeflenen dilbilgisi kurallarının; dilbilgisi ekinde Almanca açıklamalarına yer verilmesinin öğrencilerin kuralları anlamasına ve benimsemesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

“Kolay gelsin!” setinde; seçenekler arasındaki doğru dilbilgisi formlarını işaretleme, verilen bir kalıba ilişkin yapıları metin içinde bularak işaretleme, boşlukları uygun eklerle tamamlama, boşlukları parantez içinde verilen fiilleri uygun biçimde çekimleyerek doldurma, boşlukları verilen kalıplar ile doldurma, dilbilgisi tablolarındaki çekimleri tamamlama, istenilen yapılarda cümleler üretme, eklerle yeni kelimeler türetme, yapılarına göre fiilleri kategorilendirme, biçimleri değiştirerek yeniden yazma, sıralayarak ve form düzenleyerek cümleler yazma, cümleleri

tamamlama veya cümleleri verilen eklerle birleştirme gibi pek çok dilbilgisi alıştırmalarından faydalanılmıştır. Ayrıca üniteler içinde geçen dilbilgisi kurallarının yanında, kuralla ilgili dilbilgisi ekindeki açıklamaların sayfa numaralarına ve alıştırmalar kitaplardaki ilgili alıştırmaların sayfa numaralarına da yer verilmiştir. Bu durum öğrencilerin dilbilgisi kuralını öğrenip alıştırmalarla pekiştirmesine fırsat sunmaktadır.

Bu çalışmada, “Kolay gelsin!” setinin dilbilgisi öğretimi içerik analizi yöntemiyle kategorilendirilerek değerlendirilirken, analiz sırasında tümevarım yöntemi ile ders kitaplarında dilbilgisi öğretiminin değerlendirilmesi ölçütleri ortaya çıkmıştır. Bu ölçütler şu şekilde sıralanabilir:

- Hangi dil düzeyinde, hangi dilbilgisi konuları öğretilmektedir?
- Dilbilgisi tümevarım ya da tümden gelim yoluyla mı verilmektedir?
- Dilbilgisi düzeni sarmal ya da düz bir akış içerisinde mi verilmektedir?
- Dilbilgisi terminolojisi kullanılmış mıdır?
- Dilbilgisi öğretiminde hedef dil mi yoksa öğrencilerin anadiline mi başvurulmuştur?
- Görsel dilbilgisi kullanılmış mıdır?
- Dilbilgisi alıştırmaları hangi yoğunlukta ve hangi alıştırmalar tipleriyle verilmiştir?
- Ünite içinde veya kitap ekinde dilbilgisine yer verilmiş midir?

Bu değerlendirmenin sonucunda ulaşılan ders kitaplarında dilbilgisi öğretiminin değerlendirilmesi ölçütlerinin dışında, birçok araştırmacı tarafından oluşturulmuş pek çok değerlendirme ölçütü bulunmaktadır. Yabancı dil öğretimi ders kitaplarında dilbilgisi konusunun değerlendirilme ölçütlerine bakıldığında Krumm (1994, aktaran: Genç, 2010, s.267-273) dilbilgisine dair şu soruları sormuştur:

- Ders kitabındaki metinler dilbilgisi kazanımlarına bağlantılı şekilde mi oluşturulmuştur?
- Kitapta dilbilgisi konuları açık bir şekilde, örnekler ve karşılaştırmalarla öğretilmekte midir?
- Kitap boyunca dilbilgisi konuları sistematik bir şekilde mi ilerlemektedir?
- Pragmatik/iletişimsel dilbilgisi yer almakta mıdır?
- Ders kitabında dilbilgisi konularının tekrar edilmesi ve bilginin derinleştirilmesi söz konusu mudur?

- Kitapta sistemli dilbilgisi özetlerine yer verilmekte midir?
- Dilbilgisi konuları aktarılırken dilbilgisi terminolojisi kullanılmakta mıdır?

Ders kitaplarında dilbilgisinin öğretimine dair ölçütlerden bir diğeri Funk'a aittir. Funk'un (1994, aktaran Genç, 2010, s. 273-277) çalışmasında kitaplarda dilbilgisinin değerlendirilmesi için şu ölçütlerin oluşturulduğu görülmektedir:

- Dilbilgisi yapılarının aktarımının ve dilbilgisi etkinliklerinin bir ünite içerisindeki oranı nedir?
- Öğrencilerin kural geliştirmelerini sağlayacak biçimde bir dilbilgisi aktarımı söz konusu mudur?
- Dilbilgisi yapılarının tekrarlanarak döngüsel bir aktarımı söz konusu mudur?
- Dilbilgisi aktarımında görsellerden faydalanılmakta mıdır?
- Dilbilgisi konularının aktarımında özetlere ya da öğrencilerin anadillerinin kullanılması gibi yardımcı durumlara yer verilmiş midir?
- Metinler ve alıştırmalar yoluyla öğrencilerin dilbilgisi yapılarının iletişimsel işlevlerini kavramaları sağlanmış mıdır?

DaF Ders Kitapları Komisyonu'nun da (1977, s. 11-19) ders kitaplarında dilbilgisinin aktarımının analizine dair yer verdiği sorular arasında dilbilgisinin açıkça yer alıp almadığının sorgulandığı görülürken, bununla beraber kullanılan dilbilgisi terim ve kurallarının tümdengelim, tümevarım, örtük gibi yaklaşımlardan hangisinin benimsenerek aktarıldığını, benimsenen herhangi bir dilbilgisi ekolü ya da kuramının olup olmadığının da sorgulanmasının gerekliliği üzerinde durduğu görülmektedir. Daoud ve Celce-Murcia (1979; aktaran: Byrd, 2001, s.425-426) ise öğrencilerin artan dil düzeyleri ve metin okuma becerileri ile birlikte, dilbilgisi yapılarının karmaşıklığının da kademeli bir şekilde artıp artmadığının ve verilen dilbilgisi yapılarının sayısının ve işleme sıralarının uygun olup olmadığının önemi üzerinde durmuştur.

4.6. DERS KİTAPLARININ KELİME ÖĞRETİMİ

Yabancı dil öğretiminde bir diğer önemli unsur ise kelime öğretimidir. Kelime dağarcığı, tek tek kelimeler, birleşik kelimeler ve deyimleri içeren bir dizi sözlükbirimden oluşmaktadır (Richards ve Schmidt, 2010, s.629). Yabancı dil

öğrenirken tüm dil becerilerinin etkin bir şekilde kullanılmasının ve iletişimin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesinin gerektirdiği en temel özellik kelime bilgisidir ve dil öğrencileri ne kadar geniş bir kelime dağarcığına sahip olurlarsa ifade güçleri o kadar artar, iletişimde akıcılık kazanırlar. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'ne göre (2001, s.103) sözcük öğeleri; tümce kalıpları, deyimler, sabit eşdizimlikler gibi bütün olarak kullanılan sabit anlatımları; isim, eylem, sıfat, zarf gibi açık sözcük sınıfları ve dilbilgisel sözcük birimler gibi basit sözcük birimleri kapsar. Bir dil kullanıcısının iletişimsel dil yeteneklerinden biri “dilsel yetenekler” grubundaki “sözcük yeteneği”dir ve sözcük yeteneği “bir dilin sözvarlığı ve dilbilgisi öğelerini içeren sözcük bilgisi ve kullanma yeteneği” olarak tanımlanmıştır. Hedef dilde duygu ve düşünceleri ifade etmek ve etkileşimde bulunabilmek için; dil öğretimi programının, materyallerinin ve ders kitaplarının bu kelime bilgisi kazanımlarını düzeye göre öğretimin içine yerleştirilmesi gerekmektedir. Ders kitapları aracılığıyla öğrenciler iletişimsel ihtiyaçlarının gerektirdiği kelimelerin uygun bağlamlarda kullanılmasını görebilecek, kelimeleri biçimsel olarak düzgün kullanmayı pratik edebilecek, yaptığı pratiklerle kelime bilgisini doğru ve kalıcı bir hâle getirebilecektir.

“Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinde metinler, alıştırmalar, görseller ve kitapların eklerinde bulunan sözlükçelerle yoğun bir kelime öğretimi gerçekleştirilmektedir. Bu bölümde “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinin tüm kitaplarında gerçekleştirilen kelime öğretimi analiz edilecektir. Öncelikle dersler boyunca hangi iletişimsel kazanımlar bağlamında kelime öğretiminin gerçekleştirildiği ele alınacaktır. Bunun ardından, kitaplarda hangi tür kelimelerin öğretildiği üzerinde durulacak ve kitapların ekinde ve mobil uygulamasında faydalanılan sözlükler incelenecektir. Son olarak metinlere ve kelime öğretimi alıştırmalarına da bakılarak, “Kolay gelsin!” setinde kelime öğretiminin değerlendirilmesi gerçekleştirilecektir ve bu değerlendirme gerçekleştirilirken tümevarım yolu ile elde edilen ders kitaplarında kelime öğretimi değerlendirme ölçütleri ile diğer araştırmacıların değerlendirme ölçütleri bölüm sonunda sunulacaktır.

4.6.1. Kelime Öğretiminin Analizi

“Kolay gelsin!” setinde dersler belirli iletişimsel kazanımlar temel alınarak tasarlanmış ve bu iletişimsel kazanımlar doğrultusunda kelime öğretimi gerçekleştirilmiştir. Öğretilen kelimelerin hangi iletişimsel yeterlilikler bağlamında seçildiği incelendiğinde, A1-A2 dil düzeyi kitabında,

- selamlaşma, vedalaşma, kendini tanıtmaya, isim sorma, hâl hatır sorma, milliyetini sorma ve kendi milliyetini söyleme
- ülkeler ve şehirler hakkında konuşma, nerede yaşadığını sorma ve söyleme, kişilerin mesleğini sorma ve kendi mesleğini söyleme, yirmiye kadar sayma, kurs ortamından bahsetme, yanında nelerin olduğunu ve olmadığını anlatma
- aile hakkında konuşma, aile üyelerini tanıtmaya, başkasının yaşını sorma ve kendi yaşını söyleme, aktiviteler hakkında konuşma ve sahip olunan şeylerden bahsetme
- dil becerileri ile ilgili soru sorma ve anlatma, boş zaman aktiviteleri ile ilgili konuşma, yerleri ve meslekleri tanımlama
- günlük yaşam hakkında konuşma, saati söyleme, haftanın günleri hakkında konuşma, bir günün saatleri hakkında konuşma, geçmiş hakkında soru sorma ve konuşma
- yeme alışkanlıkları ve alışveriş hakkında konuşma, basit alışveriş diyalogları yürütme, fiyat sorma, kıyafetler ve renkler hakkında konuşma
- yemek hakkında konuşma, hangi öğünlerde nelerin yendiğini söyleme, restoranda sipariş verme
- tatil hakkında konuşma, yapılmaktan hoşlanılan ve hoşlanılmayan şeylerden bahsetme, gelecekteki eylemleri ifade etme, bir şeyin nerede olduğunu söyleme, yol tarif etme, mevsimler hakkında konuşma, tarihleri ifade etme
- tatil alışkanlıkları hakkında konuşma, genelde yapılan şeylerden bahsetme, akrabalar hakkında konuşma, ziyaret kalıpları, ricada bulunma
- özgeçmiş hakkında konuşma, görünüş ve karakter özelliklerini tanımlama, çocukluk anıları hakkında konuşma, geçmiş alışkanlıkları, olayları açıklama

- bir evi tasvir etme, yaşam hakkında bilgi verme, mobilya ve ev aletlerini adlandırma, komşular ve mahalle hakkında bilgi verme, ev işleri hakkında konuşma
- giyim tarzları hakkında konuşma, kıbarca rica etme, kıyafet alışverişi, saatleri belirtme ve günlük işler hakkında konuşma
- vücut kısımları, hastalıklar ve belirtileri hakkında konuşma, doktorla konuşma, tavsiye verme, sağlıklı olan ve olmayan yaşam tarzları hakkında konuşma, sağlık hakkında konuşma
- mesleki hedefler ve istekler hakkında konuşma, iş gereksinimleri hakkında konuşma, iş ilanlarını anlama, sanatçılar ve eserleri hakkında konuşma
- gelecek planlarını ifade etme, dilekler ve bunların gerçekleşmesi hakkında konuşma, bir anket yapma, alışkanlıklar hakkında konuşma, kutlamalar ile tatiller hakkında konuşma
- biyografileri anlama ve yeniden anlatma, ünlü insanlar hakkında konuşma, ne ile ilgilendiğini belirtme, bir röportajı okuma ve hakkında konuşma, geçmiş hakkında konuşma, başkalarından ne istediğini söyleme ve yeni kelimeler oluşturma

konuları, bu dil düzeyinin iletişimsel kazanımlarını oluşturmakta ve kitapta bu iletişimsel kazanımlar için gerek duyulan kelimeler öğretilmektedir. B1 dil düzeyinde ise iletişimsel kazanımlar;

- sebepleri anlama ve sebep belirtme, neden ve nasıl Türkçe öğrenileceğini anlatma, komşuları tanıma, öğrenme yöntemlerinin avantajlarını ve dezavantajlarını tartışma, Türkiye'deki Almanlar adlı gazete makalelerini anlama
- seyahat ve görülecek yerler hakkında konuşma, tatili nasıl geçireceğini anlatma, seyahat bilgilerini anlama, önceki alışkanlıkları ve gelenekleri aktarma, yaşadığı yeri ve çevresini anlatma, tatil yerleri ile ilgili izlenimleri aktarma
- yaşam tarzları ve yaşam kalitesi hakkında konuşma, yaşanılan evi ve yerleşim yerini anlatma, şehir ve taşra hayatı hakkında konuşma, tartışmalarda anlaşma ve

karşı argümanlar getirme, gerçek dışı ve varsayımsal durumlardan bahsetme, dilekler ve hayalleri ifade etme

- bayramlar ve gelenekler hakkında konuşma, İslami bayramlarla ilgili makaleleri anlama, hedefleri ve planları aktarma, tavsiyeleri/istekleri/talepleri anlama ve bildirme, doğum günlerini anlatma
- medya hakkında konuşma, istatistiklerle ilgili bir metni anlama, televizyon alışkanlıkları hakkında konuşma, Türk dizileri hakkında konuşma, filmler hakkında konuşma
- duyguları ifade etme, kendini ve başkalarını tarif etme, tartışmalar ve çatışmalar hakkında konuşma, ilişkiler üzerine bir gazete röportajını anlama, insanları nasıl bulduğunu söyleme
- okul ve eğitim hakkında konuşma, Türk eğitim sistemini anlama, kendi okul ve mesleki kariyerini anlatma, okul ve iş hayatındaki ihtiyaçlar ve fırsatlar hakkında konuşma, geçmiş niyetleri ifade etme
- yeme alışkanlıkları hakkında konuşma, görüşleri/düşünceleri/niyetleri ifade etme, tartışmalar ve çatışmalar hakkında konuşma, yemek/ziyaret ile ilgili Türk atasözlerini ve deyimlerini anlama, Türk yemekleri ve misafir kültürü hakkında konuşma, sağlıklı bir yaşam için gereksinimleri tanımlama

şeklinde sıralanmıştır ve bu derslerde kelime öğretimi bu doğrultuda belirlenmiştir. “Kolay gelsin!” setinde dersler boyunca, iletişimsel hedeflere yönelik bir şekilde öğretimi gerçekleştirilen isim, fiil, sıfat gibi açık sözcük sınıfları ya da dilbilgisel sözcük birimlerin yanında kültürle bağlantılı olan kalıp sözlerin öğretiminin de üzerinde durulmuştur. Kitaplarda; selamlaşma ve tanışma ifadeleri, duygu ve dilek belirtme ifadeleri, kutlama ifadeleri, işlevsel ifadeler, deyimler ve akrabalık kelimeleri kategorilerindeki kalıp sözlere başvurulmuştur ve bunların arasında söz edimlerin olduğu da görülmektedir. Sette okuma metnlerinin büyük bir bölümünü diyalogların oluşturması; kitaplarda en sık karşılaşılan kalıp söz kategorilerinden birinin selam verme, hâl hatır sorma ve vedalaşma gibi iletişim başlatan veya bitiren kalıp sözler olmasına neden olmuştur. Sette yer alan bir diğer kalıp söz kategorisinin; iyi yolculuklar, eline sağlık, afiyet olsun, çok yaşa, sen de gör, geçmiş olsun, hayırlı olsun,

Allah’a ismarladık, teşekkür ederim, su gibi git su gibi gel, geçmiş olsun, özür dilerim, affedersiniz, rica ederim, sağ ol, kolay gelsin, güle güle oturun, iyi eğlenceler, güle güle giyin, başarılar diliyorum, selam söyle, Allah bağışlasın, inşallah, hayırlı işler, yaşasın gibi dilek ve duygu belirtme ifadeleri olduğu tespit edilmiştir. Bunların yanında, doğum gününün kutlu olsun, iyi ki doğdun, yeni yılın kutlu olsun, mutlu seneler, hayırlı olsun, mutluluklar dilerim, Allah uzun ömür versin, gözün aydın gibi ifadeler de setteki özel günlerde kullanılan kutlama ifadeleri olarak yerlerini almışlardır. “Kolay gelsin!” setinde yer alan; “Müsait bir yerde indirir misiniz?”, “Gel gel, taze meyvelere gel!”, buyurun, arzunuz, nasıl yardımcı olabilirim, buyurun lütfen, şikayetiniz nedir, baş üstüne, hesap lütfen, hemen efendim gibi ifadeler restoranda, alışverişte veya doktorda kullanılan işlevsel kalıp sözlerdir. Sette temalara göre verilen deyimler ve kalıp cümlelere de rastlanmaktadır. Ders kırmak, mürekkep yalamak ve dirsek çürütmek ifadeleri okul temasında; “Büyüklerin ellerinden, küçüklerin gözlerinden öperiz”, “Büyüklere saygı göstermek, küçükleri sevmek”, “Ellerinizden öperiz” ve “Gözlerinizden öperiz” ifadeleri insan ilişkileri temasında; tanrı misafiri, ye/yiye Allah aşkına, haydi buyur(un)!, Allah daha çok versin, ellerin(iz)e sağlık, bize de bekleriz, çok zahmet oldu, hadi buyurun, ziyade olsun misafir odası, misafir ağırlamak, davetsiz misafir, misafir uğurlamak, kulak misafiri ifadeleri misafirlik temasında; bayram ziyareti, bayram harçlığı, bayram şekeri, el öpme ve oruç tutma gibi ifadeler dinî bayramlar temasında yanıtılan kalıp sözler olmuşlardır. Sette akrabalık ilişkilerini ifade eden sözlere de sıklıkla başvurulmaktadır. Bunların dışında, dört gözle beklemek, unutulmaya yüz tutmak, önemini korumak, tez canlı, içine kapanık, açık sözlü, tatlı dilli ve dost canlısı deyimleri de kitabın farklı yerlerinde yer verilen deyimlerden olmuşlardır.

Üniteler boyunca temalara uygun seçilen kelimeler; metinler ve alıştırmalar aracılığı ile öğrencilere öğretilmeye çalışılmıştır. Metinler ve alıştırmalar aracılığı ile kelime öğretimi sağlamak için, kitapların ek kısmında “Wortschatz nach Lektionen” başlıklı ünitelere göre sözlükçe bulunmaktadır. Bu sözlükçede kelimeler ünitelere ve her bir ünitenin içinde bulunan alıştırmaların numarasına göre gruplandırılarak verilmiştir. Bu bölümde Türkçe kelimeler ve Almanca karşılıkları bulunmaktadır (Bkz. Şekil 57).

Wortschatz nach Lektionen				
1 Türkçeye devam!				
A1	neden	Grund	-E ihtiyacı olmak	brauchen
A2	bölüm	Abteilung, Teil, Fach	ihtiyaç, ihtiyacı	Bedarf
	çaba	Mühe	-E -İ ikram etmek	jdm. etwas anbieten
	görev	Pflicht, Job	-E imkân vermek	ermöglichen
	konsolosluk, konsolosluğu	Konsulat	imkânsız	unmöglich
	sona ermek	zu Ende gehen	-dEn kaçmak	flüchten, fliehen
	tahmin etmek	vermuten	kendi kendine	auf eigene Faust, selbst
	taayin	Versetzung	köken	Herkunft, Ursprung
	-E taayin edilmek	versetzt werden	muhtemelen	möglicherweise, wahr- scheinlich
	yakın zaman	nahe Zukunft	staj	Praktikum
A3	bir süre	eine Weile	süre	Dauer, Zeit
	çerçeve	Rahmen	tahminen	circa, rund
	fırsat	Gelegenheit	-E zahmet (vermek)	Umstände (machen)
	ileride	in der Zukunft, zukünftig	ana dili	Muttersprache
	ile ilgilenmek	s. interessieren für	özel	privat
	imkân	Möglichkeit	yoğun	intensiv
	iş adamı	Geschäftsmann	C1 ile karşılaşmak	begegnen, konfrontiert werden
	kaçış	Flucht	zorluk, zorluğu	Schwierigkeit
	karar vermek	Entscheidung treffen	-İ adlandırmak	(be)nennen
	-E yerleşmek	s. niederlassen, an- sässig werden	aniden	plötzlich
B1	kalabalık, kalabalığı	überfüllt	azalmak	s. verringern, weniger werden
	olumlu	positiv, bejaht	bağlam	Kontext
	olumsuz	negativ, verneint	başta ... olmak	vor allem ...
B2	çalmak	klingeln	üzere	
B3	-E alışmak	s. gewöhnen an	askeri danışman	Militärberater
	-E bağlı (olmak)	abhängen von, gebun- den sein / abhängig sein	dönem	Phase, Zeit
	-İ başarmak	schaffen, erfolgreich ausführen	-E dönüşmek	s. verwandeln in
	-DEn çekinmek	s. scheuen, zögern	zanaatkâr	Handwerker
	dış	außerhalb	esnaf	Kleinhändler, Hand- werker
	-İ halletmek	erledigen, schaffen	göç	Migration
	harcamak	ausgeben, aufwenden	göstermek	zeigen
	içeri geçmek	hereinkommen, herein- gehen	kesin	endgültig, definitiv
			keşif, keşfi	Entdeckung
			kısm, kısmı	Teil

Şekil 57. Kelime Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.167

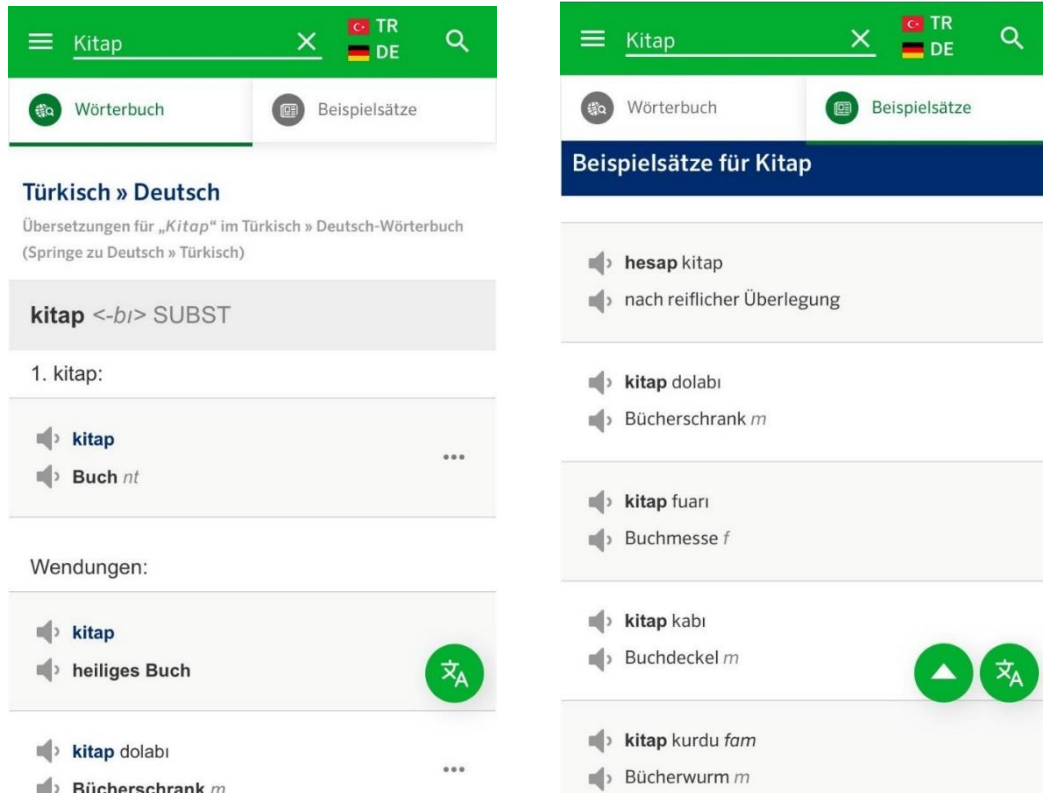
Kitapların ek kısımlarında, ünitelere göre kelimelerin sunulduğu sözlükçenin ardından, “Alphabetisches Vokabular” başlığıyla kelimelerin alfabetik olarak sıralandığı bir sözlükçe daha bulunmaktadır. Bu sözlükçede Türkçe kelimeler ile Almanca karşılıkları sunulmaktadır ve kelimelerin anlamlarının yanı sıra, bu kelimelerin yer aldığı üniteler ve içinde geçtikleri alıştırmaların numaraları da yer almıştır (Bkz. Şekil 58).

Alphabetische Wortliste

<p>A abla (große) Schwester L3 B1 acele Eile, eilig L14 B4 acele etmek s. beelen L14 A1 Acelesi var. Er/sie hat es eilig. L14 B4 aceyle eilig, in Eile L5 A1 acikmak Hunger bekommen L15 A5 aç hungrig L7 B5 açık hier: hell, offen, klar L6 C1 -I açmak öffnen L12 A6 adam Mann, Mensch L4 A2 adım mein Name (ist) L1 A1 Adın ne? Wie heißt du? L1 A4 Adınız ne? Wie heißen Sie? L1 A1 Affiyet olsun! Guten Appetit! Wohl bekomms! L7 A1 ağabey, abi (großer) Bruder L3 B1 ağız, ağız Mund L13 A1 ağrı Schmerz L13 A3 ağrı kesici Schmerzmittel L13 A3 ağrımak schmerzen L13 E ağustos August L8 B1 aile Familie L3 E Akdeniz Mittelmeer L7 B4 akmak fließen L13 A4 akraba verwandt, Verwandte(r) L8 A1 akşam (am) Abend L4 C3 akşam yemeği Abendessen L5 A1 akşamları abends L4 C3 akşamleyin am Abend L5 B1 aktivite Aktivität L9 A1 aktör Schauspieler(in) L4 A4 albüm Album L16 A1 -E, -İ aldmak kaufen lassen L14 B5 alışkanlık, alışkanlığı Gewohnheit L15 B1 alışveriş Einkauf L4 C2 alışveriş merkezi Einkaufszentrum L6 B1 alışveriş yapmak einkaufen L4 B1 Allah başgıslasın! Gott möge dir/ Ihnen (die Tochter) erhalten! L3 B3</p>	<p>Allah uzun ömür versin! wörtl. Gott möge (dem Kind) ein langes Leben schenken! L15 C4 Allah'tan Gott sei Dank L15 C1 almak nehmen, kaufen L5 B1 almak hier: einstellen, anstellen L14 C3 Alman Deutsche(r) L1 B1 Almanca Deutsch (Sprache) L4 E Almanya Deutschland L2 E alt die Unterseite L8 C1 altın Gold, golden L16 A1 -nln altında unter L8 C1 ama aber L4 A5 amca Onkel (Bruder d. Vaters) L9 B1 ameliyat Operation L13 B2 Amerika Amerika L2 E Amerikalı Amerikaner(in) L1 B1 anahtar Schlüssel L2 B5 anjin Angina L13 A4 anket Umfrage L15 B1 anlamak, anlıyor verstehen L3 C2 -I anlatmak erzählen L8 B4 anlayış Verständnis L14 B1 -I anlayışla karşılaşmak Verständnis aufbringen L14 B1 anlayışlı verständnisvoll L12 C3 anne Mutter L3 E anneanne Großmutter (mütterlicherseits) L3 E anne baba Eltern L3 A1 antrenman Training L13 C4 apartman Mehrfamilienhaus L11 E ara Zwischenraum L8 C1 ara sıra ab und zu L4 B2 araba Auto L3 C4 araba kullanmak Auto fahren L7 B5 arada sırada ab und zu L4 B2 aralık, aralığı Dezember L8 B1 -I aramak hier: anrufen L10 C1 -I aramak, arıyor suchen L8 C3 Arap, Arabı Araber(in) L4 E Arapça Arabisch (Sprache) L4 E -nln arasında zwischen L8 C1</p>	<p>ardından danach, im Anschluss L14 B1 arka Rückseite L8 C1 -nln arkasında hinter L8 C1 artık jetzt, nunmehr L4 B4 arzu Wunsch L6 A3 arzu etmek, ediyor wünschen L16 C1 asansör Fahrstuhl L11 A1 askılık, askılığı Kleiderhaken L11 A4 asla + Vemezung auf keinen Fall L9 A5 aslında eigentlich L4 A5 aşığı yukanı circa, ungefähr L8 C3 aşçı Koch, Köchin L2 B3 ateş Fieber L13 A3 avukat Rechtsanwalt L2 B2 avukatlık, avukatlığı Arbeit als Anwalt L4 A4 Avusturyalı Österreicher(in) L1 B1 ay Monat L8 A1 ayak, ayağı Fuß L13 A1 ayakkabı mağazası Schuhgeschäft L6 B1 ayakcılık, ayakcılığı Schuh-schrank L11 A4 ayakta durmak auf d. Beinen stehen L12 C3 Ayasofya Hagia Sophia L14 C2 aydınlık, aydınlığı hell L11 A5 ayna Spiegel L11 A4 aynı zamanda gleichzeitig L4 A2 ayrı gesondert, extra L11 A5 ayrı getrennt L11 B1 ayrıca außerdem L4 A4 ayrılık, ayrılığı Trennung L10 E -Den ayrılmak sich trennen, verlassen L10 A1 -Den ayrılmak hier: kündigen L14 B1 az wenig L4 A3</p>
<p>B baba Vater L3 E babaanne Großmutter (väterlicherseits) L3 E Bacağı kırıldı. Mein Bein ist gebrochen. L13 A4</p>	<p>bacak, bacağı Bein L13 A1 bağırarak schreien, rufen L14 B1 bahçe Garten L3 C4 bakalım hier: mal, doch L9 B4</p>	<p>-E bakınmak Ausschau halten L14 A1 bakkal Krämer, kleines Lebensmittelgeschäft L6 A5</p>

Şekil 58. Kelime Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.257

Kitabın yayınevi tarafından, sayfaların taranmasıyla ses dosyalarına erişim sağlanması amacı ile oluşturulmuş akıllı telefon uygulaması, aynı zamanda ücretsiz olarak “PONS Online- Wörterbuch, Türkisch-Deutsch” adlı Türkçe-Almanca PONS dijital sözlüğe de erişim sağlamaktadır. Bu sözlükte kitabın arkasında yer alan basılı sözlükçelerin aksine arama motoruna istenilen kelime yazılabilmekte ve kelimelerin hem anlamlarına hem de örnek kalıp veya cümlelerine erişim sağlanabilmektedir. Ayrıca bu sözlükte kelimelerin sesletimlerinin de bulunması, dil öğrencilerine dinleme ve telaffuz konusunda da çok önemli bir katkı sağlamaktadır (Bkz. Şekil 59).

Şekil 59. “Klett Augmented” Mobil Uygulamasından Bir Kesit

Üniteler içinde kelimelerin açıklanması veya Almanca karşılıklarının verilmesi yöntemine genellikle başvurulmamış, öğrenciler sözlük kullanmaya teşvik edilmiştir. Ancak nadiren rastlansa da bazı metinlerin ve alıştırmaların altında, cümlelerde geçen bir veya birkaç kelimenin Almanca karşılığına yer verildiği saptanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.130, s.164, s.201; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.48, s.50, s.63, s.65, s.73, s.86, s.91, s.93, s.97, s.100, s.102, s.103, s.106, s.114, s.116, s.118; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.27, s.77; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.97, s.128, s.142; Bkz. Şekil 60).

5 Okuyunuz ve işaretleyiniz! Lesen Sie den Text und kreuzen Sie an.

Noel Türkiye'de resmî bir bayram değildir. Sadece 1 Ocak resmî tatildir ve 31 Aralık akşamı ve gecesi yılbaşı kutlanır. Türkiye'de insanlar genelde Noel'i kutlamadığı halde birçok insan Noel Baba² ve Noel ağacı gibi Batı³ geleneklerini bilir. Ancak Noel ağacı Türkiye'de yılbaşı hazırlıklarında kullanılır. Bunun için Noel ağacının Türkiye'deki adı "yılbaşı ağacı"dir. Yılbaşı geldiği zaman özellikle büyük alışveriş merkezlerinde süslenmiş⁵ yılbaşı ağaçları görmek mümkündür. Hatta yılbaşında birçok aile ve arkadaşlar arasında hediyeler alınır ve verilir. Birçok Avrupalı Türkiye'de insanların Noel kutlamadıklarını bilmez. Paskalya da Türkiye'de resmî bayram değildir. Fakat özellikle İstanbul'da bu bayramı kutlayan Hristiyanlar⁶ vardır.

¹offiziell ²Weihnachtmann ³Wester, westlich ⁴Tradition ⁵geschmückt ⁶Christen

	doğru	yanlış
1. Noel geldiği zaman Türkiye'de insanlar hediyeler alır.	☐	☐
2. Türkiye'de çok az insan Noel geleneklerini bilir.	☐	☐
3. Türkiye'de Noel ağacına "yılbaşı ağacı" denir.	☐	☐
4. Yılbaşında hediyeler almak bazı insanlar için gelenektir.	☐	☐
5. Avrupa'daki insanlar Türklerin Noel kutladıklarını düşünüyorlar.	☐	☐
6. İstanbul'da herkes Paskalya'yı kutlar.	☐	☐

Şekil 60. Kelime Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.118

"Kolay gelsin!" setinde metinler ve dört temel beceri pratiğinin yanında yalnızca kelime öğretimi odaklı alıştırmaların bulunduğu da görülmektedir. En çok başvurulan kelime öğretimi amaçlı alıştırmalar; verilen nesne isimleri, fiiller, sıfatlar, zamirler gibi sözcük gruplarını barındıran öğelerin; cümleler ya da metinlerin içindeki boşluklara anlamsal bir bütünlük sağlayacak şekilde yerleştirilmesini gerektiren boşluk doldurma alıştırmalarıdır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.21, s.37, s.116, s.180, s.179; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.9, s.16, s.17, s.20, s.47, s.31, s.34, s.40, s.43, s.49, s.55, s.56, s.58, s.65, s.76, s.77, s.80, s.82, s.86, s.87, s.90, s.95, s.99, s.100, s.110, s.114, s.118; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.15, s.20, s.22, s.40, s.65, s.81; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.99, s.111, s.114, s.120, s.121, s.125, s.127, s.133, s.135, s.136, s.143, s.145; Bkz. Şekil 61).

A. İşte benim tarzım!

1 Yazınız! Murat Bey erzählt. Ergänzen Sie die Lücken mit den angegebenen Wörtern.

geçmiyor • günlük • kumaş • giyinmeyi • rengi • ediyorum • tercih • başka • rahat

Benim adım Murat. Ben klasik giyinmeyi çok seviyorum. Özellikle işyerinde klasik pantolon ve beyaz gömlekler ediyorum. Siyah ve beyaz çok seviyorum, bunların modası hiç . Bu renklerden mavi ve kahverengiyi de çok seviyorum. Fakat boş zamanlarımda ve hayatımda daha şeyler giyiyorum. Mesela evde spor kıyafetler içinde rahat .

Şekil 61. Kelime Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.82

Sette kelime öğretimi için en çok başvurulan bir diğer yöntem, eşleştirme alıştırmaları olmuştur. Eşleştirme alıştırmalarından olan kelimeler ile görsellerin eşleştirilmesi

alıştırmalarına A1-A2 dil düzeyi kitaplarında başvurulduğu saptanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.28, s.31, s.39, s.42, s.52, s.62, s.68, s.77, s.78, s.81, s.98, s.103, s.107, s.124, s.128, s.136, s.137, s.143, s.162, s.163, s.181, s.186, s.194; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.27, s.92; Bkz. Şekil 62).

1a Fotoğrafta hangi sanatçıları görüyorsunuz? Yazınız! Welche Künstler sehen Sie auf den Fotos? Ordnen Sie zu.

mimar • bestekâr • ressam • yazar • heykeltıraş • yönetmen • dansçı • müzisyen • şair • oyuncu

1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____

5. _____ 6. _____ 7. *mimar* 8. _____

Şekil 62. Kelime Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.181

Görsellerin dışında, kelimeler ile kullanılabilecek fiilleri eşleştirme (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.87, s.94, s.104, s.106, s.117; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.61; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.92, s.93, s.96, s.100, s.123, s.126, s.138), aynı köke sahip kelimeler arasında ilişki kurarak eşleştirme (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.16, s.24, s.48, s.124), kelimeler ile anlamları eşleştirme (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.181; A1-A2 çalışma kitabı, s.102; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.66, s.84; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.101, s.130, s.133), kelimeler ile cümleler veya metinler arasında anlamsal ilişki kurarak eşleştirme (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.25, s.61; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.127), kelimeler ile kelimeler arasında eş anlamlılık veya yakın anlamlılık gibi ilişkiler kurarak eşleştirme (A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.46; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.40; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.114, s.124, s.127) ve kelimeler ile kelimeleri eşleştirerek deyimler ya da isim tamlamaları oluşturma (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.78; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.44; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.102, s.111,

s.141) gibi alıştırmalar da kelime öğretiminde eşleştirme yöntemiyle oluşturulmuş alıştırmalardandır. (Bkz. Şekil 63).

3 Misafirle ilgili aşağıdaki kavramları tanıyor musunuz? Eşleştiriniz.

1. misafir odası	a. misafiri çok seven
2. misafir ağırlamak	b. misafiri giderken kapıya kadar götürmek/geçirmek
3. misafirperver	c. çağırılmadan, aniden gelen misafir
4. misafir uğurlamak	d. evin genelde sadece misafir için kullanılan bölümü
5. davetsiz misafir	e. konuşulanları istemeden duymak
6. kulak misafiri olmak	f. misafire hizmet etmek

Şekil 63. Kelime Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.84

“Kolay gelsin!” setinde kelime öğretimi için kullanılan bir diğer alıştırma türü; kelime grubunun tabloda uygun yerlere yazılması, bir kelime grubunun verilen özelliklere göre gruplandırılması, metinde geçen kelime veya kelime gruplarının konu ile ilgili avantaj-dezavantaj olarak ayrılması, cümlelerin verilen kişilere göre gruplandırılması gibi kategorilendirme alıştırmaları olarak saptanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.13, s.75, s.91, s.138, s.140, s.166, s.174; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.48; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.30, s.43, s.51, s.86; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.98, s.104, s.140; Bkz. Şekil 64).

4a Zu zweit. **Salonda neler var? Konuşunuz!** Welche Möbel und Geräte sind auf dem Foto zu sehen? Wo befinden sie sich? Sprechen Sie.

Mobilya:

masa • dolap • kanepeler • koltuk • sandalye • sehpa • kitaplık • yatak • komodin • yemek masası • çalışma masası • gardirop • halı • raf • ayakkabılık • askılık • resim • ayna • lamba

Ev aletleri:

çamaşır makinesi • bulaşık makinesi • buzdolabı • fırın • ocak • televizyon • müzik seti • bilgisayar • mikrodalga fırın • kahve makinesi • su ısıtıcısı

kitap + ilk = „gedacht für Bücher“
▶ kitaplık = Bücherschrank / -regal
ayakkabı + ilk ▶ ayakkabılık
göz + ilk ▶ gözlük
iki kişi + ilk ▶ iki kişilik oda

GR ▶ Tabelle 1 im ÜB

Salonda iki kanepeler var. Kanepelerin önünde sehpa duruyor, karşısında televizyon var.

b Zu zweit. **Hangi odada ne var? Yazınız!** Wo steht was? Verteilen Sie die Möbel und Geräte auf die restlichen Räume.

Koridor	Yatak odası	Çocuk odası	Çalışma odası	Mutfak
ayakkabılık	yatak			buzdolabı

Şekil 64. Kelime Öğretimi Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.138

“Kolay gelsin!” setinde verilen kelimelerle cümleler üretme veya verilen kelimelerle ilgili konuşma gibi üretici dil faaliyetleri ile kelime öğretimi sağlamayı amaçlayan alıştırmalar da bulunmaktadır. Sette, verilen kelime veya kelime grupları ile ilgili konuşma, verilen kelime ya da kelime gruplarını kullanarak konuşma ve verilen kelime veya kelime gruplarının ne anlama geldiğini açıklayarak konuşma gibi konuşma pratiği ile kelime öğretimi sağlayan alıştırmaların bulunduğu saptanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.29, s.33, s.45, s.65, s.71, s.79, s.82, s.86, s.98, s.106, s.131, s.138, s.170, s.195; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.39, s.56). Bunlara paralel olarak verilen kelimeleri kullanarak cümleler yazma, verilen konular ile ilgili kelimeler yazma, fotoğraflarda görülen nesnelere yazma ve verilen kelimelerin anlamını yazma gibi yazma pratiği ile kelime öğretimi gerçekleştiren alıştırmalar da bulunmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.36, s.55, s.64, s.75, s.90, s.105, s.149, s.192; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.24, s.30, s.43, s.37 s.38, s:42, s.51, s.58, s.63, s.66, s.74; B1 dil düzeyi ders kitabı,

s.13, s.30, s.56, s.60, s.64, s.71, s.81, s.86; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.98, s110, s121, s.124, s.130, s.132, s.135, s.139). (Bkz. Şekil 65).

b Aşağıdaki resimleri inceleyiniz. Kişiler hakkında neler söyleyebilirsiniz? Verilen ifadeleri kullanarak kısa metinler yazınız.

birbirine alışmak / bağlanmak / aşık olmak / ilgi duymak / şefkat göstermek / güven duymak (güvenmek) • ortak noktası olmak • aklını kaybetmek • birbirinden hoşlanmak • birbirini (tutkuyla) sevmek

Şekil 65. Kelime Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Dersve Çalışma Kitabı, s.64

“Kolay gelsin!” setinde kelime öğretimi gerçekleştirmek için başvurulan bir diğer alıştırmaya türünün; görsellerde bulunan kelime veya kelime gruplarının işaretlenmesi, dinleme metninde geçen kelime veya kelime gruplarının işaretlenmesi, bir konu ile ilgili kelimelerin işaretlenmesi, kelime veya kelime gruplarının doğru anlamının işaretlenmesi ve verilen bir kelime grubundan farklı olan kelimeyi işaretleme gibi seçme ve işaretleme alıştırmaları olduğu saptanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.65, s.74, s.75, s.99, s.121, s.152, s.165; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.53, s.86; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.93, s.122, s.133, s.142). (Bkz. Şekil 66).

C. Doğru beslen, sağlıklı yaşa!

1 Hangisi uymuyor? Was passt nicht? Streichen Sie durch.

1. abur cubur yemek - dengesiz beslenmek - hareket etmek
2. sağlıksız beslenmek - düzenli yemek yemek - ayaküstü atıştırmak
3. baskı altında olmak - stresten uzak durmak - depresyonda olmak
4. sebze meyve tüketmek - bol su içmek - yanlış diyetler
5. mutlu bir aile / iş hayatı - uykusuzluk - yalnızlık
6. düzenli spor - dengeli beslenmek - mutsuz bir aile hayatı

Şekil 66. Kelime Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.142

Bunların dışında, kelimelerin eksik harflerini tamamlama, kelimelerin karışık harflerini düzenleyerek yazma ve dinleyerek tekrar etme alıştırmalarına da kelime öğretimi amacıyla başvurulduğu tespit edilmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.14, s.41; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.44).

4.6.2. Kelime Öğretimi Verilerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinde kelime öğretiminin analiz edilmesiyle elde edilmiş olan bu verilerle, kitapların kelime öğretimi açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen veriler göstermektedir ki set boyunca; selamlaşma ve tanışma kalıpları, aile, eğitim, günlük hayat, alışveriş, yiyecek-içecek, tatil, Türkiye’nin turistik noktaları, insanların yaşam süreci ve yaşam tarzları, ev, kıyafet, sağlık, meslek, hayaller, sanat, bayramlar, medya ve insan ilişkileri temalarındaki iletişimsel kazanımlar doğrultusunda kelime öğretimi gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin gündelik hayatta iletişim kurabilmesi amacına uygun şekilde ilerleyen derslerin iletişimsel kazanımları doğrultusunda gerek duyulan isim, fiil, sıfat gibi açık sözcükler; dilbilgisel sözcükbirimler; selamlaşma ve tanışma ifadeleri, duygu ve dilek belirtme ifadeleri, kutlama ifadeleri, işlevsel ifadeler, deyimler ve akrabalık kelimeleri kategorilerindeki kalıp sözler kitaplarda öğretilen kelime bilgisi türleridir.

Kelime öğretimi için metinler, görseller ve alıştırmalardan faydalanılmıştır. Metinlerin çoğu sözlük kullanılarak anlaşılabilirken; bazı metinlerin altında metinde geçen kelimelerin birkaç tanesinin Almanca karşılığına yer verildiği de görülmüştür. Metinlerin yanında kelime öğretimi amacına hizmet eden çeşitli alıştırmalara başvurulduğu da görülmektedir. Bu kelime öğretimi alıştırmaları; verilen kelimelerle boşluk doldurma, kelimeler ile görselleri eşleştirme, kelimeler ile kullanılabilecek fiilleri eşleştirme, aynı köke sahip kelimeler arasında ilişki kurarak eşleştirme, kelimeler ile cümleler veya metinler arasında anlamsal ilişki kurarak eşleştirme, kelimeler ile kelimeler arasında eş anlamlılık veya yakın anlamlılık gibi ilişkiler kurarak eşleştirme, kelimeler ile kelimeleri eşleştirerek deyimler ya da isim tamlamaları oluşturma, kelimeleri tabloda uygun yerlere yazma, kelimeleri verilen özelliklere göre gruplandırma, verilen kelime veya kelime grupları ile ilgili konuşma, verilen kelime ya da kelime gruplarını kullanarak konuşma, verilen kelime veya kelime gruplarının ne anlama geldiğini açıklayarak konuşma, verilen kelimeleri kullanarak cümleler yazma, verilen konular ile ilgili kelimeler yazma, fotoğraflarda görülen nesnelere yazma, verilen kelimelerin anlamını yazma, görsellerde bulunan kelime veya kelime grupları işaretleme, dinleme metninde geçen kelime veya kelime gruplarını işaretleme, bir konu

ile ilgili kelimeleri işaretleme, kelime veya kelime gruplarının anlamının işaretleme, verilen bir kelime grubundan farklı olan kelimeyi işaretleme, kelimelerin eksik harflerini tamamlama, kelimelerin karışık harflerini düzenleyerek yazma, dinleyerek tekrar etme alıştırmalarıdır. Bu çok çeşitli alıştırmalarla, öğrenciler tarafından kelimelerin anlamlarının ve uygun bağlamlarının rahatlıkla kavranmasının yanı sıra; kitapta yer alan çok çeşitli dilbilgisi alıştırmaları ile kelimelerin biçimbilgisi açısından uygun bir şekilde kullanılması için de öğrencilerin pratik yapmasının önü açılmıştır.

Kitabın eklerinde ise farklı amaçlara yönelik olarak; derslere göre listelenmiş bir sözlükçe bölümü ile alfabetik bir sözlükçe bölümüne yer verilmiştir. Bu sözlükçelerde kelimelerin Almanca karşılıkları bulunmaktadır. Bunların yanında kitabın yayınevine ait olan mobil uygulama aracılığı ile Türkçe-Almanca PONS dijital sözlüğe de erişim sağlanmaktadır ve bu sözlük aracılığı ile kitapların ek kısmındaki sınırlı sözlüğün aksine çok sayıda kelimenin anlam ve kullanımına ulaşılmaktadır. Bu sayede öğrencilerin hem derste hem de dersten bağımsız bir şekilde, kelimeler ve kullanışlarının bilgisine kolaylıkla erişebilmeleri ve kelime dağarcıklarını geliştirebilmeleri, “Kolay gelsin!” setinin önemli bir özelliği olmuştur. Türkçe-Almanca PONS dijital sözlüğünde kelimelerin sesletimlerine de yer verilmesi, öğrenim setinin iletişimi merkezde tuttuğu öğrenim yöntemine uyum sağlamakta; öğrenilen kelimelerin telaffuzunu ve okunuşunu da göstererek sözlü iletişime çok ciddi bir katkı sağlamaktadır.

Bu değerlendirmenin sonucunda, “Kolay gelsin!” setinin kelime öğretimi içerik analizi yöntemiyle kategorilendirilerek ele alınırken, analiz sırasında tümevarım yöntemi ile yabancı dil öğretimi ders kitaplarında kelime öğretiminin değerlendirilmesi ölçütleri ortaya çıkmıştır. Bu ölçütler şu şekilde sıralanabilir:

- Hangi temalarda kelime öğretimi gerçekleştirilmektedir?
- Hangi kategorilerde kelime öğretimi gerçekleştirilmiştir?
- Kelime öğretimi için başvurulan yollar nelerdir?
- Kitabın eklerinde sözlükçe sunulmakta mıdır?
- Sözlükçede hangi bilgiler sunulmaktadır?
- Kelime öğretimi için ekstra bir dijital kaynağa başvurulmakta mıdır?

- Üniteler içinde kelime anlamları açıklanmakta mıdır?
- Kelime öğretimi için ne tür alıştırmalardan faydalanılmaktadır?

Bu çalışmada ulaşılan ders kitaplarında kelime öğretiminin değerlendirilmesi ölçütlerinin dışında, birçok araştırmacı tarafından oluşturulmuş pek çok değerlendirme ölçütü bulunmaktadır. Yabancı dil öğretimi ders kitaplarında kelime öğretiminin değerlendirilmesi için oluşturulmuş diğer ölçütlere bakıldığında Daoud ve Celce-Murcia (1979; aktaran: Byrd, 2001, s.425-426) her derste öğretilen kelime yükünün öğrencilerin seviyesine uygun olup olmadığını, kelime öğretiminin basitten karmaşığa sistematik bir şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini, sözcüklerin pekiştirilmek adına diğer derslerde de tekrarlanıp tekrarlanmadığını, kelime öğretimindeki cümle uzunluklarının öğrencilerin seviyesine uygun olup olmadığını sorgulamıştır.

DaF Ders Kitapları Komisyonu (1977, s. 11-19) yeni kelimelerin ve ifadelerin anlamlandırılmasında başka bir dil, görselleştirme, açıklama gibi yöntemlerden hangisinin kullanıldığını sorgularken, Funk da (1994, aktaran: Genç, 2010, s. 273-277) öğrencilerin aktif bir şekilde sözlük kullanmalarına dair teşvik edici yönergelerin mevcut olup olmadığını sorgulamıştır. Bunun yanında ders kitabında kelime öğrenme ile pasif kelime bilgisi arasında bir ayrımın mevcut olup olmadığını, ders kitabında eğer mevcutsa sözlükçe bölümünde kaynakça, çeviri, örnek cümle, kelime biçimleri ve vurguları gibi unsurlara yer verilip verilmediği de üzerinde durulan konular olmuştur.

4.7. DERS KİTAPLARININ ALIŞTIRMALARI

Yabancı dil öğretiminde ders kitaplarının; bilgileri somutlaştırılması, öğrenim sürecini ve içeriğini programlaması, kazanımları belirlemesi, öğretimin standardizasyonunu sağlaması gibi nedenlerle önemi büyüktür. Güncel yabancı dil öğretimi anlayışı ile hazırlanmış yabancı dil ders kitapları dinlediğini anlama, konuşma, okuduğunu anlama, yazma temel becerileri ve kelime, dilbilgisi, söylem bilgisi gibi alt becerileri kapsayan rehber kitaplar olarak tasarlanmışlardır. Ders kitapları rehberlik görevinin yanı sıra, alıştırmalar ile öğrenim için biçimlendirici bir değerlendirme de sağlamaktadır. Nitko ve Brookhart (2016, s.7), biçimlendirici değerlendirmeyi; öğrenme süreci içerisinde, öğrencinin yeterliliklerini belirleyerek öğrenimin ilerleyişinin planlanmasını sağlama durumu olarak tanımlamışlardır. Öğrenimin kalitesi ve öğrencinin yeterlilikleri

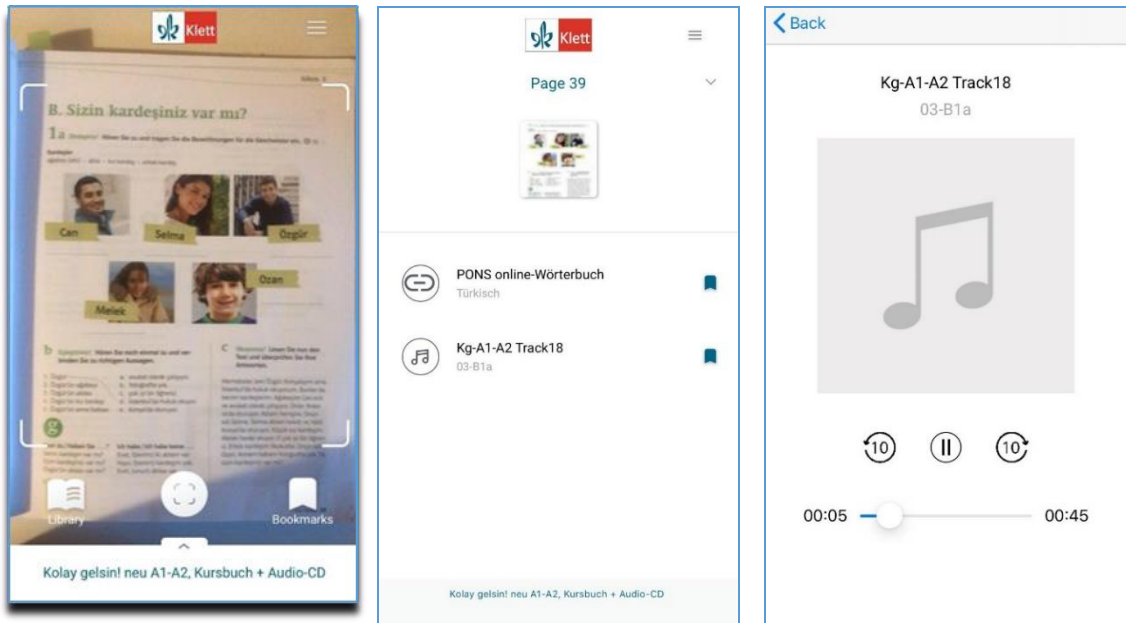
edinmesinin ölçülmesi gibi amaçlara hizmet eden biçimlendirici değerlendirme unsurları, ders kitaplarında alıştırmalar olarak yer alırlar. Bu değerlendirme ve güdüleme durumunun yanında, Özbal alıştırmaları "...farklı amaçlar için (ön hazırlık, tekrar, pekiştirme, uygulama vb.) kullanılan, farklı çalışma biçimlerinde uygulanabilen (bireysel, eşli çalışma, grup çalışması vb.) ve dil bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla yapılan çalışmalar toplamıdır." diyerek tanımlamıştır (Özbal, 2019, s.14). Brown ise alıştırmalar için bir çerçeve oluşturduğu kitabında, kelime değerlendirme ve dilbilgisi değerlendirme konularındaki form odaklı alıştırmaları ayrı bir başlıkta ele almayarak; dinlediğini anlama, konuşma, okuduğunu anlama ve yazma becerilerinden birine veya daha fazlasına başvurmayan bir kelime veya dilbilgisi değerlendirmesinin söz konusu olamayacağından bahsetmiş ve alıştırmaları türlerini bu dört becerinin performansı bağlamında ele almıştır (2004, s.116-117).

"Kolay gelsin!" yabancı dil olarak Türkçe öğretimi seti alıştırmaya temelli öğretim sağlayan bir kitap setidir. Kitapta her bir ders üç ana bölüme ayrılmış ve bu bölümlerin tamamı çeşitli alıştırmalar üzerine kurulmuştur. Her bir beceri alanında çok sayıda ve çeşitte alıştırmaya başvurulmuş ve kelime öğretimi ile dilbilgisi öğretimi bu beceri pratiklerinin içinde eritilerek verilmiştir. "Kolay gelsin!" setinin alıştırmaları ele alındığında, A1-A2 dil düzeyi ders kitabında dört yüz on altı, A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabında iki yüz seksen beş, B1 dil düzeyi ders kitabında yüz seksen iki ve B1 dil düzeyi çalışma kitabında yüz otuz yedi olmak üzere toplamda bin yirmi adet alıştırmaya yer verildiği görülmüştür. Bu bölümde "Kolay gelsin!" adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinin tüm kitaplarında yer alan alıştırmalar analiz edilecektir. Öncelikle setin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama, konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi için hangi türde alıştırmalara başvurulduğu sırası ile analiz edilecek; ardından birlikte pratik edilen dinleme-yazma, dinleme-okuma, okuma-yazma, okuma-konuşma ve yazma-konuşma becerilerinin alıştırmaları türleri incelenecektir. Bu ünite içi alıştırmaların dışında kitabın kültür sayfalarında ve tekrarlama bölümlerinde ne türde alıştırmalara başvurulduğu ele alınacaktır. Daha sonra değinilecek konular; alıştırmalarla birlikte dilbilgisi öğretiminde nasıl bir yol izlendiği ve alıştırmaların öğrencileri etkileşim kurmaya yönlendirip yönlendirmediği olacaktır. En sonda ise kitaplarda alıştırmaya yönergelerinin ve yanıt anahtarlarının durumu ele alınacaktır. Tüm bu verilerin analizinden sonra ise bunlardan yola çıkılarak setin alıştırmalarına dair bir

değerlendirme yazısına yer verilecek ve bu değerlendirme gerçekleştirilirken tümevarım yolu ile elde edilen ders kitaplarında alıştırmaya değerlendirme ölçütleri ile diğer araştırmacıların değerlendirme ölçütleri bölüm sonunda sunulacaktır.

4.7.1. Dinlediğini Anlama Becerisi Alıştırmalarının Analizi

“Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi seti kitaplarının kapaklarında; dinlediğini anlama alıştırmaları için oluşturulmuş ses dosyalarına ücretsiz ulaşılabilirlik sağlanabileceği anlamına gelen, “Klett Augmented: Alle Audios kostenlos abspielen!” ifadesi bulunmaktadır. Setin kitaplarında dinlediğini anlama alıştırmalarının bulunduğu sayfalar, kitabın yayınevinin oluşturduğu mobil uygulamada taratılarak ses dosyalarına erişim sağlamaktadır. Böylelikle ses CD’si kullanılmadan, mobil uygulama aracılığıyla dinlediğini anlama alıştırmalarının ses dosyalarına hızlı ve kolay ulaşılabilirliktedir (Bkz. Şekil 67).

Şekil 67. “Klett Augmented” Mobil Uygulamasından Bir Kesit

“Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinin dinlediğini anlama alıştırmaları, seçici dinleme, yanıtlayıcı dinleme, bilgi aktarımı ile dinleme ve dinleyip tekrar etme alıştırmalarından oluşmaktadır. Bu sette seçici dinleme alıştırmaları; konuşan kişilerin ayırt edilerek işaretlenmesi, duyulan kelimelerin ya da cümlelerin işaretlenmesi, verilen kelimelerin dinleme kaydının transkripsiyonundaki boşluklara

yerleştirilmesi, duyulanların sıralanması, dinleme metninden hareketle istenen bilgilerin işaretlenmesi, duyulanlara göre cümlelerin kısımlarının birleştirilmesi ve cümlelerin sıralanması gibi alıştırmalardan oluşmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.12, s.26, s.30, s.31, s.53, s.62, s.63, s.75, s.77, s.99, s.102, s.126, s.130, s.133, s.148, s.152, s.174; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı s.8, s.13, s.78; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.9, s.21, s.41, s.61, s.73, s.75; Bkz. Şekil 68). Bu tür dinlediğini anlama alıştırmalarına yalnızca B1 dil düzeyi çalışma kitabında yer verilmemiştir.

b Tekrar dinleyiniz, kim ne söylüyor? İşaretleyiniz.

	Hatice	Yalçın	Mihriban
1. Eskiden bayram demek ziyaret demektir.	☐	☐	☐
2. Bayram günlerinde evdeki telaşı sevmezdi.	☐	☐	☐
3. Arkadaşlarıyla şeker toplamaya giderdi.	☐	☐	☐
4. İnsanların eski bayramları unuttuğunu düşünüyor.	☐	☐	☐
5. Bayramlarda tatil yapmayı tercih ediyor.	☐	☐	☐

Şekil 68. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.41

Yanıtlayıcı dinleme alıştırmaları, dinlenenlere göre verilen bilgilerin doğru- yanlış olarak işaretlenmesi, verilen bilgilerin içinden doğru olanların işaretlenmesi ve verilen sorulara yanıtların bulunması gibi dinleme alıştırmaları olarak tespit edilmiştir (A1- A2 dil düzeyi ders kitabı, s.37, s.66, s.69, s.71, s.87, s.89, s.94, s.112, s.115, s.126, s.140, s.144, s.150, s.164, s.169, s.171, s.175, s.190; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.28; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.21, s.32, s.54, s.55, s.61, s.77, s.84, s.86; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.103, s.118, s.146; Bkz. Şekil 69).

1a Dinleyiniz! Hören Sie zu und markieren Sie, ob die Aussagen richtig oder falsch sind. 36

	doğru	yanlış
1. Claudia Selma'dan şeker istiyor.	☐	☐
2. Selma Türk kahvesi yapmak istiyor.	☐	☐
3. Claudia Türk kahvesini şekerlessiz içiyor.	☐	☐
4. Selma dün Çağlayan Lokantası'na gitmedi.	☐	☐
5. Yemekler çok lezzetliydi.	☐	☐
6. Selma dün pek yorgun değildi.	☐	☐
7. Claudia da dün Çağlayan Lokantası'na gitti.	☐	☐

Şekil 69. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.94

Dinlediğini anlama alıştırmaları arasında duyularak edinilen bilgilere göre fotoğrafların seçilmesi gibi duyulan bilginin görsel malzemelere aktarılması yolu ile gerçekleştirilen

bilgi aktarımı alıştırmalarının bulunduğu da saptanmıştır (A1- A2 ders kitabı, s.39, s.137; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.78; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.9; Bkz. Şekil 70). Bu tür alıştırmalar, setin yalnızca B1 dil düzeyi çalışma kitabında yer almamaktadır. Bu dinlediğini anlama alıştırmalarının dışında, setin A1-A2 dil düzeyi ders kitabında dinlenenlerin tekrar edilmesini gerektiren ve yalnızca *Dinleyiniz* yönergesi ile verilmiş olan alıştırmaların bulunduğu da görülmektedir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.10, s.13, s.14).

1a Kim nasıl bir ev istiyor? Dinleyiniz eşleştiriniz! Was für eine Wohnung suchen die Personen?
Hören Sie und ordnen Sie zu. 26

Zeynep Cön

A

Serkan

B

Serpil Yılmaz

C

1. Daha sessiz ve ucuz bir ev arıyor.
2. Asansörlü bir apartmanda daha küçük bir daire istiyor.
3. Daha aydınlık ve geniş bir daire arıyor.

Şekil 70. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.78

4.7.2. Okuduğunu Anlama Becerisi Alıştırmalarının Analizi

“Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setindeki okuduğunu anlama alıştırmaları, seçici okuma, yanıtlayıcı okuma ve bilgi aktarımı gerektiren okuma alıştırmalarından oluşmaktadır. Seçici okuma alıştırmalarında; doğruların seçilerek işaretlenmesi, bir gruba uygun olmayan kelimelerin işaretlenmesi, cümlelerin kime ait olabileceğinin işaretlenmesi, bir metin içinde ilgili sorulara yanıt olabilecek cümlelerin işaretlenmesi, bir tema verilerek ilgili kavramların işaretlenmesi ya da bir dilbilgisi yapısı verilerek ilgili olanların işaretlenmesi gibi işaretleme alıştırmalarının yanı sıra; parçaları eşleştirerek cümleler oluşturulması, sorular ile cevapların eşleştirilmesi, metinlerin içeriği ile verilen başlık, isim vb. gibi bilgilerin eşleştirilmesi, ifadeler ile

anlamların eşleştirilmesi, nesnelere ile fiillerin eşleştirilmesi ve verilen durumlar ile cümlelerin eşleştirilmesi istenilen eşleştirme alıştırmaları bulunmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.18, s.26, s.39, s.57, s.65, s.107, s.115 s.145, s.151, s.153, s.165, s.169, s.188, s.194, s.195, s.198, s.204; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.9, s.16, s.23, s.24, s.25, s.31, s.32, s.35, s.43, s.54, s.57, s.60, s.61, s.62, s.67, s.68, s.70, s.89, s.90, s.93, s.94, s.99, s.102, s.104, s.106, s.112, s.117, s.119; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.12, s.19, s.22, s.23, s.24, s.25, s.39, s.40, s.42, s.56, s.61, s.63, s.66, s.67, s.72, s.84; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.92, s.93, s.94, s.96, s.97, s.100, s.103, s.111, s.112, s.114, s.116, s.117, s.119, s.122, s.123, s.124, s.126, s.127, s.129, s.133, s.138, s.141, s.142, s.143, s.144, s.145, s.147; Bkz. Şekil 71).

2a Aşağıda üç kişi kendini anlatıyor. Okuyunuz ve verilen deyimleri açıklamalarla birleştiriniz.

Nevin	Hasan	Tuğçe
Sanırım ben de herkes gibiyim. Her insanda bulunan klasik isteklere sahibim. Ben de herkes gibi sevdiğim insanlarla birlikte mutlu, sağlıklı, güvenli, dolu dolu bir yaşam sürmek istiyorum. Sevmediğim bir özelliğim var: Oldukça sabırsız ve tez canlıyım. Öyle olmama rağmen genelde sakinliğimi korumayı başardım. Arkadaşlığın ve dostluğun hayatımdaki yeri çok büyüktür. Bunlar benim için o kadar önemlidir ki, sık sık kendi isteklerimi ikinci plana atarım.	Ben biraz içime kapanık biriyim. Kolay kolay arkadaş edinmem. Bu yüzden insanlar beni biraz soğuk bulurlar. Ama beni tanıyanlar bunun doğru olmadığını bilirler. Çekingin olmama karşın arkadaşlarımla vakit geçirmeyi çok severim. Hayata iyi taraftan bakmayı seven biri olduğumdan büyük zorluklarla karşılaşsam bile kolay kolay pes etmem. Ayrıca kendimle barışık bir insanım.	Konuşkan, açık sözlü, hayata pozitif bakan, cıvılcı biriyim. Arkadaşlarım tatlı dilli ve dost canlısı olduğumu söylerler. Kendimden farklı insanlarla tanışarak yeni duygular yaşamak ve yeni şeyler öğrenmek benim için önemlidir. Genelde olumlu ve iyimser bir insan olduğum halde ara sıra şikâyet etmeyi de severim. Fakat pozitif özelliklerim nedeniyle bazı şeylerden yakınsam da göze batmaz.

1. tez canlı
2. içine kapanık
3. açık sözlü
4. cıvılcı
5. dost canlısı
6. dost canlısı

a. Çevresiyle yakın ilişki kuramayan, duygularını kimseye açmayan kişi
b. Düşüncelerini açıkça söyleyen kimse
c. Arkadaşı, arkadaşlığı çok seven
d. Bekleyemeyen, bekleme dayanamayan kişi
e. Canlı, neşeli, hareketli
f. Güzel konuşan, güzel ve hoş sözler söyleyen kimse

ÜB > C1

Şekil 71. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.66

Metne göre verilen bilgilerin doğru-yanlış olarak işaretlenmesi, verilen bilgilerden doğru olan ifadenin işaretlenmesi, metindeki bilgilerle boşlukların tamamlanması, verilen ifadelerden uygun olanların işaretlenmesi, anket soruları yanıtlama gibi alıştırmalar setin yanıtlayıcı okuma alıştırmalarını oluşturmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.43, s.56, s.82, s.101, s.104, s.107, s.118, s.182, s.193, s.201, s.206; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı; s.41, s.47, s.53, s.118; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.10, s.14,

s.23, s.25, s.40, s.43, s.44, s.53, s.63, s.72, s.81, s.84, s.86; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.94, s.97, s.112, s.119, s.129, s.147; Bkz. Şekil 72).

7 Nasıl seyahat etmeyi seviyorsunuz? Kendinizi test ediniz.

- Tatilde en çok yapmak istediğiniz şey ne?
 - Yeni yerler keşfetmek
 - Spor yapmak
 - Dinlenmek ve huzur bulmak
- Gittiğiniz yer kaç derece olmalıdır?
 - 25 ve üstü
 - Ortalama 20 derece
 - 10 derece ve altı
- Tatile çıkarken mutlaka yanınıza aldığınız eşya nedir?
 - Bikini / mayo
 - Yün kazak
 - Yürüyüş ayakkabısı
- Tatilde güzel bir akşam size göre nasıl olmalıdır?
 - Sabaha kadar dans ve eğlence
 - Yemekten sonra otelin barında bir içki
 - Küçük bir lokantada yöresel bir yemek ve sonrasında uzun bir sohbet
- Tatildeyken genelde öğle yemeklerinde neyi tercih edersiniz?
 - Kahve, tatlı şeyler, krema
 - Cips, hamburger, buzlu çay
 - Taze sebze, su, tam buğday ekmeği
- Tatilden dönerken yanınızda getirdiğiniz hatıra genellikle nedir?
 - Güzel bir deniz kabuğu
 - Gittiğiniz bölgenin haritası
 - Bölgenin meşhur tatlısı / şarabı

Şekil 72. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.23

Setteki okuduğunu anlama alıştırmaları arasında okuma aracılığıyla edinilen bilgiler ile görsel malzemeler arasında aktarım gerektiren; metinden edinilen bilgilerin çizime yansıtılması ve metindeki bilgiler ile görsellerin eşleştirilmesi gibi alıştırmalar da mevcuttur (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı s.52, s.74, s.124, s.136, s.137, s.139, s.143; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.19, s.29, s.54, s.57, s.67, s.80; Bkz. Şekil 73). Setin çalışma kitaplarında ise bu türde okuduğunu anlama alıştırmalarına yer verilmemiştir. Bu alıştırmaların yanında kendisinden önce ya da sonra gelen çeşitli görevlerle ilişkili olarak yalnızca *Okuyunuz* ifadesi ile yönlendirilmiş okuduğunu anlama alıştırmaları da bulunmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.17, s.19, s.28, s.32, s.33, s.37, s.39, s.40, s.54, s.63, s.67, s.69, s.76, s.80, s.87, s.89, s.92, s.94, s.99, s.102, s.119; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.11, s.13; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.12, s.14, s.21, s.33, s.41, s.54, s.55, s.74, s.75, s.77, s.87). Sadece okuma yönergesi ile verilmiş okuma alıştırmalarına setin yalnızca B1 dil düzeyi çalışma kitabında yer verilmemiştir.

Şekil 73. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.74

4.7.3. Konuşma Becerisi Alıştırmalarının Analizi

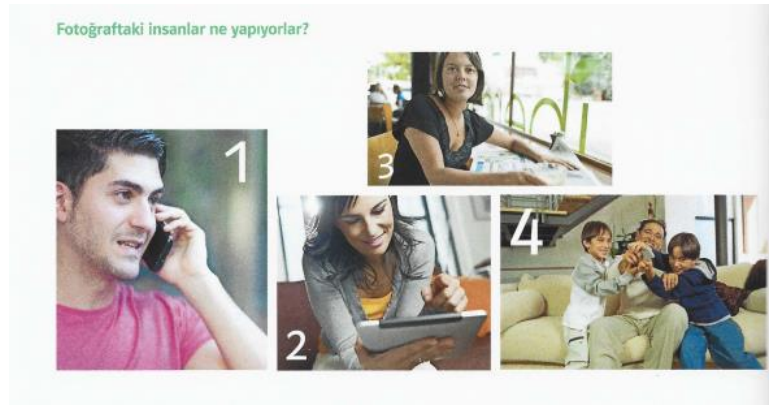
“Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinde, yönlendirilmiş konuşma, bilgi aktarımı gerektiren konuşma ve yanıtlayıcı konuşma alıştırmaları bulunmaktadır ve bu alıştırmaların çoğunu yönlendirilmiş konuşma alıştırmaları oluşturmaktadır. Bu alıştırmalar; örnek kelimeler, sorular ve diyalogların verilerek öğrencilerin yönlendirilmeye konuşma pratiği gerçekleştirmelerinin beklendiği alıştırmalardır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.13, s.14, s.15, s.16, s.17, s.18, s.20, s.21, s.25, s.27, s.29, s.30, s.31, s.32, s.33, s.38, s.41, s.45, s.49, s.51, s.65, s.70, s.75, s.77, s.81, s.82, s.88, s.90, s.91, s.93, s.95, s.98, s.100, s.103, s.104, s.106, s.132, s.133, s.137, s.139, s.141, s.148, s.150, s.155, s.163, s.165, s.166, s.170, s.176, s.189, s.195, s.202, s.206, s.207; B1 dil düzeyi ders kitabı s.8, s.11, s.13, s.31, s.39, s.43, s.44, s.53, s.54, s.55, s.56, s.61, s.62, s.64, s.73, s.74, s.84, s.85, s.87; Bkz. Şekil 74).

Şekil 74. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.82

Görsel bir malzemenin betimlenmesi ya da hakkında konuşulması; alışveriş listesi veya kroki gibi görseller aracılığı ile konuşma pratiğinin yönlendirilmesi gibi alıştırmalar ise,

sette görsel malzemeler ile konuşma pratiği arasında bilgi aktarımının gerçekleştirildiği alıştırmalar olarak yer almışlardır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.33,s.86, s.92, s.105, s.110, s.111, s.112, s.138; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.8, s.28, s.50, s.57, s.70; Bkz. Şekil 75). Bunların dışında kendisinden önce gelen bir metinle alakalı oluşturulmuş ya da öğrencilerin kendilerine yönlendirilmiş soruların yanıtlanmasını ve verilen soruların araştırılarak konuşulmasını gerektiren yanıtlayıcı konuşma alıştırmaları da bulunmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.50; B1 dil düzeyi ders kitabı s.13, s.18, s.35). Ders kitaplarında konuşma alıştırmalarına sıklıkla yer verilmesine karşın çalışma kitaplarında yalnızca *Arkadaşlarınızla konuşarak kutlama organize ediniz* yönlendirmesiyle oluşturulmuş bir konuşma becerisi alışırması bulunmaktadır (B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.118).

Şekil 75. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.50

4.7.4. Yazma Becerisi Alıştırmalarının Analizi

“Kolay gelsin!” yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinde yazma becerilerinin edinimi ve gelişimini sağlayacak alıştırmalara yer verilmiştir. Bunlar; taklitçi, yanıtlayıcı, yönlendirici yazma alıştırmaları, bilgi aktarımı gerektiren yazma alıştırmaları ve dilbilgisi alıştırmalarından oluşmaktadır. Bunların arasında en yoğun şekilde yer alan alıştırmalar dilbilgisi temelli olanlardır: Boşlukları uygun eklerle tamamlama, boşlukları parantez içinde verilen fiilleri uygun biçimde çekimleyerek doldurma, boşlukları verilen kalıplar ile doldurma, dilbilgisi tablolarındaki çekimleri tamamlama, istenilen yapılarda cümleler üretme, eklerle yeni kelimeler türetme, yapılarına göre fiilleri kategorilendirme, biçimleri değiştirerek yeniden yazma, sıralayarak ve form düzenleyerek cümleler yazma, cümleleri tamamlama veya cümleleri verilen eklerle

birleştirme alıştırmalarıdır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.17, s.18, s.20, s.29, s.32, s.38, s.41, s.42, s.43, s.51, s.53, s.54, s.68, s.69, s.71, s.93, s.95, s.100, s.114, s.118, s.120, s.125, s.126, s.127, s.128, s.129, s.132, s.142, s.145, s.168, s.171, s.176, s.179, s.181, s.182, s.183, s.188, s.189, s.191, s.192, s.194, s.195, s.199, s.200, s.201, s.203, s.204, s.206, s.207; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.8, s.11, s.12, s.13, s.16, s.17, s.18, s.19, s.21, s.22, s.24, s.27, s.28, s.29, s.32, s.33, s.35, s.39, s.40, s.41, s.43, s.44, s.45, s.46, s.49, s.50, s.51, s.53, s.55, s.56, s.57, s.59, s.61, s.63, s.64, s.66, s.68, s.69, s.70, s.71, s.72, s.73, s.75, s.79, s.80, s.81, s.83, s.84, s.85, s.87, s.88, s.91, s.96, s.97, s.99, s.100, s.101, s.102, s.103, s.105, s.107, s.108, s.109, s.111, s.112, s.113, s.114, s.115, s.116; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.10, s.11, s.15, s.22, s.25, s.31, s.34, s.35, s.42, s.43, s.45, s.53, s.65, s.67, s.83, s.85, s.87; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.93, s.94, s.95, s.97, s.99, s.100, s.101, s.103, s.105, s.106, s.107, s.108, s.109, s.113, s.115, s.117, s.123, s.128, s.129, s.130, s.131, s.134, s.135, s.136, s.137, s.139, s.140, s.141, s.142; Bkz. Şekil 76).

5 Cümleleri birleştiriniz. Verbinden Sie die Sätze miteinander und schreiben Sie sie mit -DİĞİ için / -(y)EcEĞİ için / -DİĞİndEn / -DİktEn sonra / -mEdEn önce und -mEdEn neu.

- Türkiye'de yaşamaya başladım. Burada staj yapacağım.
Türkiye'de staj yapacağım için burada yaşamaya başladım.
- Türkçeyi oldukça hızlı öğrendim. Kurs çok iyi ve zevkliydi.
- Eve döndüm. Ama daha önce arkadaşlarla lokantada yemek yedik.
- Bundan sonra hep Türkiye'de yaşayacağım. Burada çok güzel bir iş buldum.
- İş yerim evime çok uzak. Gidip gelmek uzun sürecek.
- Komşum yolu iyi tarif etti. İş yerimi kolayca buldum.
- Türkçem pek iyi değil. Eşimle evde hep Almanca konuşuyoruz.
- Bütün gün bilgisayarda çalıştım. Neredeyse hiç ara vermedim. (ara vermek = Pause machen)
- Mutlaka İstanbul'u da görmek istiyorum. Daha önce Almanya'ya dönmeyeceğim.

Şekil 76. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.95

Harfler, sesler, şehir-ülke-milliyet isimleri gibi kelimeler verilerek öğrenciden aynı şekilde yazmalarının beklendiği alıştırma türü setteki taklitçi yazma alıştırmalarını

oluşturmaktadır ve bu alıştırma türüne yalnızca A1-A2 dil düzeyi ders kitabında başvurulduğu saptanmıştır (s.10, s.11, s.24, s.25, s.28, s.116, s.117). Bir diğer yazma alıştırmaları türü seçici ya da yanıtlayıcı yazma türüdür. Kitaptaki bu tür alıştırmalarda öğrencilere sorular yöneltilerek yanıtlamaları, verilmiş yanıtlara sorular oluşturmaları, yanlış bilgi içeren cümlelerin doğrularının yazılması ve verilen durumlara uygun cümlelerin seçilerek yazılması gibi yanıtlayıcı nitelikte yazma görevleri veya harfleri düzenleyerek kelimeler oluşturma, uygun kelimeleri seçerek cümleler oluşturma, cümleleri sıralama, uygun kelimeleri birleştirme veya kavramları kategorilendirerek tablo doldurma gibi seçme ya da sıralama görevleri verilmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.13, s.14, s.16, s.30, s.31, s.48, s.49, s.56, s.78, s.131, s.138, s.166, s.191; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.9, s.10 s.14, s.29, s.30, s.31, s.32, s.34, s.43, s.46, s.48, s.56, s.68, s.106, s.108, s.117; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.19, s.43, s.45, s.51, s.80, s.81, s.86; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.95, s.98, s.102, s.104, s.138, s.141; Bkz. Şekil 77).

1a Zu zweit. **Sağlık için ne yararlı ve ne zararlı? Yazınız!** Was ist für die Gesundheit nützlich, was schädlich? Ordnen Sie zu.

temiz havada yürüyüşe çıkmak • meyve ve sebze yemek • sigara içmek • az uyumak • spor yapmak • yağlı bökrek yemek • hareket etmek • çok çalışmak • erken yatmak • spor salonuna gitmek • alkol içmek • dans etmek • diyet yapmak

Sağlık için

yararlı

zararlı

temiz havada yürüyüşe çıkmak,
spor yapmak

sigara içmek

Şekil 77. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.166

Öğretim setinde Almanca soruların Türkçe yanıtlanması, Almanca ifade edilen durumlarda kullanılacak Türkçe cümlelerin oluşturulması, Almanca cümlelerin Türkçeye çevrilmesi gibi iki dilli alıştırmaların da bulunduğu saptanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.15; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.73, s.75, s.91, s.107, s.119; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.108; Bkz. Şekil 78). Bu alıştırma türlerine yalnızca B1 dil düzeyi ders kitabında başvurulmadığı görülmektedir.

7 Türkçe nasıl deriz? Yazınız! Formulieren Sie auf Türkisch. Achten Sie dabei auf die passende Tempuswahl (Aorist, Präsens oder Futur).

Wie sagen Sie, ...

1. ... dass Sie mit Ihrer Freundin vielleicht den Topkapı Palast in Istanbul besuchen?

2. ... dass Sie in zwei Tagen in die Türkei fliegen werden?

3. ... dass Sie vermuten, dass Ahmet nicht zur Party kommt?

4. ... dass Sie gewöhnlich duschen, bevor Sie frühstücken.

5. ... dass Ihnen die Moscheen in Istanbul sehr gut gefallen?

6. ... dass Sie hoffen, dass morgen nicht regnet?

7. ... dass Sie morgen den ganzen Tag arbeiten werden?

Şekil 78. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı, s.91

Öğretim setinde yönlendirici yazma alıştırmalarına çoğu kez başvurulduğu tespit edilmiştir. Bu kategoride diyalog tamamlama; verilen kavramlarla ilişkili kelime ya da kalıplar yazma; bir konu, bir durum, kalıplar, rakamlar, saatler, örnek cümleler ya da sorular kullanarak cümle ya da metin oluşturma; cümleleri bakış açısı değiştirerek yeniden yazma gibi öğrencinin yönlendirilerek yazmasının beklendiği alıştırmaların bulunduğu saptanmıştır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.21, s.37, s.45, s.50, s.53, s.55, s.57, s.64, s.70, s.75, s.76, s.80, s.81, s.83, s.86, s.90, s.101, s.107, s.111, s.128, s.129, s.132, s.143, s.154, s.155, s.166, s.168; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.11, s.12, s.13, s.14, s.15, s.18, s.19, s.21, s.23, s.25, s.26, s.33, s.34, s.36, s.37, s.38, s.39, s.41, s.43, s.45, s.49, s.54, s.56, s.58, s.59, s.60, s.63, s.66, s.69, s.72, s.74, s.79, s.80, s.81, s.82, s.84, s.86, s.93, s.94, s.98, s.105, s.106, s.107, s.108, s.109; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.27, s.30, s.31, s.34, s.35, s.44, s.57, s.60, s.71, s.74, s.76, s.77, s.86; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.98, s.102, s.105, s.107, s.110, s.112, s.113, s.115, s.121, s.122, s.124, s.127, s.130, s.131, s.132, s.137, s.146; Bkz. Şekil 79).

5 Keşke bahçeli bir evim olsaydı! Oturduğunuz evinizin beğenmediğiniz yönlerini yazınız ve dilek kipini kullanarak dileklerinizi ifade ediniz.

Oturduğum cadde çok gürültülü! ▶ Keşke oturduğum cadde daha sakin olsa(ydı)!

Oturma odam çok karanlık! ▶ Keşke oturma odam daha aydınlık olsa(ydı)!

Dairemiz şehir merkezine çok uzak! ▶ Keşke dairemiz şehir merkezine daha yakın olsa(ydı)!

i Wunschsatz
Keşke zengin olsam!
Keşke zengin olsaydım!

ÜB ▶ C2
GR ▶ 3.3.3

Şekil 79. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.35

Fotoğraflarla eşleştirerek yazma, görsel malzemeye göre kelime sıralama, kelime yerleştirme veya kelime üretme yolu ile yazma, görsel malzemedен hareketle metin yazma ve görsel malzeme betimleme gibi alıştırmalar ile görsel bilginin yazma pratiğine aktarıldığı alıştırma türleri ise bilgi aktarımı gerektiren yazma alıştırmalarına örnekler oluşturmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.42, s.52, s.62, s.66, s.77, s.78, s.81, s.98, s.103, s.105, s.107, s.128, s.163, s.181, s.186; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.27, s.42, s.58, s.77, s.92; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.38, s.60, s.64, s.66; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.104; Bkz. Şekil 80).

b Aşağıdaki resimleri inceleyiniz. Kişiler hakkında neler söyleyebilirsiniz? Verilen ifadeleri kullanarak kısa metinler yazınız.

birbirine alışmak / bağlanmak / aşık olmak / ilgi duymak / şefkat göstermek / güven duymak (güvenmek) • ortak noktası olmak • aklını kaybetmek • birbirinden hoşlanmak • birbirini (tutkuyla) sevmek

Şekil 80. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.64

4.7.5. Becerilerin Bütünleşik Şekilde Edinimini Amaçlayan Alıştırmaların Analizi

Öğretim setinde aralarında bir bağ olan farklı beceri alıştırmalarının çoğu 1a, 1b, 2a, 2b, 2c şeklinde gruplandırılarak sunulmuştur. Ancak bunların dışında da birden fazla beceri alanının beraber kullanıldığı alıştırmalar olduğu tespit edilmiştir. Metni dinleyerek soruları yanıtlama ve metni dinleyerek tekrar etme alıştırmaları, dinlediğini anlama ve konuşma becerilerinin birlikte ele alındığı alıştırmalara örnekler sunmaktadır ve bu türde alıştırmalara yalnızca A1-A2 dil düzeyi ders kitabında yer verildiği tespit edilmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.30, s.41, s.152, s.187; Bkz. Şekil 81).

Şekil 81. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.30

Metni dinleyerek istenen bilgilerin yazılması, not alma, tablo veya boşluk doldurma, dinlenen metne göre verilen kelimelerin boşluklara yerleştirilmesi ve ilgili soruların yanıtlanması gibi dinlediğini anlama ve yazma becerilerinin beraber kullanımını gerektiren alıştırma türleri de bulunmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.14, s.16, s.17, s.19, s.26, s.28, s.32, s.40, s.41, s.65, s.80, s.92, s.99, s.106, s.116, s.119, s.125, s.136, s.161; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.10, s.11, s.17, s.20, s.22, s.23, s.24, s.25, s.37, s.40, s.44, s.47, s.49, s.50, s.52, s.57, s.65, s.67, s.74, s.77, s.80, s.85, s.86, s.93, s.95, s.98; B1 dil düzeyi ders kitabı s.9, s.11, s.40, s.71; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.105, s.118, s.122, s.124, s.135, s.146; Bkz. Şekil 82).

3a Dinleyiniz! Hören Sie den Dialog und beantworten Sie folgende Fragen. 19

1. Onlar evli mi?

.....

2. Onların çocukları var mı?

.....

3. Çocukları kaç yaşında?

.....

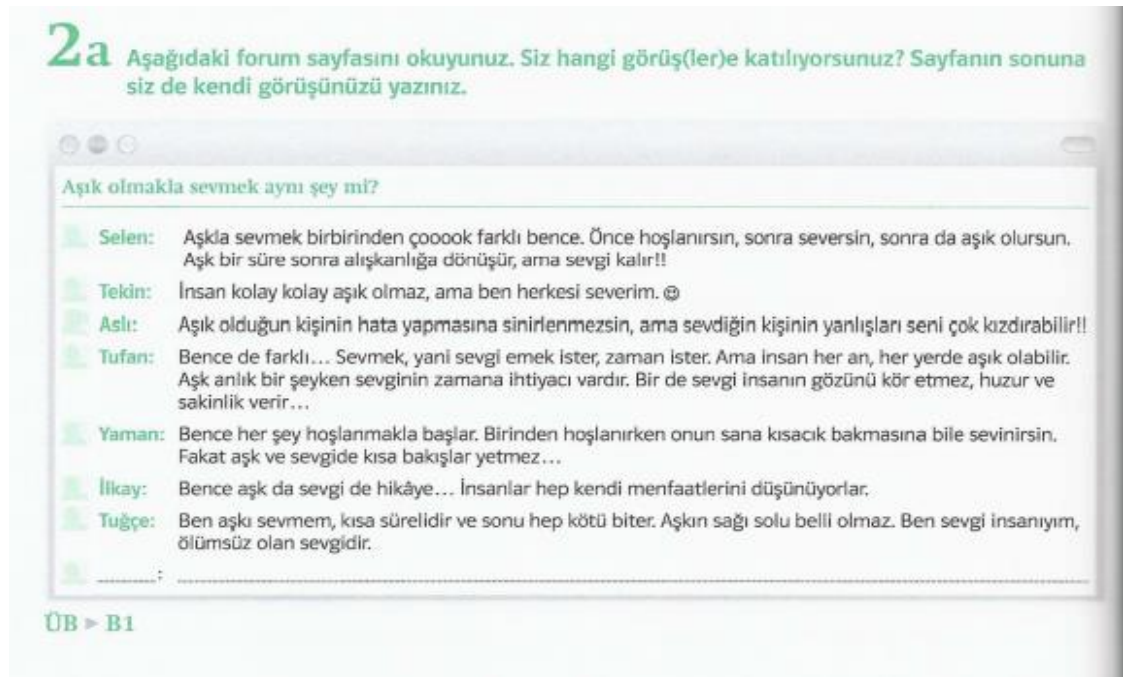

Şekil 82. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.40

Dinlediğini anlama ve okuduğunu anlama becerilerinin birlikte geliştirilmesini hedefleyen, dinleme kaydının yazılı metin olarak da verildiği, öğrencilerin dinlerken okumasının veya dinleme metninden hareketle yazılı metinler üzerinde işaretlemeler/eşleştirmeler yapmasının beklendiği alıştırmalar da mevcuttur (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.13, s.14, s.15, s.79, s.113; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.126). A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı ve B1 dil düzeyi ders kitabında ise bu tür alıştırmalara rastlanılmamıştır.

Okuduğunu anlama becerisinin yazma ve konuşma becerileri ile birlikte geliştirecek şekilde de ele alındığı görülmektedir. Okunan bir metnin tamamlanması, metne göre soruların cevaplanması, metin içinden istenen bilgilerin seçilerek yazılması, okuma metninden hareketle tablonun veya cümlelerin tamamlanması, karmaşık verilen bir dizi ögeden sıralama veya eşleştirme yolu ile anlamlı cümleler çıkarılması, okuma metninden hareketle metin yazılması veya okuma metninin yeniden yazılması ve cümlelerin kategorilere ayrılarak gruplandırılması okuduğunu anlama ve yazma becerilerinin birlikte geliştirildiği uygulamalardır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı s.18, s.44, s.50, s.88, s.102, s.106, s.117, s.127, s.128, s.130, s.131, s.133, s.140, s.149, s.152, s.157, s.164, s.167, s.170, s.177, s.178, s.190, s.193, s.201, s.205; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.19, s.45, s.65, s.74, s.77, s.103, s.116; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.10, s.12, s.15, s.20, s.30, s.34, s.42, s.62, s.64, s.71, s.75, s.76, s.82, s.85; B1 dil düzeyi

çalışma kitabı; s.96, s.101, s.112, s.125, s.128, s.130, s.139, s.140, s.142; Bkz. Şekil 83). Bu kategoride, cümleler veya metinlerin içinde bulunan boşlukların; karmaşık hâlde verilmiş kelimeler, söz kalıpları ve fiillerin kullanılarak, okuduğunu anlama yolu ile doldurulmasının beklendiği uygulamalar da mevcuttur (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.27, s.37, s.91, s.180, s.203; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı s.9, s.16, s.34, s.43, s.44, s.47, s.51, s.55, s.58, s.62, s.65, s.76, s.79, s.82, s.86, s.87, s.88, s.90, s.95, s.99, s.100, s.110, s.114, s.118; B1dil düzeyi ders kitabı, s.15, s.20, s.22, s.33, s.40, s.52, s.53, s.65, s.81; B1 dil düzeyi çalışma kitabı, s.99, s.100, s.111, s.114, s.120, s.121, s.114, s.125, s.127, s.133, s.136, s.143, s.145).

Şekil 83. Alıştırma Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.64

Okuduğunu anlama ve konuşma becerisinin birlikte kullanıldığı uygulamalar ise metinlerle ilgili soruların cevaplanması, rol edinerek metin seslendirme ve okunan metin hakkında konuşma alıştırmaları olup yalnızca A1-A2 dil düzeyi ders kitabında yer verilmiştir (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.49, s.116, s.120, s.141, s.144, s.151, s.156, s.175, s.177, s.180, s.183, s.187, s.199, s.202; Bkz. Şekil 84).

b Okuyunuz! Lesen Sie den Text mit verteilten Rollen und überprüfen Sie Ihre Antworten.

- Semra:** Selam Aynur'cuğum, nereye böyle?
Aynur: Merhaba Semra'cıgım. Alışverişe gidiyorum. Sen ne yapıyorsun?
Semra: Ben de alışveriş yapacağım. Akşam Banu'yla sinemaya gideceğiz. Sen de gelmek ister misin?
Aynur: Çok isterim, ama maalesef vaktim yok. Pazar günü Edalar Ankara'dan ziyarete geliyorlar. Daha alışveriş yapmam lazım, akşamleyin de çamaşır yıkamam ve ütü yapmam lazım.
Semra: Bugün daha cuma, bu işleri yarın yap.
Aynur: Yarın da çok işim var. Sabahleyin çocukları spora götürmem lazım. Sonra öğlen yemeği hazırlamam lazım ve öğleden sonra da evi temizlemem lazım. Ev çok berbat. Turgut da yarın çalışıyor, onun da vakti yok yani.
Semra: Sana kolay gelsin! Edalara da çok selam söyle!
Aynur: Sağ ol, canım. Size iyi eğlenceler!

Şekil 84. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.144

İki beceri alanının en sık şekilde beraber ele alındığı uygulamalardan bir diğeri konuşma ve yazma becerilerinin ortak kullanıldığı alıştırmalardır. Bu alıştırmaları yönlendirilmiş konularda metinler yazılarak hakkında konuşulduğu, belirtilmiş konularda konuşulanların rapor olarak yazıldığı veya tablolara yerleştirildiği, anket soruları yazılarak bu sorularla söyleşilerin yapıldığı, verilenlerin sıralanarak diyaloglar oluşturulduğu ve bunların seslendirildiği ve yazılan metinlerin sesli olarak okunduğu alıştırmalar oluşturmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.14, s.20, s.40, s.44, s.57, s.64, s.67, s.70, s.79, s.100, s.110, s.111, s.114, s.115, s.117, s.121, s.125, s.127, s.129, s.131, s.142, s.143, s.144, s.145, s.151, s.153, s.154, s.155, s.156, s.157, s.170, s.171, s.174, s.175, s.188, s.192, s.200, s.204; B1 dil düzeyi ders kitabı s.13, s.20, s.30, s.32, s.51, s.57, s.62, s.64, s.79; Bkz. Şekil 85) A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı ve B1 dil düzeyi çalışma kitabında bu tür uygulamalara yer verilmemiştir.

2 **Yazınız ve konuşunuz!** Wer sagt was? Kunde oder Verkäufer? Ordnen Sie zu. Schreiben Sie im Anschluss Dialoge und üben Sie sie mit verschiedenen Partnern.

Bana kışlık bir pantolon / elbise / gömlek lazım. • Maalesef 38 beden kalmadı. •
 Buyurun, yardımcı olabilir miyim? • Kaç beden giyiyorsunuz? • Biraz bol geldi. •
 Kredi kartıyla ödeyebilir miyim? • Uzun eteğimiz yok maalesef. • Rengini beğenmedim. •
 Denemek ister misiniz? • Bunu bir deneyebilir miyim? • Bana yakışmadı. • Kabine buyurun lütfen. •
 Siyahını almak istiyorum. • Daha küçüğü yok mu? • Yeşil size çok yakışıyor / yakışmıyor. •
 Nakit ödemek / ödeme yapmak istiyorum.

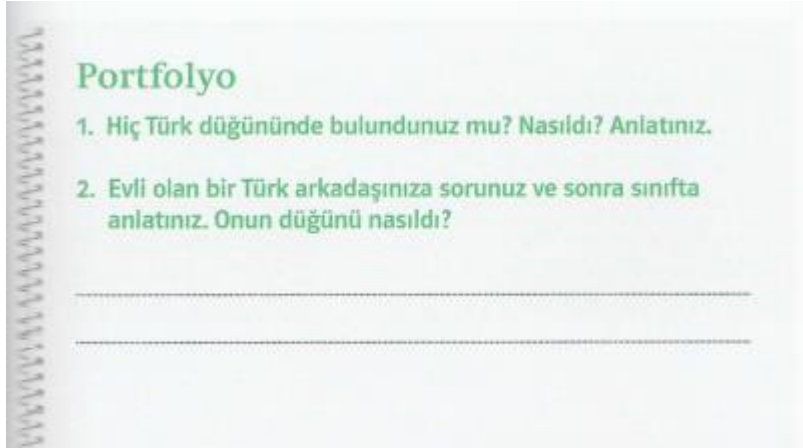
Satıcı	Müşteri
<i>Buyurun, yardımcı olabilir miyim?</i>	<i>Bana ...</i>

Şekil 85. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.153

Bunların dışında A1-A2 dil düzeyi ders ve çalışma kitaplarında, dinleme kaydı ve transkripsiyonunun beraber verildiği ve bunlarla ilgili cümlelerin boşluklarının tamamlanmasının beklendiği dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve yazma becerisinin birlikte ele alındığı alıştırma türüne de rastlanmaktadır (A1-A2 dil düzeyi ders kitabı, s.55; A1-A2 dil düzeyi çalışma kitabı, s.31).

Tekrarlama bölümlerine bakıldığında ise, ders kitaplarında bu bölümlerdeki alıştırmaların ünite içi alıştırmalardan farklı olarak dil kullanımı ile ilgili çeşitli görevlerin yerine getirilip adım adım ilerlenerek birinci olmaya hak kazanılan oyunlardan oluştuğu tespit edilmiştir (A1- A2 dil düzeyi ders kitabı, s.60-61, s.160-161, s.210-211; B1 dil düzeyi ders kitabı, s.48-49, s.90-91).

“Kolay gelsin!” öğretim setinin B1 dil düzeyi ders kitabının kültür sayfalarında, setin diğer kitaplarından farklı olarak, çoğunluğu araştırmaya ve tartışmaya yönelik olan birer etkinliğin bulunduğu saptanmıştır. Bu etkinlikler hem Türkiye’deki dil kursları, Türk dükünleri, Türkiye’de uygunsuz davranışlar, Türk yemekleri gibi konularda öğrencileri Türk kültürünü araştırmaya yönlendirmiş, hem de başka ülkelerde çekilmiş fotoğraflar, okul ve meslek hayatı ile ilgili anketler gibi öğrencileri genel kültür edinmeye yönlendirmiştir (B1 dil düzeyi ders kitabı, s.17, s.27, s.37, s.47, s.59, s.69, s.79, s.89; Bkz. Şekil 86).

Şekil 86. Etkinlik Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.47

“Kolay gelsin!” seti ders kitaplarında dilbilgisi kurallarının, alıştırmaların ardından verilen küçük notlarla öğretilmeye çalışıldığı ve bu bağlamda bazı alıştırmalarda dilbilgisi kurallarının özetinin aktarıldığı küçük dilbilgisi bölümlerine yer verildiği görülmüştür. A1-A2 dil düzeyi ders kitabında, alıştırmalarda geçen dilbilgisi kuralının verildiği “g” (gramer) sembolü, dikkat edilmesi gereken dil kullanım özelliklerinin verildiği “!” (dikkat) sembolü ve konuşma kalıplarının verildiği konuşma balonu sembolünün kullanımı söz konusu olmuştur (Bkz. Şekil 87). A1-A2 dil düzeyi ders kitabındaki dört yüz on altı alıştırmayla beraber yüz dört dilbilgisi sembolü, otuz altı dikkat sembolü ve yirmi dokuz konuşma balonu sembolü kullanılarak öğretim sağlanmıştır. B1 dil düzeyi ders kitabında ise alıştırmalarla beraber verilen “i” sembolü ile önceden öğretilmiş dilbilgisi kurallarına ya da bu kuralların yeni kullanımına yer verilmiştir. Bu kitaptaki yeşil renkli kutulara yazılmış kurallar ise sette ilk defa yer alan dilbilgisi kurallarıdır. B1 dil düzeyi ders kitabında yüz seksen iki adet alıştırma ile beraber sekiz adet “i” sembolü ve yirmi dört adet dilbilgisi kutusu kullanılarak dilbilgisi öğretimi gerçekleştirilmiştir. Her iki kitapta alıştırmaların altında bulunan; “ÜB” sembolü ile söz konusu dilbilgisi kuralına ilişkin çalışma kitabı bölümündeki alıştırmaların sayfa numaralarına, “GR” sembolü ile ise söz konusu dilbilgisi kuralının kitabın sonunda yer alan dilbilgisi ekindeki açıklamalarının bulunduğu sayfa numaralarına atıfta bulunulmuştur (Bkz. Şekil 87).

C Okuyunuz! Lesen Sie nun den Dialog und finden Sie die türkischen Entsprechungen für folgende Ausdrücke.

1. Würden Sie mir bitte folgen? _____ ?
2. Welche Farbe soll es sein? _____ ?
3. Das ist mir zu groß. _____
4. Diesmal ist es mir zu eng. _____
5. Das passt genau! _____
6. Das steht Ihnen sehr gut. _____

- Hoş geldiniz efendim. Nasıl yardımcı olabilirim?
- Bana yazlık bir elbise lazım.
- Bayan reyonumuz şurada, beni takip eder misiniz? Buyurun, elbiselerimiz bu tarafta. Ne renk olsun?
- Bu lacivert elbise hoşuma gidiyor, ama rengi çok koyu. Yarın tatile gideceğim. Onun için açık bir renk istiyorum.
- O zaman açık sarısını veya pembesini deneyin. Bu yıl bu renkler çok moda.
- Çok şık duruyorlar gerçekten!
- Kaç beden olsun?
- 40 beden. Sarısını bir deneyebilir miyim?
- Elbette, kabine buyurun lütfen.
- Bana bol geliyor, 38 beden var mı?
- Yok maalesef, 36 bedenini denemek ister misiniz?
- Bu kez de dar geliyor.
- 38 beden sadece bir tane kaldı, ama turuncu tonlarında. Hoşunuza gider mi?
- Gayet güzel! Onu hiç görmedim. Şimdi deneyeyim... Evet, bu tam geldi.
- Yalnız beden değil, aynı zamanda rengi de size çok yakışıyor.
- Teşekkür ederim, bence de. Bunu almak istiyorum. Kredi kartıyla ödeyebilir miyim?
- Elbette. Elbiseyi kasaya götürüyorum. Güle güle giyin.

g Adjektiv + Possessivsuffix 3.P.Sg.+ (Kasussuffix):
 Hangi etek güzel? Sarısı.
 Hangi eteği alıyorsunuz? Sarısını.
 ÜB ▶ B1a, b; GR ▶ 2.6

g Das Verbaladverb auf -(y)E
 Güle güle giyin!
 Çocuklar düşe kalka büyüyorlar.
 Koşa koşa geldi.
 Seve seve yardım ederim.
 GR ▶ 4.1.1 d

Şekil 87. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.152

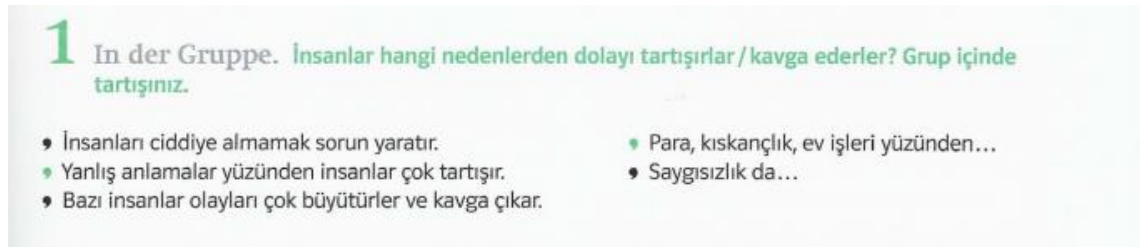
Ders kitaplarında öğrencilerin alıştırmaları yaparken eşli veya grupta çalışma biçimlerini gösteren ifadeler kullanılmaktadır. Bireysel çalışma da bunu belirtecek bir ifade kullanılmamasına karşın, eşli çalışma biçimi için Almanca “Zu zweit”, üç kişilik gruplar için “Zu dritt”, daha kalabalık gruplar için ise “In der Gruppe” ifadelerinden faydalanılmıştır. A1-A2 dil düzeyi ders kitabındaki dört yüz on altı alıştırmaların doksan altısı “Zu zweit”, bir tanesi “Zu dritt” ve doksan beş tanesi “In der Gruppe” ifadesi ile verilmiştir. B1 dil düzeyi ders kitabında ise yüz seksen iki adet alıştırmaların sekiz tanesi “Zu zweit”, bir tanesi “Zu dritt” ve on sekiz tanesi “In der Gruppe” ifadeleri ile verilmiştir. Tamamen bireysel kullanıma uygun olan çalışma kitaplarında ise bu ifadeler bulunmamaktadır.

Alıştırmaların yönergeleri sorgulandığında, setin A1-A2 dil düzeyi ders ve çalışma kitabı ve B1 dil düzeyi çalışma kitabı bölümündeki alıştırmalar *okuyunuz, yazınız,*

konusunuz gibi tek kelimelik Türkçe yönergeler ile verilirken, yanlarında Almanca daha uzun ve detaylı açıklamaların yer aldığı tespit edilmiştir (Bkz. Şekil 88). B1 dil düzeyi ders kitabı bölümünde ise diğerlerinden farklı olarak alıştırma detaylarının da Türkçe anlatıldığı saptanmıştır (Bkz. Şekil 89). Yönergeler *siz* şahıs zamiriyle kibar bir dilde yazılmıştır. Setteki kitapların sonunda alıştırmalar için bir çözüm anahtarına yer verilmemiş ve alıştırma çözümleri için ayrı bir çözüm kitapçığı oluşturulmuştur. Bu durum yalnızca öğrenim kitaplarına sahip olarak yanıt anahtarlarına ulaşabilmenin imkânsızlığını göstermektedir.

Şekil 88. Yönerge Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.154

Şekil 89. Yönerge Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.61

4.7.6. Alıştırma Verilerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi seti alıştırmalarının analiz edilmesiyle elde edilmiş olan bu verilerle, setin alıştırmalarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Analiz sonucunda “Kolay gelsin!” setinde ünitelerin her birinin üç bölüme ayrıldığı ve her bölümde dört temel becerinin pratiğine yer verildiği görülmüştür. Setin genelinde alıştırmalar 1, 2, 3 şeklinde numaralandırılarak ilerlemiş ve farklı beceri alanlarının aynı temada bulunduğu alıştırmalar ise harfler kullanılarak 1a, 1b, 1c biçiminde kodlanmıştır. Bunların dışında tek bir alıştırmada farklı beceri alanlarının ortak bir şekilde kullanıldığı da tespit edilmiştir. Bu durum yazılı ve sözlü iletişimde kullanılan dört temel becerinin bütünleşik şekilde geliştirildiğini ve alıştırmaların, kitabın iletişimi odağa aldığı öğretim yöntemine uygun olduğunu göstermektedir.

“Kolay gelsin!” setinde dersler adım adım alıştırmalarla ilerlemektedir ve üniteler boyunca çok sayıda ve çok çeşitte alıştırmalara başvurulduğu görülmektedir. Dersler boyunca dinlediğini anlama becerisini geliştirmek için; konuşan kişilerin ayırt edilerek işaretlenmesi, duyulan kelimelerin ya da cümlelerin işaretlenmesi, verilen kelimelerin dinleme kaydının transkripsiyonundaki boşluklara yerleştirilmesi, duyulanların sıralanması, dinleme metninden hareketle istenen bilgilerin işaretlenmesi, duyulanlara göre cümlelerin kısımlarının birleştirilmesi, dinleme metnine göre cümlelerin sıralanması, dinlenenlere göre verilen bilgilerin doğru- yanlış olarak işaretlenmesi, dinlenenlere göre verilen bilgilerin içinden doğru olanların işaretlenmesi, dinleme metnine göre verilen sorulara yanıtların bulunması, duyularak edinilen bilgilere göre fotoğrafların seçilmesi, dinlenenlerin tekrar edilmesi gibi alıştırmalara başvurulduğu görülmektedir.

Kitaplarda başvuru; doğru bilgilerin seçilerek işaretlenmesi, bir gruba uygun olmayan kelimelerin işaretlenmesi, cümlelerin kime ait olabileceğinin işaretlenmesi, bir metin içinde ilgili sorulara yanıt olabilecek cümlelerin işaretlenmesi, bir tema verilerek ilgili kavramların işaretlenmesi, bir dilbilgisi yapısı verilerek ilgili olanların işaretlenmesi, parçaları eşleştirerek cümleler oluşturulması, sorular ile cevapların eşleştirilmesi, metinlerin içeriği ile verilen başlık, isim vb. gibi bilgilerin eşleştirilmesi, ifadeler ile anlamların eşleştirilmesi, nesnelere fiillerin eşleştirilmesi, verilen durumlar ile cümlelerin eşleştirilmesi, metne göre verilen bilgilerin doğru-yanlış olarak işaretlenmesi, metindeki bilgilerle boşlukların tamamlanması, verilen ifadelerden uygun olanların işaretlenmesi, anket sorularını işaretleyerek yanıtlama, metinden edinilen bilgilerin çizime yansıtılması, metindeki bilgiler ile görsellerin eşleştirilmesi gibi alıştırmalar ise okuduğunu anlama becerisini geliştirme amacına hizmet eden alıştırmalar olmuşlardır.

“Kolay gelsin!” setinde; örnek kelimeler, sorular ve diyaloglarla yönlendirilmiş konuşma, alışveriş listesi veya kroki gibi görseller aracılığı ile yönlendirilmiş konuşma, görsel bir malzemenin betimlenmesi ya da hakkında konuşulması; bir metinle alakalı oluşturulmuş ya da öğrencilerin kendilerine yönlendirilmiş soruların yanıtlanması, verilen soruların araştırılarak konuşulması alıştırmaları ise konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik olarak hazırlanan alıştırmalardır.

“Kolay gelsin!” setinde yazma becerisini geliştirmek için de çok çeşitli aştırmalara başvurulmuştur. Bunlardan; boşlukları uygun eklerle tamamlama, boşlukları parantez içinde verilen fiilleri uygun biçimde çekimleyerek doldurma, boşlukları verilen kalıplar ile doldurma, dilbilgisi tablolarındaki çekimleri tamamlama, istenilen yapılarda cümleler üretme, eklerle yeni kelimeler türetme, yapılarına göre fiilleri kategorilendirme, biçimleri değiştirerek yeniden yazma, sıralayarak ve form düzenleyerek cümleler yazma, cümleleri tamamlama veya cümleleri verilen eklerle birleştirme aştırmaları dilbilgisi temelli yazma aştırmalarındandır. Bunların dışında başvurulan yazma aştırmalarının; kelimeleri aynı şekilde yazma, soruları yanıtlama, verilmiş yanıtla sorular oluşturma, yanlış bilgi içeren cümlelerin doğrularını yazma, verilen durumlara uygun cümleleri seğıip yazma, harfleri düzenleyerek kelimeler oluşturma, uygun kelimeleri seğıerek cümleler oluşturma, cümleleri sıralama, uygun kelimeleri birleştirme, kavramları kategorilendirerek tablo doldurma, diyalog tamamlama, verilen kavramlarla ilişkili kelime ya da kalıplar yazma, verilenleri kullanarak cümle ya da metin oluşturma, cümleleri bakış açısı değiştirerek yeniden yazma, fotoğraflarla eşleştirerek yazma, görsel malzemeye göre kelime sıralama, görsele uygun kelime yerleştirme veya kelime üretme yolu ile yazma, görsel malzemedен hareketle metin yazma ve görsel malzeme betimleyerek yazma aştırmaları olduğu tespit edilmiştir. Yazma becerisini geliştirmeye yönelik aştırmaların arasında çeviriye dayalı aştırmaların olduğu da saptanmıştır. Almanca soruları Türkçe yanıtlama, Almanca ifade edilen durumlarda kullanılabilecek Türkçe cümleler oluşturma, Almanca cümleleri Türkçeye çevirme aştırmaları bu kategoriye örnek gösterilebilir. Bu aştırma türleri iletişimsel bir yöntemden ziyade, dilbilgisi-çeviri yaklaşımına uygundur ve kitabın öğretim amacı ile tezat bir durum sergilemektedir.

Aynı tema ile ilişkili ancak farklı beceri alanlarına yönelik aştırmaların, rakam ve harflerle kodlanmak yerine aynı aştırmada birlikte geliştirilmesi de söz konusu olmuştur. Bu tarz aştırmalar arasında dinleme-yazma, dinleme-okuma, okuma-yazma, okuma-konuşma ve yazma-konuşma aştırmaları bulunmaktadır.

Metni dinleyerek istenen bilgilerin yazılması, not alma, tablo veya boşluk doldurma, dinlenen metne göre verilen kelimelerin boşluklara yerleştirilmesi ve ilgili soruların yanıtlanması dinlediğini anlama ve yazma becerilerine yönelik aştırmalardır.

Dinlediğini anlama ve okuduğunu anlama becerilerine yönelik alıştırmalar; dinleme kaydının yazılı metin olarak da verildiği dinlerken okuma veya dinleme metninden hareketle yazılı metinler üzerinde işaretlemeler/eşleştirmeler yapma alıştırmaları olarak tespit edilmiştir. Okunan bir metni tamamlama, metne göre soruları cevaplama, metin içinden istenen bilgileri seçip yazma, okuma metninden hareketle tablo veya cümle tamamlama, karmaşık verilen bir dizi ögeden sıralama veya eşleştirme yolu ile anlamlı cümleler çıkarma, okuma metninden hareketle metin yazma veya okuma metnini yeniden yazma ve cümleleri kategorilere ayırarak gruplandırma alıştırmaları okuduğunu anlama ve yazma becerilerine yönelik alıştırmalardır. Bu kategoride, cümleler veya metinlerin içinde bulunan boşlukların; karmaşık hâlde verilmiş kelimeler, söz kalıpları ve fiillerin kullanılarak doldurulmasının beklendiği uygulamalar da mevcuttur. Okuduğunu anlama ve konuşma becerisinin birlikte kullanıldığı alıştırmalar ise metinlerle ilgili soruları cevaplama, rol edinerek metin seslendirme ve okunulan metin hakkında konuşma alıştırmalarıdır. Sette yer alan yazma ve konuşma pratiğini birlikte geliştiren alıştırma türleri ise; yönlendirilmiş konularda metinler yazarak hakkında konuşma, belirtilmiş konularda konuşarak rapor yazma veya tablolara yerleştirme, anket soruları yazarak bu sorularla söyleşi yapma, verilenleri sıralayarak diyaloglar oluşturma ve bunları seslendirme, yazılan metinleri sesli olarak okuma alıştırmalarıdır.

Tüm bu veriler göstermektedir ki; “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinde çok çeşitli ve çok sayıda alıştırma ile hedef dilin bilgisi somutlaştırılarak ve sık sık pratik ettirilerek dört temel dil becerisi bütünleşik bir şekilde geliştirilmektedir. Kitaplar öğrencilerin hedeflenen iletişimsel kazanımları elde edebilmeleri için, öğrencilerin sahip olduğu kelime bilgisini ve dilbilgisini geliştirecek alıştırmalardan etkili bir şekilde faydalanmaktadır. Alıştırmaların çeşitliliğinin ve sayısının yanında, çok sayıda alıştırmanın öğrencileri eşli veya grupta çalışmaya yönlendiriyor olması da kitabın iletişimsel yeteneği geliştirme hedefine uygundur.

Setin metinleri ve alıştırmalarında tümevarım yolu ile kelime ve dilbilgisi öğretimi söz konusudur ve tümevarım yöntemi ile öğretilmesi hedeflenen dilbilgisi kurallarına ait örnekler, bu alıştırmaların yanında verilen dilbilgisi sembolleri ile sunulmaktadır. Alıştırmalarla kullanılan bu dilbilgisi araçlarıyla verilmek istenen yapıların, öğrencilere daha açık bir şekilde kavratılması mümkün olmuştur.

Ünitelerin içinde bulunan alıştırmaların yanında, tekrarlama bölümünde oyunlara ve kültür sayfalarında da bazı etkinliklere başvurulduğu görülmektedir. Bu etkinliklerde öğrenciler Türkiye’ye dair farklı konularda araştırmalar yapmaya yönlendirilmektedir. Böylelikle kitapta hem ders dışı etkinliklerin önü açılmış hem de hedef dilin kültürüne dair daha çok unsurun öğrenilmesi sağlanmıştır.

“Kolay gelsin!” setinin tüm alıştırmaları *okuyunuz, yazınız, konuşunuz* gibi tek kelimelik Türkçe yönergeler ile verilirken, A1-A2 dil düzeyi ders ve çalışma kitabı ile B1 dil düzeyi çalışma kitabında alıştırmaların detayları Almanca, B1 dil düzeyi ders kitabında ise bu detaylar Türkçe verilmiştir. İletişimsel yöntemde öğrencilerin anadiline araç olarak başvurulduğu görülmektedir ancak A1-A2 dil düzeyinde böyle bir kullanım uygunken B1 dil düzeyi çalışma kitabında yönergelerin Almanca verilmesi, öğrencilerin seviyesine uygun bir tercih olmamıştır. Tüm bunların yanında kitaplarda alıştırmaların yanıt anahtarının olmaması ve kitapların alıştırmalarının çözümleri için ekstra ücretli bir çözüm kitapçığının satılıyor olması da setin olumsuz bir özelliği olarak görülmüştür.

Bu çalışmada, “Kolay gelsin!” setinin alıştırmaları içerik analizi yöntemiyle kategorilendirilerek değerlendirilirken, analiz sırasında tümevarım yöntemi ile ders kitaplarında alıştırmaların değerlendirilmesi ölçütleri ortaya çıkmıştır. Bu ölçütler şu şekilde sıralanabilir:

- Dört temel beceri pratiğinin geliştirilmesi için alıştırmalara yer verilmiş midir?
- Birden fazla beceri pratiğinin aynı alıştırmada kullanılması söz konusu mudur?
- Alıştırmalar miktar ve çeşit bağlamında yeterli midir?
- Hangi türde alıştırmalar kullanılmıştır?
- Alıştırmalarla beraber tümevarım yöntemiyle öğrenim gerçekleşmekte midir?
- Alıştırmalar öğrencileri hedef dilin kültürünü araştırmaya motive etmekte midir?
- Alıştırmalar bireysel mi yoksa etkileşim yolu ile mi pratik edilmektedir?
- Alıştırma yönergeleri hangi dilde yazılmıştır?
- Alıştırmaların yanıt anahtarı ulaşılabilir midir?

Bu değerlendirmenin sonucunda ulaşılan ders kitaplarında alıştırmaların değerlendirilmesi ölçütlerinin dışında, birçok araştırmacı tarafından oluşturulmuş pek çok değerlendirme ölçütü bulunmaktadır. Ders kitaplarında alıştırmaları değerlendirmek için oluşturulmuş ölçütlere bakıldığında, Krumm' un (1994, aktaran: Genç, 2010, s.267-273) oluşturduğu ölçütlerden hareketle alıştırma değerlendirmeye dair şu soruların sorulabileceği görülmektedir:

- Ders kitabında ne tür alıştırmalara yer verilmiştir? Alıştırma türleri değişiklik göstermekte midir?
- Öğrencilerin yaşına uygun yaratıcı alıştırmalara yer verilmiş midir?
- Öğrencileri bağımsız çalışmaları için ve büyük ya da küçük gruplar hâlinde çalışmaları için motive edecek türde etkinler mevcut mudur?
- Gruplar içindeki farklılığa uyum sağlayacak yeterli sayıda ve çeşitte alıştırma bulunmakta mıdır?
- Ders kitabında alıştırmaların sıralanışında sistematik tekrarlar ve alıştırmaların arasında yeterli aralıklar var mıdır?
- Alıştırmalar öğrencileri bunaltacak derecede karmaşık mıdır?
- Öğrencilerin kendi düşüncelerini ve bakış açılarını ifade etmelerine fırsat verecek türde alıştırmalar var mıdır? Öğrenci öğrenme sürecine aktif olarak dahil edilmekte midir?
- Kitapta tartışma, kompozisyon yazma, drama gibi yaratıcı alıştırma türleri de bulunmakta mıdır?

Ders kitaplarında alıştırma değerlendirme konusunu etraflı bir şekilde ele alan çalışmalara bakıldığında karşılaşılan bir diğer değerlendirme ölçütünün Funk'a (1994, aktaran: Genç, 2010, s. 273-277) ait olduğu görülmektedir. Bu çalışmadaki kriterlerden yola çıkılarak alıştırma değerlendirmek için sorulabilecek sorular şu şekilde olmuştur:

- Ders kitabında daha hızlı ve daha yavaş öğrenen öğrenciler için çeşitli türde alıştırmalara yer verilmiş midir?
- Ünitelerin düzenlenmesinde, metinlerin ve alıştırmaların sıralanması değişiklik göstermekte midir?
- Günlük hayatta kullanılacak yön sorma gibi iletişimsel alıştırmalar ile dilbilgisi kurallarının uygulanması gibi araşsal araştırmalar arasındaki oran nedir?

- Kitapta ders kitabının kullanımını dışındaki alıştırmaların da önü açılmakta mıdır?
- Ders kitabında öğrencilerin hedef dilde okuma becerilerini geliştirme amacı güden alıştırmalara yer verilmiş midir?
- Üretimsel dil faaliyetleri ile ilgili alıştırmaların oranı nedir?
- Ders kitabında öğrencilerin yaratıcı üretimde bulunabilecekleri alıştırmalara yer verilmiş midir? Eğlenceli ve yaratıcı alıştırmalar bulunmakta mıdır?
- Alıştırmalar arasındaki bağlantılar ne şekilde betimlenebilmektedir?
- Ders kitabında öğrencilerden çeşitli rolleri yansıtılmaları beklenen alıştırmalar mevcut mudur?
- Metinlerin anlaşılması için hazırlık alıştırmaları, metinlerin okunmasının ardından anlama ve kontrol etme alıştırmaları bulunmakta mıdır?

McDonough ve diğerleri (2013, s.50-63) ders kitabında yer alan alıştırmaların öğrencilerin ihtiyaçları ve öğrenim materyallerinde öğretilenlerle olan ilişkisini ve bunların yanında bağlama uygunluğunu sorgulamışlardır. Ders kitabının öğrenime adapte edilebilmesi için çeşitli alıştırma türlerinin çıkarılıp eklenmesinin uygunluğuna dayalı uyarlanabilirlik faktörü ve alıştırmaların öğrenim için sıralama ve derecelendirilmeye müsaitliğine dayalı esneklik faktörü ise ders kitaplarında yer alan alıştırmaların değerlendirilmesinde bir başka önemli ölçüt olarak yansıtılmıştır.

Byrd de (2001, s. 415-427) alıştırmaların sınıftaki farklı tipte öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek çeşitlikte olup olmadığını sorgularken, bununla birlikte bir ünitenin işleme sürecinde ders kitabının süreye uygun yeterli alıştırma sağlayıp sağlamadığının da üzerinde durmuştur. Çeşitli öğrenme stillerine uygunluğu, alıştırmaların sonrasında kullanılmak üzere bir cevap anahtarının sunulması, alıştırmaların öğrenme içeriğinin sunulması ile olan ilişkisi, alıştırmalar arasında bağlantıların kurulması ve alıştırmaların değerlendirmeye de hizmet etmesi diğer önemli konulardandır.

Daoud ve Celce-Murcia (1979; aktaran: Byrd, 2001, s.425-426) ders kitaplarında alıştırmaların analizine dair ölçütlerinde alıştırmaların gerçek hayata dair durumlarla ilgisinin bulunmasının ve anlamlı iletişime motive etmesinin üzerine eğilmiştir. Etkinlerde öğrencilerin sahip olduğu kelime bilgisinin ve dilbilgisinin kullanılmış olması, alıştırmaların öğretilmesi hedeflenen bilgilerin kavranmasını ve test edilmesini

sağlaması, imla/dikte, cümle tamamlama, kompozisyon yazma gibi çeşitli düzeylerde alıştırmalara yer verilmesi yine alıştırmalara dair önemli konulardan olmuşlardır.

Yabancı dil öğretimi ders kitaplarının değerlendirilmesine dair ölçek çalışmalarından bir diğeri Demirel'e aittir. Demirel (1998, s. 149-155) çalışmasında alıştırmalara dair her ünite de okuma metinlerinin ardından üretimsel ve algısal dil faaliyetlerinin geliştirilmesi için beceri alıştırmalarına yer verilip verilmediğini, yazılı alıştırmalar ile sözlü alıştırmaların oranını, doğru ve akıcı iletişim kurabilmek için gerekli alıştırmaların mevcudiyetini, öğrencileri araştırma yapmaya yönlendirecek görevlerin olup olmadığını, öğrenim kazanımlarını değerlendirmeye yardımcı alıştırmaların bulunup bulunmadığını, ünite sonlarında değerlendirme alıştırmalarının olup olmadığını ve alıştırmalardaki soruların ölçme tekniklerine göre yazılıp yazılmadığını araştırmaya yönelik ölçütlere yer vermiştir.

Ders kitaplarında yönergelerin değerlendirilmesine dair ölçütlere bakıldığında ise Krumm' un (1994, aktaran: Genç, 2010, s.267-273) yönergeleri çalışma talimatları olarak ele almış olduğu ve çalışma talimatlarının açık bir ifade de olup olmadığını, hangi dilde oluşturulduğunu, öğrencilere nasıl hitap ettiğini, konuşma alıştırmalarında öğrencileri yönlendirip yönlendirmediğini sorguladığı görülmektedir.

4.8. DERS KİTAPLARININ DİL ÖĞRETİM YÖNTEMİ

Dil öğretimi ve dil öğretiminde kullanılan ders kitapları; hedeflenen belirli kazanımlar doğrultusunda, öğrencilerin bu kazanımları en etkili ve kalıcı şekilde edinebileceği yöntem ile tasarlanmaktadır. Richards ve Schmidt (2010s, s.30), yöntemleri, dil öğretiminde belirli öğretim uygulamalarının altında yatan teori, felsefe ve ilkeler bütünü olan yaklaşımların kapsadığı farklı dil öğrenme biçimleri olarak tanımlamışlardır. Öyleyse yöntemler sistemli ilkeler ve usullere dayalı öğretim yollarıdır. "Kolay gelsin!" adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi seti, kitabın tanıtım yazılarına göre, "Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni" temel alınarak ve öğretim yöntemi, iletişimsel becerileri geliştirmeyi ön planda tutarak tasarlanmış bir ders kitabı setidir.

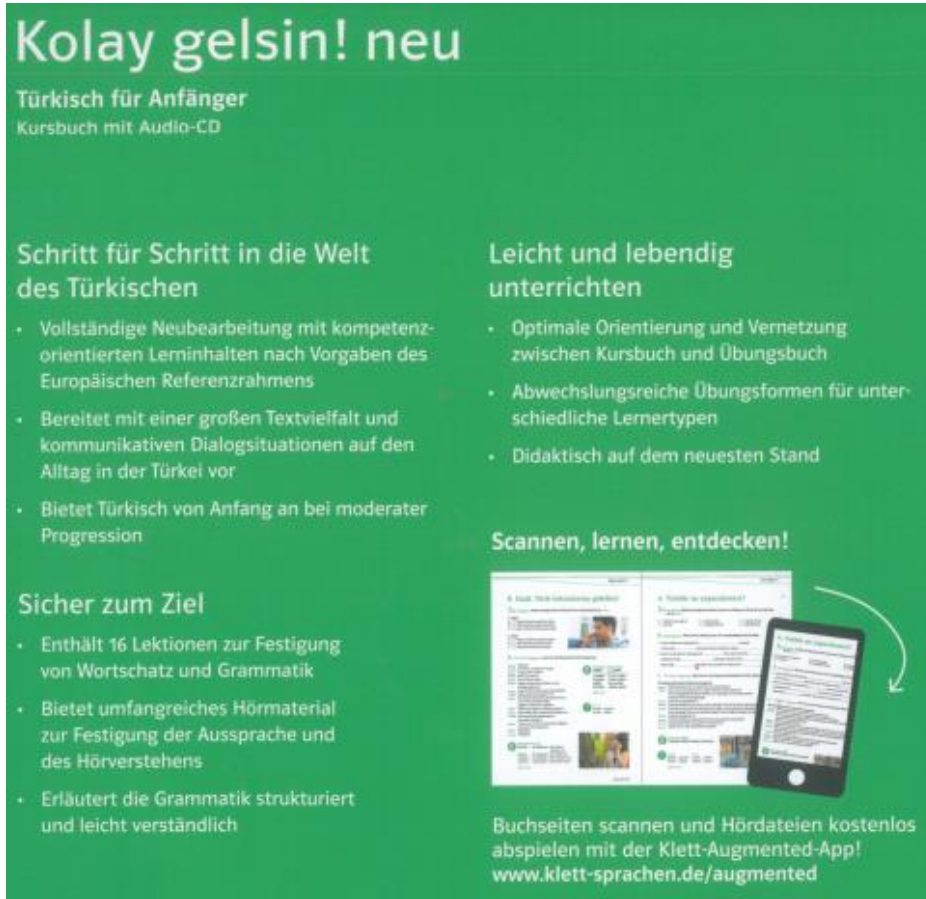
"Kolay gelsin!" setinin dayandırıldığı Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (2001, s.6) hedef dilin öğrencilerinin, çeşitli sosyal ortamlarda görevlerini yerine getirebilen, dil kullanımını bu sosyal ortamlarda eyleme dökabilen sosyal aktörler olarak ele alındığı

ve bu doğrultuda dili kullanarak, sosyal görevlerini yerine getirebilecek iletişimsel dil yeteneklerine sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımı benimsemektedir. Buna paralel olarak, Genç (2010, s.19) iletişimsel yaklaşımın; dilin bilgisinin pratiğe dökülmesini sağlayan, öğrencilerin dili bir davranış olarak edinmesini karşılayan edimsel yetinin geliştirilmesini hedef aldığını dile getirmiştir.

Bu bölümde öncelikle setin tanıtım yazılarına bakılarak setin dayandırıldığı dil öğretim yöntemi incelenecektir. Ardından kitabın içindekiler bölümünde kazanımların sunulmasına, kitapta yer alan metinlerin türlerine, metinlerin içeriklerine, dilbilgisi öğretimine, alıştırmalara, görsel malzemelerin kullanımına bakılarak setin dayandırıldığı dil öğretim yöntemi ile setin içeriği arasındaki bağdaşım analiz edilecektir. Bunların ardından elde edilen verilerle setin dil öğretim yöntemi değerlendirmeye tabi tutulacaktır ve bu değerlendirme gerçekleştirilirken tümevarım yolu ile elde edilen ders kitaplarında dil öğretim yöntemi değerlendirme ölçütleri ile diğer araştırmacıların değerlendirme ölçütleri bölüm sonunda sunulacaktır.

4.8.1. Dil Öğretim Yönteminin Analizi

“Kolay gelsin!” setinin tanıtım yazıları incelendiğinde, bu öğretim setinin Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni özelliklerine göre ve iletişimsel yeterliliği geliştirme amaçlı bir içerikle hazırlandığından bahsedildiği tespit edilmektedir (Bkz. Şekil 90). Bu yazılarda öğrencilerin, çeşitli metinler ve diyaloglarla iletişim kurma ve günlük yaşama hazırlanmasının hedeflendiği ve bu doğrultuda metinlerin iletişimsel görevlerle birleştirildiğinden bahsedilmektedir.

Şekil 90. “Kolay gelsin! neu A1-A2 Türkisch für Anfänger Kursbuch mit Audio-CD” Arka Kapağı

“Kolay gelsin!” öğretim setinin *İçindekiler* sayfası incelendiğinde, iletişimsel içerik (Kommunikative Inhalte) başlığı altında ünitelerde işlenecek konuşma amaçlarına (Sprechabsichten) yer verildiği görülmektedir (Bkz. Şekil 91). Bu durum kitabın kurgusunun konuşma amaçlarından hareketle oluşturulduğunu göstermektedir ki iletişimsel yaklaşımın benimsendiği kitaplarda bu çok önemlidir. Kazanımlarda, konuşma amacı ve bu kısmın ardından dilbilgisi gelmektedir. Bu öğretim setinde konuşma amaçlarına göre düzenlenen ve şekillendirilen bir dilbilgisi vardır ancak iletişimsel yaklaşımın anlama ve anlatma dilbilgisinin daha detaylı ele alındığı ve dilbilgisi terminolojisinin kullanıldığı da tespit edilebilmektedir. İçindekiler sayfasından dilbilgisi kısmından sonra kültür sayfasında (Kulturseite) Türkçenin konuşulduğu ülke Türkiye, Türkler ve özellikle Türkiye’deki gündelik yaşamla ilgili bir içerik sunulduğu anlaşılmaktadır. Bu kısım da iletişimsel yaklaşımla yazılan bir öğretim setinde gündelik yaşama verilen önemi göstermektedir.

Şekil 91. “Kolay gelsin! neu A1-A2 Türkisch für Anfänger Kursbuch mit Audio-CD” İçindekiler Bölümünden Bir Kesit

İçindekiler sayfasında yansıtıldığı gibi, ünitelerin içinde öncelikle metinler ve alıştırmalar aracılığı ile gündelik yaşam durumları ve iletişimsel bilgiler sunulmuş, ardından bu metin ve alıştırmalar sayesinde tümevarım yolu ile verilen dilbilgisi unsurlarının kısa notlar hâlinde özetlerinin verildiği tespit edilmiştir.

Bu öğretim setinin A1-A2 dil düzeyinde, “İyi günler!”, “Siz kimsiniz?”, “Ailem”, “Türkçe öğreniyoruz!”, “Günlük hayat”, “Alışveriş yapıyoruz”, “Afiyet olsun!”, “İyi tatiller!”, “Türkiye’ye hoş geldiniz!”, “İşte hayatımız!”, “Evim güzel evim”, “Güle güle giyin!”, “Sağlığımız nasıl?”, “Meslek hayatı”, “Gelecek planları”, “Sanat dünyasından” temalarında ve B1 dil düzeyinde, “Türkçeye devam!”, “Hoş geldiniz!”, “Yaşam tarzları”, “Bugün Bayram!”, “Medya”, “İnsan ilişkileri”, “Okul ve meslek eğitimi”, “Yemek kültürü” gibi gündelik yaşamla ilgili konular işlendiği tespit edilmektedir ki bu durum da kitabın iletişimsel yaklaşım ağırlıklı kurulduğuna bir işarettir.

Metinlerin çoğunun diyalog türünde kurgulanması, metinlerle beraber verilen konuşma balonu sembolleri ile sık kullanılan konuşma kalıplarının yansıtılması, kitabın iletişimsel yetileri geliştirmeyi hedef aldığını kanıtlar niteliktedir. Bu şekilde bir metin seçimi iletişimsel kazanımları destekler nitelikte olsa da, kitapta dilin doğal kullanımlarını sunan özgün metinler bulunmamaktadır. Derslerin yapısı; verilen diyalog ya da düz metnin okunmasının ardından, bir alıştırmayla beraber veya direkt olarak bu metinde tümevarım yolu ile verilmesi amaçlanan dilbilgisi kurallarının veya sık kullanılan ifadelerin kısa bir açıklamasının sunulması şeklinde tasarlanmıştır (Bkz. Şekil 92).

3 Zu zweit. **Akrabalarınızı ziyaret eder misiniz? Konuşunuz!** Besuchen Sie Ihre Verwandten oft? Tauschen Sie sich aus und berichten Sie im Kurs.

- Senin amcam var mı?
- Evet, iki amcam var. Biri Bremen'de oturuyor, diğeri Frankfurt'ta.
- Bremen'deki amcam ne iş yapıyor?
- Bremen'deki amcam mühendis.
- Onunla sık sık görüşür müsün?
- Hayır, biz sadece yılda birkaç kere görüşürüz.

Miriam'in iki amcası var. Biri Bremende oturuyor, diğeri Frankfurt'ta. Bremen'deki amcası mühendis. Claudia onunla sadece yılda birkaç kere görüşüyor...

biri ... diğeri / öbürü
= der eine ... der andere

ya ... ya (da)
= entweder ... oder

g Entscheidungsfrage im Aorist

ben	görüŧür müyüm?	görüŧmez miyim?
sen	görüŧür müsün?	görüŧmez misin?
o	görüŧür mü?	görüŧmez mi?
biz	görüŧür müyüz?	görüŧmez miyiz?
siz	görüŧür müsünüz?	görüŧmez misiniz?
onlar	görüŧürler mi?	görüŧmezler mi?

Şekil 92. Ünite İçeriğinden Bir Kesit, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.117

Ünitelerin içinde özel bir dilbilgisi başlığına yer verilmemiştir. İşlenen dilbilgisiyle ilgili kalıp ifadelerin metinlerden çıkarılarak tümevarım yoluyla öğretilmesi yine iletişimsel yaklaşımda görülen bir özelliktir. Aslında dilbilgisi iletişimsel içeriğe bağlı ve oradan kaynaklı gerçekleştirilmektir. Bu durum da dilbilgisinin sarmal bir düzende işlendiğini göstermektedir. Ünite içlerinde verilen kısa dilbilgisi bölümlerinde Almanca terminoloji kullanılmış ve öğrencilerin anadiline araç olarak başvurulmuştur (Bkz. Şekil 93). Dilbilgisi kuralları için kitapların sonunda örnek cümlelerle birlikte tablolar ve açıklamaların yer aldığı dilbilgisi eki de bulunmaktadır.

3a Şimdi de metni okuyarak cevaplarınızı kontrol ediniz.

Merhaba, ben Ünal. İstanbul her zaman görmeyi çok istediğim bir şehirdi. Bu şehir hakkında şimdiye kadar çok kitap okudum ve çok şey duydum. Nihayet eşimle birlikte bu şehri keşfetmeye karar verdik ve kısa bir hafta sonu kaçamağı düzenledik. Zamanımız az olduğundan dolayı her yeri görmemiz mümkün olmadı, ama sanırım birçok güzel ve önemli yeri gezebildik. Gördüğümüz tarihî camiler ve çarşılardan çok etkilendik, hepsi de çok ilgimizi çekti. Son gün Kapalı Çarşı'yı gezerek biraz alışveriş yaptıktan sonra Sultanahmet Camii'ne gittik. Burası Mavi Cami olarak da biliniyor. Altı minareli olan bu cami 1616 yılında yapılmış. İlk defa gittiğimiz İstanbul'dan güzel anılarla döndük. Gelecek sene İstanbul'a tekrar geldiğimiz zaman Adalar'ı da görmek istiyoruz.

Relativsätze mit -Dik/ -(y)EceK + Possessivsuffix
 Ben bir cami gezdim. ► (Benim) gezdiğim cami çok güzeldi.
 Sen gazete okudun. ► (Senin) okuduğun gazete nerede?
 O bir arkadaşla buluştu. ► (Onun) buluştuğu arkadaşın adı Mehmet.
 O bir araba alacak. ► (Onun) alacağı araba çok pahalı.

ÜB ► B1
GR ► 3.1.2

Şekil 93. Dilbilgisi Öğretimi Örneği, B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı, s.21

Öğretim seti hem bireysel hem de öğrencilerin iletişimsel yetilerinin gelişimine katkıda bulunacak eşli veya grup çalışmalarını içermektedir. A1-A2 dil düzeyi ders kitabındaki dört yüz on altı alıştırmaların, doksan altı tanesi “Zu zweit” ifadesi ile eşli çalışma, bir tanesi “Zu dritt” ifadesi ile üç kişilik çalışma ve doksan beş tanesi “In der Gruppe” ifadesi ile grup çalışmasına yönelik hazırlanmıştır. B1 dil düzeyi ders kitabında ise yüz seksen iki alıştırmadan sekizi eşli, biri üçlü ve on sekizi grup çalışmasına yöneliktir. Bu durum öğrencilerin arasında iletişim kurulması ve öğrencilerin dilin kullanımını benimsemesi için kitap tarafından bir yönlendirme sağlandığını ve iletişimsel yaklaşımın etkili olduğunu göstermektedir (Bkz. Şekil 94, 95).

4 Zu zweit. Tatilde fotoğraf çekmek hoşunuza gidiyor mu? Was gefällt Ihnen und was nicht?
Interviewen Sie Ihren Kurspartner und berichten Sie.

	çok hoşuma gidiyor	hoşuma gidiyor	pek hoşuma gitmiyor	hiç hoşuma gitmiyor
1. Tatilde fotoğraf çekmek	☐	☐	☐	☐
2. Şehir turu yapmak	☐	☐	☐	☐
3. Farklı kültürleri tanımak	☐	☐	☐	☐
4. Türk yemekleri	☐	☐	☐	☐
5. Müzeleri gezmek	☐	☐	☐	☐
6. Akrabaları ziyaret etmek	☐	☐	☐	☐
7. Doğa yürüyüşü yapmak	☐	☐	☐	☐
8. Büyük bir otelde kalmak	☐	☐	☐	☐

• Tatilde fotoğraf çekmek Paula'nın pek hoşuna gitmiyor ama şehir turu yapmak onun çok hoşuna gidiyor.

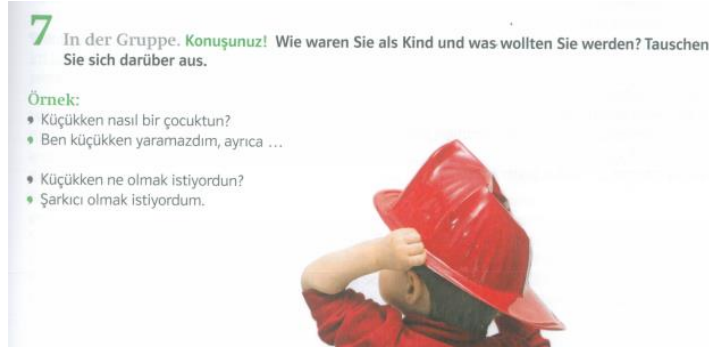
g hoşuna gitmek (gefallen)
 benim hoşuma
 senin hoşuna
 onun hoşuna
 bizim hoşumuza
 sizin hoşunuza
 onların hoşlarına

gidiyor / gitmiyor
gitti / gitmedi

g hoşuna gitmek = gefallen
 İstanbul (senin) hoşuna gidiyor mu?
 Piyano çalmak (sizin) hoşunuza gitti mi?
 Yemekler Ahmet'in hoşuna gitti mi?
 Tatil çocukların hoşuna gidiyor mu?

İstanbul (benim) hoşuma gidiyor / gitmiyor.
 Piyano çalmak (bizim) hoşumuza gitti / gitmedi.
 Yemekler (onun) hoşuna gitti / gitmedi.
 Tatil onların hoşuna / hoşlarına gidiyor / gitmiyor.

Şekil 94. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.121

Şekil 95. Alıştırma Örneği, A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı, s.133

Alıştırmalarda becerilerin bütünleşik bir şekilde verildiği, dersler boyunca her bir alt başlığın altında okuduğunu anlama, dinlediğini anlama, konuşma ve yazma becerilerinin her biri için alıştırmalara başvurulduğu tespit edilmiştir. “Kolay gelsin!” setinde; okuma metnini algılayıp bilgileri ayırt etme gibi seçici okuma, okuma metni ile ilgili soruların yanıtlandığı yanıtlayıcı okuma, görsel malzemeler ile okuma metinlerinden edinilen bilgilerin beraber kullanıldığı bilgi aktarımı gerektiren okuma türleri altında çok sayıda okuduğunu anlama alıştırmalarına yer verilmiştir. Setteki yazma alıştırmaları ise; yazılanların taklit edildiği taklitçi yazma, bir metin ile bağımlı ya da bağımsız soruların yanıtlandığı yanıtlayıcı yazma, yazma talimatlarının verildiği yönlendirici yazma, görsel malzemeler ile ilişki kurularak gerçekleştirilen bilgi aktarımı gerektiren yazma ve dilbilgisi alıştırmaları türleri altında çok çeşitli alıştırmalar içermektedir. Bu tür alıştırmalar da yine kitabın kurgusunda iletişimsel yaklaşımın etkili olduğunu göstermektedir.

İletişimsel becerinin edinimi ve gelişimi ağırlıklı alıştırmalarda yazılı ve sözlü iletişime yönelik alıştırmalar da bulunmaktadır. Sözlü iletişimin gelişimine yönelik dinleme ve konuşma alıştırmaları ayrıntılı olarak bu çalışmanın alıştırmalar bağlamında ele alınmıştır. Dinlediğini anlama alıştırmalarında genellikle duyulanların verilen kelime, cümle ya da metin içerisinde işaretlenmesi ya da boşluklara yerleştirilmesi; doğru-yanlış, sıralama alıştırmaları vb. gibi genellikle geneli anlamaya veya seçici dinlemeye yönelik iletişimsel yaklaşımda etkili alıştırmalar olduğu söylenebilir. Konuşma alıştırmalarında da yine öğrencinin iletişimsel beceri edinme ve geliştirmesine yönelik, yönlendirilmişten bağımsız konuşmaya doğru gelişen alıştırma türlerine rastlanmaktadır. Ayrıca dinleme-yazma, dinleme-okuma, okuma-yazma, okuma-konuşma ve yazma-konuşma becerilerinin birlikte geliştirmesi amacıyla geliştirilmiş

bütünleşik alıştırmaların olduğu da saptanmıştır. “Kolay gelsin!” setinin çok sayıda ve çeşitte alıştırmalarla; kelime öğretme, cümle kurdurma ve konuşma kalıplarını benimsetme yoluyla öğrencilerin iletişimsel yeteneklerini geliştirmeyi hedeflediği görülmektedir.

“Kolay gelsin!” setinin kitaplarında Türk kültürünü çeşitli bağlamlarda yansıtacak birçok görsele yer verilirken gündelik yaşama dair manzaraların sunulması üzerinde de durulmuştur. Gündelik yaşam mekânlarına dair; berber dükkânı, pazar tezgâhı, fırın, market reyonu, kasap, mahalle bakkalı, eczane, manav, kunduracı, çay bahçesi, cami gibi yerler görseller arasında yerlerini almışlardır. Bunların yanında nostaljik tramvay, vapur ve minibüs gibi toplu taşıma araçlarının fotoğrafları ve bir miktar iki yüz Türk lirası gibi nesne fotoğrafları ise yine gündelik yaşam unsurları olarak değerlendirilebilir.

4.8.2. Dil Öğretim Yöntemi Verilerinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi seti kitaplarına hâkim olan öğretim yönteminin değerlendirilmeye alınabilmesi için; kitapların içindekiler bölümü, ünitelerin temaları, metin türleri, dilbilgisi öğretimi, alıştırmaları ve görsellerinin analiziyle elde edilmiş olan verilerin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi setinde kitapların arka kapaklarında yer alan tanıtım yazılarına göre set, “Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni”nin özelliklerine göre ve iletişimsel yeteneği geliştirmeyi hedefleyen bir yöntemle hazırlanmıştır. Bu beyan ile kitapların içeriği arasındaki bağdaşım incelenmek istendiğinde öncelikle kitabın içindekiler kısmına bakılmış ve ders içeriklerinin her bir üniteye öncelikle iletişimsel kazanımları yansıtacak şekilde verildiği görülmüştür. Dilbilgisi kazanımları bu iletişimsel hedeflerin gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulan dil yapılarını aktaracak şekilde oluşturulmuştur. İçindekiler bölümünün önce iletişimsel içeriği ardından buna paralel olarak dilbilgisi içeriğini yansıtmaması kitabın hedeflediği iletişimsel yöntem ile tutarlı bir yaklaşım sergilemektedir.

“Kolay gelsin!” setinde ünitelerin temaları özetle; selamlaşma ve tanışma, aile, eğitim, günlük hayat, alışveriş, yiyecek-içecek, tatil, Türkiye’nin turistik noktaları, insanların yaşam süreci ve yaşam tarzları, ev, kıyafet, sağlık, meslek, hayaller, sanat, bayramlar, medya ve insan ilişkileri konularını içermektedir. Bu konular gündelik hayatla bağlantılı

konulardır ve “Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni”nde hedeflendiği gibi öğrencilerin farklı sosyal ortamlarda görevlerini yerine getirebilmelerini sağlayabileceklerdir.

Setin özellikle A1-A2 dil düzeyi kitaplarında olmak üzere metin kullanımında çoğunlukla diyaloglara ağırlık verilmesi, kitapların öğrencileri iletişim ortamlarına hazırlama amacıyla uyumaktadır. Ancak metinlerin çoğu diyalog olsa da, kitaplarda metinlerin tamamen kurgu olması, çağdaş dil öğretim anlayışında benimsenen, öğrencilere dilin doğal kullanımlarını gösterecek özgün metinlere de yer verilmesi ilkesiyle uyumamaktadır. Ayrıca A1-A2 dil düzeyinde kültür sayfası metinlerinin Almanca yazılmış olması kitap boyunca yoğun bir şekilde öğrencilerin anadiline başvurulmasına neden olmuştur ve bu durumun öğrencilerin hedef dilde ilerleyişlerinin hızını düşürdüğü düşünülmektedir.

Kitaplarda metinler, iletişimsel kazanımlara yönelik ve bu kazanımlara hizmet edecek dilbilgisi yapılarından faydalanılarak oluşturulmuştur. Ünitelerde dilbilgisi başlığıyla uzun dilbilgisi anlatımlarına yer verilmemiştir. Dil yapıları metinler aracılığıyla tümevarım yöntemiyle öğretilmektedir. Metinler ve alıştırmalarla beraber verilen dilbilgisi sembollerinde ise genellikle metinde kullanılan dilbilgisi yapılarına örnekler sunulmuştur. Bu şekilde bir tümevarım yolu ile dilbilgisi öğretimi, iletişimsel yöntem ile uyumludur. Ön planda iletişim amaçları tutulurken dilbilgisi öğretimi geri planda ve iletişimsel kazanımlara hizmet eder niteliktedir.

“Kolay gelsin!” setinde yazılı ve sözlü iletişimi geliştirecek çok çeşitli dört temel beceri alıştırmalarından faydalanılmıştır. Bunların arasından konuşma alıştırmaları başta olmak üzere eşli veya grup çalışmasına yönlendiren alıştırmaların sayısı da oldukça fazladır. Bu tarz alıştırmalar ile öğrencilerin etkileşim içerisinde olmalarının ve iletişime motive edilmelerinin önü açılmıştır ve bu durum kitabın iletişimsel hedefleri ile uyum içerisindedir. Bunların yanında alıştırmalar ve metinlerle kullanılan görsellerde hem Türk kültürünün yoğun bir şekilde aktarılması hem de gündelik yaşam mekânlarına ve toplu taşıma gibi unsurlarına yer verilmesi öğrencileri hedef dilin günlük hayatında karşılaşılan manzaralara hazırlamaktadır.

Bu öğretim setinin iletişimsel yaklaşım ağırlıklı yazıldığı söylenebilir ancak hedef gruba yönelik olarak, oldukça fazla şekilde anadilleri olan Almancanın kullanıldığı tespit

edilmiştir. İki dilli yazılmış kısımlar, iki dilli alıştırmalar, kültür sayfaları gibi tamamen Almanca yazılmış sayfalar, alıştırma yönergelerinin iki dil kullanılarak ifade edilmesi bu kitap iletişimsel yaklaşımla yazılmıştır söyleminden ziyade iletişimsel yaklaşım ağırlıklı yazılmıştır ifadesini daha uygun hâle getirmektedir.

Bu çalışmada, “Kolay gelsin!” setinin dil öğretim yöntemi içerik analizi yöntemiyle kategorilendirilerek değerlendirilirken, analiz sırasında tümevarım yöntemi ile ders kitaplarında dil öğretim yöntemlerinin değerlendirilmesi ölçütleri ortaya çıkmıştır. Bu ölçütler şu şekilde sıralanabilir:

- Yazarlar ya da yayın evi, bu öğretim setini temel aldıkları bir yöntem ya da yaklaşıma dayanarak hazırladıklarını belirtmekte midir?
- Ders kitaplarının içeriği hangi kazanımları ön planda tutarak yansıtılmıştır?
- Kitaplarda ağırlıklı kullanılan metin tür/-leri nelerdir?
- Özgün metinler kullanılmış mıdır?
- Metinlerde gündelik yaşam konu edilmiş midir?
- Dil bilgisi düzeni nasıldır? Sarmal ya da düz bir progresyon/düzenen hangisi ile dilbilgisi verilmiştir?
- Dilbilgisi detaylı olarak mı açıklanmıştır yoksa anlamaya ve kişinin kendisini ifade etmesine yönelik konuları mı kapsamaktadır?
- Dilbilgisi öğretimi nasıl bir yol izlenerek gerçekleştirilmektedir?
- Öğrenim setinde ne türde alıştırmalara başvurulmuştur? Öğretim setindeki alıştırmalar öğrencileri iletişim kurmaya yönlendirmekte midir? İletişimsel yetiyi geliştirecek beceri alıştırmalarına yer verilmekte midir?
- Ders ve alıştırma kitaplarında görsellere ne kadar yer verilmiştir? Görseller gündelik yaşamı yansıtmakta mıdır?

Bu değerlendirmenin sonucunda ulaşılan ders kitaplarında dil öğretim yöntemlerinin değerlendirilmesi ölçütlerinin yanında, Genç’in de (2010, s.13) kitaplarda takip edilen öğretim yöntemlerinin; kitapların içindekiler bölümünün analiz edilmesi, ders kitabının hangi dil becerisi kazanımları ekseninde kurgulandığının incelenmesi, kitaplarda metin, dilbilgisi ve alıştırma türlerinin ve miktarlarının incelenmesi ile değerlendirilebileceğini söylediği görülmüştür.

SONUÇ

Yabancı dil; bir ülkenin resmî dili olmayıp, o ülkenin vatandaşlarının çoğu tarafından anadili olarak konuşulmayan ve bireyler tarafından çeşitli amaçlarla öğrenilen yeni bir dildir. Yabancı dil öğretiminde; öğretimin daha kolay, eğlenceli ve verimli olması için çeşitli dilsel, görsel, işitsel, basılı veya dijital medya formları, CD-ROM'lar, internet araçları gibi farklı materyaller kullanılmaktadır. Akla gelen en temel dil öğretimi materyallerinden biri ise ders kitaplarıdır. Bu çalışmanın amacı; Türkiye ile uzun yıllardır farklı sebeplerle yoğun ilişkiler içerisinde olan Almanya'da Almanlara yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla Ernst Klett Sprachen yayınevi tarafından yayımlanan “Kolay Gelsin! neu A1-A2, Türkisch für Anfänger” ve “Kolay Gelsin! B1 Türkisch für Fortgeschrittene” dil düzeylerinin ders ve çalışma kitaplarından oluşan öğrenim setini incelemektir.

Bu amaç doğrultusunda, öncelikle Türkiye ile Almanya'nın tarihsel süreçteki ilişkileri ve bu ilişkilere paralel olarak geçmişten günümüze Almanlara Türkçe öğretiminin neden, nasıl ve hangi öğretim malzemeleriyle yapıldığı araştırılmıştır. Bu araştırmada elde edilen veriler göstermektedir ki; iki ülkenin ilişkilerinin yoğunlaştığı Prusya İmparatorluğu döneminden çok önce Almanlar Türkçe öğrenmeye başlamıştır. 18. ve 19. yüzyıllarda ise ekonomik ve askerî ilişkilerin kurulması ile iki ülke arasında ticari antlaşmalar imzalanmış ve günümüze kadar sürecek yoğun ilişkilerin ilk adımları atılmıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda, dönemin dil anlayışına da uygun şekilde, diplomatlar ve askerler için hazırlananlar başta olmak üzere, dilbilgisi ve okuma kitapları yayımlanmaya başlanmıştır. Daha sonra, 1878 Berlin Kongresinde iki ülkenin aynı tarafta yer alması, bu dönemde Türk ordusunun Almanlar tarafından yenilenmeye başlanması ve 1889 yılında Anadolu Demiryolu Şirketi'nin kurularak Osmanlı topraklarında tren yollarının yapılması gibi durumlar dil öğretimine de yansımıştır. Mesela Almanya'da Doğu Dilleri Bölümü kurulmuş ve burada tüccar, teknisyen ve memur gibi kişilere Türkçe öğretilmiştir. Birinci dünya savaşına kadar olan bu süreçte Türkiye'ye gelen Alman personel için konuşma kılavuzları, dilbilgisi, okuma ve tercüme kitapları yayımlanmaya devam etmiştir.

Birinci Dünya Savaşı ile birlikte ise politik, askerî ve eğitim alanındaki ilişkiler ön plana çıkmış ve bu dönemde askerlik temalı dil öğrenim kitapları ve savaş şartlarının bir

sonucu olarak hızlı ve pratik dil kullanımının öğretilmesini amaçlayan konuşma ve ders kitapları ortaya çıkmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nın ardından kesintiye uğrayan ilişkiler sonucunda Doğu Dilleri Bölümlerinin çoğunda Avrupa dillerinin eğitiminin verilmeye başlanması ve yayımlanan Türkçe öğretimi kitaplarının sayısındaki düşüş, iki ülkenin arasındaki ilişkilerin durulmasının dil öğretimine etkisini gösteren olumsuz gelişmeler olmuştur.

İki ülkenin Cumhuriyet dönemlerine geçmesiyle yeni dostluk ve ticari anlaşmalar imzalanmaya başlanırken, Nazi rejimi sebebiyle Türkiye'ye gelen Yahudi asıllı akademisyenlerin arasından çok önemli Türkiyatçılar da çıkmıştır. İki ülke arasında imzalanan kültür ve iş göçü anlaşmalarıyla ise bu ülkelerin ilişkileri yeni bir boyut kazanırken; Almanya'ya doğru gerçekleşen iş göçü sonucunda, Almanya'da Türk nüfusunun artmasıyla emniyet, hastane, eczane, okul ve sigorta şirketleri gibi pek çok kurumun Alman personelleri için Türkçe desteği sağlayabilecek özel amaçlı kitaplar yayımlanmaya başlanmıştır. Yine bu dönemden günümüze kadar olan süreçte Türkiye'deki yabancı turistler arasında Almanların oranının çok fazla olması son dönemdeki konuşma kılavuzlarında, seyahat rehberlerinde, hızlı Türkçe öğrenme kitaplarında ve ülke, kültür bilgisine dair kitaplarda artışa neden olmuştur. Günümüzde hâlâ ticari, siyasi ve turizm gibi birçok farklı konuda beraberliklerinin sürmesi, iki ülkenin birbirlerinin dilleri ile ilgili çalışmalar yapmaya devam etmesine neden olmaktadır. Almanya'daki Türkçe çalışmaları incelenecek olursa, Almanya'da Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü olan veya bünyesinde Türkoloji çalışmaları ya da Türkçe dersleri yapılan pek çok üniversite bulunduğu görülmektedir. Bu üniversitelerde ve özel dil kurslarında ise çoğunlukla Ernst Klett Sprachen yayınevi tarafından yayımlanmış "Kolay Gelsin", Harrassowitz yayınevi tarafından yayımlanmış "Türkisch", Pons yayınevi tarafından yayımlanmış "Power-Sprachkurs Türkisch" ve Hueber yayınevi tarafından yayımlanmış "Güle Güle" kitapları gibi kitaplar kullanılmaktadır.

Günümüz dil öğretimi anlayışına uygun ve "Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni" temel alınarak hazırlanmış olan "Kolay gelsin!" seti ise bu çalışmanın konusu olmuştur ve setin kitapları; kitapların görselliği, metinleri, kültür aktarımı, dilbilgisi öğretimi, kelime öğretimi, alıştırmaları ve yöntemi olmak üzere yedi temel başlık altında incelemeye tabi tutulmuştur. Bu inceleme gerçekleştirilirken veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Her bir başlık için kitaplar incelenerek öncelikle veriler

listelenmiştir. Listelenen veriler arasında ilişkiler kurularak kategoriler ve bu kategoriler için temalar oluşturulmuştur. Verilerin temalandırılmasının ardından yorumlar ve değerlendirmeler yapılmıştır. Bu sayede kitapların inceleme ölçütleri de verilerin kategorilendirilip temalandırılması sırasında ortaya çıkmış ve tümevarım yöntemiyle değerlendirme ölçütleri geliştirilmiştir. Bu tümevarım yöntemiyle oluşturulmuş ders kitabı değerlendirme ölçütlerinin yanı sıra, diğer araştırmacıların oluşturduğu inceleme ölçütlerine de bu bölümde yer verilmiştir. Araştırma sırasında bu işlemler önceden belirlenmiş başlıkların her biri için tekrarlanmıştır.

Kitapların ele alındığı ilk başlık, kitapların görsel malzemeleri olmuştur. Elde edilen veriler göstermektedir ki “Kolay gelsin!” setinde fotoğraflar, tablolar, çizgi resimler ve renkli kutular gibi çeşitli görsel malzemeye başvurulmuştur. Bunların içinde en sık kullanılanlar ise öğrencileri hedef dilin kültürüne dair gerçek manzaralarla buluşturan fotoğraflar olmuştur. Bu nedenle fotoğraflar ayrıca kategorilendirilmiştir. Öğrenim setinde; yiyecek-içecek, turistik mekânlar, ünlü kişiler, gündelik yaşam, gelenek-görenek, obje ve kültürlerarası kategorilerinde çeşitli fotoğraflara yer verilmiştir. Yiyecek-içecek ve turistik mekânlar kategorisindeki görseller kültür yansıtma oldukça başarılıyken; kitapta ünlü kişilerden yalnızca çok popüler olanların fotoğrafları tekrar edilerek kullanılmış, bu konuda bir çeşitlilik sağlanmamıştır. Bunun yanında, kitapta yer alan insan fotoğraflarının birçoğu Türk imgesi yaratmaktan uzaktır. Birkaç fotoğrafın Türk kültürüyle ilişkili metinlerle beraber kullanılmasına rağmen başka kültürlerle dair unsurlar barındırması ise tutarsız görsel seçimine örnek oluşturmaktadır. Gündelik yaşam kategorisinde yalnızca alışveriş mekânları ve toplu taşıma araçlarının yer alması, Türklerin gündelik yaşamına dair kesitler sunmakta yeterli bulunmamıştır. Görsel malzemeler içindeki gelenek görenek unsurlarında törensel davranışlara yer verilirken davranış âdetleri ve aile bağları gibi kişiler arası ilişkilerin yansıtılması üzerinde çok durulmamış, aynı şekilde diğer ülkelerin kültürlerine dair unsurlar Türk kültürüne ait görsel malzemelerin yanında çok sığ kalmıştır. Dersler boyunca dilbilgisi öğretiminde tablolar ve renkli kutulardan faydalanılması ise öğrenimi kolaylaştıracak bir özellik olarak belirlenmiştir.

Görsel malzemelerin ardından kitapların metinleri ele alınmış ve kitaplarda; selamlaşma ve tanışma kalıpları, aile, eğitim, günlük hayat, alışveriş, yiyecek-içecek, tatil, Türkiye'nin turistik noktaları, insanların yaşam süreci ve yaşam tarzları, ev, kıyafet,

sağlık, meslek, hayaller, sanat, bayramlar, medya ve insan ilişkileri temalarında metinlerin oluşturulduğu tespit edilmiştir. Kolay gelsin setinde metinlerin bir kısmı hem dinlediğini anlama hem okuduğunu anlama becerisini geliştirmek için kullanılırken, bir kısmı ise yalnızca okuduğunu anlama becerisine yönelik olarak hazırlanmıştır. Kitaplarda çok sayıda diyalog metine yer verilirken, bunların yanında monolog, biyografi ve öğretici metin türlerinde düz metinler; e-posta ve forum metni, röportaj, gazete ve dergi makalesi gibi medya metinleri de kullanılmıştır. Bu metinlerin tamamı belirli öğrenim hedeflerine yönelik olarak kurgulanmış, kitaplarda dilin doğal kullanımlarına örnekler oluşturulacak özgün metinlerden faydalanılmamıştır. Kitaplarda Türk kültürünün yansıtılmasına katkıda bulunacak Türkçe yazınsal eserlere hiç yer verilmemiştir. Bunun yanında, başlangıç düzeyi kitabının kültür sayfalarında yer alan Türk kültürü ile ilgili öğretici metinlerin Almanca yazıldığı görülmüş ve böyle bir yaklaşımın kitabın hedef aldığı iletişimsel yönetime uygun olmadığı tespit edilmiştir.

Kültürel unsurlar “Kolay gelsin!” setinde değerlendirilen bir diğer veri grubudur. Kolay gelsin setinde kültür aktarımı özel kültür sayfaları ile derslerdeki metinler ve görsel malzemeler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada öncelikle kültür sayfalarındaki, ardından ünitelerdeki kültür aktarımı unsurları; hem görsel hem yazılı malzemelerin incelenmesiyle elde edilmiştir. Elde edilen veriler göstermiştir ki; tüm sette metinler ve görsel malzemeler aracılığıyla Türkiye’deki turistik mekânlar; yiyecek-içecek kültürü; özel günler ve bayramlar gibi törensel davranışlar, davranış biçimleri gibi toplumsal gelenekler ve aile bağları gibi kişiler arası ilişkiler unsurlarını kapsayan gelenek-görenekler; kalıp sözler; gündelik yaşam bilgisi; ünlü kişiler; tarih, coğrafya, nüfus gibi ülke bilgisi ve diğer ülkelerin kültürlerine dair unsurlar temalarında bir kültür aktarımı gerçekleşmektedir. Bu amaçla kitaplar, önce yiyecek içecek kültürü ve turistik mekânlar konusundaki kültür aktarımı değerlendirilmek üzere ele alınmıştır.

Kitaplarda metinler ve görsel malzemeler aracılığıyla, Türk mutfağı ve Türkiye’nin turistik mekânlarıyla alakalı zengin bir içerik sunulurken, görsel malzemeler ile gerçekleşen aktarımda, fotoğrafların yanında çoğunlukla içeriklerin isimlerinin verilmemesi, öğrencilerin bu unsurlar ile ilgili kesin bilgiler elde etmesinin önüne geçmiştir. Gelenek-görenekler konusundaki kültür aktarımı değerlendirildiğinde görülmüştür ki; kitaplarda görsel malzemeler aracılığıyla törensel davranışlar, davranış biçimleri ve kişiler arası ilişkiler unsurlarını kapsayan gelenek-göreneklerin yansıtılması

sınırlıyken; metinler aracılığıyla bayram ve özel gün kutlamaları, büyüklerin yanında ve misafirlikte sergilenen davranış âdetleri ve aile ilişkileri gibi konulara değinilmiş ve metinler yoluyla daha yoğun bir şekilde gelenek görenek aktarımı gerçekleşmiştir. Benzer şekilde gündelik yaşama dair konular, kitabın görsellerinde mekânlar ve toplu taşıma araçları gibi unsurlarla sınırlı bir aktarıma sahipken, metinlerde Türklerin boş zaman değerlendirme alışkanlıkları ve yaşam şartları bilgisine de değinildiği görülmüştür. Metinler aracılığı ile yoğun bir şekilde aktarılan bir diğer kültürel unsur kategorisi kalıp sözler olmuştur. Bu kategoride; selamlaşma ve tanışma ifadeleri, duygu ve dilek belirtme ifadeleri, kutlama ifadeleri, işlevsel ifadeler, deyimler ve akrabalık kelimeleri türündeki kalıp sözlerin zengin bir şekilde aktarıldığı saptanmıştır. Ünlü kişiler kategorisinde genellikle yalnızca dünyaca ünlü ve güncel popüler kişiler ile bunların eserlerinden birkaç örnek yer almış, farklı dönemlerden ve farklı alanlardan ünlü isimlere yer verilmemiştir. Aynı şekilde kitapta hedef dili anadili olarak konuşan dil kullanıcıları tarafından üretilmiş hiçbir yazınsal metin ve özgün metine yer verilmemiştir. Ülke bilgisi kategorisinde ise metinler aracılığı ile Türkiye'nin nüfusu, coğrafyası, tarihi, endüstri ürünleri, endüstri merkezleri, ekonomik kaynakları, eğitim sistemi, Türk dili tarihi gibi konulara değinilmiş; etnik ve dinî yapılar, tarihi kişiler ve ideolojiler gibi konuların üzerinde durulmamıştır. Set boyunca Türk kültürünün aktarımına oranla diğer ülkelerin isimleri, milliyetleri ve dilleri gibi konuları dışında; birkaç ünlü isim, film ve özel güne yer verilmiş ve diğer kültürlerle dair yüzeysel bir aktarım gerçekleşmiştir.

Kitapların ele alındığı bir diğer başlık dilbilgisi öğretimi olmuştur. “Kolay gelsin!” setinde dersler boyunca dilbilgisi başlığına yer verilmediği, derslerin iletişimsel hedefleri temel olarak planlandığı görülmüştür. Bu iletişimsel hedeflerin gerçekleşmesi için ihtiyaç duyulan dilbilgisi yapıları ise metinler ve alıştırmalar aracılığıyla tümevarım yöntemi kullanılarak sarmal bir düzende verilmiştir. Dersler boyunca dilbilgisi başlıklı alıştırmalara da yer verilmemiş, dilbilgisi yapıları başta yazma becerisi olmak üzere beceri alıştırmaları bünyesinde yerini almıştır. Ünite sonlarında ve kitap eklerinde ise dilbilgisi tablolarından yararlanan, Almanca terminoloji ve açıklamaların bulunduğu dilbilgisi bölümlerinin bulunduğu tespit edilmiştir. Dilbilgisi öğretiminde öğrencilerin anadiline başvurulmuş olsa da, dilbilgisinin iletişimsel kazanımlar ekseninde

gerçekleştirilmesi iletişimsel yönetime uygun bir dilbilgisi aktarımı olarak görülmektedir.

“Kolay gelsin!” setinin incelemeye tabi tutulduğu bir diğer başlık kelime öğretimidir. Öğrenim setinde kelimeler derslerin iletişimsel kazanımları ile alakalı olarak; selamlaşma, vedalaşma, tanışma, memleketler, meslekler, aileler, aktiviteler, dil becerileri, günlük yaşam, geçmiş, yemek alışkanlıkları, sipariş verme, alışveriş diyalogları, tatil, yol tarifi, görünüş ve karakter, geçmiş alışkanlıklar, ev ve ev işleri, vücut ve sağlık, sanatçılar ve eserleri, yaşam tarzları, bayramlar ve gelenekler, medya, duygular, ilişkiler, okul ve eğitim konularında seçilmişlerdir. Bu bağlamlarda öğretilen kelime türleri arasında açık sözcükler olan isimler, sıfatlar ve fiiller gibi kelimeler; dilbilgisel sözcükler ve kalıp sözlerin olduğu tespit edilmiştir. Metinlerin yanı sıra farklı alıştırmalarla kelimelerin anlam, biçim ve bağlamlarına yönelik pratikler gerçekleştirilerek, öğrencilerin iletişimsel yeteneklerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Kelime öğretimi ile ilgili ulaşılan bir diğer veri, kitabın eklerinde sunulan derslere göre ve alfabetik olmak üzere Almanca tercüme yer verilmiş birer sözlükçe olmuştur. Bu sözlükçelerin yanında, “Kolay gelsin!” setinin yayınevi tarafından oluşturulmuş ve kitabın ses dosyalarına erişim sağlamak amaçlı kullanılan bir mobil uygulama aynı zamanda çevrimiçi bir sözlüğün kullanımını da sağlamaktadır ki bu sözlük çok sayıda kelimeye, kullanımlarına ve sesletimlerine yer vermiştir. Özellikle kelimelerin sesletimlerine ulaşılabilirlik; dinlediğini anlama ve telaffuz becerilerine yardımcı olarak sözlü iletişime katkıda bulunabilecek bir araç olmuştur ve kitabın iletişimsel amaçlarına hizmet etmektedir.

Kitaplardaki alıştırmalar, bu çalışmada üzerinde durulan bir diğer önemli konu olmuştur çünkü “Kolay gelsin!” adlı öğrenim setinde dersler adım adım alıştırmalar üzerinden ilerlemektedir. Dersler boyunca dört temel beceri alıştırmaları çoğunlukla bütünleşik olarak sözlü ve yazılı iletişimi geliştirecek şekilde pratik edilmektedir. Bu bağlamda iletişimde alımlama faaliyetleri olarak geçen okuduğunu anlama ve dinlediğini anlama becerileri; bilgilerin algılanıp ayırt edildiği seçici okuma/dinleme alıştırmalarından, okuma ve dinleme yoluyla edinilen bilginin üretime dönüştüğü yanıtlayıcı okuma/dinleme alıştırmalarına kadar çeşitli düzeylerde alıştırmalarla desteklenmiştir. Aynı şekilde iletişimde üretici dil faaliyetleri olarak geçen yazma ve konuşma becerileri; taklitçi konuşma/yazma alıştırmalarından, yönlendirilmiş-bağımsız konuşma

alıştırmalarına kadar çeşitli düzeylerde alıştırmalarla pratik edilmektedir. Her bir beceri alanı için çok çeşitli alıştırmalara başvurulurken, alıştırmaların bazılarında öğrenciler eşli veya grup çalışmasına da yönlendirilerek iletişim kurmaya motive edilmişlerdir. Ancak alıştırmaların içerisinde Almanca-Türkçe ikidilli alıştırmaların bulunması ve ileri düzey kitabında bile alıştırma yönergelerinin Almanca yazılması, iletişimsel yöneme tezat bir durum sergilemektedir.

“Kolay gelsin!” setinin tanıtım yazısında, setin “Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni”nin özelliklerine göre ve iletişimsel yöntem temel alınarak hazırlandığı belirtilmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın son kısmında; kitabın dil öğretim yönteminin açığa çıkarılması için görsellik, metinler, kültür, dilbilgisi, kelime öğretimi ve alıştırmalar temalarında elde edilen veriler kullanılarak, kitabın kurgusu incelenmiştir. Elde edilen verilere göre derslerin işleyişi iletişimsel hedefler ön planda tutularak tasarlanmış, dilbilgisi öğretimi de bu iletişimsel kazanımlara yönelik bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Ünite içerinde dilbilgisi başlıklarıyla dilbilgisi anlatımlarına yer verilmemiş, dilbilgisi yapıları metinler ve alıştırmalarla birlikte tümevarım yöntemiyle öğretilmiştir. Derslerin temaları gündelik hayatla ilişkili olup öğrencileri gündelik hayatın çeşitli ortamlarına hazırlar niteliktedir. Öğrenim setinde çoğunlukla diyalog metin türüne yer verilmesi, öğrencileri farklı iletişim ortamlarında ve hedef dilin farklı bağlamlarında etkileşim kurmaya hazırlamaktadır. Aynı şekilde kitapta dört temel dil becerisinin bütünleşik bir şekilde pratik edilmesi ve alıştırmaların azımsanamayacak bir kısmında öğrencilerin eşli veya grup çalışmasına yönlendirilmesi yine iletişimsel yöneme uygun bir tutum olarak nitelendirilebilir. Kitapların görsel malzemelerinde yoğun bir şekilde Türk kültürüne yer verilmesinin yanında, gündelik hayata dair alışveriş mekânları ve toplu taşıma araçları gibi unsurların sunulması da kitabın yöntemine uygun bir tutumdur. Ancak gündelik yaşam unsurlarının bunlarla sınırlı olması ve Türklerin gündelik hayatına ve yaşam şartlarına dair manzaralara yer verilmemesi iletişimsel yaklaşımla yazılan bir öğretim setinde gündelik yaşamın yansıtılması gerekliliği ilkesine uymamaktadır. Bunun yanında metinlerin tamamen kurgu olması ve öğrencilere dilin doğal kullanımlarını gösterecek özgün metinlere yer verilmemesi iletişimsel yöntemle bağdaşmamaktadır. Aynı şekilde A1-A2 dil düzeyinde kültür sayfası metinlerinin Almanca yazılmış olması, dilbilgisi anlatımında ve alıştırma yönergelerinde öğrencilerin anadiline başvurulması, çeviri gibi ikidilli alıştırmalara yer

verilmesi iletişimsel yöntemden ziyade dilbilgisi çeviri yöntemine uygun tercihlerdir. Bu veriler “Kolay gelsin!” seti iletişimsel yöntemle yazılmıştır söyleminden ziyade iletişimsel yaklaşım ağırlıklı yazılmıştır ifadesini daha uygun hâle getirmektedir.

Bu araştırmada “Kolay gelsin!” adlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi seti; kitapların görselliği, metinleri, kültür aktarımı, dilbilgisi öğretimi, kelime öğretimi, alıştırmaları ve yöntemi olmak üzere yedi temel başlık altında değerlendirilmiştir ve bu bölümde yer verilen sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulacaktır:

- Kitaplarda kullanılan fotoğraflardan, turistik bir mekân veya bir yiyecek manzarası gibi somut kültürel öğeler yansıtanlarının adlandırılması ve açık bir şekilde öğrencilerin bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.
- Kitaplarda daha fazla Türk imgesi oluşturan kişi fotoğraflarına yer verilmelidir.
- Türk kültürü ile ilişkili metinlerde farklı kültürleri yansıtan görsellerin kullanılmamasına özen gösterilmeli, metin içeriği ile görsel seçimi tutarlı olmalıdır.
- Görsel malzemelerde, gündelik yaşam mekânları ve toplu taşıma unsurları dışında Türklerin gündelik yaşamına dair manzaralar sunacak fotoğraflara yer verilmelidir.
- Kitaplarda hedef dili anadili olarak konuşan dil kullanıcıları tarafından oluşturulmuş çeşitli özgün metinlere yer verilmelidir.
- Sette öğrencilere uygun bir şekilde Türkçe yazınsal eserlere yer verilerek Türk edebiyatına dair fikirler oluşturulmalıdır.
- Kitapların metinlerinde öğrencilerin anadiline yer verilmemeli, tamamen hedef dilde metinlere başvurulmalıdır.
- Ünlü Türklerden yalnızca günümüzde popüler olanlara değil, farklı dönemlerden ve farklı alanlardan insanlara yer verilmelidir.
- Türkiye’nin etnik ve dinî çeşitliliği gibi kültürel standartlarına yer verilmelidir.
- Kültür aktarımında sözlü iletişime de katkısı bulunan beden dili ile iletişime dair görseller sunulmalıdır.
- Kültür aktarımında diğer ülkelerin kültürlerine dair unsurların oranı arttırılmalı, bu unsurlara daha fazla ve daha çeşitli bir şekilde yer verilmelidir.

- Kültür aktarımının bir parçası olan kalıp sözler kategorisinde özdeyiş ve atasözlerine de yer verilmelidir.
- nite içlerindeki dilbilgisi kutularında Almanca dilbilgisi terminolojisine yer verilmemeli, bunun yerine söz konusu dilbilgisi yapıları ile ilgili daha fazla örnek sunulmalıdır.
- Kitapların eklerinde bulunan szlkelerde kelimelerin yalnızca Almanca karşılıklarına değil, aynı zamanda bu kelimelerin uygun bağlamlarda kullanılışlarına örnekler sunacak örnek cümlelere de yer verilmelidir.
- Kitapların alıştırmalarında öğrencilerin ana dili olan Alman dilinde verilen durumlara uygun cümleler yazma, Almanca soruları cevaplama ve eviri yapma gibi iki dilli alıştırmalara yer verilmemelidir.
- Alıştırmaların yönergeleri öğrencilerin anadilinde değil, hedef dilde oluşturulmalıdır.
- Hem ders hem de çalışma kitapları için, kitapların sonunda alıştırmalar için yanıt anahtarına yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Barın, E., Güzel, A. (2020). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* (3. Bs.). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Batstone, R. (1994). *Grammar*. Hong Kong: Oxford University Press.
- Bekar, B. (2018). 1789 Yılında Askerî Personel İçin Yazılmış Almanca-Türkçe Transkripsiyon Metni. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 12, 19-34.
- Bölükbaş, F. (2015). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Okuma Metinlerinin Dil Düzeylerine Göre Sadeleştirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, UDES2015, 924-935.
- Brown H. Douglas (2004). *Language Assessment Principle and Classroom Practices*, NY: Pearson Education
- Byram, M. (1989). *Cultural Studies in Foreign Language*. Clevedon: Multilingual Matters
- Byrd, P. (2001). Textbooks: Evaluation for Selection and Analysis for Implementation. Celce- Murcia, M. (Ed.). *Teaching English as a Second or Foreign Language* (s. 415-428). Boston: National Geographic Learning
- Creswell, J. W. (1994). *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları* (3. bs.). (Demir, S. B. Çev. Ed.). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık (2017).
- Daf Ders Kitapları Komisyonu: Engel, U., Halm, W., Krumm, H.-J., Wolf-Dieter, O., Picht, R., Rall, D., Schmidt, W., Stickel, G., Vorderwülbecke, K., Wierlacher, A. (1977) *Mannheimer Gutachten zu ausgewählten Lehrwerken Deutsch als Fremdsprache*. Heidelberg: Julius Groos Verlag.
- Demirel, Ö. (1998). Türkçe ders kitaplarının incelenmesi. S. Topbaş (Ed.) *Türkçe Öğretimi* (s. 147-155). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Dilâçar, A. (1969). 1612'de Avrupa'da Yayımlanan İlk Türkçe Gramerin Özellikleri. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 18, 197-210.

- Ermağan, İ. (2013). Avrupa Birliği Bağlamında Türkiye-Almanya İlişkileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (20), 73-91.
- Genç, A. (2003). *Türkiye’de Geçmişten Günümüze Almanca Öğretimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Genç, A. (2010). *Yerel Almanca Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Genç, A., Ünver, Ş. (2012). Türkiye’de Geçmişten Günümüze Almanca Öğretimi İçin Yazılan Ders Kitaplarındaki Metinlerin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 67-80.
- Harrassowitz Verlag. (t.y.). 17 Şubat 2021 tarihinde https://www.harrassowitz-verlag.de/T%C3%BCrkisch/titel_2089.shtml adresinden erişilmiştir.
- Herzog, C. (2010). Almanca Konuşulan Ülkelerde Türkiyat ve Şarkiyat Çalışmalarının Gelişimi Üzerine Notlar (F. Yaslıçimen, çev.). *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 8(15), 77-148.
- Hueber Verlag. (t.y.). 17 Şubat 2021 tarihinde <https://shop.hueber.de/de/reihen-und-lehrwerke/gule-gule/g-le-g-le-lb.html> adresinden erişilmiştir.
- Hutchinson, T., Waters, A. (1987). *English for Specific Purposes*. Cambridge: Cambridge University Press.
- İleri Ecer, E. (2019). Almanya’da Türkçe dersi ve geleceği. *Tuna Bilim ve Kültür-Sanat Dergisi*, Erişim: 17 Şubat 2021 tarihinde <https://tunadergi.com/almanyada-turkce-dersi-ve-gelecegi/> adresinden erişilmiştir.
- İşcan, A., Yassıtaş, T. (2018). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı: Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Örneği (B1-B2 Düzeyi) . *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 3(1) , 47-66.
- Karasar, N. (2019). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (34.Bs.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Köse, D., Özsoy, E. (2017). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde “Muhtasar Sarf Ve Lügat-ı Türki”. *Turkophone*, 4 (2), 33-47.
- Köse, D., Özsoy, E. (2020). Türkiye’de Yabancılara Türkçe Öğretiminin Otuz Yılı: 1990-2020. *Turkophone*, 7 (2), 27-54.
- McDonough, J., Shaw, C., Masuhara, H. (2013). *Materials and Methods in ELT*. Oxford: Wiley-Blackwell
- McGrath, I. (2002). *Materials Evaluation and Design for Language Teaching*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Nitko A. J., Brookhart S. M (2010). *Öğrencilerin Eğitsel Değerlendirmesi* (6. Bs.). (Bıçak, B., Bahar, M., Özel, S. Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık (2016).
- Ortaylı, İ. (2020). *Osmanlı İmparatorluğu’nda Alman Nüfuzu* (19. Bs.). İstanbul: Kronik Yayınları.
- Özbal, B. (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarında Alıştırmaların İncelenmesi: A1-A2 Düzeyi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özbal, B. (2020). A book written in the 19th century to teach Turkish to German speakers: Praktisches Handbuch der osmanisch-tuerkischen Sprache [19. yüzyılda Almanca konuşurlara Türkçe öğretmek için yazılmış bir kitap: Praktisches Handbuch der osmanisch-tuerkischen Sprache]. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 15(1), 85-94.
- Özbal, Bayram. (2020). Osmanlıdan Günümüze Almanlar İçin Hazırlanmış Yabancı Dil Olarak Türkçe Kitapları: Bir Kaynakça Denemesi. *International Journal of Language Academy*, 8(1), 180-195.
- Özbal, B. (2020). Özel amaçlı Türkçe öğrenimine örnek tarihî bir ders kitabının incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (20), 1-11.
- Pons Shop. (t.y.). 17 Şubat 2021 tarihinde <https://de.pons.com/shop/tuerkisch/> adresinden erişilmiştir.
- Richards, J. C. & Schmidt, R. W. (2010). *Longman dictionary of language teaching and applied linguistics* (4.Bs.). Great Britain: Longman.

- Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı (2001). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni: Öğrenme – Öğretme – Değerlendirme*.
- Topuzkanamış, E. (2019). Teaching Turkish Grammar and Speaking to Germans in Germany around 1890s: Türkische Konversations-Grammatik Coursebook. [1890'larda Almanya'da Almanlara Türkçe Dil Bilgisi ve Konuşma Öğretimi: Türkische Konversations-Grammatik Kitabı]. *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, 6(15), 287-295.
- Tura, S. (1983). *Dilbilimin Dil Öğretimindeki Yeri, Türk Dili Dergisi Dil Öğretimi Özel Sayısı* (379-980), 8-17. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Turan, K. (2000). *Türk – Alman Eğitim İlişkilerinin Tarihi Gelişimi*. İstanbul: Ayışığı Kitapları.
- Ünver, Ş. (2013). Alman Askerlerine Türkçeyi Öğretme Ve Türkiye'yi Tanıtma Amacıyla Yazılan Bir Kitabın İncelenmesi. *Milli Folklor*, 25(100), 189-201.
- Ünver, Ş. ve Genç, A. (2013). Görselliğin gücü: Almanca ders kitaplarındaki görselliğe ilişkin öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 393-404.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Bs.), Ankara: Seçkin yayınları.
- Yıldırım, H. (2017). 19. Yüzyılda Almanlara Türkçe Öğretmek Amacıyla Yazılmış Bir Kitap: Mürşid-i Lisân-ı Osmanî. *Başkent University Journal Of Education*, 4(1), 74-83.

İNCELENEN DERS KİTAPLARI:

- Entschew, Z., Tetik, A., Labasque, N.(2016). *Kolay gelsin! neu A1-A2 Türkisch für Anfänger Kursbuch mit Audio-CD*. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen.
- Entschew, Z., Tetik, A., Labasque, N.(2016). *Kolay Gelsin! neu A1-A2, Türkisch für AnfängerÜbungsbuch mit Audio CD*. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen.

Entschew, Z., Tetik, A., Labasque, N.(2016). *Kolay Gelsin! B1 Türkisch für FortgeschritteneKurs- und Übungsbuch mit Audio-CD*. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen.

EKLER

EK 1. "Kolay gelsin! neu A1-A2 Türkisch für Anfänger Kursbuch mit Audio-CD" / A1-A2 Dil Düzeyi Ders Kitabı İçindekiler Bölümü

Inhalt

10 Hoş geldiniz!

1 İyi günler!

- 12 Kommunikative Inhalte**
- sich begrüßen und verabschieden
 - sich vorstellen und nach dem Namen fragen
 - nach dem Befinden fragen
 - die Nationalität angeben
 - nach dem Herkunftsort fragen

Grammatik

- Die große Vokalharmonie
- Die Personalpronomen
- Die Personalsuffixe
- Das Suffix *-İ*
- Die Fragepartikel *mi*

Kulturseite

Hoş geldiniz - Willkommen

2 Siz kimsiniz?

- 24 Kommunikative Inhalte**
- Länder und Städte
 - fragen und sagen, wo man wohnt
 - nach dem Beruf fragen und ihn angeben
 - Zahlen bis 20
 - Kursumgebung beschreiben
 - sagen, was man (nicht) bei sich hat

sich begrüßen und verabschieden ab S. 12

Grammatik

- Die kleine Vokalharmonie
- Der Lokativ *-DE*
- Die Konsonantenassimilation
- Das Suffix *-CI*
- Das Präsens *-Iyor (1)*
- Das Pluralsuffix *-ER*
- Die Wiedergabe von „dabei haben“

Kulturseite

Ne iş yapıyorsunuz? - Was sind Sie von Beruf?

3 Ailem

- 36 Kommunikative Inhalte**
- über die Familie sprechen
 - Familienangehörige vorstellen
 - nach dem Alter fragen und das Alter angeben
 - über Tätigkeiten sprechen
 - sagen, was man besitzt

Grammatik

- Die Possessivpronomen und Possessivsuffixe
- Die Wiedergabe von „haben“
- Der Vokalausfall
- Die Konsonanten-erweichung
- Der Genitiv
- Die Genitiv-Possessiv-Verbindung
- Das Präsens *-Iyor (2)*
- Verbstämme auf *-e/-a*

Kulturseite

Aile - Die Familie

4 Türkçe öğreniyoruz!

- 48 Kommunikative Inhalte**
- Nach Sprachkenntnissen fragen und sie angeben
 - Absichten wiedergeben
 - über Freizeitbeschäftigungen sprechen
 - Orte und Berufe beschreiben

Grammatik

- Das Äquativsuffix *-CE*
- Das Suffix *-ilk* (1)
- Das Modalverb *istemek*
- Der Dativ und der Ablativ
- Die Postpositionen *için* und *ile*

Kulturseite

Türk dili – Die türkische Sprache

60 Tekrarlama 1

Über den Alltag sprechen ab 5, 62

5 Günlük hayat

- 62 Kommunikative Inhalte**
- über den Alltag sprechen
 - Uhrzeit angeben
 - über die Wochentage sprechen
 - die Tageszeiten angeben
 - über Vergangenes berichten
 - über Vergangenes befragen

Grammatik

- Das Präteritum
- Die Postpositionen *önce* und *sonra*

Kulturseite

Şehir merkezinde – Im Stadtzentrum

6 Alışveriş yapıyoruz

- 74 Kommunikative Inhalte**
- über Essgewohnheiten / Einkaufen sprechen
 - einfache Einkaufsdialoge führen
 - nach dem Preis fragen
 - über Kleidung und Farben sprechen

Grammatik

- Die Wiedergabe von „brauchen“
- Finalsätze mit *-mek için*
- Der Imperativ
- Das Possessivkompositum
- Das pronominale „n“
- Der Akkusativ

Kulturseite

Alışverişe gidelim mi? – Gehen wir einkaufen?

7 Afiyet olsun!

86 Kommunikative Inhalte

- über Essen sprechen
- sagen, was man zu den Mahlzeiten isst
- im Restaurant bestellen
- Vorschläge formulieren
- Wünsche und Absichten äußern
- sagen, wie etwas war
- über Vergangenes sprechen

Grammatik

- Die Suffixe *-il* und *-süz*
- Der Voluntativ
- Das Reziprosuffix *-(i)ş-*
- Das temporale Funktionswort *idi*
- Der Imperativ 3. Person

Kulturseite

Yemek yiyelim mi? –
Essen wir?

8 İyi tatiller!

98 Kommunikative Inhalte

- über den Urlaub sprechen
- berichten, was man (nicht) gerne tut
- zukünftige Handlungen ausdrücken
- Ortsangaben machen
- den Weg beschreiben
- über Jahreszeiten sprechen
- das Datum

Grammatik

- Das Futur *-(y)EcEk*
- Infinitivergänzungen *-mEyE başlamak* und *-mEyI sevmek*
- Ortsnomen als Postpositionen

Kulturseite

İyi yolculuklar –
Gute Reise

Redewendungen für den Besuch *
ab S. 112

110 Tekrarlama 2

9 Türkiye'ye hoş geldiniz!

112 Kommunikative Inhalte

- über Urlaubsgewohnheiten sprechen
- Verallgemeinerungen formulieren
- über Verwandte sprechen
- Redewendungen für den Besuch
- höfliche Fragen stellen

Grammatik

- Der Aorist
- Das adjektivierende Suffix *-ki*
- Die Postposition *beri*
- Die Wiedergabe von „gefallen“
- Das Verniedlichungssuffix *-cik*

Kulturseite

Nihayet tatil –
Endlich Urlaub

über den Urlaub sprechen ab S. 98

Angaben über die Wohnsituation machen ab S. 136

10 İşte hayatımız!

124 Kommunikative Inhalte

- über den Lebenslauf sprechen
- das Aussehen und die Charaktereigenschaften beschreiben
- über Kindheitserinnerungen sprechen
- Gewohnheiten und Ereignisse der Vergangenheit schildern
- Zustände in der Vergangenheit beschreiben

Grammatik

- Temporalsätze auf *-DİktEn sonra* und *-mEdEn önce*
- Der Komparativ und der Superlativ
- Das Imperfekt *-(İ)yordu*
- Die Postposition *gibi*
- Temporalsätze auf *-(y)ken / iken (1)*

Kulturseite

Okula gidiyoruz –
Wir gehen in die Schule

11 Evim güzel evim

136 Kommunikative Inhalte

- ein Haus / eine Wohnung beschreiben
- Angaben über die Wohnsituation machen
- Räume, Möbel und Haushaltsgeräte benennen
- über Nachbarn und Nachbarschaft berichten
- über Hausarbeit sprechen
- sagen, was man machen muss / nicht machen muss

Grammatik

- Das Ordinalzahlsuffix *-(İ)ncİ*
- Das Verbaladverb auf *-(y)lP*
- Das Suffix *-İlk (2)*
- Die Wiedergabe von „müssen“

Kulturseite

Hayat böyle –
So ist das Leben

12 Güle güle giyin!

148 Kommunikative Inhalte

- über Kleidungsstile sprechen
- sagen, was man (nicht) kann
- höfliche Bitten formulieren
- Kleidung einkaufen
- Uhrzeiten angeben
- über den Arbeitsalltag sprechen

Grammatik

- Die Postpositionen *göre*, *başka*, *rağmen*, *itibaren* und *dağru*
- Das substantivierende Suffix *-ki*
- Die Wiedergabe von „können“
- Das Verbaladverb auf *-(y)E*
- Temporalsätze auf *-(y)ken / iken (2)*
- Die Indefinitpronomen

Kulturseite

Türk Moda Tasarımcıları –
Türkische Modedesigner

Über Kleidungsstile sprechen ab S. 148

Körperteile benennen ab S. 162

160 Tekrarlama 3

13 Sağlığınız nasıl?

162 Kommunikative Inhalte

- Körperteile benennen
- über Krankheiten und ihre Symptome sprechen
- Gespräch mit dem Arzt führen
- Ratschläge geben
- über (un)gesunde Lebensweise und die eigene Gesundheit sprechen
- erzählen, was man gehört / erfahren hat

Grammatik

- Die Postpositionen *dolay*, *yüzünden* und *sayesinde*
- Die Verbaladverbien auf *-(y)ErEk* und *-mEdEn*
- Das Notwendigkeitssuffix *-mElI*
- Das Perfekt *-mİş*
- Das evidentielle *İmiş / -(y)mİş*

Kulturseite

Geçmiş olsun -
Gute Besserung!

14 Meslek hayatı

174 Kommunikative Inhalte

- über berufliche Ziele und Wünsche sprechen
- über Erfordernisse für den Beruf sprechen
- Stellenausschreibungen verstehen
- wörtliche Gedanken und Rede wiedergeben
- über Künstler und ihre Werke sprechen

Grammatik

- Das *-(y)En* Partizip
- Das Kopulasuffix *-DİR*
- Das Passiv
- Die Kausativsuffixe
- Wörtliche Rede mit *diye*
- Das Verbaladverb auf *-(y)İncE*
- Die Postposition *tarafından*

Kulturseite

Müzik! Musik, bitte!

über (un)gesunde Lebensweise sprechen S. 162

15 Gelecek planları

- 186 Kommunikative Inhalte**
- Zukunftspläne äußern
 - über Wünsche und deren Verwirklichung sprechen
 - eine Umfrage durchführen
 - von Gewohnheiten berichten
 - über Feste und Feiertage sprechen
 - Bedingungen formulieren

Grammatik

- Bedingungssätze mit *ise / -(y)sE*
- Relativsätze mit dem *-DİK* Partizip + Possessivsuffixe
- Temporalsätze mit *-Dİğİ zaman*
- Konzessivsätze mit *-Dİğİ halde*

Kulturseite

Geleceğimiz – Unsere Zukunft

16 Sanat dünyasından

- 198 Kommunikative Inhalte**
- Biografien verstehen und nacherzählen
 - über berühmte Persönlichkeiten sprechen
 - angeben, wofür man sich interessiert
 - ein Interview lesen und darüber berichten
 - über die Vorvergangenheit sprechen
 - sagen, was man von anderen möchte
 - neue Wörter bilden

Grammatik

- Ergänzungssätze (-dass-Sätze) mit *-DİK* und *-(y)EcEK*
- Das Plusquamperfekt *-mİştİ*
- Temporalsätze mit *-DİğİndEn beri*
- Ergänzungssätze (-dass-Sätze) mit dem Kurzinfinitiv *-mE*
- Wortbildungssuffixe

Kulturseite

Edebiyat – Literatur

210 Tekrarlama 4

Biografien verstehen und nacherzählen ab S. 198

Anhang

- 212 Grammatik
- 240 Wortschatz nach Lektionen
- 257 Alphabetische Wortliste
- 271 Bild- und Quellennachweis

Die folgenden Symbole und Kennzeichnungen erleichtern Ihnen die Arbeit mit dem Buch:

- Dieses Symbol verweist auf einen Track der beiliegenden Audio-CD.
- Dieses Symbol verweist auf die Grammatikboxen bzw. Erläuterungen zu der behandelten Grammatik. Darin sind die wichtigsten Regeln und Formen übersichtlich zusammengefasst.
- Dieses Symbol verweist auf häufig benutzte Wendungen und besondere Redemittel.
- Dieses Symbol verweist auf wichtige Besonderheiten der Grammatik bzw. auf Ausnahmen zu den vermittelten Regeln.
- ÜB ► Diese Kennzeichnung verweist auf die entsprechende Übung im Übungsbuch.
- GR ► Diese Kennzeichnung verweist auf detaillierte Erläuterungen im Grammatikanhang bzw. auf die Grammatiktafel im Übungsbuch.

EK 2. "Kolay Gelsin! neu A1-A2, Türkisch für Anfänger Übungsbuch mit Audio CD"/
A1-A2 Dil Düzeyi Çalışma Kitabı İçindekiler Bölümü

1 İyi günler!

- 8
- sich begrüßen und verabschieden
 - sich vorstellen und nach dem Namen fragen
 - nach dem Befinden fragen
 - die Nationalität angeben
 - nach dem Herkunftsort fragen

2 Siz kimsiniz?

- 14
- Länder und Städte
 - fragen und sagen, wo man wohnt
 - nach dem Beruf fragen und ihn angeben
 - Zahlen bis 20
 - Kursumgebung beschreiben
 - sagen, was man (nicht) bei sich hat

3 Ailem

- 20
- über die Familie sprechen
 - Familienangehörige vorstellen
 - nach dem Alter fragen und das Alter angeben
 - über Tätigkeiten sprechen
 - sagen, was man besitzt

4 Türkçe öğreniyoruz!

- 26
- Nach Sprachkenntnissen fragen und sie angeben
 - Absichten wiedergeben
 - über Freizeitbeschäftigungen sprechen
 - Orte und Berufe beschreiben

32 Tekrarlama 1

5 Günlük hayat

- 36
- über den Alltag sprechen
 - Uhrzeit angeben
 - über die Wochentage sprechen
 - die Tageszeiten angeben
 - über Vergangenes berichten
 - über Vergangenes fragen

6 Alışveriş yapıyoruz

- 42
- über Essgewohnheiten / Einkaufen sprechen
 - einfache Einkaufsdialoge führen
 - nach dem Preis fragen
 - über Kleidung und Farben sprechen

7 Afiyet olsun!

- 48
- über Essen sprechen
 - sagen, was man zu den Mahlzeiten isst
 - im Restaurant bestellen
 - Vorschläge formulieren
 - Wünsche und Absichten äußern
 - sagen, wie etwas war
 - über Vergangenes sprechen

8 İyi tatiller!

- 54
- über den Urlaub sprechen
 - berichten, was man (nicht) gerne tut
 - zukünftige Handlungen ausdrücken
 - Ortsangaben machen
 - den Weg beschreiben
 - über Jahreszeiten sprechen
 - das Datum

60 Tekrarlama 2

9 Türkiye'ye hoş geldiniz!

- 64
- über Urlaubsgewohnheiten sprechen
 - Verallgemeinerungen formulieren
 - über Verwandte sprechen
 - Redewendungen für den Besuch anwenden
 - höfliche Fragen stellen

10 İşte hayatımız!

- 70
- über den Lebenslauf sprechen
 - das Aussehen und die Charaktereigenschaften beschreiben
 - über Kindheitserinnerungen sprechen
 - Gewohnheiten und Ereignisse der Vergangenheit schildern
 - Zustände in der Vergangenheit beschreiben

11 Evim güzel evim

- 76
- ein Haus / eine Wohnung beschreiben
 - Angaben über die Wohnsituation machen
 - Räume, Möbel und Haushaltsgeräte benennen
 - über Nachbarn und Nachbarschaft berichten
 - über Hausarbeit sprechen
 - sagen, was man machen muss / nicht machen muss

12 Güle güle giyin!

- 82
- über Kleidungsstile sprechen
 - sagen, was man (nicht) kann
 - höfliche Bitten formulieren
 - Kleidung einkaufen
 - Uhrzeiten angeben
 - über den Arbeitsalltag sprechen

88 Tekrarlama 3

13 Sağlığınız nasıl?

- 92
- Körperteile benennen
 - über Krankheiten und ihre Symptome sprechen
 - Gespräch mit dem Arzt führen
 - Ratschläge geben
 - über (un)gesunde Lebensweise und die eigene Gesundheit sprechen
 - erzählen, was man gehört / erfahren hat

14 Meslek hayati

- 98
- über berufliche Ziele und Wünsche sprechen
 - über Erfordernisse für den Beruf sprechen
 - Stellenausschreibungen verstehen
 - wörtliche Gedanken und Rede wiedergeben
 - über Künstler und ihre Werke sprechen

15 Gelecek planlari

- 104
- Zukunftspläne äußern
 - über Wünsche und deren Verwirklichung sprechen
 - eine Umfrage durchführen
 - von Gewohnheiten berichten
 - über Feste und Feiertage sprechen
 - Bedingungen formulieren

16 Sanat dünyasından

- 110
- Biografien verstehen und nacherzählen
 - über berühmte Persönlichkeiten sprechen
 - angeben, wofür man sich interessiert
 - ein Interview lesen und darüber berichten
 - über die Vorvergangenheit sprechen
 - sagen, was man von anderen möchte
 - neue Wörter bilden

116 Tekrarlama 4

Anhang

120 Grammatiktabellen

128 Bild- und Quellennachweis

Das folgende Symbol erleichtert Ihnen die Arbeit mit dem Buch:

- Dieses Symbol verweist auf einen Track der beiliegenden Audio-CD.

EK 3. "Kolay Gelsin! B1 Türkisch für Fortgeschrittene Kurs- und Übungsbuch mit Audio-CD"/B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabı İçindekiler Bölümü

Inhalt

1 Türkçeye devam!

8 Kommunikative Inhalte

- Gründe verstehen und angeben
- sagen, warum und wie man Türkisch lernt
- Nachbarn kennenlernen
- über Vor- und Nachteile von Lernmethoden diskutieren
- Zeitungsartikel über „Deutsche in der Türkei“ verstehen

Grammatik

- Temporalsätze mit *-DiktEn sonra, -mEdEn önce*
- Kausalsätze mit *-Diğİ / -(y)EcEğİ için, -DiğİndEn*
- das Verbaladverb auf *-mEdEn*
- Indefinitpronomina

Kulturseite

İkinci vatan Türkiye

4 dört

2 Hoş geldiniz!

18 Kommunikative Inhalte

- über eine Reise und Sehenswürdigkeiten sprechen
- sagen, wie man seinen Urlaub verbringt
- Reiseinformationen verstehen
- frühere Gewohnheiten und Gepflogenheiten wiedergeben
- sein Wohnumfeld / seinen Wohnort beschreiben
- Eindrücke von Urlaubsorten wiedergeben

Grammatik

- das Verbaladverb auf *-(y)ErEk*
- Kausalsätze mit *-DiğİndEn dolayı / ötürü*
- Relativsätze mit *-Dik / -(y)EcEK + Possessivsuffixen*
- Aorist in der Vergangenheit *-(E / İ)r + idi*
- Relativsätze mit dem Partizip *-(y)En* ohne Bezugswort

Kulturseite

İstanbul'dan Avrupa'ya yayılan kahve

Über Vor- und Nachteile von Lernmethoden diskutieren S. 13

Sagen, wie man seinen Urlaub verbringt S. 18

3 Yaşam tarzları

28 Kommunikative Inhalte

- über Lebensstile und Lebensqualität sprechen
- Wohnung, Wohnviertel beschreiben
- über Stadt- und Landleben sprechen
- indirekte Rede
- in Diskussionen zustimmen und Gegenargumente bringen
- irreale und hypothetische Sachverhalte, Wünsche und Träume ausdrücken

Grammatik

- Direkte und indirekte Rede *-Diğİni / -(y)EcEğİni söylemek*
- Indirekte Fragen *-(y)İp -mEdiğİni / -mEyEcEğİni sormak*

- Irrealer und potenti-aler Bedingungssatz
-sE+idi/-sE
- Wunschsätze mit Potentials und Irrealis
keşke + -sE/-sEydi

Kulturseite

Geleneksel ve modern mekânlar

4 Bugün bayram!

38 Kommunikative Inhalte

- über Feste und Gebräuche sprechen
- Artikel über Islamische Feiertage verstehen
- Ziele und Vorhaben wiedergeben
- Ratschläge / Bitten / Aufforderungen verstehen und formulieren
- Geburtstage beschreiben

Über Feste und Gebräuche sprechen S. 43

Grammatik

- Temporalsätze mit -(E/l)r ... -mEz
- Temporalsätze mit -Dİğİ zaman / -Dİğİnde
- Finalsätze mit -mEk için, -mEsl için / Voluntativ bzw. Imperativ + dİye
- Indirekte Wiedergabe von Aufforderungssätzen
-mEslnl İstemek, rica etmek, söylemek

Kulturseite

Tebrik ederim!

48 Wiederholung 1

5 Medya

50 Kommunikative Inhalte

- über Medien sprechen
- einen Text über Statistik verstehen
- über Fernsehgewohnheiten sprechen
- über türkische Fernsehserien sprechen
- Tempusgebrauch in formalen Sachtexten
- über Kinofilme sprechen

Über Medien sprechen S. 51

Grammatik

- Subjektsätze -Dİğİ tespit edildi / gözlendi
- Plusquamperfekt -mİştİ
- Kontinuativ -mEktE
- Tempusgebrauch in formalen Texten

Kulturseite

Yeşilçam

6 İnsan ilişkileri

60 Kommunikative Inhalte

- Gefühle ausdrücken
- sich selbst und andere beschreiben
- über Streit und Konflikte sprechen
- ein Zeitungsinterview zum Thema Beziehungen verstehen
- sagen, wie man Personen findet

Grammatik

- das Reflexivpronomen *kendi*
- das Rezipropronomen *birbiri*
- Ergänzungssätze mit *-Dik / -(y)EcEk* Partizip und Kurzinfinitiv *-mE*
- Konzessivsätze *-mEslnE* *rağmen / karşın, -Dİğl* *halde, -sE bile / -dE*

Kulturseite

Büyüklerin ellerinden, küçüklerin gözlerinden öperiz ...

7 Okul ve meslek eğitimi

70 Kommunikative Inhalte

- Über Schule und Ausbildung sprechen
- das türkische Bildungssystem verstehen
- eigene Schul- und Berufslaufbahn darstellen
- über Notwendigkeiten und Möglichkeiten im Schul- und Arbeitsleben sprechen
- Absichten in der Vergangenheit formulieren

Grammatik

- Distributivsuffix *-(ş)Er*
- Modalsätze *-Dİğl / -(y)EcEğl* *gibi*
- das Verbaladverb auf *-(y)Eil*
- Modalformen *-mEsl* *gerekmek*
- Futur in der Vergangenheit *-(y)EcEk + idl*

Kulturseite

Türkiye'de yabancı dilde eğitim veren okullar

8 Yemek kültürü

80 Kommunikative Inhalte

- über Essgewohnheiten sprechen
- Meinungen, Gedanken, Absichten wiedergeben
- über Streit und Konflikte sprechen
- türkische Sprichwörter und Redewendungen über Essen / Besuch verstehen
- über türkische Ess- und Gastkultur sprechen
- Voraussetzungen für ein gesundes Leben beschreiben

Grammatik

- Ergänzungssätze mit *-Dik / -(y)EcEk* Partizip und Kurzinfinitiv *-mE*
- Kausalsätze mit *-Dİğl-nE / -(y)EcEğlnE* göre
- Temporalsätze mit *-Dikçe*

Kulturseite

Yiyin Allah aşkına!

Über Essgewohnheiten sprechen S. 80

Übungsteil

1 Türkçeye devam!

- 92 A. Türkçe öğrenmek için neden çok
B. Artık Türkiye'de yaşıyoruz!
C. Türkiye'deki Almanya

2 Hoş geldiniz!

- 98 A. Türkiye'yi keşfedin!
B. İstanbul'a yaptığım gezi
C. Benim yaşadığım İstanbul

90 Wiederholung 2

Meinungen, Gedanken, Absichten wiedergeben S. 82

3 Yaşam tarzları

- 104 A. Benim yaşam tarzım
B. Kentten doğaya
C. Milyoner olsaydım villa alırdım

4 Bugün bayram!

- 110 A. İyi bayramlar!
B. Nerede o eski bayramlar?
C. Nice yıllara!

116 Wiederholung 1

5 Medya

- 120 A. Günlük hayatta medya
B. TV'de en sevdiğim program
C. Sinema ve film dünyasından

Über Stadt- und Landleben sprechen S. 32

6 İnsan ilişkileri

- 126 A. Sinirlerine hâkim ol!
B. Sevgi mi, aşk mı?
C. İşte böyle biriyim

7 Okul ve meslek eğitimi

- 132 A. Okul ve sonrası
B. Benim okul ve meslek hayatım
C. Bu kadar çalışmam gerekmezdi ...

8 Yemek kültürü

- 138 A. Sizde ne yenir, ne içilir?
B. Can boğazdan gelir!
C. Doğru beslen, sağlıklı yaşa!

144 Wiederholung 2

Anhang

- 148 Grammatik
162 Transkriptionen Lektionsteil
164 Transkriptionen Übungsteil
167 Wortschatz nach Lektionen
176 Alphabetisches Vokabular
184 Bild- und Quellennachweis

Das folgende Symbol erleichtert Ihnen die Arbeit mit dem Buch:

- 🎧 Dieses Symbol verweist auf einen Track der beiliegenden Audio-CD.
- 📌 Dieses Symbol verweist auf bereits bekannte grammatische Formen oder auf besondere Verwendungsweisen von bereits bekannten grammatischen Konstruktionen.
- ÜB ▶ Diese Kennzeichnung verweist auf die entsprechende Übung im Übungsteil.
- GR ▶ Dieses Symbol verweist auf die detaillierte Erläuterung im Grammatik-anhang.

EK 4. “Kolay Gelsin!” Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Seti A1-A2 Dil Düzeyi
Ders Kitabının İçindekiler Bölümü Tercümesi

ALMANCA	TÜRKÇE
<p>1) İYİ GÜNLER</p> <p>Kommunikative Inhalte -sich begrüßen und verabschieden -sich vorstellen und nach dem Namen fragen -nach dem Befinden fragen -die Nationalität angeben -nach dem Herkunftsort fragen</p> <p>Grammatik -Die Große Vokalharmonie -Die Personalpronomen -Die Personalsuffixe -Das Suffix –İ -Die Fragepartikel –mı</p> <p>Kulturseite -Hoşgeldiniz – Willkommen</p>	<p>1) İYİ GÜNLER</p> <p>İletişimsel içerik - Selamlaşma ve vedalaşma - Kendini tanıtmaya ve isim sorma - Hâl ve hatır sorma - Milliyetini söyleme - Nereli olduğunu sorma</p> <p>Dilbilgisi -Büyük ünlü uyumu -Şahıs zamirleri -Olmak fiili şahıs ekleri -İ son eki -mı soru eki</p> <p>Kültür sayfası - Hoşgeldiniz – Willkommen</p>
<p>2) SİZ KİMSİNİZ?</p> <p>Kommunikative Inhalte -Länder und Städte -fragen und sagen, wo man wohnt -nach dem Beruf fragen und ihn angeben -Zahlen bis 20 -Kursumgebung beschreiben -sagen was man (nicht) bei sich hat</p> <p>Grammatik -Die kleine Vokalharmonie -Der Lokativ –DE -Die Konsonantenassimilation -Das Suffix –Cİ -Das Präsens –Iyor -Das Pluralsuffix –İEr -Die Wiedergabe von “dabei haben”</p> <p>Kulturseite -Ne iş yapıyorsunuz? Was sind Sie von Beruf?</p>	<p>2) SİZ KİMSİNİZ?</p> <p>İletişimsel içerik -Ülkeler ve şehirler -Nerede yaşadığını sorma ve söyleme -Mesleğini sorma ve söyleme -20'ye kadar sayma -Kurs ortamını anlatma -Yanında ne olduğunu ve olmadığını anlatma</p> <p>Dilbilgisi -Küçük ünlü uyumu -Bulunma hâl eki -DE -Ünsüz benzeşmesi -Cİ son eki -İyor şimdiki zaman eki -İEr çoğul eki -DA bulunma hâl eki + var/yok çekimlemesi</p> <p>Kültür sayfası -Ne iş yapıyorsunuz? Was sind Sie von Beruf?</p>

<p>3)AİLEM</p> <p>Kommunikative Inhalte -über die Familie sprechen -Familienangehörige vorstellen -nach dem Alter fragen und das Alter angeben -über Tätigkeiten sprechen -sagen, was man besitzt</p> <p>Grammatik -Die Possessivpronomen und Possessivesuffixe -Die Wiedergabe von “haben” -Der Vokalausfall -Die Konsonantenerweichung -Der Genitiv -Die Genitiv-Possessiv-Verbindung -Das Präsens –İyor -Verbstämme auf –e/-a</p> <p>Kulturseite -Aile – Die Familie</p>	<p>3) AİLEM</p> <p>İletişimsel içerik -Aile hakkında konuşma -Aile üyelerini tanıtırma -Yaşı sorma ve yaşı belirtme -Aktiviteler hakkında konuşma -Sahip olunan şeylerden bahsetme</p> <p>Dilbilgisi -İyelik zamirleri ve iyelik ekleri -nIn tamlanan eki+ var/yok çekimlemesi -Ünlü düşmesi -Ünsüz yumuşaması -Tamlayan eki -Tamlayan-tamlanan birleşmesi -İyor şimdiki zaman eki -e/-a ünlü daralması</p> <p>Kültür sayfası -Aile – Die Familie</p>
<p>4) TÜRKÇE ÖĞRENİYORUZ</p> <p>Kommunikative Inhalte -Nach Sprachkenntnissen fragen und sie angeben -Absichten wiedergeben -über Freizeitbeschäftigungen sprechen -Orte und Berufe beschreiben</p> <p>Grammatik -Das Äquativsuffix –CE -Das Suffix –İlk -Das Modalverb istemek -Der Dativ und der Ablativ -Die Postpositionen için und ile</p> <p>Kulturseite -Türk dili -Die türkische Sprache</p>	<p>4) TÜRKÇE ÖĞRENİYORUZ</p> <p>İletişimsel içerik -Dil becerileri ile ilgili sor sorma ve anlatma -İsteklerinden bahsetme -Boş vakit geçirme aktiviteleri ile ilgili konuşma -Yerleri ve meslekleri tanımlama</p> <p>Dilbilgisi -CE eşitlik eki -İlk son eki -İstemek yardımcı fiili -Yönelme ve ayrılma hâl eki -için ve ile edatları</p> <p>Kültür sayfası -Türk dili -Die türkische Sprache</p>
<p>TEKRARLAMA 1</p>	<p>TEKRARLAMA 1</p>
<p>5)GÜNLÜK HAYAT</p> <p>Kommunikative Inhalte -über den Alltag sprechen -Uhrzeit angeben -über die Wochentage sprechen -die Tageszeiten angeben -über Vergangenes berichten -über Vergangenes befragen</p> <p>Grammatik -Das Präterium -Die Postpositionen önce und sonra</p> <p>Kulturseite</p>	<p>5) GÜNLÜK HAYAT</p> <p>İletişimsel içerik -Günlük yaşam hakkında konuşma -Saati söyleme -Haftanın günleri hakkında konuşma -Günün saatlerini belirtme -Geçmiş hakkında konuşma -Geçmiş hakkında soru sorma</p> <p>Dilbilgisi -Geçmiş zaman -Önce ve sonra edatları</p> <p>Kültür sayfası</p>

-Şehir Merkezinde -Im Stadtzentrum	-Şehir Merkezinde -Im Stadtzentrum
<p>6) ALIŞVERİŞ YAPIYORUZ</p> <p><i>Kommunikative Inhalte</i> -über Essgewohnheiten/ Einkaufen sprechen -einfache Einkaufsdialoge führen -nach dem Preis fragen -über Kleidung und Farben sprechen</p> <p><i>Grammatik</i> -Die Wiedergabe von “brauchen” -Finälsätze mit –mEk için -Der Imperativ -Das Possessivkompositum -Das pronominale “n” -Der Akkusativ</p> <p><i>Kulturseite</i> -Alışverişe gidelim mi? - Gehen wir einkaufen?</p>	<p>6) ALIŞVERİŞ YAPIYORUZ</p> <p><i>İletişimsel içerik</i> -Yeme alışkanlıkları / alışveriş hakkında konuşma -Basit alışveriş diyalogları yürütme -Fiyat sorma -Kıyafetler ve renkler hakkında konuşma</p> <p><i>Dilbilgisi</i> -e lazım çekimlemesi -mEk için amaç cümlesi -Emir cümleleri -İsim tamlaması -"n" zamir eki -Belirtme hâl eki</p> <p><i>Kültür sayfası</i> -Alışverişe gidelim mi? - Gehen wir einkaufen?</p>
<p>7)AFİYET OLSUN</p> <p><i>Kommunikative Inhalte</i> -über Essen sprechen -sagen, was man zu den Mahlzeiten isst -im Restaurant bestellen -Vorschläge formulieren -Wünsche und Absichten äußern -sagen, wie etwas war -über Vergangebes sprechen</p> <p><i>Grammatik</i> -Die Suffixe –İİ und –sİz -Der Voluntativ -Das Reziproksuffix –(İ)ş- -Das temporale Funktionswort idi -Der Imperativ 3. Person</p> <p><i>Kulturseite</i> Yemek yiyelim mi? Essen wir?</p>	<p>7) AFİYET OLSUN</p> <p><i>İletişimsel içerik</i> -Yemek hakkında konuşma -Hangi öğünlerde ne yeneceğini söyleme -Restoranda sipariş verme -Öneride bulunma -Dilek ve niyetleri ifade etme -Bir şeyin nasıl olduğunu söyleme -Geçmiş hakkında konuşma</p> <p><i>Dilbilgisi</i> -İİ ve –sİz son ekleri -İstek kipi -(İ)ş işteş fiil eki -idi zaman eki -3. Şahıs Emir cümlesi</p> <p><i>Kültür sayfası</i> Yemek yiyelim mi? Essen wir?</p>
<p>8)İYİ TATİLLER!</p> <p><i>Kommunikative Inhalte</i> -über den Urlaub sprechen -berichten, was man (nicht) gerne tut -zukünftige Handlungen ausdrücken -Ortsangaben machen -den Weg beschreiben -über Jahreszeiten sprechen -das Datum</p> <p><i>Grammatik</i> -Das Futur –(y)EcEk -Infinitivergänzungen –mEyE başlamak und –mEyi sevmek -Ortsnomen als Post-positionen</p>	<p>8) İYİ TATİLLER!</p> <p><i>İletişimsel içerik</i> -Tatil hakkında konuşma -Yapmaktan hoşlanılan ya da hoşlanılmayan şeyleri anlatma -Gelecekteki eylemleri ifade etme -Bir şeyin nerede olduğunu söyleme -Yol tarif etme -Mevsimler hakkında konuşma -Tarihler</p> <p><i>Dilbilgisi</i> -(y)EcEk Gelecek zaman eki -mEyE başlamak ve –mEyi sevmek fiil ekleri -yer-yön kelimeleri</p>

<p>Kulturseite -Iyi yolculuklar - Gute Reise</p>	<p>Kültür sayfası -Iyi yolculuklar - Gute Reise</p>
<p>TEKRARLAMA 2</p>	<p>TEKRARLAMA 2</p>
<p>9) TÜRKİYE'YE HOŞGELDİNİZ!</p> <p>Kommunikative Inhalte -über Urlaubsgewohnheiten sprechen -Verallgemeinerungen formulieren -über Verwandte sprechen -Redewendungen für den Besuch -höfliche Fragen stellen</p> <p>Grammatik -Der Aorist -Das adjektivierende Suffix –ki -Die postposition beri -Die Wiedergabe von “gefallen” -Das Verniedlichungssuffix –CİK</p> <p>Kulturseite -Nihayet tatil -Endlich Urlaub</p>	<p>9) TÜRKİYE'YE HOŞGELDİNİZ!</p> <p>İletişimsel içerik -Tatil alışkanlıkları hakkında konuşma -Genelde yapılan şeylerden bahsetme -Akrabalar hakkında konuşma -Ziyaret kalıpları -Ricada bulunma</p> <p>Dilbilgisi -Geniş Zaman -Ki sıfat eki -beri edatı -“istemek” çekimlemesi -CİK küçültme eki</p> <p>Kültür sayfası -Nihayet tatil -Endlich Urlaub</p>
<p>10) İŞTE HAYATIMIZ!</p> <p>Kommunikative Inhalte -über den Lebenslauf sprechen -das Aussehen und die Charaktereigenschaften beschreiben -über Kindheitserinnerungen sprechen -Gewohnheiten und Ereignisse der Vergangenheit schildern -Zustände in der Vergangenheit beschreiben</p> <p>Grammatik -Temporalsätze auf –DİktEn sonra und –mEdEn önce -Der Komparativ und der Suparlativ -Das Imperfekt –(İ)yordu -Die Postposition gibi -Temporalsätze auf –(y)ken /-iken</p> <p>Kulturseite -Okula gidiyoruz -Wir gehen in die Schule</p>	<p>10) İŞTE HAYATIMIZ!</p> <p>İletişimsel içerik -Özgeçmiş hakkında konuşma -Görünüş ve karakter özelliklerini tanımlama -Çocukluk anıları hakkında konuşma -Geçmiş alışkanlıkları ve olayları açıklama -Geçmişteki koşulları tanımlama</p> <p>Dilbilgisi -DİktEn sonra ve –mEdEn önce zaman cümleleri -Kıyaslama ve üstünlük kalıpları -(İ)yordu geçmiş zaman eki -gibi edatı -i(y)ken /-iken ekleri ile zaman cümleleri</p> <p>Kültür sayfası -Okula gidiyoruz -Wir gehen in die Schule</p>
<p>11)EVİM GÜZEL EVİM</p> <p>Kommunikative Inhalte -ein Haus/ eine Wohnung beschreiben -Angaben über die Wohnsituation machen -Räume, Möbel und Haushaltsgeräte benennen -über Nachbarn und Nachbarschaft berichten -über Hausarbeit sprechen -sagen, was man machen muss/ nicht machen muss</p> <p>Grammatik</p>	<p>11) EVİM GÜZEL EVİM</p> <p>İletişimsel içerik -Bir evi / daireyi tasvir etme -Yaşam hakkında bilgi verme -Oda, mobilya ve ev aletlerini adlandırma -Komşular ve mahalle hakkında bilgi verme -Ev işleri hakkında konuşma -Ne yapılması gerektiğini/ gerekmediğini söyleme</p>

<p>-Das Ordinalzahlsuffix –(İ)ncİ -Das Verbaladverb auf –(y)İp -Das Suffix –İlk -Die Wiedergabe von “müssen”</p> <p>Kulturseite -Hayat Böyle - So ist das Leben</p>	<p>Dilbilgisi –(İ)ncİ sıra eki –(y)İp zarf fiili -İlk son eki -lazım çekimlemesi</p> <p>Kültür sayfası -Hayat Böyle - So ist das Leben</p>
<p>12)GÜLE GÜLE GİYİN!</p> <p>Kommunikative Inhalte -über Kleidungsstile sprechen -sagen, was mann (nicht) kann -höfliche Bitten formulieren -Kleidung einkaufen -Uhrzeiten angeben -über den Arbeitsalltag sprechen</p> <p>Grammatik -Die Postpositionen göre, başka, rağmen, itibaren und doğru -Das substantivierende Suffix –ki -Die Wiedergabe von “können” -Das Verbaladverb auf –(y)E -Temporalsätze auf –(y)ken/ iken -Die Indefinitpronomen</p> <p>Kulturseite -Türk Moda Tasarımcıları - Türkische Modedesigner</p>	<p>12) GÜLE GÜLE GİYİN!</p> <p>İletişimsel içerik -Giyim tarzları hakkında konuşun -Neyi yapabileceğini/ yapamayacağını söyleme -Kibarca rica etme -Kıyafet alışverişi -Saatleri belirtme -Günlük işler hakkında konuşma</p> <p>Dilbilgisi -göre, başka, rağmen, itibaren ve doğru edatları -ki ilgi eki -Ebilmek fiili çekimleme -(y)E zarf fiili -(y)ken/ iken ile zaman cümleleri -Belirsiz zamirler</p> <p>Kültür sayfası -Türk Moda Tasarımcıları - Türkische Modedesigner</p>
<p>TEKRARLAMA 3</p>	<p>TEKRARLAMA 3</p>
<p>13)SAĞLIĞINIZ NASIL?</p> <p>Kommunikative Inhalte -Körperteile benennen -über Krankheiten und ihre Symptome sprechen -Gespräch mit dem Arzt führen -Ratschläge geben -über (un)gesunde Lebensweise und die eigene Gesundheit sprechen -erzählen, was man gehört/ erfahren hat</p> <p>Grammatik -Die postpositionen dolayı, yüzünden und sayesinde -Die Verbaladverbien auf –(y)ErEk und –mEdEn -Das Notwendigkeitsuffix –mElİ -Das Perfekt –mİş -Das evidentielle –imiş /-(y)mİş</p> <p>Kulturseite -Geçmiş olsun - Gute Besserung!</p>	<p>13) SAĞLIĞINIZ NASIL?</p> <p>İletişimsel içerik -Vücut kısımlarının adları -Hastalıklar ve semptomları hakkında konuşma -Doktorla konuşma -Tavsiye verme -Sağlıklı olan/olmayan yaşam tarzı ve sağlık hakkında konuşma -Duyduğunu / deneyimlediğini anlatma</p> <p>Dilbilgisi -dolayı, yüzünden ve sayesinde edatları –(y)ErEk und –mEdEn zarf fiilleri –mElİ gereklilik eki -mİş rivayet geçmiş zaman eki -imiş / - (y)mİş eki</p> <p>Kültür sayfası -Geçmiş olsun - Gute Besserung!</p>

<p>14)MESLEK HAYATI</p> <p>Kommunikative Inhalte -über berufliche Ziele und Wünsche sprechen -über Erfordernisse für den Beruf sprechen -Stellenausschreibungen verstehen -wörtliche Gedanken und Rede wiedergeben -über Künstler und ihre Werke sprechen</p> <p>Grammatik -Das -(y)En Partizip -Das Kopulasuffix –Dir -Das Passiv -Die Kausativsuffixe -Wörtliche Rede mit diye -Das Verbaladverb auf -(y)İncE -Die Postposition tarafından</p> <p>Kulturseite -Müzik! -Musik, bitte!</p>	<p>14) MESLEK HAYATI</p> <p>İletişimsel içerik -Mesleki hedefler ve istekler hakkında konuşma -İş gereksinimleri hakkında konuşma -İş ilanlarını anlama -Harfi harfine düşünceleri ve konuşmaları aktarma -Sanatçılar ve eserleri hakkında konuşma</p> <p>Dilbilgisi -(y)En sıfat fiili -dir ek fiili (bildirme eki) -Edilgen fiil -Ettirgen fiil -Dolaysız aktarım -(y)İncE zarf fiili -tarafından edatı</p> <p>Kültür sayfası -Müzik! -Musik, bitte!</p>
<p>15)GELECEK PLANLARI</p> <p>Kommunikative Inhalte -Zukunftspläne äußern -über Wünsche und deren Verwirklichung sprechen -eine Umfrage durchführen -von Gewohnheiten berichten -über Feste und Feiertage sprechen -Bedingungen formulieren</p> <p>Grammatik -Bedingungensätze mit ise/ -(y)sE -Relativsätze mit dem –DİK Partizip + Possessivsuffixe -Temporalsätze mit –DİĞİ zaman -Konzessivsätze mit –DİĞİ hâlde</p> <p>Kulturseite -Geleceğimiz -Unsere Zukunft</p>	<p>15) GELECEK PLANLARI</p> <p>İletişimsel içerik -Gelecek planlarını ifade etme -Dilekler ve bunların gerçekleşmesi hakkında konuşmak -Bir anket yapmak -Alışkanlıklar hakkında konuşma -Kutlamalar ve tatiller hakkında konuşma -Koşul belirtme</p> <p>Dilbilgisi -ise/ -(y)sE ile koşul cümleleri -DİK sıfat fiil eki + iyelik ekleri ile ilgi cümlecikleri -DİĞİ zaman ile zaman cümleleri -DİĞİ hâlde ile zıtlık cümlesi</p> <p>Kültür sayfası -Geleceğimiz -Unsere Zukunft</p>
<p>16)SANAT DÜNYASINDAN</p> <p>Kommunikative Inhalte -Biografien verstehen und nacherzählen -über berühmte Persönlichkeiten sprechen -angeben, wofür man sich interessiert -ein Interview lesen und darüber berichten -über die Vorvergangenheit sprechen -sagen, was man von anderen möchte -neue Wörter bilden</p> <p>Grammatik -Ergänzungssätze (~ dass-Sätze) mit –DİK und –(y)EcEk -Das Plusquamperfekt –mİştİ</p>	<p>16)SANAT DÜNYASINDAN</p> <p>İletişimsel içerik -Biyografileri anlama ve yeniden anlatma -Ünlü insanlar hakkında konuşma -Ne ile ilgilenildiğini belirtme -Bir röportajı okuma ve hakkında konuşma -Geçmiş hakkında konuşma -Başkalarından ne istediğini söyleme -Yeni kelimeler oluşturma</p> <p>Dilbilgisi -DİK ve -(y)EcEk ile yan cümleler -mİştİ ile geçmiş zamanın rivayeti cümleleri -DİĞİndEn beri ile zaman cümlesi</p>

<ul style="list-style-type: none"> -Temporalsätze mit –DİĞİndEn beri -Ergänzungssätze (~ dass-Sätze) mit dem Kurzinfinitiv –mE -Wortbildungssuffixe <p>Kulturseite</p> <ul style="list-style-type: none"> -Edebiyat -Literatur 	<ul style="list-style-type: none"> -mE eki ile yan cümleler -Kelime türetme ekleri <p>Kültür sayfası</p> <ul style="list-style-type: none"> -Edebiyat -Literatur
TEKRARLAMA 4	TEKRARLAMA 4
ANHANG	EKLER
<ul style="list-style-type: none"> -Grammatik -Wortschatz nach Lektionen -Alphabetische Wortliste -Bild- und Quellennachweis 	<ul style="list-style-type: none"> -Dilbilgisi -Derslerden sonu kelime listeleri -Alfabetik kelime listesi -Resim ve kaynak referansları

EK 5. “Kolay Gelsin!” Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Seti B1 Dil Düzeyi
Ders ve Çalışma Kitabının İçindekiler Bölümü Tercümesi

B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabının Orijinal İçindekiler Bölümü	B1 Dil Düzeyi Ders ve Çalışma Kitabının İçindekiler Bölümünün Tercümesi
<p>1)Türkçeye devam! Kommunikative Inhalte -Gründe verstehen und angeben -sagen, warum und wie man Türkisch lernt -Nachbarn kennenlernen -über Vor- und Nachteile von Lernmethoden diskutieren -Zeitungsartikel über "Deutsche in der Türkei" verstehen</p> <p>Grammatik -Temporalsätze mit -dikten sonra, -meden önce -Kausalsätze mit -diği/-(y)eceği için, -diğinden -das Verbaladverb auf -meden -Indefinitpronomina</p> <p>Kulturseite İkinci vatan Türkiye</p>	<p>1)Türkçeye devam! İletişimsel İçerik -Sebepleri anlama ve sebep belirtme -Neden ve nasıl Türkçe öğrenileceğini anlatma -Komşuları tanıma -Öğrenme yöntemlerinin avantajlarını ve dezavantajlarını tartışma -"Türkiye'deki Almanlar" ile ilgili gazete makalelerini anlama</p> <p>Dilbilgisi -DiktEn sonra, -mEdEn önce ile zamansal cümleler -Dığı/-(y)EcEği için, -DğıİndEn ile nedensel cümleler -mEdEn zarf fiili -belirsiz zamirler</p> <p>Kültür sayfası İkinci vatan Türkiye</p>
<p>2)Hoş geldiniz! Kommunikative Inhalte -über eine Reise und Sehenswürdigkeiten sprechen -sagen, wie man seinen Urlaub verbringt -Reiseinformationen verstehen -frühere Gewohnheiten und Gepflogenheiten wiedergeben -sein Wohnumfeld/ seinen Wohnort beschreiben -Eindrücke von Urlaubsorten wiedergeben</p> <p>Grammatik -das Verbaladverb auf -(y)erek -Kausalsätze mit -diğinden dolayı/ötürü -Relativsätze mit -dik / -(y)ecek + possessivsuffixen -Aorist in der Vergangenheit -(E/İ)r+idi -Relativsätze mit dem Partizip -(y)En ohne Bezugswort</p> <p>Kulturseite İstanbul'dan Avrupa'ya yayılan kahve</p>	<p>2)Hoş geldiniz! İletişimsel içerik -Seyahat ve görülecek yerler hakkında konuşma -Tatilinizi nasıl geçireceğini anlatma -Seyahat bilgilerini anlama -Önceki alışkanlıkları ve gelenekleri aktarma -Yaşadığı yeri ve çevresini anlatma -Tatil yerleriyle ilgili izlenimleri aktarma</p> <p>Dilbilgisi -(y)ErEk zarf fiili -DğıİndEn dolayı/ötürü ile nedensel cümleler -Dik / -(y)EcEk + iyelik ekleri ile ilgili cümleleri -(E/İ)r+idi ile geniş zamanın hikâyesi -Referans kelimesiz "-(y)En" ile ilgi cümleleri</p> <p>Kültür sayfası İstanbul'dan Avrupa'ya yayılan kahve</p>
<p>3)Yaşam Tarzları Kommunikative Inhalte -über Lebensstile und Lebensqualität sprechen -Wohnung, Wohnviertel beschreiben -über Stadt und Landleben sprechen -indirekte Rede -in Diskussionen zustimmen und Gegenargumente bringen -irreale und hypothetische Sachverhalte, Wünsche und Träume ausdrücken</p>	<p>3)Yaşam Tarzları İletişimsel İçerik -Yaşam tarzları ve yaşam kalitesi hakkında konuşma -Yaşanılan evi ve yerleşim yerini anlatma -Şehir ve taşra hayatı hakkında konuşma -Dolaylı anlatım -Tartışmalarda anlaşma ve karşı argümanlar getirme -Gerçek dışı ve varsayımsal durumlar, dilekler ve hayalleri ifade etme</p>

<p>Grammatik -Direkte und indirekte Rede -Diğini/ -(y)eceğini söylemek -Indirekte Fragen -(y)ip -mediğini/ -meyeceğini sormak -Irrealer und potentialer Bedingungssatz -se+idi/-se -Wunschätze mit Potentialis und Irrealis keşke+-se/-seydi</p> <p>Kulturseite Geleneksel ve modern mekânlar</p>	<p>Dilbilgisi -Diğİnİ/ -(y)cEğİnİ söylemek ile doğrudan ve dolaylı konuşma -(y)İp –mEdİğİnİ/ -mEyEcEğİnİ sormak ile dolaylı sorular -sE+idi/-sE ile gerçek dışı ve koşullu ve ihtimalli cümleler -keşke+-sE/-sEydi ile ihtimalli ve gerçek dışı dilek cümleleri</p> <p>Kültür sayfası Geleneksel ve modern mekânlar</p>
<p>4)Bugün Bayram! Kommunikative Inhalte -über Feste und Gebräuche sprechen -Artikel über islamische Feiertage verstehen -Ziele und Vorhaben wiedergeben -Ratschläge / Bitten / Aufforderungen verstehen und formulieren -Geburstage beschrieben</p> <p>Grammatik -Temporalsätze mit -(E/İ)r....-mez -Temporalsätze mit -diği zaman/ -diğinde -Finalsätze mit -mek için, -mesi için/ Voluntativ bzw. Imperativ+diye -Indirekte Wiedergabe von Aufforderungssätzen -mesini istemek, rica etmek, söylemek</p> <p>Kulturseite Tebrik ederim!</p>	<p>4)Bugün Bayram! İletişimsel İçerik -Bayramlar ve gelenekler hakkında konuşma -İslami bayramlarla ilgili makaleleri anlama -Hedefleri ve planları aktarma -Tavsiyeleri / istekleri / talepleri anlama ve bildirme -Doğum günlerini anlatma</p> <p>Dilbilgisi -(E/İ)r....-mEz ile zaman cümleleri -Diğİ zaman/ -diğİnde ile zaman cümleleri -mEk için, -mEsİ için/ istek kipi ya da emir kipi+diye ile amaç cümleleri. -mEsİnİ istemek, rica etmek, söylemek ile istek cümlelerinin dolaylı ifadesi</p> <p>Kültür sayfası Tebrik ederim!</p>
<p>Wiederholung</p>	<p>Tekrarlama 1</p>
<p>5)Medya Kommunikative Inhalte -über Medien sprechen -einen Text über Statistik verstehen -über Fernsehgewohnheiten sprechen -über türkische Fernsehserien sprechen -Tempusgebrauch in formalen Sachtexten -über Kinofilme sprechen</p> <p>Grammatik -Subjektsätze -diği tespit edildi/ gözlendi -Plusquamperfekt -mişti -Kontinuativ -mekte -Tempusgebrauch in formalen Texten</p> <p>Kulturseite Yeşilçam</p>	<p>5)Medya İletişimsel İçerik -Medya hakkında konuşma -İstatistiklerle ilgili bir metni anlama -Televizyon alışkanlıkları hakkında konuşma -Türk dizileri hakkında konuşma -Resmî olgusal metinlerde zaman kullanımı -Filmler hakkında konuşma</p> <p>Dilbilgisi -diğİ tespit edildi/ gözlendi öznel cümleleri -mİştİ öğrenilen geçmiş zaman cümleleri -mEktE ile süreklilik cümleleri -Resmî metinlerde zaman kullanımı</p> <p>Kültür sayfası Yeşilçam</p>
<p>6)İnsan ilişkileri Kommunikative Inhalte -Gefühle ausdrücken -sich selbst und andere beschrieben -über Streit und Konflikte sprechen -ein Zeitungsinterview zum Thema Beziehungen</p>	<p>6)İnsan ilişkileri İletişimsel İçerik -Duyguları ifade etme -Kendini ve başkalarını tarif etme -Tartışmalar ve çatışmalar hakkında konuşma -İlişkiler üzerine bir gazete röportajını anlama</p>

<p>verstehen -sagen, wie man Personen findet</p> <p>Grammatik -das Reflexivpronomen kendi -das Rezipropronomen birbiri -Ergänzungssätze mit -dik/-(y)ecek Partizip und Kurzinfinitiv -me -Konzessivsätze -mesine rağmen/karşın, -diği hâlde, -se bile/ -de</p> <p>Kulturseite Büyüklerin ellerinden, küçüklerin gözlerinden öperiz</p>	<p>-İnsanları nasıl bulduğunu söyleme</p> <p>Dilbilgisi -kendi dönüşlü zamiri -birbiri ortaklık zamiri -DİK/-(y)EcEk sıfatı fiili ve -mE isim fiil eki ile yan cümlecikler -mEsİnE rağmen/karşın, -DİĞİ hâlde, -sE bile/ -dE ile zıtlık cümleleri</p> <p>Kültür sayfası Büyüklerin ellerinden, küçüklerin gözlerinden öperiz</p>
<p>7)Okul ve meslek eğitimi Kommunikative Inhalte -Über Schule und Ausbildung sprechen -das türkische Bildungssystem verstehen -eigene Schul- und Berufslaufbahn darstellen -über Notwendigkeiten und Möglichkeiten im Schul- und Arbeitsleben sprechen -Absichten in der Vergangenheit formulieren</p> <p>Grammatik -Distributivsuffix -(ş)er -Modalsätze -diği /-(y)eceği gibi -das Verbaladverb auf -(y)eli -Modalformen mesi gerekmek -Futur in der Vergangenheit -(y)ecek+idi</p> <p>Kulturseite Türkiye'de yabancı dilde eğitim veren okullar</p>	<p>7)Okul ve meslek eğitimi İletişimsel İçerik -Okul ve eğitim hakkında konuşma -Türk eğitim sistemini anlama -Kendi okul ve mesleki kariyerini anlatma -Okul ve iş hayatındaki ihtiyaçlar ve fırsatlar hakkında konuşma -Geçmiş niyetleri ifade etme</p> <p>Dilbilgisi -(ş)Er paylaştırma son eki -DİĞİ /-(y)EcEği gibi ile yardımcı cümleler -(y)Elİ zarf fiili -mEsİ gerekmek ile yardımcı cümleler -(y)EcEk + idi ile geçmişteki gelecek</p> <p>Kültür sayfası Türkiye'de yabancı dilde eğitim veren okullar</p>
<p>8)Yemek kültürü</p> <p>Kommunikative Inhalte -über Essgewohnheiten sprechen -Meinungen, Gedanken, Absichten wiedergeben -über Streit und Konflikte sprechen -türkische Sprichwörter und Redewendungen über Essen/ Besuch verstehen -über türkische Ess- und Gastkultur sprechen -Voraussetzungen für ein gesundes Leben beschreiben</p> <p>Grammatik -Ergänzungssätze mit -dik/-(y)ecek partizip und Kurzinfinitiv -me -Kausalsätze mit -diği -ne/ -(y)eceğine göre -Temporalsätze mit -dikçe</p> <p>Kulturseite Yiyin Allah aşkına!</p>	<p>8)Yemek kültürü</p> <p>İletişimsel İçerik -Yeme alışkanlıkları hakkında konuşma -Görüşleri, düşünceleri, niyetleri ifade etme -Tartışmalar ve çatışmalar hakkında konuşma -Yemek/ziyaret ile ilgili Türk atasözlerini ve deyimlerini anlama -Türk yemekleri ve misafir kültürü hakkında konuşma -Sağlıklı bir yaşam için gereksinimleri tanımlama</p> <p>Dilbilgisi -DİK/-(y)EcEk fiili ve -mE isim fiil eki ile yan cümlecikler -DİĞİ -nE/ -(y)EcEğİnE göre ile sebep cümleleri -DİKçe ile zaman cümlecikleri</p> <p>Kültür sayfası Yiyin Allah aşkına!</p>
<p>Wiederholung 2</p>	<p>Tekrarlama 2</p>

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KURUL İZİN MUAFİYETİ FORMU**

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA**

Tarih: 15/06/2021

Tez Başlığı / Konusu: Almanya'da Okutulan "Kolay Gelsin!" Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitabı Setinin İncelenmesi

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kuruldan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

15/06/2021

Adı Soyadı: Cansu Akkaya

Öğrenci No: N19137266

Anabilim Dalı: Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı

Programı: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı

Statüsü: Yüksek Lisans

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

Telefon: 0-312-2976771

Faks: 0-3122977171

E-posta: turkiyat@hacettepe.edu.tr

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 01/07/2021

Tez Başlığı / Konusu: Almanya'da Okutulan "Kolay Gelsin!" Adlı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitabı Setinin İncelenmesi

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 201 sayfalık kısmına ilişkin, 28/06/2021 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 1'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

01/07/2021

Adı Soyadı: Cansu AKKAYA

Öğrenci No: N19137266

Anabilim Dalı: Türkiyat Araştırmaları

Programı: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Statüsü: Yüksek Lisans

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR

ALMANYA'DA OKUTULAN "KOLAY GELSİN!" ADLI YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTABI SETİNİN İNCELENMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

% **1**

BENZERLİK ENDEKSİ

% **1**

İNTERNET KAYNAKLARI

% **0**

YAYINLAR

% **0**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
2	www.ices-uebk.org İnternet Kaynağı	<% 1
3	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
4	dilbilimi.net İnternet Kaynağı	<% 1
5	buje.baskent.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
6	videodg.net İnternet Kaynağı	<% 1
7	www.yumpu.com İnternet Kaynağı	<% 1
8	www.makaleler.com İnternet Kaynağı	<% 1